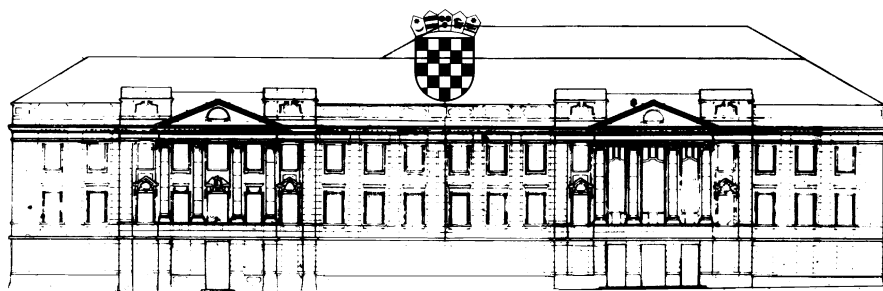

izvješća HRVATSKOGA SABORA

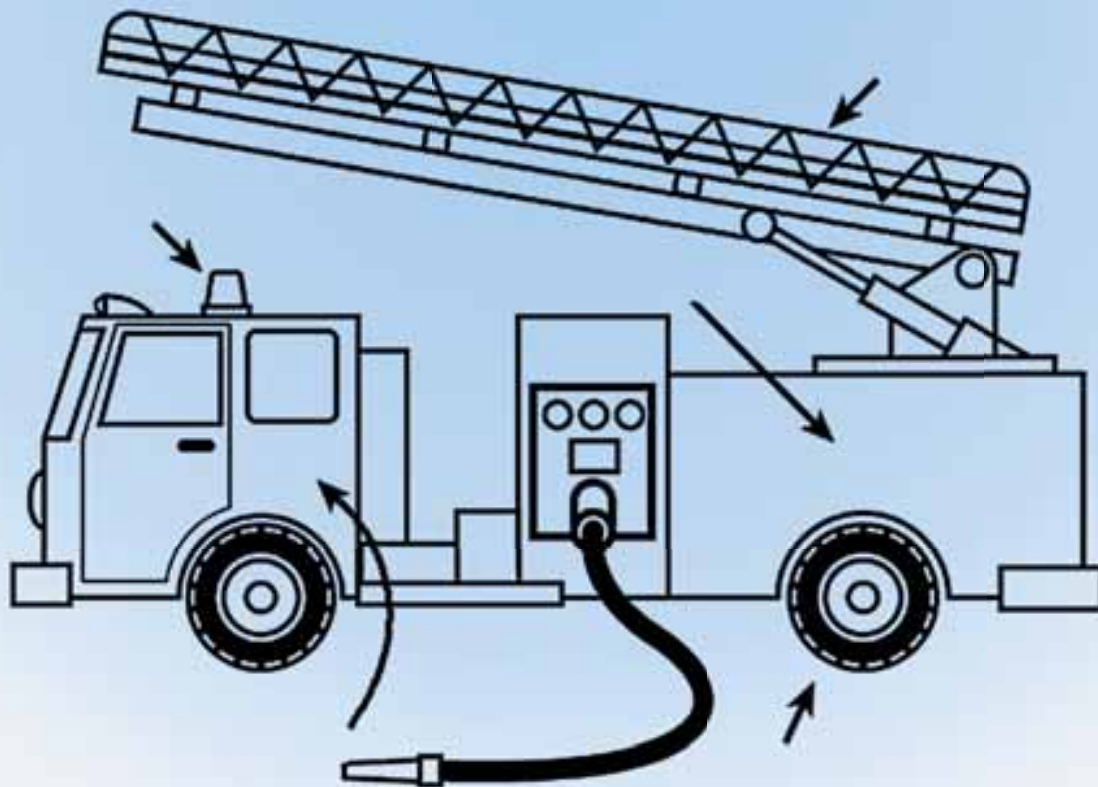
GODINA XIV.

BROJ 368

ZAGREB, 3. VII. 2003.

32. SJEDNICA HRVATSKOGA SABORA

SVEČANA SJEDNICA SABORA 30. SVIBNJA 2003.

O VATROGASTVU

Nove vojne obveze EU

"Teške riječi i podjela javnosti među europskim vladama oko rata u Iraku pokazala je krhkost njihove predanosti zajedničkoj vanjskoj i sigurnosnoj politici" piše William Wallace, londonski profesor međunarodnog prava. Nadalje ističe da je jedna od najvećih slabosti europskih napora za koordinaciju vanjske i sigurnosne politike bilo to što europske vlade zanemaruju prijetnje izvan svojih granica. To šteti i osuvremenjivanju obrambenih snaga.

Dokument Javiera Solane, predstavljen na skupu u Porto Carrasu ističe: "EU je, svidalo se to vama ili ne, globalni čimbenik ... trebala bi biti spremna podijeliti odgovornost na globalnu sigurnost." Europi prijete građanski ratovi, propast država na drugim kontinentima jer se valovi izbjeglica prelijevaju preko europskih granica. Isto tako prijetnja su i mreže terorista i kriminalaca.

Već je došlo do promjene u politici pa članice EU djeluju izvan Europe: Danci, Nijemci i Nizozemci u Afganistanu, snage EU u Bosni i Hercegovini i Makedoniji, Francuzi u Kongu, a buduća članica Poljska angažirat će se u Iraku.

Prof. Wallace na kraju iznosi da je obveza parlamenta da se usredotoče na Solanin dokument i strategiju koju on donosi, kako bi se podržale političke i proračunske obveze koje iz njega proizlaze.

Ž.S.

	strana
- Uvodnik urednika	2
- Prijedlog zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju	3
- Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona	16
- Konačni prijedlog zakona o proračunu	24
- Konačni prijedlog zakona o deviznom poslovanju	30
- Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima	36
- Konačni prijedlog zakona o službenoj statistici	38
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o vatrogastvu	40
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o dopunama Zakona o trgovini	47
- Prijedlozi zakona: o izmjenama i dopunama Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (predlagatelji - Vlada RH; Jadranko Mijalić u ime Kluba zastupnika HSL-S-a; Klub zastupnika HB-a); prijedlozi zakona o izmjeni i dopuni Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (predlagatelji - Klub zastupnika SDP-a; Darko Šantić; Klub zastupnika SDP-a)	53
- Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o priznanju Hrvatskog sabora "Zlatni grb"	54
- Projekt - nomenklatura prostornih jedinica za statistiku	55
- Program statističkih istraživanja Republike Hrvatske za 2003. godinu	56
- Prijedlog programa nadzora financijskih institucija i financijskog tržišta na konsolidiranoj osnovi	58
- Prijedlog odluke o dodjeli priznanja Hrvatskog sabora "Zlatni grb"	59
- Izvješće o sudjelovanju Republike Hrvatske u mirovnim misijama Ujedinjenih naroda	60
- Izvješće o uredbama koje je Vlada Republike Hrvatske donijela na temelju zakonske ovlasti	60
- Svečana sjednica Hrvatskog sabora 30. svibnja 2003.	61
- Odgovori na zastupnička pitanja	67

PRIKAZ RADA

- 32. SJEDNICE HRVATSKOG SABORA, ODRŽANE 7, 8, 9, 14, 15, 16, 20, 21, 22, 23, 27, 28. I 29. SVIBNJA 2003. GODINE

PRIJEDLOG ZAKONA O ZNAKSTVENOJ DJELATNOSTI I VISOKOM OBRAZOVANJU

Orijentacija na stvaranje društva znanja

Predloženim zakonom uredit će se različiti aspekti znanstvene i visokoobrazovne djelatnosti. Obveza je Hrvatske da ove djelatnosti uskladi s europskim standardima. Obveze proizilaze i iz odredbi Bolonjske deklaracije, kojoj je naša zemlja pristupila 2001. godine. U procesu stvaranja društva znanja Hrvatska treba imati sustav znanosti i visokog obrazovanja koji inicira i nosi glavni teret promjena u društvu i gospodarstvu.

Sabor je o ovom zakonskom prijedlogu proveo raspravu u prvom čitanju, a glasovat će naknadno.

IZ PRIJEDLOGA

Umjesto prikaza Prijedloga zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, dajemo o tome uvodno izlaganje zamjenika ministra znanosti i tehnologije dr.sc. **Zdenka Franića**. On je naglasio da bez ulaganja u znanost i obrazovanje u Hrvatskoj nema napretka. Hrvatskoj treba znanje, jer mora biti konkurentna. Proces stvaranja društva znanja nameće i brojne društvene promjene u čijem središtu jest proces prilagodbe sustava znanosti i visokog obrazovanja potrebama bržeg razvoja društva i gospodarstva. Zato koalicijska Vlada od dolaska na vlast svake godine povećava sredstva za znanost i obrazovanje. U sustav znanosti i visokog obrazovanja ove godine ušlo je ili će ući gotovo pola milijarde kuna više negoli prošle godine. To se opredmećuje na brojnim poljima. Počnimo s mladim ljudima. U sustav znanosti je ušlo oko tri tisuće znanstvenih novaka. Uz to

raspisan je natječaj za novih 300 ljudi u sustavu, dakle već obrazovanih. Našim studentima smo omogućili više od dvije tisuće mjeseci studijskih boravaka, stipendija u inozemnim sveučilištima. Ove godine će i otprilike 300 diplomanata dobiti stipendije za usavršavanje na najprestižnijim inozemnim sveučilištima. U tijeku je financiranje 1600 znanstvenih projekata i četrdesetak informatičkih projekata. Financira se i oko 250 tehnoloških projekata kroz koje očekujemo oko 500 novih radnih mjesta. Hrvatska uz to surađuje na otprilike 200 međunarodnih projekata. Odlukom Hrvatskoga sabora uspostavljeno je Sveučilište u Zadru, a odmakle su i pripreme za Sveučilište u Dubrovniku. U izgradnju i obnavljanje objekata utrošeno je oko 200 milijuna kuna. Obnovljene su ili sagrađene zgrade visokoškolskih ustanova u cijeloj Hrvatskoj. Mnoga visoka učilišta su informatizirana, a daleko je odmakao i projekt gigabitnog CARNET-a.

Što se tiče studentskog standarda u fazi finalizacije je saniranje dugova Studentskog centra. Odobreno je oko 3500 državnih stipendija. To je gotovo 1000 više nego prošle godine. Sve to naravno nije dovoljno. U svibnju 2001. godine Hrvatska je postala dijelom Bolonjskog procesa, kao najvažnijeg integracijskog procesa u sustavu europskog visokog školstva.

Neće biti glavarina

Glavne karakteristike Prijedloga zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju jesu nov način financiranja tih sustava jer se predviđa tzv. block-

budget, odnosno proračunska stavka za sveučilišta i financiranje kvalitetnih programa umjesto tradicionalnih glavarina, odnosno sredstava koja su pristizala po nominalno zaposlenom znanstveniku. Druga karakteristika jesu europski standardi. Predviđa se shema studiranja 3+2+3. Naravno uz potrebnu fleksibilnost, jer neki fakulteti, npr. medicina, tradicionalno traju duže. Zatim, predviđa se europski sustav prijenosa bodova ili ECTS, koji omogućuje veću mobilnost studenata između domaćih fakulteta i sveučilišta, ali im omogućuje i da određene kolegije odslužaju u inozemstvu. Treća karakteristika ovog Prijedloga zakona jest i nova organizacija sustava znanosti i visokog obrazovanja čime se osigurava ne samo utjecaj osnivača već i lokalne zajednice i gospodarstva. Naravno, uz poštivanje autonomije sveučilišnog i znanstvenog rada. Prijedlog zakona prihvaćaju sva hrvatska sveučilišta, odnosno Osijek, Zagreb, Rijeka, Zadar i Split, ali i instituti. Istina, uz neke primjedbe. To je izuzetno važno jer ukazuje da je zakon rađen u punoj suradnji s hrvatskom znanstveno-akademsom zajednicom, odnosno da nije posljedica birokratskog nametanja političke volje.

Zakonom se uređuju različiti aspekti znanstvene i visokoobrazovne djelatnosti. Primjerice, uvodi se mješoviti sustav visokog obrazovanja. Zakonom se podržava stručno obrazovanje koje se provodi na visokim školama, veleučilištima i sveučilištima, te sveučilišno obrazovanje koje se provodi isključivo na sveučilištima. Jednako se tretiraju privatna i javna visoka učilišta. Uvodi se sustav za kon-

trolu kvalitete za vrednovanje znanstvenih instituta i studijskih programa visokih učilišta. Stvaraju se centri izvrsnosti i znanstveno-tehnološki parkovi. Omogućuje se akademsko poduzetništvo čime se našim znanstvenicima, stručnjacima i ekspertima daje mehanizam kako da svoje ideje i znanstvene spoznaje opredmete i u nekim poslovnim primjerima. Uvodi se jedinstveni sustav bodovanja koji studentima omogućuje veću mobilnost u zemlji i inozemstvu.

Odnos fakulteta i sveučilišta

Rasprave o tome hoće li fakulteti zadržati pravnu osobnost ili će je prenijeti na sveučilište ponekad su bile vrlo žestoke. Ustavnopravni razlozi za zadržavanje pravne osobnosti vezani su uz imovinske odnose, odnosno na vlasništvo nad nekretninama, platni promet. Međutim, pravna osobnost sveučilišta prema mišljenju Vlade nije sama sebi svrhom već je to jedno od sredstava za ostvarivanje pune funkcionalne integriranosti i sveučilišta čime se podrazumijeva jedinstveni nastup sveučilišta u akademskim, znanstvenim i financijskim poslovima. Važno je napomenuti da financijska autonomija sveučilišta, odnosno sloboda u raspodjeli sredstava jest de facto put ka prenošenju pravne osobnosti s fakulteta na sveučilište. Međutim, to je proces koji ima svoj vremenski raspon.

Ovaj prijedlog zakona omogućit će Hrvatskoj brže priključivanje u društvo znanja, hvatanje koraka s Europskom unijom i definitivno iskakanje iz sivila regionalne prosječnosti. Studentima će omogućiti studiranje po europskim standardima. Znanstvenicima i stručnjacima pomoći će da se njihove ideje i spoznaje opredmete u gospodarstvu. Poduzetnicima će omogućiti da lakše prepoznaju i koriste rezultate i spoznaje hrvatskog sustava znanosti i visokog obrazovanja. Stoga ovo jest jedan od najvažnijih zakona koji će Hrvatski sabor raspraviti i nadam se usvojiti u ovom mandatu, rekao je zamjenik ministra znanosti i tehnologije Zdenko Franić.

RADNA TIJELA

Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu održao je tematsku sjednicu na kojoj je bilo stotinjak predstavnika znanstvenih i visokoobrazovnih institucija, sindikata i

studentskih zborova. Održana je višesatna rasprava u kojoj su brojni sudionici iznijeli stajališta svojih institucija o Prijedlogu zakona. Odbor je ovu točku raspravio na redovitoj sjednici 27. svibnja 2003. kao matično radno tijelo. Stav je Odbora da se radi o najvažnijem zakonskom tekstu koji bi trebao Hrvatsku približiti krugu naprednih europskih zemalja. Svi članovi Odbora suglasili su se da je nedopustivo što je rasprava na plenarnoj sjednici Hrvatskoga sabora održana bez da su zastupnici na početku mogli saslušati stajališta matičnoga radnog tijela.

Na temelju rasprava na tematskoj i redovnoj sjednici Odbor je zauzeo sljedeća stajališta. Čitav tekst Prijedloga zakona treba temeljito preurediti u nomotehničkom smislu i smislu pravne određenosti. Prijelazne i završne odredbe trebaju biti napisane jasnije i određenije. Posebno precizno trebaju biti napisane odredbe koje u sustav uvode nove institucije i tijela (nacionalna vijeća, matični odbori, agencije, ENIC/NARIC ured), kao i zadaće i ingerencije tih tijela.

Funkcionalnu integraciju sveučilišta neće biti moguće provesti bez pravne integracije. Stoga rok za postizanje pravne integriranosti treba skratiti na najviše dvije godine. Odbor ne prihvaća tvrdnju o protuustavnosti pravne integracije sveučilišta. Nužno je propisati jasnu proceduru za formiranje novih sveučilišta.

U članku 15. treba propisati osnivanje Agencije za visoko obrazovanje, a ne i za znanost. Takve agencije osnovane su ili se osnivaju u svim zemljama potpisnicama Bolonjske deklaracije i povezuju se u mrežu ENQA. Nužno je u članku 16. propisati elemente na temelju kojih će se pravilnikom precizno urediti postupak i kriteriji valorizacije visokih učilišta.

Odbor je prigovorio sastavu i imenovanju dvaju nacionalnih tijela. U Nacionalnom vijeću za visoko obrazovanje većina članova trebale bi biti osobe koje nisu zaposlene u visokoškolskim ustanovama. U Nacionalnom vijeću za znanost većinu trebaju činiti vrhunski znanstvenici. Treba isključiti mogućnost da se paralelno provodi postupak izbora u znanstveno zvanje i na znanstveno-nastavno ili znanstveno radno mjesto. Izbor u znanstveno zvanje treba biti univerzalan i neovisan o tome gdje će se znanstvenik zaposliti. Nužno je preciznije propisati postupak izbora u znanstveno zvanje. Treba ponovno propisati formiranje znanstvenih

razreda i utvrditi njihove ingerencije. U članku 51. treba propisati da svako visoko učilište ima stvarno zaposleno barem 70 posto potrebnog nastavnog osoblja. U članku 71. treba propisati da preddiplomski studij traje u pravilu tri godine i na njemu se stječe 180 ECTS bodova. Treba propisati da je studij za učitelje sveučilišni, a ne stručni.

Uloga studenata

Nedovoljno je istaknuta uloga studenata u odlučivanju na visokim učilištima. Treba propisati da se u tijela visokog učilišta bira barem 25 posto studenata. Treba također propisati koje se odluke smatraju od posebnog interesa za studente i na koje studenti imaju pravo suspenzivnog veta. U takve trebaju spadati izbori i unapređenja nastavnika, prihvaćanje godišnjih izvještaja o radu asistenata, donošenje nastavnih programa, utvrđivanje izvedbenih planova nastave te pitanja od važnosti za studentski standard. Veći dio ovlasti sveučilišnog vijeća trebalo bi prebaciti na senat. Umjesto putem sveučilišnog savjeta kao djelomično upravljačkog tijela osnivač bi na sveučilištu trebao imati samo nadzornu ulogu. Način izbora rektora treba prepustiti statutu. Treba predvidjeti mogućnost i propisati način ulaska znanstvenog instituta u nastavni proces kao organizirana cjelina. U završnim odredbama treba popisati sve trenutno postojeće državne znanstvene i visokoškolske institucije zajedno s pravnim osobama u njihovu vlasništvu (fakulteti, knjižnice, studentski centri, tehnološki centri i dr.). Sva navedena stajališta Odbora donesena su jednoglasno. Većinom glasova zaključeno je da se podržava čisti binarni sustav, a ne mješoviti. Odbor predlaže Hrvatskome saboru da prihvati Prijedlog zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju.

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovog zakona. Na tekst Prijedloga daje načelnu primjedbu glede djelokruga Agencije za znanost i visoko obrazovanje s prijedlogom da se preispita djelokrug i ovlasti, posebno ovlasti za "uspostavljanje nacionalne mreže za osiguravanje kvalitete visokog obrazovanja", te osnivanja nacionalnoga informacijskog centra i nacionalne mreže ureda za prepoznavanje diploma. Ovo potonje, posebno iz razloga rješenja utvrđenih posebnim zakonom o nostrifikaciji

i priznavanju ekvivalencije stranih svjedodžbi i diploma. U cijelom tekstu nužno je jezično, pravno i nomotehnički urediti izričaj.

RASPRAVA

Prije početka rasprave, riječ je, u ime Kluba zastupnika, zatražila dr. **Zrinjka Glovacki-Bernardi (LIBRA)**. Klub zastupnika Libre smatra Prijedlog zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju izuzetno važnim, upozorila je. Ministar znanosti i tehnologije je na službenom putu. Na sjednici Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu nije bilo kvoruma. Znači nemamo stajališta matičnog tijela. Zbog toga predlažemo da se rasprava odgodi za sutra, rekla je.

Teško je izravno odgovoriti na ove primjedbe, ustvrdio je predsjedatelj sjednice mr.sc. Mato Arlović. Na ovaj način možemo opstruirati svaku sjednicu i dolazak svake točke na dnevni red. Ne prihvaćam primjedbu da se Odboru uskraćuje pravo na iznošenje svojih stajališta. Odbor je do sada mogao raspraviti i donijeti svoje mišljenje. Osobno ne bih podcjenjivao ni prisustvo zamjenika ministra gospodina Zdenka Franića. Prema tome odluka je predsjedavajućeg da ćemo u ovu raspravu ići.

Nakon toga u ime Kluba zastupnika Libre **Zrinjka Glovacki-Bernardi** zatražila je stanku od 10 minuta. Nakon stanke rekla je da Klub stoji i dalje na stajalištu da odluka o tome da započne rasprava nije dobra odluka. Odbijamo primjedbe koje su izrečene u prvom dijelu rasprave o ovom problemu otvaranja točke. Naime, da ovaj zakon mora danas biti na dnevnom redu. Zakon nosi oznaku 707 i stigao je u Hrvatski sabor 5. svibnja. Na dnevnom redu puno niže nalazi se i Konačni prijedlog zakona o dopunama Zakona o trgovini. On je stigao u Sabor mjesec dana prije. Na začelju se nalazi i Konačni prijedlog zakona o prostornom uređenju koji nosi broj 357. Ne prihvaćamo stav da se namjerno odugovlačilo s raspravom. Odbor je sazvao sjednicu. Bili smo na sjednici. Međutim, sjednica nije imala kvoruma. Klub zastupnika Libre ovaj zakon smatra jednim od ključnih. Zato se nećemo dalje protiviti početku rasprave.

Predsjedavajući, potpredsjednik Hrvatskog sabora **Mato Arlović** složio se da se radi o vrlo važnom zakonu. Zahvalio je

Klubu zastupnika Libre što se suglasio da se provede rasprava.

Nakon uvodnog izlaganja zamjenika ministra znanosti i tehnologije **Zdenka Franića**, što smo već prikazali (odjeljak "O Prijedlogu"), prva u ime Kluba zastupnika HSS-a govorila je **Marijana Petir (HSS)**. Ona je upozorila da postotak visoko obrazovanih u Hrvatskoj nije

Komunizam je danas najteže istjerati iz znanstvenih institucija.

zadovoljavajući. Svega je 7,82% fakultetski obrazovanih ljudi, a više od 40% je onih s osnovnom ili do osnovne škole. Suvremeni se svijet razvija na znanju što je naša slaba točka. Drugi ograničavajući faktor za nas je što nemamo tradiciju vlastitih elita, već su elite u Hrvatskoj bile strane, a Hrvati su se uspijevali uspeti u njima ako su se priklonili jačima. Tog refleksa i kompleksa se trebamo riješiti. Potrebno je napraviti iskorak prema nacionalnom konsenzusu. Naša je odgovornost uvidjeti da su znanost i obrazovanje osnovni razvojni čimbenici. Oni bitno određuju kvalitetu ljudskog kapitala što je u razvijenim zemljama najvažniji nacionalni i razvojni resurs. Dvadesetprvo stoljeće proglašeno je stoljećem znanja. Hrvatska mora biti otvorena Europi i svijetu. To je razvojno korisno samo ako je međunarodno konkurentna. Ona to može biti optimalnim korištenjem raspoloživih prirodnih resursa te domaćeg i inozemnog kapitala. Razvoj ostvaruju ljudi. Zato se razvoj ljudskih resursa nameće kao prioritet. Buduća konkurentnost hrvatskog gospodarstva neposredno će ovisiti o broju i kvaliteti visokoobrazovanih ljudi. Zbog sve veće važnosti obrazovanja za nacionalni razvoj i u Europskoj uniji i ostalim razvijenim zemljama istraživanje, obrazovanje i stručno osposobljavanje predstavljaju temeljna nematerijalna ulaganja. Uz to obrazovni sustavi članica Unije trebaju se ujednačavati kako bi se promicala transnacionalna pokretljivost građana Europe. Trebamo se ugledati na zemlje koje imaju znatno veći postotak visokoobrazovanih ljudi te napraviti plan. Dio tog procesa svakako je i donošenje ovog zakona.

Bolonjska deklaracija

Klub zastupnika HSS-a podržava donošenje ovog zakona. Zakon treba osigurati ostvarenje obrazovnog sustava usporedivog sa sustavima drugih država. Također treba osigurati promjene nastavnih planova i programa. Studenta treba usmjeriti prema društvu znanja i društvu koje uči. Zakon treba osigurati racionalno i djelotvorno razvijanje sveučilišta i veleučilišta. Iščitavajući članak 54. nismo sigurni da li je napravljena prilagodba Bolonjskoj deklaraciji u smislu da sveučilište bude to koje ima pravnu osobnost, a ne i fakulteti. S obzirom na zatečeno stanje da fakulteti u sklopu hrvatskih sveučilišta imaju pravnu osobnost dok to u zemljama s kojima se uspoređujemo nije tako, čini se da je ovaj članak solomonsko rješenje. Predlažemo da se u članku 82. doda stavak koji bi omogućio objavljivanje općih akata na način dostupan studentima.

HSS zanima što je sve potrebno za implementaciju ovog zakona. Hoće li biti potrebno mijenjati nastavne programe te kako će se provoditi bodovanje? Naime, ako student koji studira u Zagrebu želi odslušati neke kolegije u Rijeci ili upisati semestar u Beču i vratiti se u Hrvatsku, hoće li to moći i uz koje uvjete. Mišljenja smo da bi postotak studenata u stručnim vijećima trebalo povisiti s predloženih 10% na najmanje 20%. U članku 89. studentima koji izgube pravo studiranja jer predugo studiraju trebalo bi omogućiti da mogu završiti studij uz plaćanje. Redovni profesori objavljuju manje radova od izvanrednih profesora i docenata. Više od polovine redovnih sveučilišnih profesora nisu godinama objavili niti jedan znanstveni rad u renomiranim časopisima. Mnogi od njih nisu tijekom svog radnog i znanstvenog vijeka napisali niti skriptu, a kamoli pripremili udžbenik za studente. Naše nacionalno bogatstvo su mladi i obrazovani ljudi. Samo kritična masa visoko obrazovanih ljudi može nam pomoći da se uzdignemo na razvojnoj ljestvici mjerenoj održivošću, rekla je Marijana Petir.

Za ispravak netočnog navoda javila se **Dorica Nikolić (HSLs)**. Gospođica Marijana Petir rekla je da Hrvatska nema svoje znanstvene odnosno akademske elite nego je bila strana elita. To je netočan navod. Hrvatska odnosno Hrvati imaju tri nobelovca - Lavoslava Ružičku, Vladimira Preloga i Ivu Andrića.

Potom je zamjenik ministra dr.sc. **Zdenko Franić** komentirao brojku od 7,82% visokoobrazovanih ljudi u Hrvatskoj, a prema popisu stanovništva 2000. godine. Problem je između ostalog i u

Znanost i obrazovanje osnovni su razvojni čimbenici.

metodologiji. Samo ona osoba koja je diplomirala vodi se kao visoko obrazovana. Konkretno, ukoliko netko odsluša sve godine i položi sve ispite, ali ne položi diplomski, on je statistički još uvijek srednjoškolac. Kada bi se uveo europski sustav prijenosa bodova situacija bi bila bolja. Konkretno, ljudi koji sakupe, odslušaju i polože određeni broj kolegija dobiju višu spremu. Nažalost, u nas ima dosta studenata koji su došli do treće, četvrte godine ali su još uvijek statistički srednjoškolci.

Uvodi se jedinstven sustav bodovanja koji studentima omogućuje veću mobilnost u zemlji i inozemstvu.

U ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a govorio je dr.sc. **Anto Kovačević (HKDU)**. Rekao je da Hrvatska ovim zakonom normativno uređuje iznimno važno područje. U ocjeni stanja i temeljnim pitanjima predlagatelj se poziva na Bolonjsku deklaraciju i njome zacrtana načela tzv. Europskih prostora znanosti i obrazovanja.

Inflacija sveučilišta

Nije slučajno što se za razliku od tolikih drugih usklađenja s europskim zakonodavstvom od nas u znanosti i obrazovanju ne traži usklađenost pod svaku cijenu. Ne treba uvjeravati kako znanost ne poznaje granice ali nas se isto tako ne može uvjeriti da se znanstveni rad može ograničiti djelatnošću, znanošću kao znanstvenim holdingom. Bjelodano je da dinamiku ovog zakona ne diktiraju političke ni razvojne koncepcije Vlade ili ministarskih kabineta, da se u njezinoj

podlozi krije pritisak okoštale znanstvene konjunktura koja se u prijelaznom razdoblju izrodila u inflaciju novih sveučilišta. Predložena rješenja u tehničkom pogledu uvode reda u aktualnu zbrku ali bi valjalo dobro paziti što se takvim redom zapravo postiže. Europski prostor o kojem govori Bolonjski dokument nije za nas važan samo po kriterijima harmonizacije visokoškolskog sustava. Znanost u postindustrijskom društvu računa s humanističkim slojem s posebnosti u profiliranju. Trenutačno su križaljke znanstvene paradigme u Hrvatskoj, upravo doktrinarno prirodnačke, postavljene na način da se znanošću između redaka i između paragrafa ozbiljno uzimao samo eksperimentalni rad u laboratoriju. Bilo je lakše steći znanstveno zvanje iz područja itekako važnih za razumijevanje odnosa u hrvatskom društvu i tradicije u Helsinkiju nego u Zagrebu. Radi se o okoštanim strukturama s boljševičkim mentalitetom. Komunistički je danas najteže istjerati iz znanstvenih institucija. Iz znanosti nekako najsporije izlazi.

Po mišljenju Kluba zastupnika HSP-HKDU-a bilo bi korisno razmisliti o posebnom zakonu o znanosti. Notorna je činjenica da je Strugarova reforma doživjela fujasko jer je to htio SDP. HSS okuplja hrvatske seljake, pretežito katolike. SDP okuplja pretežito ateiste. HSS i SDP neće se složiti oko programske i svrhovite orijentacije hrvatskog školstva. Ta se bitka stalno vodi. A što se tiče autonomije hrvatskog sveučilišta, od 1970. godine poznato je da je akademik i tadašnji rektor Ivan Supek nastojao izvući znanost i visoko obrazovanje ispod političke kape. Oni koji su tada presuđivali autonomiji hrvatske akademske zajednice sada pokušavaju ponovo osigurati svoj utjecaj preko kvazidržavnih tijela, a financije ostaviti onima koji nakon parlamentarnih izbora dođu na vlast. Zastupnik Anto Kovačević zatražio je na kraju svog izlaganja od predlagatelja zakona izvješće o ostvarenju projekata kroz sustav TEM-PUS, koji su to projekti, voditelji i novci. Poznate su mnoge marksističke grupe koje glume demokraciju i ljudska prava, a koje je ova vlada podržala. Istinskim samoprijegornim stručnjacima potpore nema, rekao je Anto Kovačević.

Za ispravak netočnog navoda javio se **Branislav Tušek (SDP)**. On je rekao da hrvatski socijaldemokrati ne prikupljaju ateiste. Prema svom programu i politi-

čkom opredjeljenju, prije svega okupljaju hrvatske građane. Prema tome netočna je izjava i interpretacija Ante Kovačevića.

Ništa se ne mijenja

Očekivali smo da će ovom zakonu prethoditi izvješće o stanju u visokom školstvu i znanosti, rekao je u ime Kluba zastupnika HDZ-a dr.sc. **Ivica Kostović (HDZ)**. To se nije dogodilo. Rasprava je počela s omalovažavanjem značenja znanosti i visokog obrazovanja. Matični odbor još nije dao svoje stajalište. Ministar Gvozden Flego iskreno je priznao da se ovim zakonom ništa bitno u sustavu ne mijenja. Rekao je da želi potaknuti promjene unutar postojećeg sustava, postići veću učinkovitost obrazovanja, tako da se dugo ne studira, te da se uvedu europski standardi visokog obrazovanja. HDZ ocjenjuje da se ovim zakonom zaista ništa ne mijenja. Pozdravljamo objedinjavanje Zakona o

Nije jasno je li studij besplatan ili ne.

znanosti i visokom obrazovanju. Treba se pitati koja je svrha ubrzanja promjena. Dosadašnji zakoni nisu ništa sprječavali sustav da funkcionira. Moglo se ubrzati i skratiti vrijeme školovanja, odnosno studiranja i moglo se poticati ulaganje u znanost. Dosadašnjim zakonima neke su stvari bile bolje riješene. Mreža visokih učilišta, koja se financira iz proračuna, više nije u nadležnosti Hrvatskog sabora. Do sada je Nacionalno vijeće za visoku naobrazbu trebalo predložiti mrežu visokih učilišta a Sabor ju je trebao prihvatiti. Sada Sabor više nije u nadležnosti toga ključnog momenta u ovom sustavu visokog obrazovanja. Druga bitna stvar je što je dosadašnjim zakonom bio zajamčen nacionalni program. Što on znači? Znači da se vidi, kada se donosi proračun, za što se daju sredstva iz znanosti. Po ovom zakonu saborski zastupnici to neće vidjeti. Vidjet će ukupnu sumu. Cijelo financiranje ovog zakona je financiranje ukupnih suma. S time su zadovoljni rektori. Senat će dobiti ukupnu sumu. Zadovoljno je Nacionalno vijeće jer će s ukupnom sumom raditi što hoće. Dvanaest ljudi će raditi što hoće.

Znanstveni novaci

Treći ključni problem je kako biramo sveučilišne nastavnike i znanstvenike. Sad se uvodi, vjerojatno po stajalištu Vlade, bolji sustav. Sada ćemo imati u sustavu slijedeće vrste profesora. Prvi su oni prije Šuvara. Onda su došli Šuvarovi koji su preskakali titulu izvanrednog profesora, onda dolaze Jerenovi profesori. Sada će biti od ministra Gvozdena Flege novoizabrani profesori. Sada će mladi čovjek pred sobom imati šest vrsta različitih profesora. Sada će biti i različiti doktori znanosti. KomPLICIRA se izbor jer se prvo bira u znanstveno zvanje, a onda se bira na fakultetu po kriterijima rektorskog zbora. Što se tiče studenata bila su dva prijedloga. Jedan da se studentima da veće pravo upravljanja, a drugi da se ostavi ovaj postotak od 10%. Za to smo da se da veća uloga studentima, ali za one nadležnosti gdje oni mogu odlučivati. Iz ovog zakona nejasno je je li studij besplatan ili nije. To se prepušta sveučilištu. Jedan će fakultet reći - svi će morati platiti. Drugi fakultet će reći samo neki, a treći će reći plaćaju samo djelomično. Nova tijela su Agencija i Savjet. Agencija je nešto pomiješano za visoko obrazovanje i znanost. Protiv smo novih tijela, pogotovo što se ne zna na temelju kojih će kriterija oni raditi. Dobro je da se znanstvenim novacima omogućuje prelazak u asistente, a onda do kraja ugovornog razdoblja koje je započelo kad su postali novaci omogućuje im se ostanak u matičnim ustanovama. Međutim, žao nam je što institucija novaka nije dostojnije predstavljena. Treba reći da nema hrabrosti vidjeti što rade javni instituti. Jesu li svi ti instituti potrebni? U prošlom zakonu su barem nabrojani, sada nisu. Uočili smo da cijela akademska zajednica podržava ovaj zakon. Jasno je, rektori jer će dobiti ukupnu sumu novaca, visoke škole jer će biti zadržane, a moćni fakulteti jer će biti pravno osobiti i raspolagat će svojim maštovitim namjerama, radnim vremenom i prostorom. Bit će samostalni. I zbog toga jer akademska zajednica to podržava, mi ćemo biti za prvo čitanje, rekao je dr. Ivica Kostović.

Netočna je tvrdnja kolege Ivica Kostovića da Vlada ili Sabor trebaju odlučivati o potrebi osnivanja visokih učilišta, rekao je dr. **Đuro Njavro (nezavisni)**. O tome može odlučivati akademska zajednica ili ako je privatno učilište onda osnivač. To

je zalaganje za nemijenanje postojećeg stanja koje je u Hrvatskoj proizvelo da od 100 upisanih manje od 30 diplomira, uz prosjek od sedam godina studija. Država umjesto 30% europski visokoobrazovanih ima negdje 7 do 8%. Dakle, očito je da stanje treba mijenjati.

Za riječ se javio ponovo zamjenik ministra dr.sc. **Zdenko Franić**. On je upozorio da je Ivica Kostović uveo nekoliko kategorija doktora znanosti. Svi mi doktori znanosti prošli smo jedan proces reizbora. Pravila i kriterije reizbora propisalo je Ministarstvo znanosti tadašnje HDZ-ove Vlade. Postupak reizbora bio je ozbiljna stvar. Nije se mogao lažirati broj znanstvenih radova ili potrebne uvjete da se zadrži određeno znanstveno zvanje. Nadalje, netočno je da Ministarstvo osniva Agenciju. Agencija je ustanova koja se osniva uredbom Vlade. Namjera jest upravo maknuti politiku iz znanosti i visokog obrazovanja. Cilj je jača autonomija znanstveno-akademske zajednice. Normalno je da tu bude pomiješano obrazovanje i znanost.

Mislio sam na različite izbore nastavnika, profesora, a ne doktora, pojasnio je dr.sc. **Ivica Kostović (HDZ)**. Dakle, ne Šuvarovi doktori nego Šuvarovi profesori. To je ogromna razlika.

Intelektualno torbarenje

Očekivali smo s nestrpljenjem ovaj prijedlog, svjesni da je riječ o zakonu koji u bitnom smislu treba odgovoriti na potrebe hrvatskog društva, rekao je u ime Kluba zastupnika HSLS-a dr.sc. **Ivan Čehok (HSLS)**. U predizbornoj kampanji prije 2000. godine najavili smo da će upravo prvi od reformskih poteza biti donošenje novog zakona. Tri i više godina čekamo na reformu školstva, osnovnoga i srednjega, te visokog. To su tri godine koje su pojela reformska oklijevanja. Postoji strah od nužnih mjera a koje mogu biti drastične i zasijecati u samo tijelo sustava znanosti i visokog školstva. Slažem se s onima koji su rekli da ne treba očekivati mnoge novine ili one novine koje bi u potpunosti promijenile cijeli sustav, nego zapravo niz postupnih koraka. Možda smo trebali prethodno donijeti analizu postojećeg stanja. Hrvatska ima premalo visoko-obrazovanih ljudi, magistara i doktora znanosti. Nemamo dovoljno citiranih znanstvenika. Nesredeno je stanje u području znanosti i visokog školstva.

Imamo relativno visok stupanj upisa ali vrlo nizak završavanja studija. Cijeli sustav je podinvestiran. Hrvatska po glavi stanovnika izdvaja manje od 100 dolara. Druge države izdvajaju 300 i više dolara. U ovom prijedlogu zakona za te nedostatke činjenica je da nema pravih protumjera. Najbitniji nedostatak je činjenica da su naše institucije, znanstvene i visokoškolske, najčešće zatvorene u sebe. Nema pokretljivosti, vertikalne ni horizontalne, studenata ni znanstvenika. S druge strane bujaju veleučilišta, studijske grupe, predmeti. Bivši ali i sadašnji ministar ne znaju što će učiniti sa splitskim veleučilištem. Bezbroy je primjera tzv. suvremenog intelektualnog torbarenja. Sada gotovo svaki manji grad u Hrvatskoj ima neku veleučilišnu ili drugu studijsku grupu. Stanje je kaotično, imamo hipertrofiju ustanova, ali i vrlo okoštalu ili gotovo nikakvu pokretljivost. Možda će se to djelomice nadomjestiti prijedlogom bodovnog sustava koji je za pohvaliti. Dobro je što se na ovakav način zakonski stvara okvir za djelovanje i provedbu potpune autonomije znanstvenoga rada i sveučilišne nastave. Dobro se pravno pozicioniraju funkcije Nacionalnog vijeća za znanost i Nacionalnog vijeća za visoko obrazovanje. Dobro je što se uvodi Agencija za znanost i visoko obrazovanje. U međusobnom usklađivanju funkcija i dužnosti nacionalnih vijeća i Agencije, administrativne i stručne poslove ne bi trebala obavljati Agencija. Jednako tako, Agenciju bi trebalo zaštititi od bilo kakve mogućnosti političkoga utjecaja. Dobro je što se uvodi vrednovanje studijskih programa i da se o tom vrednovanju izvješćuje javnost.

Naše znanstvene i visokoškolske institucije zatvorene su u sebe.

Što se tiče znanstvenih instituta, njih bi trebalo nazvati i nastavnim institucijama. U prijelaznom razdoblju dobar će dio znanstvenika, odnosno znanstvenih instituta raditi i u nastavi. Takvo stanje je danas i ono će vjerojatno potrajati. Što se tiče samog sustava visokog obrazovanja trebalo bi zadržati binarni sustav. Hibridne kombinacije mješovitoga sustava, premda zrcale sadašnje stanje, dugoročno će otežati i stručnim studijima i sve-

učilištima. Doći ćemo do toga da nećemo znati tko na stručnom studiju izvodi nastavu. Možda ćemo nominalno znati da je stručni studij u okviru sveučilišta, ali po kadrovskim, materijalnim i organizacijskim pretpostavkama doći će do miješanja i hibridnih kombinacija koje nam nisu potrebne. U Hrvatskoj postoje velike regionalne razlike. Ministarstvo se zalaže za uravnoteženi regionalni razvoj. Dobro je da potičemo što je moguće više visoke škole i veleučilišta, ne naravno u svakom manjem gradu, nego na razini nekoliko županija, odnosno regija. Nadalje, smatramo da treba poticati sudjelovanje studenata u odlučivanju o bitnim pitanjima visokoga školstva i znanosti. Možda bi trebalo omogućiti studentima i veću kvotu zastupljenosti od 10%. Moramo priznati da nam nije jasna uloga sveučilišnog savjeta. To je potpuno suvišna institucija. Dobri sveučilišni i veleučilišni programi jedino su jamstvo da će gospodarstvo biti povezano sa svijetom znanosti i visokoga školstva. Klub zastupnika HSLS-a podržat će u prvom čitanju ovaj zakon. Uvjet je da se uvede binarni sustav. Dakle, da se odijeli sustav visokog školstva na način da postoje veleučilišta i visoke škole, i sveučilišne institucije. U prijelaznom razdoblju treba dopustiti mogućnost da nastavnici sveučilišta rade na visokim školama, rekao je na kraju dr. Ivan Čehok.

Zastupnik Ivan Čehok rekao je da niti bivši niti sadašnji ministar nije znao šta napraviti s jednom institucijom. Nije točno da bivši ministar nije znao šta treba napraviti. Znao je ali nije imao takve ovlasti, ustvrdio je dr.sc. **Hrvoje Kraljević (Libra)**.

Zamjenik ministra znanosti i tehnologije dr.sc. **Zdenko Franić** komentirao je mješoviti sustav koji se nalazi u ovom prijedlogu zakona. Rekao je da je naš problem što nemamo dovoljno kadrova. U Hrvatskoj ima nekih 8.000 doktora znanosti, od čega je svega 2500 mlađih od 50 godina. Na mnogim veleučilištima rade ljudi sa sveučilišta. Na jednom veleučilištu koje ima 10.000 studenata ima svega 3 ili 4 doktora znanosti. Neprihvatljivo. S druge strane imamo izvrsna veleučilišta koja svoj cilj, tj. prenošenje stručnih znanja i vještina na studente izuzetno dobro provode. Smatramo da je u ovom trenutku s ovim kadrovskim i stručnim potencijalom ovakvo rješenje primjereno. To ne znači da ono mora biti zacementirano.

Za ispravak netočnog navoda javio se **Ljubo Česić-Rojs (HDZ)**. Zamjenik ministra Zdenko Franić je rekao da nemamo dovoljno kadra. Govorilo se i o intelektualnom torbarenju. Nije to ni čudo, jer su 45 godina uništavali sve što je hrvatsko. Čast pojedincima, čast poštenim ljudima.

Za ispravak netočnog navoda javio se dr.sc. **Ivan Čehok (HSLS)**. Upozorio je da bi mješoviti sustav možda manje narušio postojeće okolnosti. Tu se složio sa zamjenikom ministra. Međutim, možemo odrediti prijelazno razdoblje u kojem bi taj mješoviti sustav bio zamijenjen binarnim sustavom. To bi bilo bolje. Što se tiče pokretljivosti, to ne može biti zakonom uređeno jer je riječ o socijalnim procesima. Jako teško ćemo utjecati na njih. Međutim, jedini način u kojem bismo pokretljivost nekako pokrenuli, poglavito studenata, jest organizacija sveučilišta po sveučilišnim odjelima.

Sveučilište u Osijeku

U raspravi bi nas morala voditi činjenica da je akademska zajednica nakon dužeg vremena postigla konsenzus oko ovog važnog prijedloga zakona. Moramo imati taj element u vidu, upozorio je u ime Kluba LS-a dr.sc. **Zlatko Kramarić (LS)**. Neprijeporna je činjenica da nema pune integracije u Europu i primjerena ekonomskoga i duhovnog razvoja bez odgovarajuće reforme znanosti i visokog obrazovanja. Prijedlog zakona ima relativno jasne reformske ciljeve i primjeren put njihovog ostvarivanja. Put koji je izgrađen na razumnom balansu kontinuiteta i diskontinuiteta. Usvajajući osnovne postulate tzv. Bolonjskog procesa, zakon donosi niz važnih novosti kojima su glavne karakteristike naglašena autonomija sveučilišta, politička i financijska. Zakon je poticajni okvir za razvoj znanosti i visokog obrazovanja, integraciju i komplementarnost sveučilišta, veleučilišta i instituta.

Prije 28 godina osnovano je Sveučilište u Osijeku. Bio je to politički čin. Ali ponekad događaju se dobri paradoksi u životu. Danas možemo govoriti o procesima koji su na tragu autonomnosti tog sveučilišta. U Osijeku ništa više nije isto kao prije 28 i više godina. Znači prije, kada nismo imali sveučilište i sada, kada postoji sveučilište. Ovdje se spominjala inflacija sveučilišta. Kao gljive poslije

kiše u svakom mjestu niču određena učilišta. Je li to dobro? Ti procesi se trebaju prije svega kontrolirati postavljanjem kriterija koji se moraju ispoštovati. Tako je moguće spriječiti ovu inflaciju i uvesti reda. Decentralizacija odnosno regionalizacija je proces koji ovaj zakon na pravi način postavlja. Nadalje, očita je težnja zakona da sveučilišta uz uvažavanje njihovih specifičnosti i tradicije budu integrirana u nastavnoj, znanstvenoj, pa i poslovnoj djelatnosti. Isto tako vrijedna je i tendencija povezivanja znanosti i visokog obrazovanja i uključivanje instituta u nastavnu djelatnost. Postavlja se pitanje može li široki zakonski okvir, pored slobode koja se otvara pred znanost i visokim obrazovanjem, biti u želji da reformiramo sustav primjeren Europi. Moguće je da su neka rješenja mogla biti drugačija. Možda jasniji i jednostavniji sustav tijela koja naprimjer globalno upravljaju znanost i visokim obrazovanjem. Ili da zakonom osiguramo primjerenu razinu ulaganja u znanost i visoko obrazovanje, stipendije za studente itd. Htjeli - ne htjeli, ne možemo ignorirati naše sadašnje stanje. Zakon uvijek pruža dobar ili manje dobar okvir, ali glavni posao uvijek ostaje na ljudima. I to ne samo na onima koji jesu u sustavu znanosti i visokog obrazovanja, već i na široj, uvjetno rečeno društvenoj zajednici koja bi trebala početi primjećivati i nagradivati znanje. Tu je najveća vrijednost zakona. Ne ruši ono prije sebe, uvažava i respektira da su i neki prije nešto pokušali napraviti. A za budućnost ipak otvara nove mogućnosti.

U Hrvatskoj imamo 8.500 doktora znanosti od kojih je 2.500 mlađih od 50 godina.

Ozbiljan problem koji danas imaju znanost i visoko obrazovanje je kroničan nedostatak kadrova, sredstava te dugogodišnje zaostajanje za Europom. Doći će do još većeg zaostajanja siromašnoga za bogatim svijetom. Ne pripadamo bogatim društvima. Znanost se mora na pravi način financirati. Uz ovaj zakon koji je dobar okvir za reformu, moramo razmisliti i o primjerenom financiranju znanosti i visokog obrazovanja, i to ne samo povećanim proračunskim financiranjem,

već i otvaranjem tih djelatnosti domaćem i stranom tržištu znanja i kreativnosti, njegovom čvršćem povezivanju s praksom. Odlika modernih demokratskih društava upravo je da ulažu u znanost. U tim društvima, koja se tako ponašaju, nije moguća pojava antidemokratskih virusa ili skretanja s demokratske orijentacije, naglasio je dr. Zlatko Kramarić.

Promašen cilj

Više od dvije godine bavimo se zakonom o znanosti i visokom obrazovanju, upozorila je u ime Kluba zastupnika DC-a **Vesna Škare-Ožbolt (DC)**. Ovo je barem peta varijanta objedinjenog zakona, koji bi trebao pokrenuti bolje procese u znanosti i visokom obrazovanju. Sada imamo jedan zakonski prijedlog koji zamjenjuje dosadašnja dva zakona. Zašto ova dva zakona stavljati u jedan? U jednom tekstu slijepljen je dio koji se odnosi na znanost s posebnim materijalom koji obuhvaća visoko obrazovanje. Ovo je zakon koji ne pristupa na jedinstven način znanosti i visokom obrazovanju. Ako se pažljivo pročita uvodni dio, vidjet ćemo ozbiljnu analizu odnosno procjenu stanja u današnjoj

Prije 28 godina osnovano je Sveučilište u Osijeku. Bio je to politički čin. Pokazao se taj paradoks dobrim.

hrvatskoj znanosti i visokoj naobrazbi. U zakonu se navodi da znanost i visoko obrazovanje moraju postati glavni nositelji gospodarskog i društvenog razvika, ali i da zakon o visokim učilištima iz 1993. godine ne dopušta sveučilišnu autonomiju, da država supravlja sveučilištem, da se u financiranje znanosti ne uključuju druga ministarstva, lokalna zajednica ili gospodarstvo, da su znanstvena istraživanja fragmentirana te da se hrvatski sustav ne uklapa u europski prostor visokog obrazovanja jer nije u skladu s Bolonjskom deklaracijom. Ove probleme doista treba riješiti. To nisu problemi zakonske regulative. To su problemi politike koju provodi vlada. S izuzetkom prilagodbe Bolonjskoj deklaraciji, sve su to operativni problemi, koji su u potpu-

nosti rješivi postojećim zakonima. Za to ne trebaju novi. Tekst koji imamo ne rješava niti jedan od ovih problema. Čini se da je Ministarstvo promašilo cilj dajući ovakav prijedlog zakona. Što se učinilo? Kao podlogu uzelo se postojeće zakone o visokoj naobrazbi i znanosti te ih se preradilo u smislu deregulacije i liberalizacije. Učinjeno je gotovo desetak varijacija na istu temu, sve dok se nije postigla relativna usuglašenost s gotovo iscrpljenom akademskom zajednicom. Akademski sustav i sustav znanosti došli su u fazu preuzimanja većih akademskih sloboda, ali i većih odgovornosti. Prvo treba riješiti koncept, a tek onda zakon. Na primjer, želi se tzv. jedinstvo znanosti i visoke naobrazbe, a predlažu se dva potpuno neovisna nacionalna vijeća. Najveći dio izvršnih, upravljačkih ingerencija od Ministarstva preuzimaju ta nacionalna vijeća. Time se želi istaknuti autonomija akademske zajednice. Ali sada se uz to rasterećeno Ministarstvo znanosti i tehnologije osniva nova Agencija koja preuzima administrativne, ali i organizacijske poslove, produbuje projekata. U zemljama Europske unije sveučilišta rade autonomno. Kada se govori o akademskoj zajednici govori se uvijek o autonomiji i odgovornosti, posebno financijskoj.

Vrhunska znanost i večernje škole

Kompromisi s miješanjem sveučilišnih i stručnih studija su nedopustivi. Isto tako nedopustiv je i pristup akademskoj autonomiji različito kod sveučilišta i veleučilišta. Moramo izgraditi sustave visokog školstva koji su različiti u pristupu, ali jedan i drugi moraju biti visoko kvalitetni. Pravi binarni sustav, kako je to bilo već rečeno. Ne smiju stručni studiji biti manje kvalitetni od sveučilišnih. Gospodarstvo u razvijenim zemljama počiva na stručnim studijima. Razvoj proizvoda počiva na tim stručnjacima. Razvoj složenijih sustava okrenut je više sveučilišno-obrazovanjem ljudima. Razvoj znanosti ili novih tehnologija isto tako. Nema razvoja bez vrhunski školovanih ljudi, ali i na sveučilištima i na veleučilištima, gdje se podjela kreće otprilike 50%:50%. Nedopustivo je podilaženje fakultetima koji zarađuju novac upisivanjem prekomjernog broja studenata mahom na izvanredne stručne studije i

to dislocirane u manjim gradovima. Ne treba miješati vrhunsku znanost s večernjim školama. Pravim financiranjem sveučilišta mogu se riješiti uzroci ovakvog mješovitog stanja. Ovim prijedlogom zakona to se dodatno komplicira. Ako se zakon prihvati zakodit će sveobuhvatni razvoj znanosti, a posebice visokog obrazovanja. Bitno će pogoršati situaciju u radu visokoškolskih ustanova. Zakon smatramo konceptijski promašenim. On se ne da popraviti amandmanima. Klub zastupnika DC-a predlaže da se ovaj zakonski prijedlog povuče iz procedure, da se Hrvatskom saboru predloži izvedbeni projekt sustava znanosti i visoke naobrazbe te da se na temelju toga izradi potpuno novi zakon. Konačno, da se hitno predlože izmjene i dopune postojećih zakona o visokim učilištima i zakona o znanstveno-istraživačkoj djelatnosti u onim nužnim dijelovima zbog priključenja Europi i usklađenja s Bolonjskom deklaracijom.

Ovo je prvi prijedlog zakona o znanosti i visokom obrazovanju koji je došao u Sabor, a ne sedmi ili osmi kao što je izjavila zastupnica Vesna Škare Ožbolt, rekao je zamjenik ministra **Zdenko Frančić**. Istina jest da je u javnoj raspravi bilo više inačica ovoga zakona, ali to samo zorno svjedoči o demokratskoj postupci. U njegovoj izradi sudjelovala su sveučilišta, znanstveni instituti. Zastupnica Ožbolt okomila se na Agenciju za znanost i visoko obrazovanje kojoj se prepušta vrednovanje programa i znanstvenih projekata. Pa to i jest jedan od revolucionarnih pomaka u ovom zakonu, jer konačno se to maknulo iz Ministarstva. Sve europske države koje su uvele slične agencije napravile su ogromne korake u povezivanju znanosti, obrazovanja i gospodarstva.

18 posto funkcionalno nepismenih

Umirila me rasprava kolega iz opozicije koji su tvrdili da se ovim zakonom ništa ne mijenja. Naime, jedina dvojba koju smo u Klubu zastupnika HNS-a, PGS-a i SBHS-a imali bila je oko toga da je ovaj zakon preradikalna promjena organizacije znanosti i visokog obrazovanja. Rekla je to u ime Kluba dr.sc. **Vesna Pusić (HNS)**. Glavna tema i novina cijelog zakona je uvođenje kontrole kvalitete

nastavnih i znanstvenih programa i izvođenje nastave. Samo taj novi institut je nešto što bitno mijenja situaciju. O tom institutu ovisi uspjeh cjelokupnog koncepta i usklađivanja hrvatske organizacije znanosti i visokog obrazovanja s europskim standardima, odnosno uključivanje Hrvatske u tzv. Bolonjski proces.

Nema razvoja bez vrhunski školovanih ljudi podjednako na sveučilištima i veleučilištima.

Vrlo je tijesna i izravna veza između ulaganja u znanost i gospodarskog rasta. Zakon je prvi korak da se bitno doprine većem ulaganju u znanost, bilo kroz institucije znanosti i visokog obrazovanja koje su financirane od strane države, bilo kroz privatne institucije. Hrvatska nema ozbiljne šanse u Europi konkurirati, a u svijetu još manje, s niskom obrazovanom, jeftinom radnom snagom. Ali to može s visoko obrazovanom radnom snagom. Ono što ovaj zakon uvodi, a to je usmjeravanje razvoja u pravcu slobodne autonomne akademske zajednice, gdje država igra ulogu nadzora, ali ne i direktnog arbitra. Visoko obrazovanje i znanost ovise i o višem stupnju općeg obrazovanja. U Hrvatskoj imamo više od 18% funkcionalno nepismenih, odnosno ljudi koji nisu završili osnovnu školu. U javnim raspravama isticano je da bi Hrvatska morala već od sljedeće godine udvostručiti broj diplomiranih studenata, da bi 2018. godine mogla dostići razinu na kojoj je danas Finska. Danas godišnje 52.000 mladih ljudi završava srednju školu. Ogromna većina upiše neku vrstu post-srednjoškolskog obrazovanja. Ali vrlo mali broj njih, između 15 i 20% završi neku vrstu višeg ili visokog obrazovanja.

Model 3+2+3

Ovaj model u zakonu postavljen je na principu 3+2+3. Dakle, tri godine pred-diplomski studij, dvije godine onoga što bi u sadašnjim uvjetima bio magistarski i tri godine doktorskog studija. Takvu harmonizaciju studija želimo postići, a to je usklađivanje s Bolonjskim standardima. Koje su prednosti? Jedna je uvođenje europskog sustava prijenosa bodova.

Dakle, kada se organizira visokoškolsko obrazovanje po principu 3+2+3 istovremeno se organizira i mogućnost da studenti ne samo unutar vlastite zemlje, nego unutar cijele Europske unije prenose i skupljaju svoje bodove. Diplomiranje je onda kvantitativni izraz skupa odnosno zbroja bodova. Bodove mogu skupiti na Zagrebačkom, Zadarskom ili sveučilištu u Gracu. Na kraju iz određenog područja imate određeni broj bodova koji vas kvalificiraju za pristupanje diplomu i sljedećem stupnju. Mogućnost europskog sustava prijenosa bodova ogromna je razlika u odnosu na ono što danas imamo. Drugo, cilj ovih reformi, a to je zacrtani cilj Europske unije, je da se u znanost i istraživanje, visoko obrazovanje ulaže 3% bruto društvenog proizvoda. Što je Bolonjski proces? To je u prvom redu prihvaćanje sustava definiranog kroz 6 točaka. Dakle 3+2+3. To je reforma kurikulumu ili reforma programa. To je promicanje mobilnosti te suradnje s ciljem podizanja kvalitete visokog obrazovanja. To sve donosi i ovaj zakon. Za uspjeh ovih reformi važan je vremenski raspored i slijed. Ništa se neće ostvariti od danas do sutra. Od toga najvažniji je tajming uspostavljanja institucija za kontrolu kvalitete. Drugo je uspostavljanje vrednovanja kolegija. Treće je model financiranja i pravnog definiranja odnosa između fakulteta i sveučilišta. Četvrto je da se uz znanstvene novake omogućiti i veća protočnost ljudi sa znanstvenih institucija pa i ljudi na visokim pozicijama u gospodarstvu.

Tijesna je izravna veza između ulaganja u znanost i gospodarskog rasta.

Za ispravak netočnog navoda javio se **Ljubo Česić-Rojs (HDZ)**. On je podsjetio da je zastupnica Vesna Pusić rekla kako u Hrvatskoj ima 18% funkcionalno nepismenih. To nije točan podatak. Ima ih 25%, nepismenih izdajica koji su bili protiv stvaranja nezavisne hrvatske države.

Koja je uloga Agencije?

Samo pozivanje na Bolonjsku deklaraciju kojoj je intencija stvoriti jedinstven

obrazovni sustav u Europi, nije dovoljan razlog za donošenje novoga zakona, upozorila je u ime Kluba zastupnika HB-a **Zdravka Bušić (HB)**. Sve potrebne promjene mogu se ostvariti amandmanima na postojeće zakone i podzakonskim aktima. Donošenjem novog zakona želi se zapravo preuzeti kontrola nad istraživačkim radom znanstvenika te nad novim ustrojem sveučilišta. Nedavno je Vlada predložila novi zakon o nostrifikaciji diploma. Deklarativno inzistiramo na harmonizaciji visokoškolskog sustava Hrvatske s europskim zemljama, a istodobno predlažemo nebulozni zakon o nostrifikaciji koji će dodatno zakomplicirati proces nostrifikacije stranih diploma.

U obrazloženju ovog zakona nije objašnjeno zašto se dva različita zakona objedinjuju u jedan. Sadašnji Zakon o visokim učilištima jamči visok stupanj autonomije sveučilištima, veleučilištima i umjetničkim akademijama, dok Zakon o znanstveno-istraživačkoj djelatnosti ostavlja velike ovlasti ministru i Ministarstvu znanosti i tehnologije u kreiranju znanstvene politike. Osnovna obilježja ovog prijedloga zakona jesu zabrinjavajuća nekoherentnost, nedovoljna konzistentnost i učestala proturječja. Navedimo samo neke od upadljivih primjera. U obrazloženju se tvrdi kako će se predloženim zakonom urediti uvjeti za izbore u znanstvena te znanstveno-nastavna, umjetničko-nastavna i suradnička zvanja. Međutim, sve to je nekako nedorečeno i ništa nije precizno određeno što će za posljedicu imati kaos u pogledu izbora u zvanja na sveučilištima i u javnim institutima. Time će se otvoriti velika mogućnost privilegiranja političko podobnih i potpuno nekompetentnih kandidata. Prijedlog zakona ništa ne govori o posljedicama u slučaju neizvršavanja obveza nadležnih institucija i povjerenstava kao u slučajevima prekoračivanja rokova. Zadaća Nacionalnog vijeća za visoku naobrazbu nije precizno definirana. Njegova autonomnost u radu i ingerencija jako su upitne. Sastav nacionalnih vijeća nerazmjerno je posložen. Nejasna je uloga buduće Agencije za znanost i visoko obrazovanje osim što će Hrvatsku koštati dodatna 4 milijuna kuna. Pravni stručnjaci upozoravaju da se njome izravno narušava autonomija sveučilišta. Također nisu definirani kriteriji znanstvenih istraživanja od strateškog značaja za Hrvatsku niti je razmotrena mogućnost njihove aplikaci-

je. Stručnjaci smatraju da se dosadašnja desetogodišnja praksa javnih znanstvenih instituta pokazala učinkovitom. O negativnim posljedicama prepuštanja znanosti tržišnoj utakmici najbolje govore nedavni primjeri iz Sjedinjenih Američkih Država i zapadnoeuropskih zemalja gdje su rezultati znanstvenih istraživanja bivali podvrgnuti cenzuri ukoliko se nisu slagali s interesima naručitelja.

U Hrvatskoj ima 18 posto funkcionalno nepismenih.

U prijelaznim i završnim odredbama predviđa se formiranje sveučilišta kao jedne pravne osobe najkasnije do 2008. godine. Taj rok je predug.

Nije riješena uloga Odbora za etiku niti etičkih povjerenstava. Prijelazne i završne odredbe predviđaju imenovanja Nacionalnog vijeća za visoko obrazovanje i Nacionalnog vijeća za znanost, te područnih vijeća i matičnih odbora kao i Agencije za znanost i obrazovanje. Pribojavamo se da je intencija ovog zakona čistka, po uzoru na one u Ministarstvu unutarnjih poslova i Ministarstvu obrane. Pri tome bi Agencija za znanost i visoko obrazovanje imala sličnu funkciju kakvu je u samoupravnom socijalizmu imao famozni Centar za idejno-teorijski rad. Predlažemo da se Prijedlog zakona ne prihvati.

Zamjenik ministra dr. sc. **Zdenko Franić** rekao je da naprosto mora reagirati na insinuaciju da bi uspostava Agencije poslužila za čistke u znanstveno-akademskoj zajednici. To je, usudujem se reći, pomalo ne nategnuto, neću upotrijebiti riječ monstrozno. Agencija ima zadatak vrednovati znanstvene organizacije, visoka učilišta, znanstvene projekte, kolaborativne projekte itd. Prosudbu znanstvenih projekata i programa u suvremenom društvu delegiraju specijaliziranim agencijama. U svim europskim državama je takva praksa. Agencije su depolitizirane. Sastoje se od stručnjaka. Radi se o umrežavanju istaknutih znanstvenika i eksperata iz zemlje i inozemstva. Sadašnji sustav izbora u zvanje pokazao se manjkav jer nije vrednovao primjerice multidisciplinarnost. Također, nije se dovoljno vrednovalo pisanje knjiga, njegovanje hrvatskog jezika i znanstvena terminologija domaće publikacije.

Preteška je riječ da je izlaganje gospođe zastupnice monstrozno, reagirao je predsjedavajući, potpredsjednik Sabora **Baltazar Jalšovec**. Prvi put čujem, a 13 godina sam u Saboru, da je netko od izvršne vlasti za izlaganje kluba jedne parlamentarne stranke rekao da je monstrozno, te da je to blaža riječ, upozorio je **Milan Kovač (HB)**. Stav je Kluba zastupnika HB-a da će se čistke i ovog puta dogoditi. Nemate pravo govoriti da je to naše mišljenje monstrozno. Nakon što se zamjenik ministra dr. **Zdenko Franić** ispričao ako je krivo shvaćen, za ispravak netočnog navoda javila se **Zdravka Bušić (HB)** ustvrdivši da je blago umjerenost i u svom stilu iznijela mišljenje Kluba u svezi s ovim prijedlogom.

Rigidne strukture

Ovo je jedan od najvažnijih zakona koje razmatra Hrvatski sabor. Zašto? Zato jer taj zakon određuje Hrvatsku temeljenu na znanju. Rekao je to u ime Kluba zastupnika SDP-a akademik **Ivo Šlaus (SDP)**. Bilo je rečeno da ovaj zakon obuhvaća dvije različite djelatnosti. Jedna je znanost, a druga je obrazovanje. To su stvarno različite djelatnosti. Stvari u znanosti i obrazovanju ne stoje dobro. Hrvatska ima svega 8% ljudi s visokim obrazovanjem. Ima svega 7.433 doktora znanosti, a Hrvatskoj bi trebalo barem 40.000 doktora znanosti. Sada se financira čak 10.000 ljudi kroz znanstveno-istraživačke programe. A Hrvatska ima svega 3.000 znanstvenika koji se mogu pojaviti na međunarodnoj razini. Naravno da Hrvatska ima cijeli niz istaknutih ljudi koji su članovi raznih akademija, svjetske, europskih, drugih nacionalnih akademija. Isto tako ima cijeli niz mladih uspješnih diplomiranih studenata svih naših sveučilišta koji se vrlo dobro snalaze vani u svijetu. To imamo, ali nemamo odgovarajući broj ljudi koji bi Hrvatsku predstavljao na način da može ući u društvo znanja. Kada je HAZU pokušala postati članicom Europske znanstvene fundacije, onda je dopis kojeg smo od njih dobili, kazao da Hrvatska ima tako rigidnu strukturu gdje se sve odlučuje iz vrha države. U međuvremenu ušli smo u tu fundaciju što je u području znanosti ono što je Europska unija u području političkog djelovanja. Postoje dvije rigidne strukture, jedna je bila politička a druga unutar same akademske zajedni-

ce. Znamo da je često puta jedan profesor držao isti kolegij 20-30 godina ne mijenjajući ga, često puta koristeći iste skripte. Događalo se da mladi ljudi nisu mogli napredovati. To je pomalo začuđujuće. Nije začuđujuće da državna uprava želi biti rigidna ali da znanstvenici koji sami po sebi proizvode daleko više promjena nego išta drugo, da postaju rigidni, tu je pomalo kontradikcija u sebi. Ta rigidnost nije samo specifična našem sveučilištu i institucijama nego se često javlja i drugdje. Bez sumnje moramo imati novi Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju. Taj zakon trebao je doći još daleko prije. Ovaj prijedlog karakterizira sljedeće: prvo, važno je da može proći kroz ovu raspravu. Drugi korak je ono što se zove politička volja. Za to nam treba angažman svih ljudi. Klub

Pravni stručnjaci upozoravaju da se Agencijom za znanost i visoko obrazovanje izravno narušava autonomija sveučilišta.

zastupnika SDP-a mišljenja je da je ovaj zakon prihvatljiv. Jako je dobro u ovom zakonu odvajanje znanstvenog zvanja od znanstvenog mjesta. Prije ste mogli imati 20, 30, 40 jako talentiranih ljudi koji nisu mogli biti izabrani, jer je bilo na raspolaganju svega jedno mjesto. Drugo, jako je dobro Nacionalno vijeće za znanost, centri izvrsnosti, znanstveno-tehnološki parkovi. Točno je da je ovaj zakon napravljen lijepeći dva zakona. U tom procesu lijepljenja nekoliko je stvari ispalo. Prva bitna stvar je da je sustav unapređenja znanosti i autonomije sveučilišta ključno vezan za to da ne može sveučilište davati upute drugom sveučilištu kako će raditi. To znači, ne može sveučilište A odrediti tko će biti profesor na sveučilištu B. To se vrlo jednostavno može uključiti jer postoje tri članka koja su u starome tekstu zakona bila vrlo dobro definirana. Druga stvar počiva na specifičnosti koju imamo, a to je da smo uspjeli umjetno zadržati trećinu znanstveno istraživačkog potencijala izvan procesa obrazovanja. To je neprihvatljivo. U situaciji kada nemamo dovoljno ljudi moramo sve ljude uključiti u proces obrazovanja. Imamo Institut za međunarodne odnose, Institut za

oceanografiju i ribarstvo, Institut "Ruder Bošković", Institut za fiziku, Institut za medicinska istraživanja, Ekonomski institut. Ti instituti su stavljeni izvan procesa obrazovanja što je za Hrvatsku u ovom trenutku neprihvatljivo. To je druga stvar koju treba uključiti u zakon. Kad je riječ o Agenciji, ona je u mnogim zemljama skup činovnika i eksperata. Skup eksperata je onaj virtualni dio, a skup činovnika je skup pravih ljudi koji taj posao provode. To će trebati napraviti pazeći da ni u kojem trenutku ne dobijemo dominaciju birokracije nad znanstvenim projektima.

Odljev mozгова

Libra smatra da je ovo najvažniji zakon koji treba donijeti da bi ova država krenula stvarno naprijed. Podatak da imamo svega nešto više od 7% visokoobrazovanih svrstava nas u Europi na samo dno. Zemlje Europske unije sa sadašnjih 15 - 25% planiraju u sljedećih nekoliko godina doseći 40%, upozorio je u ime Kluba zastupnika Libre dr.sc. **Mrvoje Kraljević (LIBRA)**. Pogrešno je naš nizak postotak pripisivati činjenici odljeva mozgov. Rezultati popisa stanovništva pokazuju da je svega nekoliko tisuća visokoobrazovanih napustilo Hrvatsku u toku 10

Hrvatska ima svega 3.000 znanstvenika koji se mogu pojaviti na međunarodnoj razini.

godina. Sasvim je kriva bila izjava da je 150.000 mladih, visoko-obrazovanih otišlo iz Hrvatske u posljednjih 10 godina. To nije točno, i kada se zna da je manje od 100.000 u tom periodu diplomiralo. Libra smatra da bez bitnog podizanja opće obrazovne, a naročito visokoobrazovne razine u Hrvatskoj nema napretka. Naša budućnost je u visokoobrazovanoj, skupoj radnoj snazi. Pomaka neće biti dok god se ne odlučimo prestati samo najavljivati reformu nego joj i ozbiljno pristupimo. Godinama smo svjesni, a na to nam ukazuju institucije i prijatelji iz Europe, da je naša glavna prepreka rascjepkanost sveučilišta. Libra smatra da ovaj zakon treba biti okvir za popravljanje našeg vrlo loše organiziranog sustava. Od dobrih dijelova prijedloga

zakona treba istaknuti poglavlje s naslovom: Kolaborativni znanstveni programi, znanstveni centri izvrsnosti i znanstveno tehnološki parkovi. Kao dobrog ocjenjujemo i drugi odjeljak u četvrtom poglavlju s naslovom Studiji na visokim učilištima. Trebalo bi još jasnije propisati da je nužna usklađenost studija i ECTS bodova sa studijima u drugim potpisnicama Bolonjske deklaracije i zahtijevati sklapanje čim više ugovora o priznavanju dijelova studija. Također smatramo da treba ispraviti pogrešku koja je prisutna već 10 godina u Hrvatskoj. Naime, trebalo bi zakonom propisati da je studij za učitelja sveučilišni, a ne stručni studij.

Rascjepkanost sveučilišta

Unatoč kvalitetnim dijelovima moramo konstatirati da ovaj prijedlog zakona nije dovoljno dobra podloga za nužnu reformu znanstvene djelatnosti i visokog obrazovanja. Ovaj dokument neće omogućiti rješavanje najvećeg problema u visokom obrazovanju, a to je rascjepkanost sveučilišta i postojanje brojnih pravnih osoba. Kakva je sada situacija? Sada je već svako sveučilište ustanova, ali fakulteti nisu u sastavu sveučilišta nego su samostalne ustanove u vlasništvu sveučilišta. Odlukom o pripajanju jedne ustanove drugoj, od dvije ili više pravnih osoba stvara se jedna. Sasvim sigurno to nije protuustavno. Dakle, ako neki fakultet pripojimo sveučilištu, njegovu imovinu, zgrade, opremu itd. neće oduzeti država nego će to postati vlasništvo sveučilišta. Iako je sveučilište vlasnik fakulteta, fakultet je autonoman u svom odlučivanju. Posebno nisu u skladu s ustavom financijske ingerencije sveučilišta u situaciji kad su fakulteti pravne osobe. Libra smatra da je nužno da u roku od godine dana dođe do istinski integriranih sveučilišta.

Naša budućnost je u visoko obrazovanoj, skupoj radnoj snazi.

Drugi prigovor ovom prijedlogu odnosi se na sastav dvaju nacionalnih tijela koja se tu spominju. U Nacionalnom vijeću za visoko obrazovanje većinu članova moraju činiti osobe izvan sustava visokih učilišta. U protivnom dolazi do

sukoba interesa. U Nacionalnom vijeću za znanost većinu trebaju činiti vrhunski znanstvenici. Treba isključiti mogućnost da se paralelno provodi postupak izbora u znanstveno zvanje i na znanstveno radno mjesto. Izbor u znanstveno zvanje treba biti univerzalan i neovisan o tome gdje će se nakon toga znanstvenik zaposliti. Izbor na radno mjesto treba kao nužan uvjet imati odgovarajuće znanstveno zvanje. A inače treba biti u nadležnosti sveučilišta, veleučilišta, visoke škole ili instituta gdje se osoba zapošljava. Ne stoji prigovor da zahtjev takve striktnosti odvojenosti produkuje vremenski postupak izbora. Sljedeća primjedba je da treba iz zakona brisati pojam područno znanstveno vijeće. Ta su se tijela pokazala kao glavne prepreke uvođenju novih interdisciplinarnih područja znanosti. Uz Nacionalno vijeće za znanost trebaju postojati samo matični odbori za svako polje znanosti i za interdisciplinarno znanstveno područje.

Europski sustav bodovanja

Ljerka Mintas-Hodak (nezavisna) upozorila je da se na sastanku Odbora za obrazovanje, znanost i visoko školstvo moglo vidjeti da postoji visok stupanj podrške raznih segmenata naše akademske zajednice stavu da je nužno korjenito promijeniti sadašnji sustav znanosti i visokog obrazovanja. U velikoj mjeri postojalo je i suglasje o predloženim

Privatno visoko školstvo u Hrvatskoj je u povojima.

pravcima promjena kako su one sadržane u prijedlogu ovog zakona. Visoki stupanj suglasja rezultat je i dugotrajne rasprave koja se o ovoj temi vodi više godina. Na potrebu prilagodbe utjecali su i negativni podaci o zaostajanju našega visokog obrazovanja za svjetskim trendovima, ali i mnogih segmenata naše znanosti. Hrvatska ima dva puta manje znanstvenika na 1000 radno aktivnih osoba od prosjeka u Europskoj uniji. U Hrvatskoj dvadesetak posto znanstvenika uposlano je u gospodarstvu, Europskoj uniji 50% a u SAD 75%. Kvalitetna znanost počiva na djelotvornom sustavu visokoškolskog obrazovanja. Više puta isticane su slabosti našeg visokoškolskog sustava koji je

razlog nazadovanja naše ukupne znanstvene produkcije. Dobro su pogodeni ciljevi predložene reforme, a to su povećanje efikasnosti, usuglašavanje s europskim standardima, novi način financiranja sveučilišta i nova organizacija visokog školstva. Realizacija tih ciljeva moguća je samo uz uvođenje brojnih, ali i radikalnih promjena i novina u postojećem sustavu. To u ovom zakonu nije slučaj. Ipak predviđen je dio vrlo bitnih promjena. Posebno se to odnosi na uvođenje europskog sustava bodovanja koji omogućuje prijenos bodova, zatim predviđanje kolaborativnih znanstvenih programa, znanstvenih centara izvrsnosti i ponovno naglašavanje stranih recenzija.

Privatno visoko školstvo

Privatno visoko školstvo u Hrvatskoj je još gotovo u povojima. Hrvatska je zakonom o visokim učilištima otvorila mogućnost za osnivanje i djelovanje privatnih visokih škola s pravom javnosti. Ovako odškrinuti prostor djelovanja iskoristilo je tek nekoliko novoosnovanih privatnih visokih učilišta, za sada uglavnom na području društvenih znanosti. Privatno visoko školstvo nema toliki značaj u europskim zemljama koliki ima u SAD, Kanadi, Australiji i Japanu. U Hrvatskoj bi trebalo nastaviti sa započetim otvaranjem, prema privatnom visokom obrazovanju. Širenjem prostora privatnih visokih škola, a možda sutra i sveučilišta, pridonijelo bi se s jedne strane financijskom rasterećenju proračuna, a s druge strane bi pridonijelo ne samo rasterećenju javnih sveučilišta od studenata koji ta sveučilišta ne mogu apsorbirati, nego i boljoj motivaciji sveučilišta i veleučilišta na natjecanje u kvaliteti. U ovom prijedlogu zakona sudbina privatnih visokih škola neopravdano je povezana s veleučilištima i njihovim problemima. Potrebno je privatno visoko školstvo posebno urediti u zakonu. Bilo bi važno odrediti kada se radi o privatnom, a kada o drugom obliku visokog učilišta izvan sveučilišta ili veleučilišta. Bilo bi potrebno anticipirati mogući razvoj privatnog visokog školstva i zakonom predvidjeti uvjete i postupak za osnivanje sutra možda i privatnih sveučilišta. Neobično je da se u ovom zakonu inzistira da u roku od najmanje tri godine na svim privatnim školama treba uzeti u stalni radni odnos najmanje jednu trećinu nastavnog osoblja.

Ulaganja u znanost i obrazovanje

Od stotinu koji počnu studirati na hrvatskim sveučilištima, tek njih 15-20 diplomira, upozorio je dr. **Đuro Njavro (nezavisni)**. Umjesto nakon četiri godine diplomirat će u prosjeku nakon sedam godina. Prema globalnom indeksu konkurentnosti gospodarstva, Hrvatska među 37 promatranih zemalja 2002. godine bila je na 32. mjestu. Dakle, samo je 5 poslije nas. Kao razlog tako niskoj konkurentnosti navodi se loše poslovno obrazovanje. Kad se sve to vidi, teško se ne složiti s potrebom da se nešto u ovom području promijeni. Danas se gotovo 80% državnog novca potroši na studiranje onih koji nikada neće diplomirati ili će studirati u prosjeku 7 godina. Hrvatska izdvaja i usmjerava u obrazovanje i znanost 5,2% svoga bruto društvenog proizvoda ili nešto više od milijarde dolara. Zemlje Europske unije izdvajaju između 7 i 8% bruto društvenog proizvoda. Od 5,2% kroz državni proračun ide 4,9%. Privatna

Gotovo 80 posto državnog novca potroši se na studiranje onih koji nikada neće diplomirati ili će studirati u prosjeku sedam godina.

ulaganja u istraživanje, razvoj i obrazovanje tek su negdje na razini 0,2 - 0,3% bruto društvenog proizvoda. U zemljama EU dvije trećine ulaganja u znanost i obrazovanje ide kroz državni proračun a jedna trećina kroz privatna ulaganja. U SAD polovica ulaganja ide u obrazovanje i znanost preko države, a polovica ide izravno kao privatna ulaganja. Hrvatska u okviru ove promjene zakona treba stvoriti povoljnije okvire za razvoj privatnog školstva. Struktura gospodarstva u nas radikalno se promijenila. Prirodno je da takva nova struktura traži i novo obrazovanje, traži novu obrazovnu strukturu koja će našu djecu i djecu naše djece obrazovati za zanimanje, posao i gospodarstvo budućnosti. Hrvatskoj treba promjena u zakonskoj regulativi visokoškolskog obrazovanja. Jedna smo od posljednjih zemalja u tranziciji koja nema nijedno privatno sveučilište. Velika najava koju donosi ovaj zakon

je otvaranje mogućnosti da student sa zagrebačkog sveučilišta ode slušati predmet u Split, Osijek ili Beč. Zakon uvodi mogućnost konkurencije u sektor koji je zadnjih 12 godina bio zatvoren. Zalažem se za jasnu poziciju i fer mogućnost nicanja privatnog visokog školstva. Time će ostati više novca za državno školstvo. Na kraju dr. Đuro Njavro založio se za daljnja ulaganja u Nacionalnu i sveučilišnu biblioteku kako bi ona bila ažurna, čim bogatija fondom i bila podloga za znanstveni rad i istraživanje. Mreža CARNET stoji na raspolaganju Hrvatskoj akademskoj zajednici. To je nešto u čemu smo možda čak korak ili dva ispred drugih zemalja, zaključio je dr. Đuro Njavro.

Utjecaj studenata

U potpunosti podržavam donošenje ovog zakona. Pritom mislim da nije potrebno pretjerano obrazlagati razloge i potrebe za harmonizacijom hrvatskog sustava s europskim, rekla je **Marija Lugarić (SDP)**. Ako potrebno usklađivanje sustava visokog školstva vidimo kroz trajan ali i postepen proces, onda je ovaj zakon dobar korak. U sustavu visokog školstva nagle i radikalne promjene mogu biti pogubne jer se radi o velikom broju studenata. Od niza novina koje uvodi ovaj zakon, treba istaknuti značajnu promjenu dosadašnjeg dodiplomskog studiranja. Prijedlog je da se dosadašnji četverogodišnji studij transformira u trogodišnji preddiplomski studij koji završava priznatom kvalifikacijom, te dvogodišnji diplomski studij. Studenti u upravljanju u tijelima sveučilišta i fakulteta do sada su imali zakonski zajamčeno sudjelovanje. Međutim njihov utjecaj u donošenju

Uloga studenata u donošenju važnih odluka do sada je bila minimalna.

važnih odluka bio je minimalan. Što su za studente važne odluke? To su prvenstveno odluke vezane uz programe, sadržaje, metode i načine studiranja. Prijedlogom zakona studenti zadržavaju pravo sudjelovanja u radu Senata i Sveučilišnog savjeta. U Senatu studenti bi trebali činiti najmanje 10% članova. Do drugog čitanja treba razmotriti da li je broj predvi-

den za članove studenata u sveučilišnim i fakultetskim tijelima dobar. Bilo bi važno da se do drugog čitanja pripremi i novi zakon o studentskom organiziranju koji bi cjelovito i sustavno riješio problem organiziranja, djelovanja i financiranja udruga i njihovih programa te riješio probleme koji sada postoje u studentskom zboru. Možda se tim zakonom može riješiti i pitanje izbora studentskih predstavnika u sveučilišna i fakultetska tijela. Potencijalno moćno oružje u rukama studenata je pravo suspenzivnog veta. To je regulirano člankom 61. Odredbu tog članka trebalo bi razraditi do drugog čitanja na način da se pitanja od posebnog interesa za studente ne utvrđuju statutima sveučilišta već zakonom. Do drugog čitanja treba razmotriti i odredbe vezane uz pomlađivanje znanstvenog kadra te da ih se redefinira.

Mladi znanstvenici

Dr.sc. **Ivica Kostović (HDZ)** upozorio je da je jedna od vodećih ideja u ovom zakonu bila da se dađe naglasak na programe i da se glavarina iz sustava znanosti i obrazovanja makne. Međutim, tu će biti zapreka tijela koja bi taj zadatak trebala izvršiti. Tih nekoliko novih tijela - odbora, vijeća, agencija, njihov sastav, izbor, ovlasti, način odlučivanja - to je ostalo potpuno nejasno. Sustav će i dalje bolovati, samo sad od novih tijela. Drugi glavni problem znanosti na sveučilištu su nedovoljna sredstva. Ono što dodatno muči prosječnog, mlađeg, produktivnog i motiviranog znanstvenika jest nedostatak vremena. Ljudi koji dan i noć rade nastavu imaju maksimalno za projekte 8000 eura, što dolazi za dva ili tri eksperimenta. Njihova produktivnost i šansa da uspiju će biti mala jer nigdje ovaj zakon ne ukida nastavne obveze. U ovom zakonu se ne vidi ono što je pokretač financiranja državnih i privatnih sveučilišta u razvijenim zemljama. Nema nikakvog poticaja da se takvi programi drukčije evaluiraju. Spomenuti su centri izvrsnosti, tehnološki centri. To je dobro, ali nije ništa razrađeno. Znanstvenici, mladi ljudi i dalje su činovnici. Radit će za par tisuća kuna. Tko su ljudi koji će napraviti preokret? Njih tu nema. Nećemo postići to da se poveća mobilnost. Dakle da ljudi iz Rijeke idu u Osijek, iz Osijeka u Zagreb. Žudnja za mobilnošću je samo pusta priča. Dolazi još jedan novi

dramatični moment a to je da se ogromni novci daju za paraznanstvena istraživanja u mnogim ministarstvima. Tko ima pravo primiti plaću od države, to se točno zna. U Europi za svakog profesora, asistenta vodi se teška bitka: da li ili ne platiti ga iz proračuna. A sada ćemo to širiti. A ovi sa 3000 kuna, ti ljudi koji već osam godina rade, što će oni sad sa sobom raditi? I dalje nastavu dan i noć. Još će im doći ovi iz visokih instituta pa će im oni biti profesori.

Marginalizirana znanost

U programu Vlade usvojenom 2000. godine, upozorio je **Želimir Janjić (HSL)**, kada je riječ o znanosti i visokom obrazovanju kaže se sljedeće: Izradom strategije razvitka znanosti i visokog školstva, novog zakonodavstva i postupnim povećanjem sredstava iz državnih izvora, zaklada i drugih izvora, sustav znanosti i visokog obrazovanja imat će osiguran prioritetan razvoj te mogućnost da utječe na sveukupni razvitak društva. Nadalje, posebna pozornost posvećuje se razvijanju međunarodne znanstvene i visokoškolske suradnje. To je dio programa, sada možemo reći dosta ambicioznog, koji je usvojen 2000. godine. A što je od ovih zadaća učinjeno možemo nabrojiti. Novo zakonodavstvo tek je na vidiku. Nadalje, Vlada je sa sindikatima potpisala dokument "Partnerstvo za razvoj" u kojemu se obvezala da će u tri godine povećavati iznos za znanost u državnom proračunu da bi se dostigao prosjek u zemljama Europske unije, dakle 2% bruto društvenog proizvoda. On kod nas nije niti 1%. Znanost, mnogo se puta može čuti, stagnira, a u nekim elementima i nazaduje. Sustav očito nije djelotvoran. Međunarodna reputacija naše znanosti uglavnom je marginalna. Na tisuću stanovnika imamo 11 visokoo obrazovanih. U zemljama EU ta je brojka od 19 do 21. Prosječno školovan čovjek u Hrvatskoj ima 11,5 godina obrazovanja, a u europskim zemljama 14 godina. Kod nas od svih upisanih studenata studij završi tek jedna trećina, a u razvijenim zemljama najmanje polovica. Naši studenti u prosjeku studiraju 7 godina. U roku studij završi nešto više od 10%. U EU 50% znanstvenika radi u gospodarstvu a kod nas 20%. Proračunska ulaganja u znanost kod nas su 14 dolara po glavi stanovnika ili 11 puta manja

nego u zemljama Europske unije. Mladi nemaju priliku. Stoga odlaze u inozemstvo. Ono što zabrinjava je činjenica da nemamo ama baš nikakve politike poticanja povratka dobrih kadrova poželjnih u našem gospodarstvu.

Sustav će i dalje bolovati, samo sada od novih tijela.

Kompletna znanost je kod nas marginalizirana. Znanstvenici su potplaćeni. U svijetu ekonomija znanja izrasla je u planetarni hit. U SAD blizu 90% zaposlenih radi izvan materijalne proizvodnje. Rekli bismo u gospodarstvu znanja. Zaostajanje u području znanosti danas nije nepraćeno suvremenih trendova nego pogubno nazadovanje u gotovo svim aspektima suvremenog života. Zemlja koja ne ulaže u znanje osuđena je na korištenje zastarjele tehnologije, niskoakumulativne i prljave industrije, niskoproduktivna i nekonkurentan rad, neimaštinu, visoku nezaposlenost, gospodarsko zaostajanje, socijalnu nestabilnost, a onda iz toga može proistći i politička. Razgovoru o ovom zakonu trebalo je prethoditi izvješće o stanju u visokom školstvu i znanosti. Razgovora o pravnoj osobnosti u javnosti je bilo puno. Dakle, da li sveučilišta ili fakulteta. Treba biti vrlo oprezan ako se bude inzistiralo na tome da to isključivo budu sveučilišta. Predloženo je i osnivanje Agencije za znanost i visoko obrazovanje. Bilo bi bolje da to bude samo agencija za visoko obrazovanje. Zalažem se za binarni, a ne mješoviti sustav.

Zastupnik **Želimir Janjić** rekao je da Ministarstvo odnosno Vlada nema smišljene politike vraćanja mladih stručnjaka iz inozemstva, podsjetio je zamjenik ministra **Zdenko Franić**. U okviru rebalansa proračuna planirano je 300 novih radnih mjesta za mlade znanstvenike u sustavu. Taj natječaj je završen. Veliki broj mladih ljudi želi se vratiti iz svijeta u Hrvatsku. Vraćaju se iz Kanade, Australije, Austrije, Italije.

Polu generacije upisuje fakultet

Dr. sc. **Jure Radić (HDZ)** govorio je sa tri svoja gledišta i to: 52 semestra svog posla na fakultetu, bivšeg ministra znanosti te oca četvero od petero djece koji su u

studentskim klupama. Svi pokušaji, a bilo ih je barem dvadesetak, donošenja različitih zakona o znanstveno-nastavnom i obrazovnom radu koji su htjeli biti ozbiljna reforma nailazili su na veliku oporbu od strane znanstvene i akademske zajednice. Kada je ovaj zakon došao u Sabor i kada su mi rekli da ga podržavaju sveučilišta i znanstvena zajednica ne pogledavši ga rekao sam da zakon ništa bitno ne mijenja. Zakon radi više ili manje nužne promjene u sustavu školstva da ga izjednačimo s onim u zemljama Europe. Zakon ne zadire u sustav i problem. To bi značilo da smo zadovoljni sa sustavom. Nema među nastavnicima, roditeljima i široj javnosti onoga koji bi mogao reći da je zadovoljan. Kako bi netko mogao biti zadovoljan ako niti pola onih koji se upišu ne završe fakultete. Zadatak bi bio Ministarstva i Vlade da predloži, a Sabor ozbiljno razmotri uzroke stanja kojima ne možemo biti zadovoljni, pa da ga se pokuša ozbiljnije promijeniti. Istina u ovom zakonu ima niz dobrih stvari. Do drugog čitanja mora se doraditi pa da bude donekle ozbiljan korak naprijed. Dobro je da se dolazi pred Hrvatski sabor s jedinstvenim Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju. Trebalo bi detaljnije razraditi odgovornost i zadaće visokoškolskih ustanova svih razina i nastavnika u njima za današnje stanje. Brojka da je 7 posto Hrvata visokoobrazovana ni u kojoj korelaciji nije s činjenicom da će ove godine više od pola generacije upisati fakultet. Trebalo bi podzakonskim aktima, a tome je mjesto i u zakonu, propisati bitno drukčije kriterije vezane za prosudbu rada nastavnika sada. Naravno da moraju ispuniti znanstvene uvjete da bi postali nastavnici. Ali kada je nastavnik onda napredovanje mora biti vezano s uspjehom. Uspjeh da objavi rad na vodećem svjetskom skupu, u vodećem časopisu. Više od toga i ispred toga mora biti što je sa studentima. Zakon i svi uvjeti moraju dovesti sveučilišta, fakultete, nastavnike da budu odgovorni prema svojoj zadaći i radu.

Nisam zadovoljan ukidanjem instituta znanstvenog novaka. U proteklih 13 godina to je bila jedna od najuspješnijih akcija. Vraća se sustav asistenata, ali on je vezan uz opterećenje u nastavi. Ima ovdje odredba koja se proteže stotinu godina. Ona kaže da profesor sa 65 godina mora u mirovinu, osim u nekim uvjetima kada može raditi do 70. U praksi do 70. ostaje

onaj tko nije odgojio nasljednika. Predlažem obrnuto, da može do 70. ostati onaj tko ima nasljednika, a da onaj koji nema mora ići u mirovinu sa 65 godina. Predlažem da i za asistenta uvedemo neodređeno radno vrijeme, radni staž ili ugovor o radu na neodređeno vrijeme. Time ćemo ljudima omogućiti život.

Potom se za repliku javila dr.sc. **Vesna Pusić (HNS)**. Rekla je da je zanimljiva tema o vrednovanju i kriterijima kvalitete nastave i nastavnika. Prema standardima Bolonjske deklaracije sveučilišta koja dosegnu određenu kvalitetu dobivaju akreditacije. Za to je Agencija između ostalog i predložena. Uzima se u obzir brzina diplomiranja, zapošljavanje, karijerni uspjeh studenata s pojedinog fakulteta. U odgovoru na repliku dr.sc. **Jure Radić (HDZ)** ustvrdio je da u većini zemalja i po Bolonjskoj deklaraciji to postoji. Moj je prijedlog da to eksplicitno damo u naš zakon. Jer ako nije onda ostaju uvjeti rektorskog zbora kakvi su danas, a oni su samo koliko si ljudi imao na diplomskom, da li si napisao skriptu, a nema ocjene efikasnosti.

Hrvatskoj treba znanost i visoko obrazovanje koji su sposobni nositi glavni teret promjena u društvu, naglasila je **Jadranka Katarinčić-Škrlić (HSL)**. Glavni nositelj promjena, ali i gospodarskog i društvenog razvoja treba postati znanost i obrazovanje, posebice visoko školstvo. Za to trebaju dvije stvari: sposobno sveučilište i politička volja. U Hrvatskoj znanost mora naći pravo mjesto. Ne može se danas biti razvijen bez razvijene znanosti.

Sveučilišta i fakulteti

Nakon što je zastupnica javno podržala primjedbe Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci istaknula je da se u Prijedlogu zakona polazi od koncepcije funkcijske integriranosti sveučilišta. To je potrebno. Hrvatska sveučilišta trebaju djelovati što jedinstvenije i usklađeno. Međutim, bitan nedostatak Prijedloga je u tome što predviđa da će se pitanje načina ustroja sveučilišta i njihovih sastavnica utvrditi statutima sveučilišta. To kaže članak 54. Tako važno pitanje ne može biti prepušteno statutarnom uređenju pojedinih sveučilišta nego treba biti na jedinstven način uređeno Zakonom. To može biti jamstvo da će u postupku primjene novog zakona sveučilišta i fakulteti biti u jednakom

položaju pred Zakonom. Prepuštanje tih važnih pitanja statutarnom uređivanju dovest će do pravne nesigurnosti. Zakon također mora riješiti imovinsko-pravna pitanja u vezi s vlasništvom nekretnina postojećih ustanova. Drugi propust Prijedloga zakona je što se ne navodi četiri najveća javna sveučilišta u Hrvatskoj. U Zakonu nužno je navesti koja će sveučilišta biti financirana od države i u kojem

Dobro je da je jedinstven Zakon o znanosti i visokom obrazovanju.

dijelu. Prijedlog predviđa novine u financiranju znanstvene i visoko obrazovne djelatnosti. Radi se o člancima od 107. pa do 111. To treba načelno podržati, jer nije vidljivo hoće li postojeća sveučilišta i fakulteti moći i dalje normalno financijski djelovati. Ministarstvo bi moralo predložiti simulaciju modela budućih financiranja i diobe sredstava. Dalje, razvidno je da će fakulteti morati dio vlastitih sredstava izdvajati iz proračuna sveučilišta za kapitalna ulaganja i razvojne programe. Nije vidljivo koje bi sve poslove moralo sveučilište preuzeti i koje bi usluge administracija sveučilišta morala pružati fakultetima.

Vrednovanje učilišta

Smatramo da se ovako predloženi tekst može smatrati samo jednom od radnih varijanti. Predložena varijanta teksta izvan je svih stručno nomotehničkih standarda. Slijedom svega navedenog, a navedeno je sedam stranica teksta, mišljenja smo da ovako predloženi nacrt ne treba slati u daljnju zakonsku proceduru. To su djelomično citirani stavovi Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, koje je pročitao dr.sc. **Heruje Kraljević (LIBRA)**. Naime, veliki problem ovog Zakona je što je više skup želja nego propisa. On tako i izgleda. Tu ima puno toga dobrog. Ali stvarno treba uložiti ozbiljan trud da se nomotehnički uredi.

Ovdje se ukida pojam znanstvenih novaka. Bolje bi bilo da se on ponovo uvrsti u Zakon. Ovdje su izjednačene sve vrste asistenata. Znanstveni novaci bi trebali biti oni koji dalje uče, a usput sudjeluju u nastavi. Pri tome ni u kojem slučaju ne trebaju računati da će svi oni ostati u tom sustavu.

Treba u zakonu biti jasnije uređeno da znanstvene ustanove nisu ovlaštene za provođenje postupka izbora u znanstveno zvanje. Ovlašten za izbor treba biti isključivo matični odbor za pojedino polje znanosti, odnosno interdisciplinarno područje. Nužno je poboljšati dio zakona koji govori o proceduri i uvjetima za izbor u znanstveno zvanje.

U članku 15. treba propisati da se osniva Agencija za visoko obrazovanje. Treba izbaciti riječ "znanost". Predviđeno je da se ustroji europska mreža tih agencija. Agencije trebaju valorizirati visoka učilišta i njihove programe i pripremati ih za akreditaciju. Ministar na prijedlog Nacionalnog vijeća donosi pravilnik po kojem se vrednuju visoka učilišta. Zakonom treba pobrojati elemente koji se kvantitativno razrađuju u tom pravilniku. Elementi trebaju biti anketiranje studenata, bivših studenata, odnos broja studenata i broja nastavnika, znanstvenika, umjetnika, suradnika i stručnjaka, ugovorene mogućnosti prijenosa ECTS bodova s visokim učilištima. Zatim tu su scientometrijski, bibliometrijski podaci te odnos broja upisanih i broja studenata koji u pojedinoj godini završe studij, stupanj povezanosti visokog učilišta sa svojim bivšim studentima, stupanj povezanosti s lokalnom zajednicom, opseg organiziranja i provođenja tečajeva permanentnog i cjeloživotnog obrazovanja. Sve to tre-

balo bi pobrojati u Zakonu da su to elementi na osnovi kojih se izrađuje pravilnik po kojem će se vrednovati učilišta. U zakonu treba zahtijevati da svako visoko učilište ima stvarno zaposleno barem 70 posto potrebnog broja nastavnog osoblja. Kod nas je nastala praksa da se osniva ju visoka učilišta, a da zapravo nitko u njima nije zaposlen. Samo se angažiraju honorarni ljudi. Predlažem da bude rok od 5 godina da se zaposli ovih 70 posto. Svagdje u svijetu postoji privatna visoka učilišta i sveučilišta. Međutim, tamo su ljudi zaposleni. Nisu tamo ljudi samo honorarci, koji dođu i odu.

Pojmovnik

U petminutnoj raspravi u ime Kluba zastupnika Libre dr.sc. **Mrvoje Kraljević (LIBRA)** upozorio je da Zakon nedovoljno ističe ulogu studenata u odlučivanju na sveučilištu. U Europi je uobičajeno da studenti čine barem 30 posto glavnog tijela na sveučilištu. Pitanje studentskog suspenzivnog veta trebalo bi bolje razraditi. U Zakonu treba navesti odluke na koje studentski predstavnici imaju pravo suspenzivnog veta. Među takve odluke spadaju izbori i unapređenja nastavnika, prihvaćanje godišnjih izvješća o radu asistenata, odnosno novaka, donošenje nastavnih programa, izvedbenih pla-

nova nastave, a tek na zadnjem mjestu su pitanja od značaja za studentski standard.

Nadalje, veći dio ovlasti sveučilišnog vijeća treba prebaciti na senat. Osnivač sveučilišta u zemlji gdje je Ustavom propisana sveučilišna autonomija ne treba imati ingerencije u upravljanu nego isključivo u nadzoru. Treba ustanoviti nadzorno tijelo, a ne sveučilišni savjet. U ovako opsežnom i složenom zakonu nužno je imati članak koji predstavlja iscrpan pojmovnik s jasnim definicijama. Prijelazne i završne odredbe morale bi biti napisane jasnije. Treba propisati da se na organizaciju studija u skladu sa Zakonom mora prijeći čim prije. Treba propisati da rok za početak uvođenja novog tipa studija u skladu s Bolonjskom deklaracijom bude 2004/2005. godina, rekao je dr.sc. Mrvoje Kraljević.

Zamjenik ministra znanosti i tehnologije dr.sc. **Zdenko Franić** zahvalio je na opsežnim i kvalitetnim raspravama koje će koristiti pri pisanju završne verzije Zakona. Neke odredbe moraju se poboljšati. U nekoliko rasprava govorilo se o znanstvenim novacima. Nije namjera ukinuti novake. Oni se pojavljuju kroz neko drugo nazivlje i oblike, rekao je dr. Zdenko Franić.

Time je okončana rasprava o Prijedlogu zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju. Glasovanje će biti naknadno.

A.Š.

PRIJEDOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA STEČAJNOG ZAKONA

Pojednostavniti i ubrzati stečajni postupak

Svrha je zakonskog prijedloga, što ga je podnijela Vlada Republike Hrvatske, da se pojednostavni i ubrza stečajni postupak te bolje zaštite interesi države. Uz brojne sugestije za poboljšanje predloženih rješenja, radna tijela su podržala Prijedlog zakona, a zastupnici će se o njemu, nakon suprotstavljenih stajališta iz rasprave, naknadno očitovati glasovanjem.

O PRIJEDLOGU

Stečajni postupci su komplicirani i spori

U ime predlagatelja Vlade Republike Hrvatske zamjenik ministrice pravosuđa mr. sc. **Miljenko Kovač** rekao je da je

dosadašnja primjena Stečajnog zakona pokazala da se stečajni postupci odvijaju vrlo komplicirano i to zbog prevelikog broja stečajnih tijela čija koordinacija rada otežava i usporava odvijanje stečajnog postupka.

Interesi države i njenih tijela po sadašnjim se propisima nedovoljno angažirano i kvalificirano zastupaju u stečajevima. Izostaje potrebna razina komunikaci-

je između pojedinih državnih tijela, osobito Ministarstva financija i Državnog odvjetništva. Praksa je nažalost takva da se čak i neke dužnosti koje su izričito propisane zakonom, ne poštuju. Stečajni se postupci nepotrebno dugo razvlače, katkad su svrha sami sebi i često se događa da se stečajna masa u velikom dijelu potroši na pokriće troškova stečajnog postupka tako da stečajni vjerovnici od svega toga nemaju ništa.

Sporost, neučinkovitost i zastoji u stečajnom postupku rezultat su neodgovarajućih rješenja u postojećem Stečajnom zakonu.

Zakonom koji se predlaže trebalo bi pojednostavniti stečajnu masu u prvom redu tako da se napusti institucija stečajnog vijeća i da te poslove obavlja stečajni sudac. Postupak se želi učiniti djelotvornijim i bržim tako da se spriječe mogućnosti da se pojedini postupci razvlače, a to bi se postiglo propisivanjem vremenskih okvira u kojima se odluke i postupci moraju okončati.

Predloženim odredbama želi se adekvatno riješiti odnos ovršnih postupaka i stečajnog postupka. Svugdje u svijetu stečajni postupci su komplicirani te se u pripremanju predloženog zakonskog teksta proučavao američki stečajni zakon, koji se zbog poteškoća mijenjao više puta.

RADNA TIJELA

U raspravi **Odbora za pravosuđe** ocijenjeno je da su sporost, neučinkovitost i zastoji u stečajnom postupku rezultat neodgovarajućih rješenja u postojećem zakonu. U tijeku je nekoliko desetaka tisuća stečajnih postupaka, a u prošloj je godini okončano tek 60-ak. Nužno je zbog tih razloga predloženim izmjenama pojednostavniti stečajnu proceduru te je učiniti bržom i učinkovitijom. Tome će svakako pridonijeti napuštanje stečajnog vijeća te prenošenje njegovih ovlasti na stečajnog suca. Odbor je podržao i intervencije koje se odnose na vremenske okvire poduzimanja određenih radnji u stečajnom postupku koje bi trebale disciplinirati sudionike u postupku i onemogućiti da se razvlači.

Najviše nedoumica članovi Odbora izrazili su na članak 7. predloženog zakona koji propisuje tko može biti imenovan stečajnim upraviteljem. Pošlo se od činjenice da u Hrvatskoj ima više od 300 osoba s odgovarajućim ispitom za stečajnog upravitelja, a da taj posao u svim stečajevima koji su u tijeku obavlja nešto više od jedne trećine. Stečajni upravitelji osim pravnog znanja moraju imati i znanja iz računovodstvenog, financijskog pa i menadžerskog područja. Po predloženim rješenjima odvjetnicima bi se omogućilo da bez obzira na specijalizaciju i određena znanja na tim područjima budu imenovani za stečajne upravitelje, dok osobe koje raspolazu potrebnim znanjima i to su dokazale polaganjem odgovarajućeg ispita moći će biti stečajni upravitelji samo kao članovi javnog trgovačkog društva koje je registrirano za obavljanje stečajno-upraviteljske službe i koji za razliku od odvjetnika odgovaraju za obveze društva svojom osobnom imovinom i imovinom društva. Riječ je o rješenju kojeg do drugog čitanja predloženog zakona nužno treba domisliti, predložili su članovi Odbora.

S obzirom na obuhvatnost predloženih izmjena trebalo bi donijeti novi Stečajni zakon.

Postavljeno je i pitanje što učiniti s nekretninama koje su dio stečajne mase, a izgrađene su na pomorskom dobru, poglavito s aspekta registriranja te imovine u zemljišnim knjigama. Sadašnji zakon i predložene izmjene ne daju odgovarajući odgovor na to pitanje.

Postavljeno je i pitanje opravdanosti i razlozi rješenja prema kojem sud prodaju imovine stečajnog dužnika kao cjeline povjerava FINI, bez obzira na infrastrukturu FINE koja se očituje u mreži poslovnica i raspolaganju dovoljnim brojem stručnih zaposlenika.

Nakon provedene rasprave Odbor je zaključkom podržao donošenje predloženog zakona, i primjedbe i prijedloge iznijete u raspravi uputio predlagatelju da ih uzme u obzir u izradi Konačnog prijedloga zakona.

Odbor za zakonodavstvo nakon rasprave podržao je donošenje predloženog zakona, a na rješenja iz članka

7. uputio primjedbe da ih predlagatelj razmotri do drugog saborskog čitanja.

Članovi Odbora mišljenja su da se neprimjereno određuje tko može biti imenovan za stečajnog upravitelja, jer više nije uvjet polaganje ispita za stečajnog upravitelja. To bi mogli biti i odvjetnici, a ukoliko se takvo rješenje zadrži Odbor je predložio da se to omogući i odvjetničkim uredima. Neprihvatljivom je ocijenjena odredba po kojoj stečajnim upraviteljem može biti imenovana osoba koja je član jednog trgovačkog društva za obavljanje djelatnosti stečajno-upraviteljske službe. Proizlazi da takva osoba ne mora imati niti visoku stručnu spremu. Razlozi takvih bitnih promjena nisu dovoljno obrazloženi, te je Odbor predložio zadržati postojeće rješenje.

Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu je na sjednici raspolagao i s pisanim mišljenjem Hrvatske gospodarske komore i Hrvatske udruge poslodavaca o predloženim izmjenama stečajnog zakona.

Nakon uvodnog izlaganja predstavnika predlagatelja, članovi Odbora podržali su predložene izmjene i dopune kojima se uvode vremenski okviri za donošenje ključnih odluka u stečajnom postupku i njegovom provođenju te pojednostavljuje stečajna procedura. Iznijeto je mišljenje prema kojem bi s obzirom na obuhvat predloženih izmjena i dopuna Stečajnog zakona, kao i njegovih ranijih izmjena i dopuna trebalo donijeti novi Stečajni zakon.

Odbor je iznio i primjedbu na članak 7. smatrajući da tu odredbu treba preispitati. Predloženo rješenje po mišljenju članova Odbora nije konzistentno jer se s jedne strane utvrđuje da za stečajnog upravitelja može biti imenovan samo odvjetnik što bi trebalo jamčiti pravnu, ali ne i gospodarsku stručnost u provedbi stečajnog postupka, dok se s druge strane ostavlja mogućnost da i druga zanimanja mogu biti stečajni upravitelji, ali samo ako su članovi javnog trgovačkog društva koje je registrirano za obavljanje djelatnosti stečajno-upraviteljske službe. Ukazano je da iz sadržaja obrazloženja nije razvidno radi čega poslove stečajnog upravitelja ne mogu obavljati osobe koje su prema važećem Stečajnom zakonu položile ispit za stečajnog upravitelja i stekle određeno iskustvo za uspješno obavljanje tog posla.

Članovi Odbora dvojbenom su ocijenili i tvrdnju da se time povećava odgovornost stečajnog upravitelja jer članovi jednog trgovačkog društva odgovaraju za obveze društva svojom osobnom imovinom i imovinom društva.

Odbor je predložio preispitati predloženi iznos dodatne pristojbe kojim se udvostručuje iznos dodatne pristojbe koju je vjerovnik koji predlaže pokretanje stečajnog postupka dužan platiti, jer će time određeni broj vjerovnika biti destimuliran za predlaganje stečajnog postupka.

Predloženo je i utvrditi obvezu zakazivanja posebne sjednice skupštine vjerovnika od strane stečajnog suca najkasnije u roku od šest mjeseci od dana održavanja prvog izvještajnog ročišta, a što bi ubrzalo stečajni postupak.

Nakon provedene rasprave Odbor je većinom glasova odlučio Hrvatskom saboru predložiti zaključak kojim prihvaća Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona, a sve primjedbe i prijedloge izrečene u raspravi uputiti predlagatelju da ih uzme u obzir prilikom izrade Konačnog prijedloga zakona.

RASPRAVA

Nakon uvodnog izlaganja predstavnika predlagatelja **Miljenka Kovača** (rezimirano u odjeljku "O Prijedlogu"), o Prijedlogu su se očitovali izvjestitelji radnih tijela.

O Zaključcima **Odbora za pravosuđe** zastupnike je izvjestio predsjednik Odbora **Luka Trconić**.

Predsjednik **Odbora za zakonodavstvo Josip Leko** pročitao je Zaključke Odbora za zakonodavstvo, a predsjednica **Odbora za gospodarstvo razvoj i obnovu Dragica Zgrebec** Zaključke tog Odbora.

U ime Kluba zastupnika Demokratskog centra zastupnica **Vesna Škare-Ožbolt (DC)** rekla je da se taj Klub protivi prihvaćanju predloženog zakona iz više razloga. Prvi razlog je što se predloženim izmjenama i dopunama neće povećati sigurnost vjerovnika i pospješiti otklanjanje iz pravnog i financijskog prometa one gospodarske subjekte koji nisu sposobni podmiriti vlastite obveze. Navela je da prema podacima FINE čak 89 poduzeća ima neprekidno blokirane račune već 10 i više godina, a da suprotno odredbama Stečajnog zakona i osta-

lih propisa u njima nije otvoren stečajni postupak. Očito je, navela je, da su predložene izmjene motivirane ispunjavanjem obveza radi dobivanja druge polovice od 200 milijuna dolara zajma u okviru programa za strukturnu prilagodbu, što je i sam potpredsjednik Vlade ove godine potvrdio na proljetnom zasjedanju Svjetske banke u Washingtonu.

Nema podataka o dužini stečajnih postupaka

Drugi razlog zbog kojega zastupnici DC-a neće prihvatiti predloženi zakon je što, navela je, nema podataka koji bi potkrijepili tvrdnje o razlozima izmjena postojećeg zakona. Nema podataka o dužini stečajnih postupaka, do sada pokrenutih i završenih, koliko je radnika zbrinuto kroz programe zbrinjavanja koliko su se vjerovnici naplatili i koliko je njih dovedeno u situaciju da zbog naplate svojih potraživanja odu sami u stečajni postupak.

Stečajni se postupak želi pojednostavniti i ubrzati, a to bi se postiglo propisivanjem vremenskih okvira u kojima se odluke i postupci moraju okončati.

Podsjetila je da je potpredsjednik Vlade zadužen za gospodarstvo stalno isticao da stečajne postupke treba provoditi u što većem broju jer vode u ozdravljenje odnosno sanaciju poduzeća.

Kao treći razlog neprihvatanja navela je nedostatak podataka i obrazloženja o interesu države u stečajnom postupku te zašto je izostala komunikacija između tijela državne vlasti, osobito Ministarstva financija i Državnog odvjetništva.

Nejasnim je ocijenila zašto se odustalo da se u Ministarstvu financija osnuje služba stečajnog pravobraniteljstva.

Nekonzistentnost članka 7. koji određuje da odvjetnik može biti stečajni upravitelj također je razlog za neprihvatanje predloženog zakona. Navela je da istaknuti profesor s Pravnog fakulteta s tog područja upitnim postavlja ne samo gospodarsku stručnost odvjetnika, već i njihovu pravnu stručnost. Smatra, navela

je, da su odvjetnici u pravilu osposobljeni za zastupljanje pred sudovima, da nisu menadžeri, posebno ne krizni, a što u pravilu zahtijevaju stečajni postupci.

Klub zastupnika DC izražava neslaganje s odredbom da se iz poslova stečajnih upravitelja izuzimaju osobe koje su prema sadašnjem Stečajnom zakonu položile ispit za stečajnog upravitelja i stekle iskustvo.

Klub zastupnika DC-a smatra da se predloženim izmjenama naprosto radi o borbi za sinekure i da se umjesto reda želi uvesti nered započinjanjem postupaka ispočetka umjesto ispravljanja rada postojećih stečajnih upravitelja kroz bolju kontrolu njihova rada.

Umjesto da se traži da i odvjetnici polažu stručni ispit, da se proširi krug osoba koje se mogu baviti tim područjem itd, umjesto svega, postojeći se sustav ruši, a za novi nema nikakvih dokaza da će biti bolji.

Kao peti razlog odbijanja predloženih izmjena i dopuna navela je da nema odredaba kojima bi se omogućile kontrole provedbe stečajnih postupaka. Umjesto stečajnog vijeća poslove će voditi stečajni sudac, a tko jamči da će odluke stečajnog suca, pojedinca biti nepristrane i koji su mehanizmi zaštite od njegovog lošeg rada, upitala je. Klub zastupnika DC-a smatra da treba uvesti vremenska ograničenja stečajnih postupaka i pojednostavniti odnose ovršnih i stečajnih postupaka u ostvarivanju potraživanja vjerovnika.

U predloženim izmjenama naprosto se radi o borbi za sinekure i umjesto reda uvodi se nered.

U ime Kluba zastupnika Hrvatske demokratske zajednice zastupnik **Hrvoje Vojvoda (HDZ)** rekao je da je stečaj sam po sebi tragedija i veliki socijalni i gospodarski problem. Naveo je da su sadašnjoj vlasti kod preuzimanja odgovornosti za upravljanje državom bila puna usta stečajeva koji će pridonijeti ozdravljenju gospodarstva, a rezultat je nikakav. Naveo je da je otvoreno više od 25.000 stečajeva, a da je u prošloj godini zatvoreno svega 60 slučajeva. Također je naveo da je, prema podacima Trgovačkog suda u Varaždinu, otvoreno 780 stečajeva, a da je 13 stečajnih upravitelja. Uko-

liko je predlagatelj htio mijenjati određene članke zakona trebao se potruditi i dati podatke temeljem kojih bi se moglo odlučivati.

Druga primjedba predloženom zakonu je u velikom broju članaka koji se predlažu mijenjati, pa se u tom slučaju oportunistički čini izraditi novi zakon koji bi bio pregledniji. Stečaj ne treba značiti smrt poduzeća, on može biti početak ozdravljenja, a to bi trebala biti temeljna zadaća predloženog zakona, a što se njime neće postići, rekao je dodajući da u stečajnom zakonodavstvu u svijetu postoji i likvidacija i preustroj.

Kao pozitivan primjer naveo je američki model tzv. chapter eleven ili članak 11. koji kaže da poduzeće koje ide u stečaj proglašava moratorij od 120 dana u kojem prestaju sve obveze prema bankama i ostale, ali se moraju u tom razdoblju napisati prijedlozi za ozdravljenje i načini na koji će se vjerovnicima vratiti dugovi. Nije idealno, ali rezultati su daleko bolji negoli danas u Hrvatskoj, rekao je. Presudnim smatra utvrditi da posao stečajnog upravitelja, ma tko bio, mora prestati onoga trenutka kada se utvrdi nova vlasnička struktura u poduzeću koje je u stečaju. Tada vjerovnici preuzimaju odgovornost. Tada oni odlučuju tko će biti menadžer ili stečajni upravitelj.

Kako predloženi zakon nije na tragu rješenja ostaje nam zaključiti da je na tragu onoga što govori u prilog da je izrađen da bi se dobilo 100 milijuna dolara druge tranše zajma Svjetske banke za strukturnu prilagodbu, zaključio je.

Najviše problema u stečajnim postupcima javlja se tamo gdje je najviše radnika stečajnih vjerovnika, a imovina stečajnog dužnika opterećena založnim pravom u korist banaka.

U ime Kluba zastupnika Hrvatske socijalno-liberalne stranke zastupnik **Željko Dragović (HSL)** rekao je da ne može podržati predloženi zakon jer neće postići ciljeve koje je predlagatelj naveo u uvodnom dijelu. Klub zastupnika HSL-a smatra lošim prijedlog da se ukine Stečajno vijeće i ovlasti prenesu na stečajnog suca to više što je praksa pokazala

da stečajna vijeća nisu usporavala postupak. Naveo je da je praksa pokazala da u slučajevima kada postoji kupac imovine stečajnog dužnika stečajni postupci u pravilu traju kratko. To je dokaz da postojeća zakonska procedura ni u čemu nije zapreka za brzo odvijanje stečajnih postupaka. Problem nastaje kada na tržištu ne postoji interes za kupnju imovine stečajnog dužnika. U takvim se postupcima stečajni vjerovnici protive prodaji imovine za njih po niskim cijenama. Obično su to bivši zaposlenici i tome se protive jer znaju da od visine prodajne cijene ovisi iznos njihovih namirenja, a nisu rijetki slučajevi da su prodaju imovine po za njih malim cijenama i fizički spriječavali.

O interesu tržišta ovisi dužina stečajnog postupka

Dakle, kada bi postojao veći interes tržišta za kupovinu stečajnog dužnika i stečajni bi postupci kraće trajali. To je suština problema, a ona se ne može riješiti predloženim izmjenama i dopunama zakona. Naveo je da predložene izmjene članka 7. također neće dovesti do djelotvornijeg vođenja stečajnog postupka. Dosadašnji su stečajni upravitelji stekli određena iskustva, a položenim ispitom i znanje koje odvjetnici, ako bi se prihvatili tog posla, nemaju. Neprihvatljiv je i uvjet za one stečajne upravitelje koji nisu odvjetnici da moraju biti članovi javnog trgovačkog poduzeća jer bi u odnosu na odvjetnike bili u nepovoljnijem položaju jer bi za poslove odgovarali cijelom svojom imovinom.

Naveo je da se najviše problema u stečajnim postupcima javlja tamo gdje je najviše radnika stečajnih vjerovnika, a imovina stečajnog dužnika opterećena založnim pravima u korist banaka. Tek otvaranjem stečajnog postupka radnici prvi put dolaze do saznanja o postojanju takvih ugovora što izaziva revolt i očekivanja da se ti ugovori čak i u situaciji kad to nije moguće, pravno pobijaju.

Nelogičnim je ocijenio uvođenje bilo kakvih vremenskih ograničenja u kojima se mora završiti stečajni postupak. Postoji niz slučajeva o kojima je potrebno odlučiti, a o tim odlukama ovisi tijek stečajnog postupka, rekao je i dodao da nije jasno koja je svrha predložene odredbe da prodaju imovine stečajnog dužnika po analogu stečajnog suca provodi FINA, jer

se FINA u velikom broju stečajnih postupaka javlja kao vjerovnik pa je nelogično da jedan vjerovnik prodaje imovinu stečajnog dužnika. Zbog navedenih primjedaba Klub zastupnika HSL-a neće podržati predložene izmjene i dopune Stečajnog zakona, zaključio je.

Ne stvaranju dviju kategorija s različitim pravima

Pojedine odredbe u Stečajnom zakonu doista treba mijenjati, ali samo ako je to svrhovito, kazao je u ime Kluba zastupnika LIBRE dr. **Vilim Herman (LIBRA)**. Sve poslove vezane uz rješavanje stečajnih predmeta treba povjeriti stečajnom

U stečajnim zakonima ostalih tranzicijskih zemalja nema takvih podjela i odvjetnici ne mogu biti stečajni upravitelji. U Sloveniji, Češkoj, Slovačkoj kao stečajne upravitelje spominju samo fizičke osobe koje mogu imati zamjenika i određene pomoćnike.

sucu kao pojedincu, nešto slično u prijedlogu postoji, ali treba biti dosljedan, kazao je. Istaknuo je da je zbog dugog trajanja stečajnih postupaka u pojedinim predmetima potrebno vremensko ograničenje pojedinih faza, međutim, rokovi moraju biti duži za složene i teške stečajne predmete. Podržao je osnivanje komore stečajnih upravitelja, čega nema u prijedlogu. Osvrćući se na odredbu po kojoj bi stečajni upravitelji bili odvjetnici, rekao je da bi to dovelo do angažmana i drugih osoba, pomoćnika što bi poskupjelo troškove stečajnih postupaka. Naglasio je i da su stečajni upravitelji dužni položiti poseban stručni ispit, što odvjetnici nisu i ne bi bili dužni. To bi dovelo do neravnopravnosti i oštećenja prava pojedinaca koji nisu odvjetnici. Može se reći da se čak radi o povredi ustavnog prava na rad, nepoštivanju načela pravednosti, kazao je. Istaknuo je da što se LIBRE tiče ne može dopustiti stvaranje dviju kategorija s različitim pravima, da se teško može braniti da jedan pravni režim vrijedi za jedno, a drugi, potpuno suprotan za

druga zanimanja. Podsjetio je i da odvjetnici neće jamčiti za obveze vlastitom imovinom, a oni koji nisu odvjetnici to će morati. Složio se s prijedlozima osnivanja posebnog državnog stečajnog pravobraniteljstva u Ministarstvu financija, jer bi se tako državu moglo lakše zastupati u stečajnim postupcima. Rekao je da bi u zakonu trebalo posebno naglasiti koliko dugo račun tvrtke može biti neprekidno blokiran da se obvezatno stečajni postupak mora otvoriti. Iznoseći primjedbe na konkretne članke, naveo je da je u članku 53. rok od dva mjeseca za popis tražbina koje će se uzimati u obzir pri narednim diobama po stečajnom upravitelju, prilično kratak. Kazao je da je dobra odluka da stečajni sudac neunovčanu imovinu ili tražbinu prenese na stečajne vjerovnike, ali su primjedbe vjerovnika da je naplata vrlo upitna, iziskuje velike troškove, tražeći unaprijed garanciju suda da će uspjeti u naplati. Smatra se da će radi ovakve solucije stečajni suci biti izloženi napadima vjerovnika. Kazao je da nije u redu niti da za stečajnog upravitelja može biti imenovan bilo koji član trgovačkog društva upisan u sudski registar za obavljanje djelatnosti stečajno-upraviteljske službe. Objasnio je da se malo gospodarskih subjekata opredjeljuje za osnivanje javnog trgovačkog društva, da se radi o društvu osoba, najmanje dva člana, koji prema trećima odgovaraju cjelokupnom svojom imovinom.

Kako to neće važiti za odvjetnike dolazi do neravnopravnosti, kazao je i naglasio da u stečajnim zakonima ostalih tranzicijskih zemalja nema takvih podjela i odvjetnici ne mogu biti stečajni upravitelji. Kao primjer naveo je da se u Sloveniji, Češkoj, Slovačkoj kao stečajni upravitelji spominju samo fizičke osobe koje mogu imati zamjenika i određene pomoćnike. Istaknuo je da u Klubu misle da je člankom 9. dana prevelika ovlast vjerovnicima za imenovanje stečajnih upravitelja koji ne ispunjavaju zakonske uvjete, dok stečajni sudac ne može ne potvrditi takvo imenovanje, da je u članku 46. dobro istaknuto da se namirenje razlučnih vjerovnika obavlja po pravilima ovršnog, a ostalih vjerovnika po pravilima stečajnog prava. Očekujući da će primjedbe biti prihvaćene, najavio je da će Klub zastupnika LIBRE podržati predložene izmjene i dopune u prvom čitanju.

U ime Kluba zastupnika HNS-PGS-SBHS-a **Darko Šantić (HNS)** se složio s

ocjenama da je stečajna procedura presložena zbog prevelikog broja stečajnih tijela, da postupci nepotrebno dugo traju, da se stečajna masa veoma često potroši na troškove samog stečajnog postupka, da različni vjerovnici, posebno banke, nisu dovoljno stimulirane za brzo okončanje postupka jer kamate i dalje teku. Postoje, kazao je, razlozi za izmjenu i dopunu, možda i za novi Zakon o stečaju. Kao centralno pitanje u svakom stečajnom postupku naveo je izbor kvalitetnog stečajnog upravitelja. Ta osoba mora imati polivalentno znanje, rekao je, dodajući da postoji pitanje opravdanosti rješenja iz članka 7. Podsjetio je da su iz Kluba kod zadnjih izmjena predlagali da se za stečajnog upravitelja može imenovati i pravna osoba, dakle trgovačko društvo koje je po svom sastavu osposobljeno uspješno voditi stečajni postupak, te da je takva kvalitetna ekipa nužna za tzv. velike stečajevе. U Klubu smatraju da rješenje iz članka 7. nije dobro, da je korak unatrag. Složio se da odvjetnici mogu, ali pod određenim uvjetima, obavljati dužnost stečajnih upravitelja. Naglasio je da nije dovoljno jasno precizirana odredba što se tiče članova javnog trgovačkog društva upisanog u sudski registar za obavljanje djelatnosti stečajno-upraviteljske službe. Tada bi se, kazao je, moglo dogoditi da i osoba s niskom stručnom spremom i relativno malim poznavanjem stečajnog prava obavlja dužnost stečajnog upravitelja, jer se kaže da bilo koji član toga društva to može obavljati. Predložio je osnivanje stečajno-upraviteljske komore.

Sporan mu je i članak 44. da prodaju imovine po nalogu stečajnog suda provodi FINA, te je upitao zbog čega je predlagatelj procijenio da je upravo FINA ta koja najbolje može obavljati taj posao. U Klubu ne vide ništa loše u prijedlogu da stečajni postupak vodi sudac pojedinac. Klub će, najavio je, podržati prijedlog u prvom čitanju, ali bez kvalitetnih popravaka, posebno kad je u pitanju osoba stečajnog upravitelja u drugom će čitanju biti rezervirani ukoliko bi predlagatelj ostao kod ovih prijedloga.

Ključne odluke moraju se donijeti u kratkom roku

Po ocjeni Kluba zastupnika SDP-a nema radikalnih promjena u Prijedlogu

zakona, nema promjene koncepcije, ali ima bitnih, važnih i dobrih prijedloga za poboljšanje važećeg Zakona o stečaju, donesenog 1996, kazao je govoreći u ime Kluba zastupnika **Josip Leko (SDP)**. Pravna premisa stečajnog prava je da imovina insolventnog dužnika gospodarski pripada vjerovnicima, a zadaća stečajnog prava je da se jače razvije tržišno gospodarstvo i tržišna sigurnost, što je i odredba iz Ustava RH. Naglasio je da se izmjenama ide ka tržišnom uređivanju stečajnog postupka. Istaknuo je da bi predloženim izmjenama došlo do izražaja načelo efikasnosti i ekonomičnosti kojemu bi svrha bila prilagodavanje gospodarstva brzim promjenama u uvjetima na tržištu, budući da se uvodi načelo monokratnosti i poslove tri suca u stečajnom vijeću obavljao bi stečajni sudac pojedinac.

Načelom koncentracije i vremenskog ograničenja stečajni se postupak treba obaviti brzo, bez odugovlačenja, pa se stoga ključne odluke o tome hoće li se on provesti kao sanacijski, reorganizacijski, likvidacijski moraju donijeti u relativno ranom stadiju i vrlo kratkom roku, naglasio je.

Načelom koncentracije i vremenskog ograničenja stečajni se postupak treba obaviti brzo, bez odugovlačenja, pa ključne odluke hoće li se on provesti kao sanacijski, reorganizacijski, likvidacijski treba donijeti u relativno ranom stadiju i vrlo kratkom roku.

Po sudu Kluba zastupnika SDP-a odgovarajuće je zadovoljavala dosadašnja praksa i zakonsko rješenje da stečajnim upraviteljem može biti imenovana osoba koja ima stručno znanje i stručno obrazovanje visoke stručne sprede i pored toga položen stručni ispit. Podsjetio je da se predloženim izmjenama ukida ispit za stečajnog upravitelja za kojega može biti imenovan samo odvjetnik ili bilo koji član javnog trgovačkog društva upisan u sudski registar za obavljanje djelatnosti stečajno-upraviteljske prakse. Kazao je kako se čini nerazumnim da osoba koja nema stručno znanje, ni formalnu stručnu

spremu, može voditi i biti krizni menadžer u stečajnom postupku, te kako to u Klubu smatraju korakom unazad. Klub zastupnika SDP-a, nastavio je, smatra i predlaže da se do drugog čitanja bolje obrazlože razlozi za rješenja iz članka 153. gdje se uvodi rok od dva mjeseca nakon općeg ispitnog ročišta za sastavljanje popisa i visine tražbine te isplata redova. Upitao je i zašto bi zakonom samo FINA bila normirana da prodaje imovinu stečajnog dužnika. Za članak 17. da Državno odvjetništvo nakon obavijesti i punomoći, bez prava na diskrecionu procjenu i ocjenu, mora podnijeti prijedlog za pokretanje stečajnog postupka, rekao je da bi mu vjerovnici prije morali bar dati mišljenje. Bez obzira na prijedlog da predlagatelj razmotri i bolje argumentira pojedine prijedloge, Klub zastupnika SDP-a smatra da je to značajan korak ka učinkovitosti zakonskih rješenja koji će omogućiti brže i efikasnije eliminiranje insolventnih poduzeća s hrvatskog tržišnog prostora, kazao je, te najavio da će Klub glasovati za Prijedlog zakona.

U relativno kratkom roku dobivamo i treću novelu Zakona o stečaju. Sama činjenica da česte izmjene zakona izazivaju poteškoće i generiraju određenu pravnu nesigurnost govori o ozbiljnosti materije, ali i očiglednim lutanjima s ciljem da se iznađe najbolji oblik sankcije ovog problema, kazao je govoreći u ime Kluba zastupnika HSS-a **Ante Markov (HSS)**. Istaknuo je da načela efikasnosti, jednostavnosti i zakonitosti moraju biti temelji na kojima će se graditi ova složena materija. Podsjetio je da je Klub zastupnika HSS-a ukazivao na određenu preveliku autonomnost stečajnih upravitelja, da su predlagali da se razmisli o uvođenju pravne osobnosti radi jačanja integriteta funkcije stečajnog upravitelja. Vezano uz članak 7, podsjetio je da je još krajem 2000, prilikom izrade liste stečajnih upravitelja, a po tadašnjem Stečajnom zakonu, bilo moguće da oni budu i iz redova odvjetnika i javnih bilježnika kojima je upućen poziv, a njihov je odaziv izostao. Upozorio je i na dilemu u pogledu stečajnog vijeća i prijedloga da se radi načela efikasnosti uvede sudac pojedinac koji bi diskrecijskim pravom na sebe preuzeo ogroman teret i pravo, te da to treba razmotriti do drugog čitanja.

Istaknuo je i da je dosadašnja sudska praksa pokazala da tamo gdje postoji zainteresiranost tržišta kod kupnje imo-

vine stečajnog dužnika, kvalificiranost kod takvih radnji, stečajni postupci vrlo brzo završavaju. Nasuprot tome, kada ne postoji interes postupci se odugovlače, pojačava se pritisak na imovinu dužnika, vjerovnici, posebno različiti ponašaju se oportuno.

Naglasio je i da određena pitanja o odnosu između parničnog suda i stečajnog suda nisu otklonjena u izmjenama i dopunama. Istaknuo je i da je, bez obzira što su pojedini stečajni upravitelji stekli iskustva, nužno uvesti kontrolu stečajnih upravitelja bez obzira kako se oni u drugom čitanju pozicionirali. U Klubu smatraju vrlo važnim činjenicu da je država u većini stečajnih slučajeva najveći vjerovnik, da se preko toga vjerovničkog portfelja vrlo često gotovo najlakše prelazi i nauštrb njega vrlo često rade dobre pogodbe, dok različiti vjerovnici baš i nisu preskloni takvom dogovaranju i odlučivanju. Zbog toga je, kazao je, vrlo bitno pitanje državnih vjerovničkih portfelja. Podsjetio je da su iz Kluba prilikom zadnjih izmjena predlagali da se tzv. rezervirani dio, ili dio na kome ne postoji određena pravnost kod vlasništva, ne obuhvati stečajnom masom, jer praktično stvara nove nepravde, ne rješava postojeća nagomilana pitanja, i stvara razloge zbog kojih se stečajevi ne mogu okončati.

Istaknuo je da bi vjerovničko vijeće trebalo dobiti snažniju, značajniju ulogu. Kazao je i da nije dobro otvarati neka pitanja koja su načelno bila kvalitetno riješena u poziciji prava radnika u smislu prvog isplalnog reda, pa ni u pogledu onih prava koja su proizlazila iz prava na temelju ugovora o radu u slučaju preuzimanja dužnika u cjelini. Naglasio je i kako pitanje FINA-e i prodaje imovine po nalogu stečajnog suda nije načelo jednakopravnosti. Klub zastupnika HSS-a ima čitav niz primjedbi za koje drži da moraju biti riješene kod drugog čitanja i na takav način, uvjetno, Klub će podržati prijedlog u prvom čitanju, zaključio je.

U zakonske promjene sustavno

U ime Kluba zastupnika HB-a **Milan Kovač (HB)** istaknuo je da u Hrvatskoj, gdje se gospodarska nesigurnost i nestabilna svakodnevnica sastoji od bezbrojnih postupaka stečajeva, promjene Stečajnog zakona koje bi ubrzale postupak i učinile ga što efikasnijim postaju nužnost.

No, istovremeno velik broj pokrenutih postupaka o čijoj realizaciji ovise brojni radnici i njihove obitelji pozivaju na oprez i razmatranje dalekosežnih posljedica zakonskih zahvata u ovom području. Stoga se, kazao je, u zakonske promjene mora ući sustavno, a ne tragati za brzim, samo naizgled prihvatljivim rješenjima. Podsjećajući da je dosadašnja praksa pokazala da stečajno vijeće i nije tako učinkovito, istaknuo je i da isticanje stečajnih sudaca u prvi plan otvara cijeli niz pitanja. Upitao je kako se zaštititi u slučaju nestručnosti ili čak zlonamjernosti sudaca, otvaraju li se mogućnosti manipulacije u provođenju velikih stečajeva i rasprodaje imovine.

Tko će i po kojim kriterijima određivati odvjetnike za tako odgovorne poslove, hoće li biti stvoren monopol nekoliko velikih odvjetničkih ureda koji bi u mogućoj sprezi s vrhom HFP-a, odnosno aktualne vlasti mogao provoditi politički zamišljene stečajeve i rasprodaje.

I on se osvrnuo na članak 7, pitajući tko će i po kojim kriterijima određivati odvjetnike za tako odgovorne poslove, hoće li biti stvoren monopol nekoliko velikih odvjetničkih ureda koji bi u mogućoj sprezi s vrhom HFP-a, odnosno aktualne vlasti mogao provoditi politički zamišljene stečajeve i rasprodaje. Kod članka 21. zamijetio je da je rok od 15 dana stečajnom sucu da odredi jednog ili više vještaka koji će ispitati je li dužnik nesposoban ili prezadužen, vrlo kratak i bit će ga gotovo nemoguće ispoštovati. Za predviđenu mogućnost angažiranja vještaka po nahođenju odvjetnika kako bi se utvrdila stvarna visina dugovanja, kazao je da će poskupjeti vođenje postupka, pitanje je hoće li vještaci biti brzi, dovoljno ažurni. Upozorio je i da se otvara pitanje po kojem kriteriju i koji vještaci, ima li ih dosta u Hrvatskoj. Vezano uz članak 24. i reguliranje postupka unovčenja imovine, upitao je tko će kontrolirati taj osjetljivi posao. Kao daljnje opterećenje stečajnog postupka naveo je odredbu o iskazu nekretnina, jer to zna

biti dosta skupo, te naglasio da treba precizirati kako postupati s nekretninama, kako s pokretninama, te pogotovo što s dionicama.

Iznio je mišljenje HB-a da bi zbog velikih izmjena trebalo izraditi sasvim novi Stečajni zakon. Naglasio je da imenovanje samog odvjetnika garantira pravnu stručnost u postupku, ali ne ekonomsku, financijsku, knjigovodstvenu, itd, te da nije jasno zbog čega poslove stečajnog upravitelja ne mogu do daljnjega obavljati osobe koje su, prema važećem zakonu, položile ispit za stečajnog upravitelja i stekle ogromna iskustva. Rekao je kako se člankom 18. i predloženim udvostručnjem pristojbe koju je vjerovnik koji predlaže pokretanje stečajnog postupka dužan platiti, on destimulira na to. Istaknuo je da su u Klubu mišljenja da se prijedlog donosi iz drugih razloga, a ne da bi se stvarno reagiralo, riješilo postojeće probleme. Zamijetio je da bi predlagatelj trebao dostavio podatke koliko je stečajnih postupaka završilo, koliko je od dvije i pol tisuće poduzeća koji su u procesu pretvorbe i privatizacije dobili rješenje otišlo u stečaj, u kojima se vodi stečajni postupak, koji su potpuno, a koji djelomično privatizirani, te koji su ostali u državnom vlasništvu. Iz tih razloga, kao i primjedbe drugih klubova da se FINA-i daju velike ovlasti, Klub ne može podržati Prijedlog zakona i nada se da će predlagatelj do drugog čitanja uvažiti prijedloge, pa će u Klubu razmisliti hoće li podržati taj prijedlog ili ne, zaključio je.

Izmjene i dopune Zakona o stečajnom postupku dolaze dosta kasno, ali Klub zastupnika nacionalnih manjina će ga podržati u cijelosti, jer ipak ulijeva nadu u ostvarivanje nekih novih instituta koji će prije svega biti u funkciji uvođenja reda, odgovornosti kako prema državnoj imovini, tako i prema vjerovničkim pravima, kazao je govoreći u ime Kluba zastupnika nacionalnih manjina **Milan Đukić (SNS)**. Upozorio je da su stečajni upravitelji imali neograničen autoritet, da je na njih nerijetko utjecala određena politika, da su nerijetko stečajni upravitelji otuđivali najvrjednije dijelove opreme, osnovnih sredstava kako bi nadoknadili troškove stečajnog postupka, ne mareći o vjerovničkim pravima, a sve u cilju smanjenja ukupne cijene tvrtke, pa i lakšeg pronalaska eventualnog novog vlasnika tvrtke. Dodao je da vjerovnici nisu mogli imati nikakvog utjecaja na izbor stečaj-

nog upravitelja. Upozorio je i da je rok trajanja stečajnog postupka bio onoliki koliko su smatrali da ima smisla da se zabavljaju s tim slatkim zalogajem, da je natječaj za likvidaciju, odnosno pokušaj prodaje u pravilu objavljivao u lokalnim novinama, čak u lokalnom listu jedne za drugu županiju, da je način vođenja vjerovničke rasprave prerastao u prave cirkuse. Upozorio je i da se kod same nagodbe dešava da se donose nevaljani papiri, da je to već kriminal određenih banaka, papiri na kojima stoji ukoliko određeno ime i prezime dođe do vlasništva nad tvrtkom kao predmetom kupoprodaje, banka će ga pratiti, a takav je papir bio dovoljan stečajnom sucu i upravitelju za prioritet ili prvokup. Kada se govori o dijelovima, pogotovo imovine na prostorima posebne državne skrbi, rekao je da tu resorna ministarstva o provedbi zakonskih propisa nisu vodili brigu i svi ti postupci zaslužuju maksimalnu pažnju u potrebi za revizijom, jer se na svakom koraku mogu vidjeti kriminalne radnje i kriminalni postupci, kazao je, ponavljajući da će Klub podržati zakon u cijelosti.

Stečaj je pitanje ljudskih sudbina

U ime Kluba zastupnika IDS-a **Valter Drandić (IDS)** se složio da stečajni postupak treba obaviti brzo, bez odugovlačenja, da se ključna odluka hoće li se provesti kao sanacijski, reorganizacijski ili likvidacijski mora donijeti u relativno ranom stadiju postupka, da se unovčene stečajne mase treba obaviti u ograničenom vremenskom roku, a nakon toga s neunovčenom imovinom treba disponirati između ostalog tako da se prenese na stečajne vjerovnike. No, upozorio je da ima i mnogo drugih problema oko stečajeva, da problema ima već kod otvaranja, iako to po važećim propisima ne bi trebalo biti problem.

Naveo je da, prema podacima FINA-e, trenutno oko 90 poduzeća ima blokirane račune dulje od 10 godina, a rekorder je jedno poduzeće koje ima neprekidnu blokadu već gotovo 12 godina. U FINA-i kažu da ne mogu reći o kojim se poduzećima radi, tako da jedna grupa poduzeća uz blagonaklonost nadležne financijske vlasti i dalje može nesmetano izbjegavati primjenu važećih stečajnih propisa, rekao je.

Istaknuo je da je stečaj ustvari jedan neuspjelo projekt, neuspjelo poduzeće i da po IDS-u odluka o sudbini toga poduzeća treba biti donesena što prije. To nije pitanje samo imovine, vjerovnika, nego prvenstveno ljudskih sudbina, ljudi koji imaju pravo znati svoju sudbinu, rekao

Prema podacima FINA-e, trenutno oko 90 poduzeća ima blokirane račune dulje od 10 godina, a rekorder je jedno poduzeće koje ima neprekidnu blokadu već gotovo 12 godina.

je. Posebno je naglasio odgovornost vjerovnika, što je moguće veće odgovornosti za naplatu potraživanja. Dodao je da ima i slučajeva da to nije uvijek i interes vjerovnika, podsjećajući na praksu banaka, gdje teku kamate, te istaknuo da je to jedna od situacija o kojima bi trebalo razmisliti, jer zna dovesti do usporavanja stečajnog procesa.

Pitanje je i kako se država ponaša kao vjerovnik, koliko je Državno odvjetništvo osposobljeno da se izbori za državne interese u postupku stečaja. Osobno misli da nije dovoljno osposobljeno i da država do sada pokazuje da nije dovoljno zainteresirana za ove postupke, iako je velik dio imovine u poduzećima u stečaju zapravo državna imovina.

Napominjući da je i osobno vodio dva stečaja, rekao je da je to ipak specifična struka, te podržao prijedloge o njihovu organiziranju u komoru. Istaknuo je da nema ništa protiv odvjetnika, ali i da je upitno znanje financija, računovodstva i nekih drugih specifičnih znanja koja stečajni upravitelj mora imati. Zaključno je kazao da IDS, uz izrečene primjedbe, podržava prijedlog zakona u prvom čitanju.

Time je završena rasprava predstavnika klubova zastupnika i prešlo se na pojedinačnu raspravu, u kojoj je prvi riječ dobio **Mladen Godek (LIBRA)** iznijevši podatke da je za trajanja važećeg i ranijeg Stečajnog zakona otvoreno nekoliko desetaka tisuća stečajeva, a dovršeno 60-ak. To je alarmantan podatak, rekao je, dodajući da je zakonodavno i političko tijelo dužno reagirati. I on je upozorio na mane Stečajnog zakona, kompliciranu proceduru, dugotrajnost postupka, što rezultira pove-

ćanjem troškova koji narastu toliko da "pojedu" cjelokupnu stečajnu masu ili njen veći dio, te da različiti vjerovnici, pogotovo banke, ne pokazuju interes da stečaj treba što prije privesti kraju. Kazao je i da se može stvoriti zaključak da interesi države u svim slučajevima nisu bili u dovoljnoj mjeri zaštićeni u stečajnom postupku, da je očigledno da nedostaje komunikacije između pojedinih državnih tijela, te da misli da bi bilo bolje rješenje da Ministarstvo financija dobije službu stečajnog pravobranitelja. Zamijetio je i da nema ništa o ulozi Vrhovnog suda, a bilo je riječi da bi njegov predsjednik imao ovlaštenje izvanredne kontrole stečajnih postupaka, te je otvoreno podržao takvo rješenje. Založio se i za osnivanje komore, dodatno educiranje, pa i licenciranje stečajnih upravitelja, a to smatra mnogo boljim rješenjem nego onim u članku 7. Napominjući da je bilo sumnji da iza svega stoji odvjetnički lobi, rekao je kako nije u mogućnosti to negirati sto posto, ali s njim nitko nije razgovarao niti ga nagovarao da zastupa takvo rješenje. Podsjetio je da je bilo riječi da je to nepravedno i prema stečajnim upraviteljima koji polažu ispit, te naveo da ih ima 300-tinjak, a samo je jedna trećina angažirana u postupku, te će taj problem narasti anagažiranjem odvjetnika, jer ih je u Hrvatskoj oko dvije tisuće. Istaknuo je da apsolutno ništa ne stoji na putu odvjetniku koji je zainteresiran za ovo područje da položi ispit za stečajnog upravitelja i konkurira na tržištu. Naglasio je da, kako god njemu paše da su odvjetnici na neki način istaknuti kao nekakva garancija poštenja i savjesnosti, mora reći da uopće ne misli da postoji garancija poštenja i savjesnosti koja bi se vezala uz bilo koju profesiju, da to nikada nije vezano uz struku nego isključivo čovjeka pojedinačno. To je, po njegovu mišljenju, najjači argument protiv članka 7. Posao stečajnog upravitelja zahtijeva nesumnjivo pravničko znanje, ali i znanje računovodstva, knjigovodstva, gospodarstva općenito. Sve to sigurno nije garancija da zna odvjetnik, rekao je, te zaključio da kao odvjetnik to ne zna i da nikada ne bi prihvatio taj posao.

Još veća neizvjesnost da radnici naplate svoju crkavicu

Izmjene i dopune Stečajnog zakona svakako treba pomno razmotriti, jer je mnogim građanima stečajni postupak

donio gubitak radnog mjesta. Stečaj je i danas bauk, ili Damoklov mač nad glavama mnogih zaposlenika ili radnika, istaknuo je **Mario Kovač (HSL)**. Potkrijepio je to podatkom da je u prvom polugodištu prošle godine na zagrebačkom Trgovačkom sudu zabilježeno oko 700 stečajeva. Podsjetio je da su ciljevi predlagatelja pojednostaviti stečajnu proceduru, učiniti je efikasnijom i bržom uvođenjem vremenskih okvira u kojima se moraju donijeti ključne odluke. Načelno govoreći ti su ciljevi prihvatljivi, ali svakako treba razmotriti kvalitetu odredbi kojima se ti ciljevi žele postići, rekao je.

Kao slabosti prijedloga naveo je članak 58. što je ukidanje članka 86. Zakona o radu kojim se definirala zaštita potraživanja zaposlenika u stečajnom postupku, a temeljem koje su barem formalno do sada imala prednost pri naplati te se namirivala kao troškovi stečajnog postupka. Navodeći članke o kojima je riječ, zaključio je kako je, nažalost, očigledna tendencija da se ti nesretni ljudi stavljaju u još teži položaj, u isti koš s drugim vjerovnicima, s većom neizvjesnošću glede naplate svojih zarađenih crkavica. Upozorio je pritom na podatak da je naplativost potraživanja u stečajnim postupcima kod nas i u svijetu manja od 10 posto. Podsjetio je da se predviđa da za stečajnog upravitelja može biti imenovan samo odvjetnik, ili bilo koji član javnog trgovačkog društva upisanog u sudski registar za obavljanje djelatnosti stečajno-upraviteljske službe, te upitao koliko u Hrvatskoj ima takvih trgovačkih društava. Izrazio je bojazan i da nisu razjašnjene teškoće vezane uz funkcioniranje odbora vjerovnika i skupštine vjerovnika, ističući kako bi ipak operativne poslove trebalo prepustiti vjeroničkom odboru kao manjem i operativnijem tijelu. Osvrnulo se i na postupke gdje se stečaj provodi kod dužnika koji zapravo nema imovine, te se stečajni postupak istovremeno otvara i zatvara. Naveo je da je podatak da je samo na Trgovačkom sudu u Zagrebu bilo oko 11.000 takvih predmeta. Upozorio je pritom da odgovorne osobe ne iznose stvarne podatke o imovini, pa bi trebalo pooštriti odgovornost bivših uprava i nadzornih odbora, te iznaći načine da se na kvalitetniji način dođe do saznanja o imovini stečajnog dužnika. Zaključno je kazao da zakonski prijedlog nije kvalitetan, te da ga neće podržati.

Time ja zaključena rasprava, a zastupnicima se osvrutom na neka najzanimljivija pitanja obratio zamjenik ministrice pravosuđa mr.sc. **Miljenko Kovač**, koji je najavio da će statistički podaci biti navedeni u obrazloženju Konačnog prijedloga zakona.

Istaknuo je da je u tijeku projekt tehničke pomoći u svezi sa stečajevima koji se financira iz zajma Svjetske banke. Zajam iznosi pet milijuna dolara i predviđeno je da se dio potroši i za stručnu izobrazbu, rekao je. Kazao je da koliko zna ne postoji ni jedno javno trgovačko društvo registrirano za obavljanje stečajno-upraviteljskih poslova, ali da ga uopće nije teško osnovati. Naglasio je kako nije istina da odvjetnici ne znaju stečajno pravo, jer ga velik dio njih, posebno onih koji se bave građevinskim i trgovačkim pravom, itekako dobro zna, da su odvjetnici u praksi bili prisiljeni naučiti mnogo toga i o računovodstvu i o financijama.

Rekao je da je točno da bi članovi javnog trgovačkog društva koji bi se bavili poslovima stečajnih upravitelja odgovarali cjelokupnom svojom imovinom za obveze, ali i da odvjetnik odgovara za sve svoje obveze cjelokupnom svojom imovinom, a povrhu toga obvezatno su osigurani od odgovornosti za štetu koju bi nanijeli svojim radom trećim osobama. Kao bitan razlog zašto Vlada predlaže da se odvjetnicima u prvom redu povjeri obavljanje stečajno-upraviteljske službe, naveo je da su oni pod kontrolom, članovi su Hrvatske odvjetničke komore unutar koje odgovaraju ne samo za štetu nego i stegovno. Stečajni upravitelji koji nisu ni u kakvoj organizaciji, odgovaraju samo stečajnom sucu i stečajnom vijeću, ali nisu ni pod kakvom društvenom kontrolom. Osvrnulo se i na primjedbu da bi bilo korisno ograničiti trajnost stečajnog postupka, upitavši što ako sud ne završi stečajni postupak u propisanom roku. Može se stečajnog suca kazniti, eventualno i razriješiti, ali pitanje je što će biti dalje s neunovčenom stečajnom masom, što će biti sa stečajnim dužnikom, što s pravima vjerovnika. To je pitanje na koje nitko nije znao i ne zna odgovor, zaključio je.

Time je zaključena rasprava o Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o stečaju, održana tijekom 32. sjednice, a o prijedlogu će se glasovati naknadno.

S.Š.H.; N.B.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O PRORAČUNU

Sva pravila planiranja i postupanja s državnim novcem

Sadašnji sustav proračuna i proračunskih odnosa u javnom sektoru uređen je Zakonom o proračunu koji se primjenjuje od 1. siječnja 1995. godine. Tijekom godina mnoštvom podzakonskih akata tražena su nova rješenja. Ovim novim Zakonom uređuju se sve faze proračunskog procesa u skladu s međunarodnim standardima u području javnih financija i s međunarodnim statističkim sustavima, te otklanja manjkavost važećeg zakona. Novim zakonom uređuje se planiranje, izrada, donošenje i izvršavanje proračuna, upravljanje imovinom i javnim dugom. Uz to, uređuje se zaduživanje i jamstvo države te jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, proračunski odnosi u javnom sektoru, računovodstvo, unutarnji i proračunski nadzor. Novi zakon o proračunu donesen je jednoglasno, sa 91 glasom "za".

O PRIJEDLOGU

U prikazu Konačnog prijedloga zakona koristit ćemo uvodno izlaganje zamjenika ministra financija **Damira Kuštraka**. Postavlja se pitanje, rekao je on, zašto se sada predlaže ovaj zakon kada je veliko pitanje hoće li ovaj saziv Sabora i raspravljati o novom proračunu. Smatramo da je iz ovog iskustva u protekle tri i pol godine svakako trebalo donijeti ovaj zakon, da će se po njemu početi pripremati proračun i da će se svim sljedećim vladama pa i sazivima Sabora olakšati posao. U proteklih desetak godina dogodilo se prilično promjena. Osjetila se potreba da se jednim propisom reguliraju po čitavoj vertikali države, dakle od središnje države pa do lokalne samouprave, određena pravila za postupanje, izradu, izvršavanje proračuna, upravljanje imovinom, zaduživanje, upravljanje

dugovima, jamstvima, odgovornosti proračunskih korisnika, proračunsko računovodstvo, nadzor. Zakon se u cijelosti odnosi na državni proračun, na proračun županija i općina, njihove proračunske korisnike, proračunske fondove i neke izvanproračunske fondove te na pravne osobe, društva u kojima država ili lokalna samouprava ima odlučujući utjecaj na upravljanje. Proračunska načela i cilj proračuna je da utječu na socijalnu stabilnost i gospodarski razvitak. Cilj je da proračun bude uravnotežen, da se odnosi na

Važno je da se uz proračun donosi i projekcija proračunske potrošnje za još dvije godine unaprijed.

proračunsku godinu i da vrijedi samo za tu godinu. Donosi ga predstavničko tijelo, dakle Hrvatski sabor i lokalna predstavnička tijela. Važno je da se uz proračun donosi projekcija za proračunsku potrošnju za još dvije godine unaprijed. Svi prihodi-primici i rashodi-izdaci iskazuju se na bruto načelu. Proračun se sastoji od općeg dijela računa prihoda i rashoda i računa financiranja od posebnog dijela. Plan rashoda i izdataka raspoređen je na tekuće i razvojne programe. Plan razvojnih programa je novost, a čine ga planovi proračunskih korisnika u skladu sa srednjoročnim planom razvitka. Financijski planovi proračunskih korisnika sastoje se od općeg i posebnog dijela.

Tisuću stranica

Prijedlog proračuna Vlada predlaže Hrvatskom saboru za proračunsku godinu i projekciju za sljedeće dvije godine. Ono što je još važno to su planovi radnih mjesta, nabave i razvojnih programa koji su

sastavni dio obrazloženja. To će u praksi značiti da će sljedeći put proračun imati sigurno tisuću stranica, jer će ovakva klasifikacija to proizvesti. U dilemama smo kako će se objavljivati takav proračun. Njega vjerojatno neće trebati objavljivati u cijelosti u "Narodnim novinama". Kada je riječ o proračunskim klasifikacijama uvodi se pet klasifikacija: organizacijska, ekonomska, funkcijska, lokacijska i programska. Razvojni programi morat će u sebi imati i opisni, tekstualni dio. Novost su također privremene mjere za uravnoteženje proračuna i rebalansa. Zatim proračunska zaliha koristi se za nepredviđene namjene koje nisu utvrđene. Ona ne može biti veća od 0,5% proračunskih prihoda. U sustavu računa za izvršenje proračuna korisnici mogu imati samo jedan račun. I ti su računi dio jedinstvenog računa državne riznice. Plaćen predujam moguće je samo iznimno, uz prethodnu suglasnost Ministarstva financija. Sve ove mjere će se odnositi na odgovarajući način i na lokalne proračune.

Uvodi se pet proračunskih klasifikacija: organizacijska, ekonomska, funkcijska, lokacijska i programska.

U zakonu je napravljena razlika između javnoga i državnoga duga. Javni dug je najšira moguća definicija. Dakle, odnosi se na konsolidirani dug proračuna Hrvatske zajedno sa svim izdanim jamstvima, bez obzira što su jamstva indirektni dug. Uvedena je i definicija državnog duga, zbog toga što postoji dvostruko načelo odgovornosti. Naime, kroz proračun se u Hrvatskom saboru potvrđuje direktni dug, a indirektni dug može nastajati

i odlukama Vlade. Iz tog razloga treba razlikovati te dvije definicije. Zakonom kojim se utvrđuje izvršavanje godišnjeg proračuna utvrđuje se gornji iznos zaduženja. Temeljem ovog zakona u bruto domaćem proizvodu udio državnog duga ne može biti veći od 60%. Godišnjim proračunom utvrđuje se i ukupan iznos novih jamstava.

Zakon govori i o upravljanju imovinom, financijskom i nefinancijskom. Govori se o osnivanju i ukidanju pravnih osoba javnih sektora, stjecanju i prodaji udjela u trgovačkim društvima. Uređuje se i upravljanje nefinancijskom imovinom, davanje jamstava, proračunsko izvještavanje, proračunsko računovodstvo i godišnji obračun, proračunski nadzor, unutarnja revizija i kontrola. Vlada će predložiti amandman da se zakon primjenjuje od 1. srpnja 2003. godine. To je pomak zbog donošenja niza pravilnika. Tako će na razini države, dakle ne samo središnji proračun, nego i lokalna samouprava na vrijeme imati sve dokumente kako bismo se pripremili za iduću proračunsku godinu, zaključio je Damir Kuštrak.

RADNA TIJELA

U raspravi na **Odboru za financije i državni proračun** iznijeta su sljedeća stajališta. Uočeno je kako predloženi novi zakon o proračunu, utvrđivanjem jasnih pravila, načina i postupaka vezanih uz planiranje, izradu, donošenje te izvršavanje proračuna, otklanja manjkavosti važećeg zakona. Upitnom je ocijenjena odredba članka 71. Konačnog prijedloga zakona kojom se omogućuje da ministar financija uz suglasnost Vlade i uz primjerenost osiguranje kamata odgodi plaćanje, ugovori obročnu otplatu duga ili promijeni predvidivu dinamiku plaćanja duga po osnovi danih državnih jamstava. Izraženo je mišljenje kako omogućavanje odgode naplate duga državi samo po osnovi danih državnih jamstava predstavlja radikalni stav prema dugovima koje gospodarski subjekti mogu imati prema državi. Stoga je istaknuta potreba izmjene odredbi članka 71. U raspravi su iznesena različita stajališta o ulozi Vlade, ministra financija te ravnatelja Porezne uprave u provedbi modela obročne otplate dugova prema državi. Izražena su mišljenja kako bi obročne otplate duga trebao ugovarati ministar financija. On bi u slučaju kada

dug prelazi iznos koji bi se utvrdio Zakonom o izvršavanju državnog proračuna morao pribaviti suglasnost Vlade. Prema drugom mišljenju, obročne otplate duga trebao bi ugovarati isključivo ministar financija. Prema trećem stajalištu to bi činio ravnatelj Porezne uprave.

U zakonu je napravljena razlika između javnog i državnog duga.

Ukazano je na potrebu preformuliranja članka 107. Konačnog prijedloga zakona. Izraženo je stajalište kako bi zaduženja trgovačkih društava čiji su osnivači i vlasnici jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave trebalo računavati u opseg mogućeg zaduživanja jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, samo ukoliko navedena trgovačka društva ne mogu garantirati povrat duga te im jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave daje jamstvo.

Podržano je uvođenje obveze donošenja projekcije proračuna za dvogodišnje razdoblje uz donošenje proračuna. Međutim, uočeno je kako ovaj zakon neće dati pozitivne rezultate ukoliko se neće osiguravati pravovremene, cjelovite informacije o stanju državnih financija. Ukazano je na potrebu aktivnije uloge Ministarstva financija u izvješćivanju javnosti i zastupnika o stanju državnih financija, ponovnim publiciranjem Godišnjeg izvješća te Mjesečnog statističkog prikaza. U raspravi je istaknut značaj statistike državnih financija. Izraženo je stajalište kako se Hrvatska prebrzo uključila u proces uvođenja novog statističkog sustava vođenja javnih financija (GFS 2001) čija će prilagodba i u zemljama Europske unije trajati sljedećih 4-5 godina. Kako je ovaj novi standard vođenja javnih financija uveden parcijalno, uočena je potreba osnivanja statističkog savjeta koji bi definirao i koordinirao proces uvođenja statističkih standarda na razini cijelog statističkog sustava Hrvatske. Odbor za financije i državni proračun odlučio je većinom glasova predložiti Hrvatskom saboru donošenje Zakona o proračunu.

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovoga zakona, a u odnosu na svoj djelokrug na tekst Konačnog prijedloga nema primjedaba.

Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu donio je zaključak kojim predlaže Hrvatskome saboru donošenje Zakona o proračunu.

AMANDMANI VLADE

Vlada je na Konačni prijedlog zakona podnijela sljedeće amandmane.

Amandman I. U članku 3, u točki 32, iza riječi: "pomoći" dodaju se riječi: "i donacije".

Amandman II. U članku 3, u točki 56, riječi: "koji se mijenja i dopunjuje za vrijeme pripreme proračuna za pojedinu godinu" brišu se. Ovim amandmanom, dakle, briše se dio točke 56 koja se odnosi na određivanje registra korisnika proračuna.

Amandman III. U članku 8. predlaže se izmjena stavka 5. tako da glasi: "(5) Ministar financija pravilnikom propisuje zajedničke osnove za postupak rada odjela za financije, način provođenja poslova iz stavka 1. ovog članka, te zajedničke osnove za trajno obrazovanje financijskih djelatnika na razini države i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave."

Amandman IV. U članku 19, stavak 2. briše se. Riječ je o nomotehničkom usklađivanju članka 19. sa člancima 9. i 10.

Amandman V. U članku 28, stavci 7. i 8. mijenjaju se i glase:

"(7) Nadležna ministarstva vode registar djelatnika proračunskih korisnika iz svoje nadležnosti. Središnji registar djelatnika svih proračunskih korisnika vodi Ministarstvo financija.

(8) Ministar financija u suradnji s nadležnim ministrima pravilnikom propisuje sadržaj, način i rokove priprema prijedloga plana radnih mjesta proračunskih korisnika".

Amandman VI. U članku 38. iza stavka 1. dodaje se novi stavak 2. koji glasi: "(2) Iznimno, ako se preraspodjela ne izvrši u skladu sa stavkom 1. ovoga članka, preraspodjela sredstava na proračunskim stavkama kod proračunskih korisnika ili između proračunskih korisnika može se izvršiti najviše do 5% rashoda i izdataka na stavci koja se umanjuje, ako to odobri ministar financija".

Amandman VII. U članku 106. stavak 2. mijenja se i glasi: "(2) U iznos ukupne godišnje obveze iz stavka 1. ovog članka uključen je iznos godišnjeg anuiteta po kreditima, obveze na osnovi izdanih

vrijednosnih papira i danih jamstava iz prethodne godine, te neplaćene obveze iz prethodnih godina." Ovim amandmanom brisane su riječi "i suglasnost".

Amandman VIII. U članku 107. stavku 1. tekst koji glasi: "Izdana suglasnost uračunava se u opseg mogućega zaduženja vlasnika, odnosno osnivača iz članka 106. ovog zakona" briše se.

Amandman IX. U članku 122. stavak 2. mijenja se i glasi: "(2) Financijski izvještaji proračuna i proračunskih korisnika jesu izvještaji o stanju i strukturi, te promjenama u vrijednosti i opsegu imovine, obveza, vlastitih izvora, prihoda, rashoda, primitaka i izdataka, odnosno novčanih tokova".

Amandman X. U članku 124, u stavku 4, iza riječi: "strukturu" dodaju se riječi: "i izradu, polugodišnjeg i".

Amandmanima XI. i XII. predloženo je brisanje članaka 128. i 140.

Amandman XIII. U članku 149, stavku 1. alineja četvrta briše se.

U članku 149. stavku 2, u drugoj alineji riječ: "šest" zamjenjuje se riječju: "tri".

U članku 149, stavku 2, alineji trećoj, riječi: "članka 41. stavak 3." mijenjaju se u riječi: "članka 41. stavak 4".

U članku 149, stavku 2, alineji trećoj, riječi: "članka 128. stavak 1." brišu se.

Amandman XIV. U članku 152, stavku 2. ispred riječi: "te" dodaje se novi tekst koji glasi: "osim članka 47. koji će se primjenjivati do izrade godišnjeg obračuna proračuna za 2003. godinu, a najkasnije do 30. lipnja 2004. godine".

Amandman XV. U članku 153., iza riječi: "novinama", briše se točka, stavljajući se zarez i dodaju riječi: "a primjenjuje se od 1. srpnja 2003. godine." Ovim amandmanom utvrđuje se rok primjene zakona od 1. srpnja 2003. godine, a ne u roku od 8 dana od dana njegove objave u "Narodnim novinama", jer je za njegovo provođenje potrebno donijeti veći broj provedbenih propisa, te izvršiti druge pripreme.

AMANDMANI ZASTUPNIKA

Tonči Žuvela (SDP) predložio je amandman da se u članku 107. stavak 1. iza riječi "Zakona" briše točka i dodaju riječi: "ako je vlasnik odnosno osnivač za to zaduženje dao jamstvo." U obrazloženju ovog amandmana kaže se da izdanu suglasnost za zaduženje pravnih osoba u većinskom ili nei-

zravnom vlasništvu jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i ustanova čiji je osnivač jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave treba uračunavati u opseg mogućnosti zaduživanja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, samo ukoliko su za to zaduženje dale i jamstvo.

Zastupnik **Jadranko Mijalić (HSL)** u ime Kluba zastupnika HSL-a predložio je amandmanom brisanje stavka 5. u članku 71. U obrazloženju zastupnik navodi da bi se na ovaj način omogućila poreznim obveznicima obročna otpлата obveznih davanja prema državi, odnosno jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Zastupnici HDZ-a **Ivan Šuker, Velimir Pleša i Hrvoje Vojvoda** podnijeli su amandman na članak 71. Oni predlažu da se iza tog članka doda članak 71a. koji glasi:

"1. Porezno tijelo može, na zahtjev poreznog obveznika, u cijelosti ili djelomično odgoditi naplatu poreznog duga iz porezno-dužničkog odnosa pod uvjetom:

- da naplata poreznog duga na dan dospijeca za poreznog obveznika predstavlja neprimjereno opterećenje ili
- da naplata poreznog duga na dan dospijeca nanosi bitne gospodarstvene štete poreznom obvezniku.

2. O odgodi naplate poreznog duga iz stavka 1. ovog članka na osnovi pisanog i obrazloženog zahtjeva poreznog obveznika i pisanog prijedloga pročelnika područnog ureda nadležnog prema prebivalištu ili uobičajenom boravištu ili sjedištu poreznog obveznika, rješenjem odlučuje ravnatelj Porezne uprave.

3. Rješenjem iz stavka 2. ovog članka naplata poreznog duga može se odgoditi jednokratno ili odobriti plaćanje poreznog duga u obrocima, ali najdulje do 10 mjeseci.

4. Ako se porezni obveznik ne pridržava rokova iz rješenja o odgodi plaćanja poreza, porezno tijelo ukinut će rješenje o odgodi i pokrenuti postupak ovrhe."

RASPRAVA

Uvodno o Konačnom prijedlogu zakona govorio je zamjenik ministra za financije **Damir Kuštrak** (rezimirano u odjeljku "O Prijedlogu"). Također smo dali stavove, mišljenja i prijedloge Odbora za financije i državni proračun koje je

na plenarnoj sjednici Hrvatskoga sabora obrazložio **Tonči Žuvela (SDP)**.

Klub zastupnika SDP-a podržat će Konačni prijedlog zakona o proračunu, najavila je **Dubravka Horvat (SDP)**. Pred sobom imamo kvalitetan i dobro napravljen zakon, o čemu je postignut konsenzus. Zakon koji je sada na snazi donesen je 1994. godine. Od tada do danas su se neka područja u proračunskim odnosima između države i javnog sektora definirala podzakonskim aktima. Ovim prijedlogom cjelovito se uređuju sva ta područja kao i to da se sve faze proračunskog procesa usklađuju sa smjernicama EU. Novi prijedlog zakona obuhvaća i proračunske fondove, novoustrojene subjekte, izvanproračunske fondove, agencije, trgovačka društva u kojima država ili lokalna samouprava imaju odlučujući utjecaj na upravljanje, sukladno postotku vlasničkih udjela. Jasno su definirani ciljevi proračuna i proračunska načela. Kada govorimo o gospodarskom razvitku i socijalnoj stabilnosti to je vrlo bitno. Uz proračune za određenu godinu potrebno je donijeti projekciju proračunske potrošnje za nekoliko godina unaprijed. Taj plan bi po ovom prijedlogu trebao biti trogodišnji.

Ovim zakonom sve faze proračunskog procesa usklađuju se sa smjernicama Europske unije.

Nekoliko je bitnih promjena učinjeno u odnosu na prvo čitanje. U članku 3. precizirano je više pojmova. Dobro je što je u članku 30. predlagatelj vratio rok 15. studeni do kada Vlada mora utvrditi prijedlog proračuna i uputiti ga u Hrvatski sabor. U Konačnom prijedlogu usklađene su i nadležnosti u donošenju odluka između predstavničke i izvršne vlasti. Tako se u člancima 57-61 pojašnjeno što se dešava s neiskorištenim sredstvima proračunskog fonda. Dobro je što su usklađeni i rokovi obveza pravnih osoba u vezi s izvještavanjem i revidiranjem računovodstvenih iskaza. Značajnije primjedbe prihvaćene su i u dijelu u kojem zakon regulira visinu državnog duga i državnih jamstava. Još bi trebalo razmotriti članak 107. Trebalo bi preispitati stavak 1. toga članka koji uvjetuje da se izdana suglasnost za pravne osobe

u većinskom vlasništvu jedinica lokalne samouprave uračunava u opseg mogućeg zaduživanja vlasnika, odnosno osnivača. To je ograničavajući faktor svih ulaganja u jedinicama lokalne samouprave.

Javni i državni dug

Klub zastupnika HSS-a podržava opredjeljenje predlagatelja da jednim zakonom cjelovito uredi materiju vezanu za proračun, rekao je u ime Kluba **Luka Roić (HSS)**. To će pridonijeti većoj učinkovitosti u izvršavanju zadaća i programa države kao i lokalne uprave i samouprave te pridonijeti konzistentnosti i transparentnosti samog sustava. U proteklom razdoblju pokazala se potreba da se određena područja u proračunskim odnosima između države i javnog sektora definiraju na drugi način, što je provedeno uglavnom podzakonskim aktima. Intencija predlagatelja je da što cjelovitije i preglednije predoči sliku o javnim prihodima i rashodima. Konsolidirani proračun

Namjera je predlagatelja da što cjelovitije i preglednije predoči sliku javnih prihoda i rashoda.

kao temeljni dokument za funkcioniranje države mora do u tačine predvidjeti moguće primitke i izdatke za određeno vremensko razdoblje za koje se donosi, ne samo države nego i jedinica lokalne uprave i samouprave. Zakon je usmjeren ka praćenju učinkovitosti i transparentnosti sukladno smjernicama EU. U 13 poglavlja ovog zakona definira se sadržaj proračuna i njegova izrada, područje primjene, struktura financijskih planova, te smjernice ekonomske i fiskalne politike. Propisuju se oblici i način upravljanja financijskom imovinom i odgovornost proračunskih korisnika. Definira se prvi put javni dug i državni dug, kao dvije zasebne terminološke cjeline. Kad se spominje javni dug treba upozoriti na olako davana jamstva. Jamstva i javni dug u našoj su zemlji usko povezani. Javni dug zaokuplja interes ekonomista i izaziva oštre polemike u javnosti. Jedni upozoravaju kako je dosegnuta kritična točka, kako se većina troši za tekuće poslovanje a ne za razvoj, što za ekonomiju svake zemlje može biti pogubno.

Država mora uravnotežiti račun i smanjiti troškove na svim razinama. U situaciji u kojoj jesmo, jamstva se daju olako, ne misleći kako će upravo to postati javni dug. Često gospodarstvenici ne daju za jamstvo svoju bogatu imovinu već država uredno jamči za njih. To počesto na svojim leđima iznesu porezni obveznici, a oni i dalje uživaju u svojem bogatstvu. Ovdje čak ne vidim problema u zakonu već više u mentalnom sklopu. Kod nas nema jasnih kriterija, jer da ih ima, pod hipotekama bi bila vlastita imovina. Velika većina korisnika ne bi nikada dobila državna jamstva. HSS stalno upozorava da s ovakvom praksom treba prestati. Ovo je vrlo dobro pripremljen zakonski projekt, pa ga HSS podržava i prihvaća.

Obročna otplata

Ukoliko se neke naše primjedbe usvoje Klub zastupnika HDZ-a podržat će ovaj zakon, rekao je u ime Kluba **Ivan Šuker (HDZ)**. Dobro je što će ovaj zakon konačno definirati što je to javni dug, a što državni, pa se vjerojatno nećemo u ovoj sabornici prepucavati s ministrom koliko je stvarno zaduženje Hrvatske, je li ono 16,5, 17 ili 18 milijardi dolara ili koliki je dug iz proračuna, je li on 80, 90 ili koliko milijardi kuna. Nekad se znalo koliko se država zadužila jer se sve financiralo iz proračuna. Tako krajem 1999. godine znalo se da smo bili zaduženi 46 milijardi kuna. Danas se više ne zna što je javni dug. Dobro je da se u članku 3. u točki 18. definira da je javni dug konsolidiranog proračuna Hrvatske s danim jamstvima. Ono što je u ovom zakonu dobro, je da jasno definira određene pojmove u proračunu. Treba upozoriti na dvije stvari. Prva se odnosi na članak 71. stavak 5, a to je obročna otplata dugova. Naime, nakon ukidanja mogućnosti u općem poreznom zakonu da porezni obveznici obročno plaćaju svoje zaostale obveze prema državi, očekivanja obrtnika i trgovačkih društava su bila da će ovaj zakon o proračunu ipak na određeni način pokriti ono što se loše napravilo izmjenom općeg poreznog zakona. Znači da će se određenim dužnicima dozvoliti da uz zateznu kamatu koja bi trebala biti u visini eskontne stope HNB-a, mogu dobiti obročnu otplatu za svoje dugove prema državi. Ravnatelj porezne uprave mogao bi donositi odluke tko je stekao uvjete da mu se zbog određenih poremećaja

u poslovanju omogući obročna otplata. Prije godinu dana pompozno je najavljivano da porezni obveznici duguju hrvatskoj državi 22,5 milijardi kuna. Koliko se od toga naplatilo? Vlada se nakon godinu dana mukotrpnog rada uspjela nagoditi s nekoliko tisuća poreznih obveznika ukupno za 2,5 milijardi kuna naplate starog duga. Znači samo 10% od onoga što se pričalo da porezni obveznici duguju Hrvatskoj. Ta se ista brojka mogla postići i s obročnom otplatom da se dogovorilo s poreznim obveznicima. Dakle, 90% nenaplaćenih prihoda državnog proračuna je "popala maca". U ovom trenutku

Javni dug je dug konsolidiranog proračuna Hrvatske s danim jamstvima.

Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje bolnicama duguje negdje oko 600, 700 milijuna kuna. Postavlja li si netko pitanje u kakvoj poziciji su ljudi koji te novce nisu dobili, a moraju svoje porezne obveze izvršiti prema državi. To je samo jedan od primjera na koji bi trebalo misliti kad se govori o mogućnosti davanja obročne otplate. Dat ćemo amandman da se omogući obročna otplata.

Podjela prava na zaduživanje

U svijetu postoji, a manje-više i sve zemlje članice EU, imaju mogućnost godišnjeg zaduženja u odnosu na svoj društveni bruto proizvod. To je oko 3%. Imamo i mi to. Ove godine, ovih 5% zaduženja je ekskluzivno pravo sebi uzela država. Što je s ostalima koji spadaju pod ovaj zakon i koji se mogu zadužiti. Zato predlažem da se u zakon ugradi tzv. podjela mogućeg zaduženja između tri nivoa jedinica lokalne samouprave. Na prvom nivou bi bila država i sve ono što je vezano uz državu - fondovi, Hrvatske autoceste i ostalo vezano uz državni proračun. U drugom nivou bi bile županije. Treći nivo trebaju biti gradovi i općine. Po nekim kriterijima koje bi donosilo Ministarstvo financija i Vlada, odredilo bi se tko se može i koliko zaduživati. Onda bi to bilo pravično i pošteno. Zašto? Zato što Hrvatska i državni proračun imaju toliko obveza koje će financirati s kreditnim zaduženjem sljedećih godina, da

ako ne napravimo ovakvu podjelu mogućeg zaduženja, jedinice lokalne samouprave dovest ćemo u situaciju da će samo životariti. Ove godine MMF je rekao da ukupno zaduženje Hrvatske može biti 5% bruto domaćeg proizvoda. MMF isključivo zanima rashodovna strana proračuna. Sljedeće godine za očekivati je da će MMF inzistirati da rashodovna strana proračuna ostane opet u nekim postotnim okvirima društvenog bruto proizvoda. Ako se želi nastaviti cestogradnja, a najavljuju se i silna ulaganja u zdravstvo, država će se zadužiti. Međutim, gdje su onda župani, gradonačelnici i načelnici? Kako će oni graditi infrastrukturu u svojim gradovima? Kako će Zagreb, Rijeka,

Vlada se nakon godinu dana mukotrpnog rada uspjela nagoditi s nekoliko tisuća poreznih obveznika ukupno za 2,5 milijardi kuna naplate starog duga. Znači, samo 10% od onoga što se pričalo da porezni obveznici duguju Hrvatskoj.

Split, Osijek, Zadar, Velika Gorica radi ti na tome da saniraju odlagalište otpada, da porade na vodoopskrbi? Ove godine to im je onemogućeno. Onemogućeno im je da se zadužuju. Zato bi trebalo napraviti moguću podjelu zaduživanja. Da svatko dobije svoj dio kolačića, koliko mu pripada. To je praksa u Europi. Pogledajte samo koje se investicije najavljuju u sljedećoj godini. Znači, opet jedinice lokalne samouprave zategnite remen. Decentralizirali smo novce za osnovno školstvo, ali nismo decentralizirali novce za sanaciju stanja školskih objekata kao ni objekata u zdravstvu. Što sutra jedinicama lokalne samouprave preostaje nego da se zaduže? Ako ne definiramo ovim zakonom mogućnost zaduživanja opet će se netko sjetiti i u Zakonu o izvršenju državnog proračuna jednim člankom reći: Ne, jedinicama lokalne samouprave to nije dozvoljeno. I još nešto. Nije korektno da ona trgovačka društva u vlasništvu jedinica lokalne samouprave koja mogu podići samostalno kredit, bez jamstva jedinica lokalne samouprave, ulaze u tzv. konsolidiranu bilancu zaduženja grada.

Dobro je da se ovakvim jednim zakonom uvodi red i u sustav državnih financija i u jedinice lokalne uprave i samouprave, naglasio je **Željko Glavan (HSL)**. Svima je jasno da je Hrvatska kao država, uključivši tu i državni proračun, fondove, Hrvatske ceste, jedinice lokalne samouprave i građane prema inozemstvu već jako zadužena. Restrikcije u svezi sa zaduživanjem u ovom zakonu su preblage. Prema predviđanjima nekih ekonomista, krajem ove godine ukupni dug Hrvatske će premašiti 20 milijardi dolara. Kolega Ivan Šuker ima pravo jer se ovim zakonom ograničava praktički zaduživanje jedinica lokalne samouprave, ali se Vladi daju prevelike ovlasti u području zaduživanja, a pogotovo u davanju jamstava.

Jamstva

U članku 31. stavak 2. piše: "U tijeku rasprave o prijedlogu proračuna podneseni se amandmani kojima predlaže da se povećanja proračunskih rashoda i izdataka iznad iznosa utvrđenih prijedlogom proračuna mogu prihvatiti pod uvjetom da se istodobno predloži smanjenje drugih rashoda i izdataka". Nadalje, prijedlozi iz stavka 2. ovog članka ne smiju biti na teret proračunskih zaliha ili na teret dodatnog zaduživanja. Ovime Sabor sam sebi oduzima ovlasti koje ima po Ustavu. Može li se jedna od osnovnih uloga Sabora u donošenju državnog proračuna praktički ovdje ograničiti? Izvorno

Prema predviđanjima nekih ekonomista krajem 2003. godine ukupni dug Hrvatske će premašiti 20 milijardi dolara.

pravo Sabora je da odlučuje proračunom o visini zaduženosti zemlje. Istodobno se Vladi, temeljem Zakona o proračunu koji se donosi političkom većinom u Saboru, daju gotovo neograničena prava za davanje jamstava i zaduživanje u inozemstvu. Članak 51. kaže: "Plaćanje predujma moguće je samo iznimno i na temelju prethodne suglasnosti Ministarstva financija odnosno poglavarstva". Zašto ti izuzeci? Opet se otvara mogućnost da ministar financija, gradonačel-

nik i načelnik po nekom svom uvjerenju u nekom trenutku omogućuje plaćanje predujma. Svima ostalima je to onemogućeno. Ministar financija ili predsjednik poglavarstva može otpisati dugove. Ne može jedan čovjek otpisivati dugove. Imamo slučajeve da se dugovi otpisuju uz suglasnost Vlade. Takve stvari, pogotovo u jedinicama lokalne samouprave, moraju se staviti predstavničkom tijelu u nadležnost. U ovom zakonu nigdje se ne govori o granici zaduživanja ukupnih državnih financija. Vidim pred sobom primjer "Viktora Lenca" i sličnih firmi. Kada govorim o tim državnim jamstvima ministru financija i Vladi dane su prevelike slobode u davanju jamstava pravnim osobama. U članku 105. kaže se među ostalim: "Suglasnost se ne izdaje ako je zahtjev u suprotnosti sa zakonom". Pa valjda se to podrazumijeva. Zašto to treba biti u zakonu? Dakle, dvije su moje primjedbe. S obzirom na stopu zaduženosti Hrvatske ograničenja su premala. Pogotovo glede jamstava date su prevelike ovlasti Vladi. Drugo, sužava se ustavno pravo Sabora da donosi proračun.

Porezna uprava i Carina

Ovim zakonom o proračunu donijeto je puno pozitivnih novina u sustav proračuna, naglasio je **Jadranko Mijalić (HSL)**. Jedina ozbiljna primjedba je na članak 71. stavak 5. koji govori o obročnoj otplati obveznih davanja poreznih obveznika. Promjeni ovog zakona prethodio je niz pozitivnih promjena - reforma računovodstvenog sustava, zatim novi statistički sustavi kao što je GFS sustav i nova ekonomska i funkcijska klasifikacija rashoda i prihoda. Tim promjenama omogućeno je i efikasnije praćenje rashoda-izdataka i prihoda-primitaka. U konsolidirani proračun uključena su i društva u javnom sektoru kao Hrvatske ceste, Hrvatske autoceste, Hrvatski fond za privatizaciju i Državna agencija za restrukturiranje banaka. Ovim zakonom se uključuje u konsolidirani proračun i kompletan javni sektor što je za pozdraviti. Treba istaći i naglašeno značenje unutarnjeg nadzora i revizije. Donošenje dobrog zakona bez provođenja i kontrole, mrtvo je slovo na papiru. Cilj novog zakonodavstva nije samo približavanje Europskoj uniji nego i stvaranje koristi za građane. Stoga treba voditi računa o tome kako funkcioniraju institucije koje

prikupljaju i troše proračunska sredstva. Treba se osvrnuti na Poreznu upravu kao najvažnijeg prikupljača poreza. Analize pokazuju da bi se boljom organizacijom Porezne uprave gubitak poreza mogao smanjiti za oko 8,6 posto, što znači za preko 6,5 milijardi kuna. Veoma bitna je uloga carine. Iz godine u godinu padaju prihodi od trošarina, posebno od duhana, alkohola i naftnih derivata. To govori o nekontroliranom sivom tržištu na hrvatskoj granici, naročito prema BiH.

Ovim zakonom se uključuje u konsolidirani proračun i kompletni javni sektor što je za pozdraviti.

Izuzetno je bitno utvrđivanje fiskalnog kapaciteta jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koji utječe na ravnomjerniju i pravedniju raspodjelu javnih prihoda između središnje i lokalne države, što u Hrvatskoj još nije slučaj. Cilj Hrvatske trebao bi biti približavanje poreznim sustavima razvijenih zemalja, gdje su porez na dohodak, PDV i doprinosi za socijalno osiguranje 90% ukupnih poreznih tj. fiskalnih prihoda države. Jedno pitanje izmaklo je kontroli. Izdana jamstva su pod bitnim utjecajem političkih snaga u ovoj zemlji i to narušava stabilnost proračuna i zaduženost zemlje. Nekontrolirano je i zaduživanje u svrhu političkih investicija i kupovanja socijalnog mira te napuhavanje socijalnog rasta kroz potrošnju i investicije. To je dovelo zemlju u fazu prezaduženosti od 16,5 milijardi dolara, zaključio je Jadranko Mijalić.

Kada počinje primjena ovoga zakona?

Za petminutnu raspravu u ime Kluba zastupnika HDZ-a javio se **Ivan Šuker (HDZ)**. On je upitao kada ovaj zakon stupa na snagu? Člankom 149. definirano je koje podzakonske akte bi Vlada i ministar trebali donijeti. Članak 151. utvrđuje koji zakoni prestaju važiti kad se ti akti donesu. Postavlja se pitanje kako ćemo i po kojem zakonu podnositi izvješće o izvršenju proračuna za prvih 6 mjeseci.

Još je bitnije izvješće o izvršenju proračuna sljedeće godine za ovu godinu. U ovim završnim odredbama trebalo bi definirati kako i po kojim zakonskim propisima će se završiti ova proračunska godina, a reći da se ovaj zakon sa svim podzakonskim aktima se primjenjuje od 1. siječnja 2004. godine. Onda vjerojatno ne bi bilo nikakvih zabuna. Treba eksplicitno reći po kojem zakonu i po kojim propisima će i jedinice lokalne samouprave, a i Vlada sljedeće godine izvršiti svoju obvezu kada budu morali podnositi izvješće o izvršenju proračuna za 2003. godinu.

Zamjenik ministra **Damir Kuštrak** odgovorio je na nekoliko pitanja. Prvo je kada jedinica lokalne samouprave daje suglasnost nekom poduzeću, treba li joj to ući u izračun ukupne zaduženosti. Predložiti ćemo amandman da to ne treba ući u izračun zaduženosti. Kad je riječ o tome mogu li se jedinice lokalne samouprave zaduživati ili ne, treba podsjetiti na članak 106. Jedino što regulira koliko se smiju zaduživati jedinice lokalne samouprave je to da otplate njihovih dugova ne smiju iznositi više od 20% ostvarenih prihoda. Ovo o čemu je govorio zastupnik Ivan Šuker ne odnosi se na ovaj zakon nego na Zakon o izvršenju proračuna koji vrijedi jednu godinu. To je čuveni članak 37. koji je u pojedinim jedinicama lokalne samouprave izazvao izvjesne probleme u smislu mogućnosti zaduživanja. Kad je riječ o članku 71. shvaćam namjere onih zastupnika koji misle da bi trebala postojati mogućnost obročnog otplaćivanja poreznog duga. To rješenje je postojalo u općem poreznom zakonu. Ako takvo rješenje treba postojati, onda treba postojati u tom zakonu a ne u ovom, jer ovaj će preširoko otići ako bude odlučivao o tome. Ovdje se regulira mogućnost obročne otplate duga koji je nastao temeljem nekog protestiranog jamstva, što ima određenu logiku jer ga je određeno tijelo ili vlada ili jedinica lokalne samouprave nekome i dala. Na kraju oko prijelaznih i završnih odredbi. Vlada će dati amandman na članak 153. po kojem će zakon stupiti na snagu osmog dana nakon objave u "Narodnim novinama" i dodati riječi da će se primjenjivati od 1. srpnja 2003. godine. To znači da će se polugodišnje izvršenje proračuna raditi po starom, a izvršenje proračuna za čitavu 2003. godinu po novome. To je jedan razlog. Drugi razlog je taj što

ima dosta pravilnika. Željeli smo da ima dosta vremena da se svi pravilnici naprave i objave, da bi se onda i središnji državni proračun a i proračuni jedinica lokalne samouprave mogli raditi za fiskalnu 2004. godinu temeljem novog zakona i svih pripadajućih pravilnika.

Jedino što regulira koliko se smiju zaduživati jedinice lokalne samouprave je to da otplate njihovih dugova ne smiju iznositi više od 20% ostvarenih prihoda.

Za ispravak krivog navoda javio se **Ivan Šuker (HDZ)**. Kad sam govorio o članku 37. rekao sam samo da bi se mogućnost zaduženja trebala ugraditi u ovaj zakon da ne bi nekome palo na pamet da nekakvim zakonom o izvršenju proračuna onemogućiti zaduženje. Izvješće o izvršenju proračuna mora biti temeljem istog zakona po kojem se taj proračun trošio iz jednostavnog razloga da se i određene stvari mogu usporediti.

Time je rasprava o Konačnom prijedlogu zakona o proračunu okončana.

GLASOVANJE

Vlada Hrvatske podnijela je amandmane poslije poslovnčkog roka. Zastupnici su jednoglasno prihvatili raspravu i glasovanje o Vladinim amandmanima. Obrazlagao ih je zamjenik ministra **Damir Kuštrak**. Prvih pet Vladinih amandmana zastupnici su prihvatili pojedinačno bez rasprave. U vezi s amandmanom VI u ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je **Ivan Šuker (HDZ)**. On je citirao stavak 1. članka 38. koji glasi: "Proračunska sredstva ne mogu se preraspodijeliti osim pod uvjetima i načinom na koji je utvrđeno ovim zakonom ili zakonom odnosno odlukom o izvršenju proračuna". Amandmanom Vlade se predlaže iznimno ako se preraspodijela ne izvrši u skladu sa stavkom 1. da se onda omogućiti ministru da vrši raspodjelu još 5%. Ovaj amandman je upitan iz razloga što se daje preveliko pravo oko raspodjele sredstava izvan mogućnosti odlučivanja onih koji donose proračun, a to je Hrvatski sabor. Ovakav odnos da se 5% sredstava može raspodijeliti bez odluke Sabora nije dobar.

Zato Klub zastupnika HDZ-a predlaže da se ovaj amandman ne usvoji. Vlada je ostala kod svog prijedloga. Nakon toga većinom glasova zastupnici su prihvatili Vladin amandman. Također prihvaćeni su i amandmani VII, VIII, IX, X i XI. U vezi s amandmanom broj XII. kojim se predlaže brisanje članka 140. zamjenik ministra Damir Kuštrak obrazložio je da se to predlaže iz razloga što je u raspravi bilo ukazano da ne treba ovim zakonom već drugim propisima regulirati i propisati postupak i odgovornost zaposlenih radi uspostave unutarnje kontrole. Međutim, Klub zastupnika HDZ-a smatra, rekao je Ivan Šuker (HDZ) da bi članak 140. trebao ostati iz jednostavnog razloga što od glavnog državnog rizničara pa do pročelnika za financije u županijama, gradovima i općinama trebali bi imati odgovornost za tehničko provođenje proračuna. U protekle tri godine vrlo često smo imali rasprave oko nalaza državne revizije gdje se vrlo teško od predstavnika Vlade, preko potpredsjednika i nadležnih ministara može reći da su odgovorni za neke greške. Više su odgovorni oni koji tehnički vode brigu oko provedbe proračuna. Zbog toga bi u zakonu o proračunu ta odgovornost morala ostati. Glasovanjem zastupnici su prihvatili većinom glasova amandman Vlade kojim se briše članak 140. I ostale amandmane od ukupno 15 koliko ih je predložila Vlada zastupnici su prihvatili.

Prešlo se na glasovanje o amandmanima zastupnika. S obzirom na to da je amandman zastupnika Tončija Žuvele bio istovjetan jednom od amandmana Vlade, koji je prihvaćen, on je svoj amandman povukao.

Zamjenik ministra Damir Kuštrak rekao je da Vlada ne može prihvatiti amandman Jadranka Mijalića. Naime, problematika obročne otplate javnih davanja bila je riješena općim poreznim zakonom. U Saboru krajem 2002. godine ukinut je članak 118. kojim je dakle onemogućeno da nadležno tijelo daje obročnu otplatu. To nikako ne bi trebalo biti predmet Zakona o proračunu. To treba regulirati zakonom u koji spada, jer inače bi se dogodilo da bi o svakom predmetu trebala raspravljati Vlada budući da nitko drugi nema nadležnost za to. Jadranko Mijalić (HSL) upozorio je da se u članku 71. stavak 5. pod dugovima ne podrazumijevaju oni prema državi, odnosno jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave s naslova obveznih davanja kada se govori o odgodi naplate. Znači, ovdje se govori o odgodi naplate, ali se praktički većina davanja poduzetnika prema državi ne može otplaćivati na odgodu. To će stvoriti ogromne probleme poduzetnicima, pogotovo onim malim. Stoga bi trebalo brisati stavak 5, a ako je potrebno mijenjati neku drugu regulativu da se izade ususret poduzetnicima, onda bi to trebalo učiniti. Kako je Vlada ostala kod svog stava prišlo se glasovanju. Amandman nije prihvaćen.

Zamjenik ministra Damir Kuštrak rekao je da Vlada ne može prihvatiti niti amandman Ivana Šukera, Velimira Pleše i Hrvoja Vojvode. Radi se o potpuno istoj problematici, samo je njihov amandman drukčije formuliran. Želi se dodati jedan novi članak. Treba naglasiti: Zakon o proračunu bavi se samo jednim segmentom mogućnosti odgode naplate, a to je

kada središnji proračun ili proračun jedinice lokalne samouprave plati umjesto nekoga jamstvo. Tada to potraživanje eventualno može dati na obročnu otplatu. Sva druga javna davanja, dakle ono što je definirano općim poreznim zakonom, spadaju u taj propis. Ivan Šuker (HDZ) obrazložio je da je amandman podnesen iz nekoliko razloga. Prilikom donošenja Zakona o dospjelim, a nenaplaćenim potraživanjima upozoreno je na neke stvari. Tada je glamurozno najavljivano da se državnom proračunu duguje nešto manje od 23 milijarde kuna. Godinu dana nakon provedbe tog zakona i svih administrativnih pogađanja s poreznim obveznicima država se uspjela nagoditi za negdje 2 milijarde kuna. Prilikom ukidanja ove odredbe iz općeg poreznog zakona ministar je rekao da je ova odredba obročne otplate jedan od generatora rasta duga prema državi. Međutim, ima nešto drugo, a to je jedno saznanje trgovačkih društava i obrtnika. Više puta nemogućnost plaćanja poreznih obveza i izvršavanja obveza prema državi dolazi zato što porezni obveznici nisu mogli naplatiti svoja potraživanja za isporučenu robu ili usluge. To je bio razlog zašto smo dali prijedlog da se ovo regulira ovim zakonom, a ne općim poreznim zakonom. Dakle, ako možemo utvrditi da se nešto ne može, hajdemo utvrditi da se nešto i može, zaključio je Ivan Šuker. Kako je Vlada ostala pri svom stavu, prišlo se glasovanju prema kojemu amandman nije prihvaćen.

Na kraju, Zakon o proračunu jednoglasno je prihvaćen sa 91 glasom "za".
A.Š.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O DEVIZNOM POSLOVANJU

Liberaliziran kapitalni račun

Zakon o deviznom poslovanju donesen je 1993. godine. Osnovni cilj mu je bio osigurati deviznu likvidnost zemlje i zaštititi interese banaka. Od tada je dva puta mijenjan u pravcu liberalizacije deviznog sustava. Deset godina poslije ovaj novi Zakon o deviznom

poslovanju postepeno nakon tekućih transakcija liberalizira kapitalni račun. Time se omogućuju bolji uvjeti poslovanja gospodarskih subjekata s inozemstvom te prilagođuje hrvatsko zakonodavstvo propisima i praksi Europske unije.

O PRIJEDLOGU

Za prikaz o čemu se u ovom Zakonu radi i koji su osnovni ciljevi poslužili smo se uvodnim izlaganjem zamjenika ministra financija **Damira Kuštraka**. On je podsjetio da se stari devizni zakon prije

deset godina donosio u vrijeme devizne nelikvidnosti, nerazvijenosti deviznih tržišta i deviznih instrumenata. Osnovni cilj bio mu je osigurati neophodnu deviznu likvidnost zemlje radi plaćanja roba i usluga u inozemstvu i zaštite interesa hrvatskih banaka. U međuvremenu dogodile su se velike promjene. Stari zakon je dva puta mijenjan. Ovaj novi zakon jedan je u nizu koji čini veliku reformu u financijskom sustavu. Hrvatski sabor u ovom sastavu donio je Zakon o Hrvatskoj narodnoj banci, Zakon o bankama, Zakon o platnom prometu te Zakon o tržištu vrijednosnih papira. Ovaj zakon o deviznom poslovanju zamijenit će dva zakona - Zakon o osnovama deviznog sustava i Zakon o kreditnim poslovima s inozemstvom. Zakon je u prvom čitanju dobio podršku svih klubova zastupnika kao i svih odbora. O čemu se u ovom zakonu radi?

Smisao Zakona o deviznom poslovanju je da se postepeno liberalizira kapitalni račun. Dosad su bile liberalizirane tekuće transakcije.

Prvo, dane su definicije osnovnih pojmova i ostale odredbe. Definicije su usklađene sa smjernicama Europske unije te s propisima Hrvatske koji reguliraju pojedina područja. Smisao zakona je da se postepeno liberalizira kapitalni račun. Dosad su bile liberalizirane tekuće transakcije. Kad netko čita na prvi pogled ovaj zakon može steći dojam da tu postoji liberalizacija s jedne strane, ali i s druge strane cijeli niz ograničenja. Smisao nije da se uvode ograničenja, već da se uvodi regulacija i to posebno u kratkoročnim transakcijama koje mogu biti u malim zemljama kao što je Hrvatska u nekim situacijama i opasne. Ovim zakonom, sukladno smjernicama Europske unije, podijeljeni su kapitalni poslovi na izravna ulaganja, ulaganja u nekretnine, poslove s vrijednosnim papirima na tržištu kapitala, poslove s vrijednosnim papirima na tržištu novca, poslove s udjelima u investicijskim fondovima, kreditne poslove, depozitne poslove te plaćanja s osnove životnog i kreditnog osiguranja.

Ulaganja

Izravna ulaganja, to je vrlo važno, precizno su definirana i razrađena. Regulirano je tko i kako će pratiti ta izravna ulaganja, a novina je da je to sada dopušteno i rezidentima tj. i fizičkim osobama. To drugim riječima znači da će građani Hrvatske pod određenim uvjetima moći imati izravna inozemna ulaganja. Također će biti dozvoljeno da rezidenti mogu obavljati transfer kapitala u inozemstvu radi stjecanja nekretnina. Znači da će i građani moći ulagati u nekretnine u inozemstvu. Poslovi s vrijednosnim papirima na tržištu kapitala obuhvaćaju ulaganja rezidenata u vrijednosne papire u inozemstvu, izdavanje, uvrštenje i prodaju stranih vrijednosnih papira u Hrvatskoj. Uvedena su i određena ograničenja rezidenata kod ulaganja vrijednosnih papira u inozemstvu. Nerezidenti koji će ulagati u Hrvatsku morat će otvoriti skrbničke račune kod ovlaštenih društava i potpisati javnu izjavu kojom će jamčiti da neće u roku od jedne godine od stjecanja otuđiti ili založiti vrijednosni papir osim drugom nerezidentu. Kad je riječ o odnosima s nerezidentima onda nema ograničenja. Uvedeno je samo jedno ograničenje da nerezidenti ne smiju ulagati u blagajničke zapise Hrvatske narodne banke i trezorske zapise Ministarstva financija. Naše tržište razvija se prilično dinamično i smatramo da ovakvo ograničenje za sada treba ostati. Ulaganje rezidenata u kratkoročne vrijednosne papire u inozemstvu prema važećem zakonu nije dopušteno. Konačnim prijedlogom zakona predviđeno je da će ta ulaganja biti slobodna uz obvezu izvještavanja nadležnih tijela. Nadalje, ukida se da novac od prodaje roba i usluga u inozemstvu mora u određenim rokovima doći u zemlju. Kratkoročni financijski krediti neće sada biti liberalizirani. Oni će biti liberalizirani do kraja razdoblja od četiri godine od stupanja na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Građani Hrvatske i dalje neće smjeti imati depozitne račune u inozemstvu dok ne budemo punopravni član Europske unije. Dakle, moći će imati kapitalne transfere u određenim slučajevima prema inozemstvu ali ne i otvarati račune. Uvodi se također mogućnost da Hrvatska narodna banka obavlja platni promet s inozemstvom za potrebe Hrvatske. Pri plaćanju, naplati i prijenosu na osnovi kapitalnih poslova predviđena je

obveza banaka da nadziru zakonitost plaćanja i naplate. Mjenjačke poslove mogu obavljati rezidenti sa statusom pravne osobe kao i poduzetnici, pojedinci koji u svom radu koriste zaštićeni računalni program i imaju ugovor s bankom te su registrirani za obavljanje mjenjačkih poslova. Konačno, uvode se mogućnosti zaštitnih odredbi gdje se precizno definira što se tiče uvjeta, rokova i mjera čime

Donošenje Zakona o deviznom poslovanju treba promatrati u svjetlu približavanja Europskoj uniji.

se omogućava donošenje širokog spektra mjera u trajanju najdulje šest mjeseci, a koje se odnose na segmente tekućeg i kapitalnog računa. Time se želi spriječiti eventualne poteškoće u provođenju monetarne i devizne politike. Regulirana su i pitanja poslovnih knjiga i izvješćivanja koji se tiču deviznih transakcija kao i nadzor Hrvatske narodne banke, Ministarstva financija, Deviznog inspektorata i Carinske uprave. Ovim zakonom zlato više nema monetarnu funkciju i postaje roba kao i svaka druga, rekao je Damir Kuštrak.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovoga Zakona. Na tekst Konačnog prijedloga podnosi amandman na članak 79. U tom članku stavku 1. točki pod a) iza zagrade dodaju se riječi: "u dijelu u kojem nisu u suprotnosti s ovim Zakonom". Naime, pravno se mogu osnažiti ovim Zakonom raniji propisi samo u dijelu u kojem su u skladu s odredbama ovog Zakona.

Odbor za financije i državni proračun raspravljao je o ovom Zakonu kao matično radno tijelo. Odbor je raspolažao mišljenjima Komisije za vrijednosne papire, Hrvatske udruge banaka i Hrvatske gospodarske komore. U raspravi su iznijeta slijedeća stajališta. Konačni prijedlog zakona treba podržati iz razloga što se njime vrši usklađivanje sa smjernicama Europske unije te s odredbama Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Liberalizacija segmenata kapitalnog

računa trebala bi omogućiti veći dotok stranog kapitala u Hrvatsku. Međutim, izražena je sumnja u takvu mogućnost budući da bi Hrvatska trebala imati veću makroekonomsku stabilnost od zemalja u okruženju da bi se to ostvarilo. Prema mišljenju člana Odbora neprihvatljivo je da se donošenjem zakona liberaliziraju kapitalne transakcije, a Hrvatska narodna banka istovremeno uvodi ograničenje rasta kreditnih plasmana banaka.

U postupnu liberalizaciju kapitalnog računa ugrađeno je, uvjetno rečeno, niz osigurača.

Komisija za vrijednosne papire Hrvatske i Hrvatska gospodarska komora predložile su niz amandmana u vezi s člancima od 22. do 27. u kojima se daju određene ovlasti Hrvatskoj narodnoj banci i Ministarstvu financija koje su u suprotnosti sa Zakonom o tržištu vrijednosnih papira. Naime, poslovi s vrijednosnim papirima na tržištu kapitala, koji su regulirani navedenim člancima, trebali bi biti, prema mišljenju Komisije, u isključivoj nadležnosti Komisije za vrijednosne papire. Predstavnici Vlade i Hrvatske narodne banke istaknuli su da predmetnim Zakonom Hrvatska narodna banka ne ulazi u ingerencije Komisije. Hrvatska narodna banka ima obvezu kontrolirati kretanje kapitala.

Odbor je glasovao o svim predloženim amandmanima Komisije za vrijednosne papire, Hrvatske gospodarske komore i Hrvatske udruge banaka te ih nije podržao i preuzeo kao svoje. Međutim, Odbor je ukazao na potrebu poboljšanja suradnje između Hrvatske narodne banke, Ministarstva financija i Komisije za vrijednosne papire. Odbor je odlučio većinom glasova predložiti Hrvatskom saboru donošenje Zakona o deviznom poslovanju zajedno sa slijedećim amandmanom: U članku 18. stavku 3. Konačnog prijedloga zakona o deviznom poslovanju u prvom redu riječ "broker" briše se i zamjenjuje riječima "brokerska društva".

Odbor za europske integracije raspravljao je o Konačnom prijedlogu zakona kao zainteresirano tijelo. Predstavnik predlagatelja je istaknuo da su razlozi za djelomičnu usklađenost zakonskog

prijedloga ekonomske prirode, odnosno da je iskorištena mogućnost postupnog usklađenja deviznog poslovanja. Odbor za europske integracije jednoglasno je utvrdio da je Konačni prijedlog zakona o deviznom poslovanju usklađen s pravnom stečevinom Europske unije.

RASPRAVA

Uvodno o Konačnom prijedlogu zakona o deviznom poslovanju govorio je zamjenik ministra financija **Damir Kuštrak**. Njegovo izlaganje rezimirano je u odjeljku "O Prijedlogu". Potom su **Josip Leko (SDP)**, predsjednik Odbora za zakonodavstvo i **Tonči Žuvela (SDP)**, predsjednik Odbora za financije i državni proračun izvijestili o stavovima odbora. To smo također već dali u rezimeu radnih tijela.

Predlagatelj je prihvatio veći dio primjedaba zastupnika, odbora, Hrvatske gospodarske komore i Hrvatske udruge banaka. U priilog tome govori dvadesetak stranica teksta o izmjenama u odnosu na prvo čitanje.

U ime Kluba zastupnika SDP-a govorio **Tonči Žuvela (SDP)**. Upozorio je da je već prilikom prvog čitanja naglašeno kako se ovim zakonom supstituiraju tri zakona. Sama ta činjenica pokazuje namjeru predlagatelja da pokuša problematiku deviznog poslovanja što više sistematizirati i uskladiti s praksom i pravilima poslovanja na međunarodnom financijskom tržištu. To je jedna od najvećih vrijednosti Konačnog prijedloga zakona. Bilo je dosta bojazni koje su se javljale zajedno s procesom liberalizacije. Pokazalo se da bile neosnovane. Danas možemo su govoriti, barem kada se radi o tekućim transakcijama, kako je naš financijski sustav postao dio međunarodnoga financijskog tržišta. Ovaj Konačni prijedlog zakona rezultat je prije svega želje i potrebe da se što prije donešu pravila ponašanja, pogotovo u dijelu kapitalnog računa i na način da po završetku ovog procesa cjelokupno poslovanje s inozemstvom u Hrvatskoj bude ure-

đeno u skladu sa smjericama Europske unije. Donošenje zakona treba promatrati u svjetlu našeg približavanja Europskoj uniji. Naravno, želimo iskoristiti sve prednosti koje pruža ovakav Zakon, a prije svega u cilju kapitalnih ulaganja, priliva kapitala, daljnjeg razvoja, tehnološke obnove proizvodnje. Međutim, postavlja se pitanje jesmo li kao društvo spremni i sposobni, imamo li dovoljno znanja da bez potresa prihvatimo i implementiramo sve odredbe ovoga Zakona.

Osigurači i vrući novac

Predlagatelj se opredijelio za postupnu liberalizaciju kapitalnog računa i to kroz nekoliko godina. U Zakonu je ostavljen čitav niz, uvjetno rečeno, osigurača kojima bi se trebalo osigurati postupnost uz zadržavanje makroekonomske stabilnosti, stabilnosti tečaja i cijena. Posebna pozornost usmjerena je na tzv. vrući novac.

U posljednje vrijeme prisutne su špekulacije o visini inozemnog duga. Treba naglasiti da Hrvatska danas uredno izvršava svoje obveze. U tom smislu nema nikakvih problema niti se očekuju bilo kakvi problemi s obzirom na makroekonomsku stabilnost, kreditni rejting i mogućnost reprograma kreditnih obveza. Dugoročno dugu treba posvetiti dužnu pažnju. Treba ga kontrolirati, njime upravljati. Samo smanjenje duga trebalo bi uslijediti na indirektni način, dakle povećanjem proizvodnje, konkurentnosti naših proizvoda, povećanjem izvoza. Treba naglasiti da se Hrvatska svakodnevno bori da zadrži trend rasta koji je prisutan u zadnje tri godine. Imamo stabilnost i sigurnost posebno financijskog sektora. Klub zastupnika SDP-a nema posebnih primjedbi na Konačni prijedlog zakona. Podržat će ga s tim da želimo upozoriti na odgovornost svih institucija države koje sudjeluju u sustavu deviznog poslovanja od Hrvatske narodne banke, Ministarstva financija, Komisije za vrijednosne papire da svojim radom, suradnjom i usklađenim djelovanjem doprinesu što bezbolnijem prijelazu na potpuno liberaliziran sustav deviznog poslovanja s inozemstvom, zaključio je Tonči Žuvela.

Konačni tekst prijedloga deviznog zakona korektan je i tehnički dobro osmišljen projekt, rekao je u ime Kluba zastupnika HDZ-a **Hervoja Vojvoda (HDZ)**. Predlagatelj je prihvatio veći dio

primjedaba saborskih zastupnika, odbora, Hrvatske gospodarske komore, Hrvatske udruge banaka. U prilog tome govori gotovo 20 stranica teksta izmjena u odnosu na prvo čitanje. Temeljna poruka ovog zakona je u postupnoj liberalizaciji kapitalnih transakcija. Hrvatski građani danas

Mnogi ekonomisti pokušavaju upaliti crveno svjetlo, ali mnogi drugi se slažu da Hrvatska još uvijek uspješno može pratiti sve svoje obveze u vezi s javnim dugom.

mogu slobodno reći da prvi put nakon 60 godina mogu pripadati dijelu globalne civilizacije. To znači da mogu nesmetano ulagati svoj novac tamo gdje oni misle da im je najsigurnije ili gdje će ga moći najpovoljnije oploditi. Čitav ovaj put prošla je i ostala grupa tranzicijskih zemalja, ali možda u nešto drugačijim uvjetima. Sigurno ne s javnim dugom od 18 milijardi dolara, ne s visokim vanjskotrgovinskim deficitom od 5 milijardi dolara.

Nepotrebna briga za novac velikih sustava i građana

U ovom zakonu ima dosta pogodnosti koje idu u pravcu koristi hrvatskih građana i gospodarstva. U članku 5. govori se, među ostalim, o ugovorima koji su dobili status izvedenih financijskih instrumenata. Uistinu nema nikakve potrebe da Hrvatska narodna banka kontrolira bilo koji od velikih gospodarskih sustava hoće li na svjetskoj burzi kupovati sebi potrebne sirovine, repromaterijal ili neke druge stvari koje su im potrebne neovisno o tome kakvo će mišljenje dobiti od za to određenih organa ili organizacija u hrvatskoj državi. U članku 33. govori se o tome da su poslovne banke obvezatne u roku od tri dana likvidirati svaki nalog koji su dobili iz gospodarstva. Znači, gospodarstvenici mogu biti sigurni da će im biti riješeni svi nalozi, osim ako nisu terminski. Članak 22. govori o tome da hrvatske pravne i fizičke osobe mogu kupovati vrijednosne papire na svjetskom tržištu. Nije dobar stavak 2. toga članka koji kaže da fizičke osobe, dakle

građani moraju to činiti preko ovlaštene kuće, odnosno ovlaštenih društava. Ne vidim razloga da netko sa strane posebno brine o mom novcu i o tome gdje ću ga uložiti, tim više što su hrvatski građani vrlo inventivni i lako mogu otvoriti poduzeće, te preko njega prometovati. Obrazloženje da se sve to čini radi nadzora, statističkog izvješćivanja ili boljeg informiranja ne stoji. Vrlo brzo ćemo morati, a najkasnije ulaskom u Europsku uniju u cijelosti liberalizirati depozitno poslovanje. Ovaj zakon možda donosimo malo prekasno, jer je prošlo šest mjeseci od njegovog prvog čitanja. Zakon je smislen i dobro urađen te će Klub zastupnika HDZ-a podržati njegovo donošenje, najavio je Hrvoje Vojvoda.

Nadzor i kontrola HNB-a

Klub zastupnika HSLS-a smatra da u Konačnom prijedlogu zakona ima dosta pozitivnog, rekao je u ime kluba **Jadranko Mijalić (HSLS)**. Zakon je usklađen sa smjernicama Europske unije koje definiraju liberalizaciju kapitalnih transfera i s odredbama sporazuma koje se odnose na liberalizaciju pojedinih dijelova kapitalnih računa. Pritom se nastojala zadržati makroekonomska stabilnost Hrvatske. Zakonom se pokušava definirati rezidentnost prema kriterijima EU, pojmovi iz područja poslovanja s vrijednosnim papirima te razrada kapitalnih transakcija u skladu sa smjernicom 88/361/EEC. Bitna je novina da su izravna ulaganja sada dopuštena i rezidentima fizičkim osobama. Također se dopušta ulaganje rezidenata u inozemne kratkoročne vrijednosne papire. Odgode plaćanja smatrat će se ubuduće komercijalnim kreditima. Pravne osobe neće morati naplaćivati izvoz u određenom roku. To je do sada privrednicima pričinjavalo velike probleme. Cesijska, asignacija i preuzimanje duga moći će se obavljati bez odobrenja Hrvatske narodne banke. Izuzetno je važno propisivanje obveznih instrumenata osiguranja za plasmane u inozemstvu kod svih rezidenata, uključujući prijue svega poslovne banke. Hrvatskoj narodnoj banci otvara se mogućnost obavljanja platnog prometa s inozemstvom za Hrvatsku. Banke se obvezuju nadzirati rokove i zakonitost plaćanja i naplate po osnovi kapitalnih poslova. U zakonu postoji poglavlje nadzora. Institucije koje vrše nadzor deviznog poslovanja su Hrvatska narodna

banka, Ministarstvo financija, Državni inspektorat i Carinska uprava. Pozitivno je to što je obvezno međusobno izvješćivanje između tih subjekata. No i dalje ostaje otvoren problem nadzora poslovnih banaka od Hrvatske narodne banke, osobito u deviznom segmentu. Treba podsjetiti na dvije bankarske krize koje su predstavljale financijsku katastrofu. U tim krizama propale su 33 banke i štedionice. Kontrola Hrvatske narodne banke ni u jednom tom slučaju nije profunkcionirala. Pritom smo zabilježili neslavni rekord. Prema nekim procjenama nešto manje od sedam milijardi dolara bilo je štete. Po nekima to je i svjetski rekord. Štete je pretrpjelo stotine tisuća hrvatskih štediša, deponenata i dioničara. Afera Riječke banke pokazala je neefikasnost nadzora, prvenstveno kad se radi o poslovnom bankarstvu. Novac je nestao, ne zna se gdje. Većinski vlasnik se s tim pomirio, podvio rep i otišao iz Hrvatske ne želeći pitati kamo je novac otišao. Nesposobnost kontrole od strane HNB mogla bi i dalje predstavljati opasnost.

Kreditni rejting specifična je ocjena kojom posebne agencije ocjenjuju kvalitetu određenog vrijednosnog papira.

Postoji saborski zaključak prema kojem bi Sabor trebao donijeti strategiju odnosno reorganizaciju nadzora nad financijskim sustavom Hrvatske. Međutim, po tome do sada nije ništa učinjeno. Klub zastupnika HSLS-a upozorava da se ovim zakonom nepotrebno regulira nešto što je već regulirano Zakonom o tržištu vrijednosnih papira. Tako se naprimjer u članku 5. ovog zakona navode definicije vrijednosnih papira, vrijednosnih papira izdanih u seriji, kratkoročnih vrijednosnih papira i dužničkih vrijednosnih papira, što je već regulirano člankom 2. Zakona o tržištu vrijednosnih papira. Članak 10. ovog zakona dovodi u koliziju članak 34. Zakona o tržištu vrijednosnih papira. Članak 22. ovog Zakona preklapa se sa člancima 49. i 50. Zakona o tržištu vrijednosnih papira, osim u dijelu plaćanja i odljeva sredstava iz Hrvatske. Određivanje rejtinga od strane Hrvatske narodne banke, što regulira ovaj Zakon,

predstavlja nepotrebno ograničavanje slobode odlučivanja rezidenata. Članak 24. stavci 2. i 3. preklapa se s člancima 68, 70. i 73. Zakona o tržištu vrijednosnih papira. Isti je slučaj i kod članka 26. ovog zakona. Članak 27. stavak 2. zakona krajnje je upitan, pošto Hrvatska narodna banka može društvima za upravljanje investicijskim fondovima ograničiti, a ovlaštenim društvima zabraniti prodaju nerezidentnih udjela ili dionice u investicijskim fondovima koji u svom portfelju mogu zadržati više od 50% blagajničkih ili trezorskih zapisa. Određeni broj članaka ovog Zakona zadire u nadležnost Komisije za vrijednosne papire. Tako članak 23. ovlašćuje Ministarstvo financija da propisuje uvjete za izdavanje, uvrštenje i prodaju stranih vrijednosnih papira u Hrvatskoj iako je to Zakonom o tržištu vrijednosnih papira dano u nadležnost Komisiji za vrijednosne papire. Članak 28. koji regulira slanje i prijenos materijaliziranih vrijednosnih papira u potpunosti je suprotan Zakonu o tržištu vrijednosnih papira. Članak 52. daje ingerencije Hrvatskoj narodnoj banci da regulira način obavljanja poslova s vrijednosnim papirima u inozemstvu. To je suvišno, jer je to predmet zakonodavstva zemlje u kojoj se promet obavlja. Članovi Kluba zastupnika HSLS-a svojim će amandmanima pokušati ispraviti navedene nedostatke.

Makroekonomska stabilnost i javni dug

Ovo je još jedan prijedlog zakona koji nosi oznaku "E", koja ide za tim da se prilagode zakonski propisi kriterijima i praksi Europske unije. Klub zastupnika HSS-a podržat će donošenje ovog zakona jer je liberalizacija kapitalnog računa, kapitalnih transakcija koja se predlaže ovim zakonom dobrodošla. Rekao je to u ime Kluba zastupnika HSS-a **Luka Roić (HSS)**. I s ovim zakonom mi dokazujemo da postajemo dio globalnog svijeta koji iziskuje uključivanje, a ne isključivanje. Važeći zakon donesen 1993. godine nastajao je u vrijeme devizne nelikvidnosti, nerazvijenosti deviznog tržišta i deviznih instrumenata, političke i ekonomske nerazvijenosti, ratnih uvjeta, niske gospodarske aktivnosti. Iz tih razloga donesen je zakon koji je provodio restriktivnu deviznu politiku, kako bi

osigurao neophodnu deviznu likvidnost zemlje. Zakoni kapitalizma nisu mimoišli ni Hrvatsku i sada djeluju u našem okruženju. Uz prihvaćanje ovog zakona potrebno je voditi računa o makroekonomskoj stabilnosti, što podrazumijeva stabilnost cijena uz nisku godišnju stopu inflacije od 1,5% od prosjeka triju najnižih stopa inflacije zemalja članica u razdoblju od jedne godine. Dugoročne kamatne stope ne smiju prelaziti više od 2% kamatnih stopa triju zemalja s najnižom kamatnom stopom, a javni dug ne smije biti veći od 60% bruto domaćeg proizvoda. Proračunski deficit mora biti ispod 3% bruto domaćeg proizvoda. Dosta se u zadnje vrijeme govori o javnom dugu. Mnogi ekonomisti pokušavaju upaliti crveno svjetlo, govoreći kako je zapravo lampica već upaljena. Mnogi se, međutim, slažu da Hrvatska još uvijek uspješno može pratiti sve obveze. I sljedećih godina kratkoročno ne treba očekivati neke veće probleme, ali dugoročno zaista to može biti kobno za gospodarski razvitak. Vrlo je bitno kako smo sva ova zaduženja utrošili, jesu li oni razvojno orijentirani, jesu li potrošeni u projekte ili u potrošnju.

Tržište dioničkog kapitala čini jezgru novog društva. Ono se ne razvija spontano, već postoje mehanizmi kojima država to pokreće.

Unatoč liberalizaciji kapitalnog računa, u ovom zakonu ima niz ograničenja. U članku 22. različito se tretiraju fizičke od rezidenata pravnih osoba. Za razliku od pravnih, fizičkim osobama i poduzetnicima pojedincima, pravo kupnje i prodaje vrijednosnih papira u inozemstvu daje se isključivo preko ovlaštenih društava. U istom članku određuje se u koje vrijednosne papire u inozemstvu rezidenti mogu ulagati. Ulaganja im se ograničavaju isključivo na vrijednosne papire koje izdaju države članice OECD-a i međunarodne financijske institucije. Time se ograničava rezidentima sloboda kapitalnih ulaganja. Prema mišljenju Komisije za vrijednosne papire poslovi s vrijednosnim papirima na tržištu kapitala koji su navedeni u člancima od 22.

do 27. trebali bi biti u isključivoj nadležnosti Komisije za vrijednosne papire. Klub zastupnika HSS-a priklonio se mišljenju prema kojem Hrvatska narodna banka ima obvezu kontrolirati kretanje kapitala. Pritom ukazujemo na potrebu poboljšanja suradnje Hrvatske narodne banke, Ministarstva financija i Komisije za vrijednosne papire. Svjesni određenih nedostataka, naročito ograničenja koja su mogla biti i drugačije riješena, cijenimo da je pred nama zakon koji zaslužuje podršku, rekao je Luka Roić.

Potom je u ime Kluba zastupnika HB-a govorio **Milan Kovač (HB)**. Jedan od razloga zašto se pristupilo izradi ovog Zakona o deviznom poslovanju je Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju. Tamo se među ostalim kaže:

"Sporazumom se Republika Hrvatska obvezala u određenim rokovima liberalizirati pojedine segmente kapitalnog računa. Danom stupanja sporazuma na snagu Republika Hrvatska se obvezuje da će: osigurati slobodno kretanje sredstava s obzirom na tekuća plaćanja inotransfere u skladu s odredbama članka 8. Statuta Međunarodnog monetarnog fonda, osigurati slobodno kretanje kapitala koje se odnosi na izravna strana ulaganja, osigurati slobodno kretanje kapitala s obzirom na potraživanja koja se odnose na komercijalne transakcije i osigurati slobodno kretanje kapitala s obzirom na financijske zajmove i kredite s rokom dospelja do minimuma od jedne godine", itd., da ne nabrajam dalje točke.

Zato čudi članak 18. ovog Prijedloga zakona koji je u suprotnosti s ovim izrečenim. Hrvatski blok predlaže da se briše članak 18. jer je nejasan i nerazumljiv. Stavak 1. doslovno je prepisan iz slovenskog zakona. Stavak 2. ne služi ničemu u praksi, budući da banke, investicijski fondovi, trgovačka društva a uskoro i mirovinski fondovi koriste financijske derivate. Danas je to bez odobrenja Hrvatske narodne banke. Hrvatska narodna banka bez ikakve potrebe ulazi u tržišnu sferu. Hrvatska narodna banka nije bila u stanju nadzirati riznicu Riječke banke, gdje je devizni diler između ostalog koristio i financijske derivate. Sami instrumenti nisu bili toliko opasni koliko su bili loše nadzirani od interne kontrole Riječke banke, revizora i same Hrvatske narodne banke. Zbog čega bi se uopće Hrvatska narodna banka miješala u osiguranje od rizika INE, Plive, Agrokora ili kakve druge velike kompanije.

Zašto preko brokera?

Predlažemo ukidanje članka 22. i pripadajuće kaznene odredbe. Prema tom članku prisiljavaju se hrvatski rezidenti da smiju kupovati strane vrijednosne papire isključivo preko ovlaštenih društava, vjerojatno brokerskih kuća. Trgovina vrijednosnim papirima može se odvijati i direktno, a ne nužno preko brokera. Hrvatskim građanima i pravnim osobama nameće se korištenje brokerskih usluga i tamo gdje to nije nužno. Brokери dobivaju od klijenata naknadu za svoje usluge te se na ovaj način Hrvati prisiljavaju plaćati brokerske naknade i onda kada to uopće ne bi trebali. Stavci 3. i 4. istog članka osim što su apsolutno besmisleni, u potpunosti su i protuustavni. Zakonopisac ne zna što je rejting. Kreditni rejting specifična je ocjena kojom posebne agencije ocjenjuju kvalitetu određenog vrijednosnog papira. Što je trgovačko društvo kvalitetnije, i što bolje ispunjava svoje obveze, veća je vjerojatnost da će biti ocijenjeno većom ocjenom. Vrijednosni papiri ocijenjeni visokim ocjenama smatraju se sigurnim. U pravilu kod njih ostaje mogućnost ostvarivanja manje dobiti. Vrijednosni papiri ocijenjeni niskim ocjenama spadaju u visokorizične investicije. No, sa sobom možda nose mogućnost ostvarivanja visoke dobiti.

U praksi ne postoji slučaj da centralna banka na bilo koji način naređuje investitoru u koji vrijednosni papir smije uložiti a u koji ne. Pravo hrvatskog građanina da kupi vrijednosni papir bilo kakve kvalitete i na bilo kojoj burzi svijeta jedno je od temeljnih ustavnih pravila. Ako hrvatske banke i fondovi smiju kupovati strane vrijednosne papire, zašto bi hrvatski građanin koji želi kupiti strani vrijednosni papir trebao na bilo koji način biti ograničen njegovom kvalitetom. Hrvatski građani stavljaju se u neravnopravan položaj u odnosu na banku. Odredba članka 22. krajnje je diskriminirajuća, jer banka kupuje što želi, a za građanina postoji dušebrižnik u liku Hrvatske narodne banke. Naprosto je smiješno povjerovati da će ukoliko na primjer netko kupi strani rizični vrijednosni papir više biti ugrožena stabilnost cijena nego ukoliko takav isti papir kupi neka poslovna banka ili investicijski fond. Otvaranjem Hrvatske prema stranim investicijama instituciju deviznih inspektora potrebno je ukinuti kao nepotrebnu. Prema novom

deviznom zakonu jedino što korisno rade jest da nadziru mijenjače. A to može raditi porezna uprava. Ostali poslovi deviznog inspektorata puka su birokratizacija i otežavanje poslovanja domaćih i stranih gospodarstvenika.

Vlasnička struktura banaka

Zanimljivi su podaci da u Europskoj uniji i zemljama kandidatima koje su nedavno ušle u EU postoje bitne razlike u vlasništvu aktive banaka, upozorio je **Dario Vukić (HDZ)**. Grčka i Portugal 1993. godine imale su tri posto aktive banaka u stranom vlasništvu. Iz ispitivanja 1997. godine može se zaključiti da vlasničku strukturu sličnu Grčkoj i Portugalu susrećemo u Italiji, Njemačkoj, Norveškoj, Belgiji, Švedskoj i Austriji. Imamo drugu skupinu zemalja u kojoj je obratna situacija. Dakle, na suprotnom polu unutar Europske unije nalaze se zemlje s izrazito internacionaliziranim vlasničkim strukturama. Irska je 1997. godine imala udio od 66% vlasništva nad bankama stranih osoba, te Luxemburg s omjerom 58%. Udjel stranih banaka u Velikoj Britaniji varira između 20 i 30% ukupne aktive. Kad bi gledali ukupnu aktivu banaka, Hrvatska ima 82%. Danas ima puno više. To su podaci iz 2000. godine. Slovenija ima 33%.

Kad se govori o ovom deviznom zakonu, treba spomenuti razvoj tržišta kapitala. Tržište dioničkog kapitala čini jezgru novog društva ili kapitalizma, kako se prije zvalo. Ono se ne može razvijati spontano, već postoji niz mehanizama kojima država to mora poticati. Stupanj otvorenosti i dinamika daljnjeg otvaranja tokovima međunarodnog kapitala najvažniji su elementi ekonomske politike u maloj i otvorenoj zemlji kakva je Hrvatska. Sva financijska pitanja o kojima smo u Saboru raspravljali svih ovih godina govore o tome, jer položaj zemlje ovisi o tome kako se određuje prema međunarodnim financijskim tokovima. Pogreške na tom području mogu poništiti učinke monetarne i fiskalne politike. Istodobno utjecaj loše monetarne i fiskalne politike uvelike se može poništiti pametnom politikom otvaranja prema međunarodnom kapitalu. U procesu pridruživanja Europskoj uniji može se očekivati sve veći stupanj otvorenosti hrvatskog gospodarstva. Tada će ionako važna devizna pitanja postati još važnija. Ovaj zakon ide u tom

pravcu. Hrvatska je sada vrlo otvorena prema priljevu međunarodnog kapitala. To je dobro. Priljev deviznih depozita nije ograničen. Tvrtke, banke i država mogu se zaduživati kod inozemnih banaka i na međunarodnom tržištu kapitala. Lak priljev i težak odljev kapitala sadašnji sustav čine asimetričnim i neracionalnim. Regulacijski sustav postavljen je tako da stvara veću ponudu deviza u zemlji. Time stvara i pritisak na aprecijaciju valute. Uzroke takvog stanja treba tražiti u nasljeđu regulative iz bivše države. Trebalo bi upozoriti i na mišljenje naših gospodarstvenika, posebice onih koji se bave izvozom, o monetarnoj politici Vlade. Danas je u novinama zajednički nastup guvernera Hrvatske narodne banke i ministra financija u kojem se između redaka može pročitati da postoji drugačije tumačenje financijskih politika odnosno nivoa zaduženosti i mogućnosti otplate tog duga kod guvernera i ministra. Neke restrikcije u ovom zakonu koje su ostale, ne garantiraju poništavanje asimetrije. Zakon će vrlo brzo pod naletom onoga što će se dešavati u hrvatskom financijskom sustavu sljedećih par godina doživjeti promjene. Za nadati se je da će te promjene biti sadržajnije i sveobuhvatnije, te da će omogućiti hrvatskom gospodarstvu ono što svi želimo, da nam deficit platne bilance ne bude 5 milijardi dolara, da zaustavimo zaduženost države. Ako deficit ne smanjimo i ako nam se javni dug dignu iznad 60% bruto domaćeg proizvoda, onda i uz sve zakone koje budemo donosili nećemo ispuniti temeljne kriterije Maastrichta. Onda će nam Europa reći: "Jest, vi ste 85 ili 185 zakona preveli i donijeli. Međutim, ne ispunjavate elementarne, matematičke kriterije, za koje mi znamo već godinama". Čini se da sve što više usvajamo zakona, hermetički ih prepisujući iz europskog zakonodavstva, činimo korak dalje realnom približavanju Europskoj uniji. Za nadati se je da će ovaj zakon učiniti odmak od takvog stanja.

Ostati na sigurnoj strani

Potom je zamjenik ministra financija **Damir Kuštrak** dao objašnjenja oko nekih restrikcija za koje se tijekom rasprave moglo naslutiti da možda i nisu bile potrebne. Restrikcije nije problem ukinuti. Problem je ne imati restrikcije, pa prekasno reagirati. To je razlog zbog

kojeg u nekim rješenjima ovoga zakona postoji mogućnost uvođenja restrikcija. To je zato da bismo ostali na sigurnoj strani. A ako ne bude potrebe, neće se ni uvoditi. Ako, dakle, razvoj događaja bude takav da nema razloga strahovati od daljnje liberalizacije onda će se ove restrikcije ukinuti. Međutim, ne imanje instrumenta za brzu reakciju, jer na tržištu u devi-

znom poslovanju doista su potrebne brze, može prouzročiti određene probleme. To je razlog zbog čega se vlada odlučila za ovakav pristup, rekao je na kraju zamjenik ministra Damir Kuštrak.

Kod glasovanja prihvaćen je amandman Vlade kojim se u članku 18. riječ "brokere" zamjenjuje riječima "brokerska društva". Time je prihvaćen i istovjetni

amandman Odbora za financije i državni proračun. Predlagatelj je prihvatio i amandman Odbora za zakonodavstvo. **Većinom glasova, 77 glasova "za", 8 "protiv" i 4 "suzdržana"** Hrvatski sabor je donio **Zakon o deviznom poslovanju u tekstu kako ga je predložio predlagatelj zajedno s prihvaćenim amandmanima.**

A.Š.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O OBVEZNIH I DOBROVOLJNIM MIROVINSKIM FONDOVIMA

Cilj - zaštita osiguranika

Hrvatski sabor je razmotrio ovaj zakonski prijedlog na 32. sjednici, a izglasao ga na 33, u tekstu predlagatelja i s prihvaćenim amandmanima Tončija Žuvele. U kraćoj raspravi tekstu predlagatelja izražena je podrška, uz neke zamjerke u vidu prijedloga i amandmana u svezi s razlikama u odnosu na neka ispuštena rješenja iz Prijedloga zakona.

O PRIJEDLOGU

Ublažavanje uvjeta...

U ime predlagatelja, dr.sc. **Bože Borko Žaja** uvodno je napomenuo kako je cilj predloženoga da se mirovinsko osiguranje, utemeljeno na individualiziranoj kapitalnoj štednji, u što većoj mjeri prilagodi tržišnim uvjetima, a radi poboljšanja i zaštite imovine osiguranika, članova mirovinskih fondova.

Ublažavaju se uvjeti za osnivanje obveznih i dobrovoljnih imovinskih fondova - smanjenjem broja članova uspostavlja se obveza uplate jamstvenog pologa od milijun kuna za svakih deset tisuća članova iznad tog broja, čime se postiže veća zaštita imovine članova fonda. Ublažavaju se, nadalje, uvjeti za prelazak u drugi fond - obveza plaćanja naknade je tri godine i smanjuje se visina naknade za izlazak iz fonda.

Predloženo je, nadalje, ukidanje naknade za uspješnost, uz istovremeno predviđenu kompenzaciju za to u vidu povećanja naknade koju mirovinsko društvo može naplatiti odbitkom od mirovine mirovinskog fonda. Uređuje se pravo članova obitelji u slučaju smrti člana fonda kad su njegova sredstva s osobnog računa naslijeđena, a član obitelji naknadno stekne pravo na obiteljsku imovinu. Uz to se, jasnije i potpunije uređuje imovina u koju mogu ulagati mirovinski fondovi (mogućnost zaključivanja terminskih fondova u kojima bi se štitilo do 30 posto imovine fonda) te predlaže ograničenje imovine u novcu do 5 posto, radi osiguranja stabilnog ulaganja, uz istodobno održanje potrebne likvidnosti.

Mirovinsko osiguranje, utemeljeno na individualiziranoj kapitalnoj štednji, u većoj se mjeri prilagođava tržišnim uvjetima, a radi poboljšanja i zaštite imovine osiguranika, članova mirovinskih fondova.

Novina je i da bi u slučaju većih poremećaja na tržištu Agencija za nadzor mirovinskih fondova i osiguranja mogla, uz suglasnost Vlade RH, poduzeti

odgovarajuće mjere radi zaštite imovine mirovinskih fondova. Predloženo je i razdvajanje ograničenja ulaganja imovine obveznih fondova od ograničenja ulaganja imovine dobrovoljnih mirovinskih fondova.

Dobrovoljna mirovinska društva bi jednostavnije organizirala i nudila dobrovoljne fondove s različitim ciljevima ulaganja (birali bi ih ulagači) i omogućuje se učlanjenje u dobrovoljni mirovinski fond bez ograničenja uvjeta punoljetnosti. Odvaja se faza akumulacije sredstava od faze isplate mirovina, rješava pitanje položaja sada zatečenih članova dobrovoljnog mirovinskog fonda (dužni su članovima ponuditi informativni prospekt).

RADNA TIJELA; AMANDMANI

Odbor za zakonodavstvo podupro je donošenje zakona bez primjedbi i nije se protivio prijedlogu da članak 48. ima povratno djelovanje. **Tonči Žuvela (SDP)** podnio je tri amandmana. Prvim je predložio da se naknade koje član mirovinskog fonda plaća kod prelaska u drugi fond vrata na razinu predloženu u prvom čitanju (umjesto važećih pet posto 0,8, a ne 2,4 posto kako stoji u Konačnom prijedlogu; umjesto 2,5 posto - 0,4, a ne 1,2 te umjesto 1,25 - 0,2 posto, a ne 0,6 posto). Tvrdnja predlagatelja kako bi preniske izlazne naknade mogle utjecati na olako

donošenje odluka o prelasku u drugi fond uz minimalne marketinške aktivnosti društva po ocjeni Žuvele upitna je uzme li se u obzir da je kao posljedica ukidanja naknade za uspješnost znatno povećana upravljačka naknada mirovinskom društvu koja se naplaćuje iz imovine fonda odnosno osiguranika te da su i transakcijski troškovi prebačeni na imovinu fonda. Prilikom povećanja izlazne naknade nisu uzeti u obzir troškovi koji su izmjenama povećani i prebačeni na osiguranikovu imovinu. Kako se marketinški troškovi financiraju iz imovine društva a ne fonda i kako su te imovine strogo odvojene nije jasno kako bi ti troškovi dodatno opterećivali osiguranika, posebno kad je upravljačka naknada (kao eventualni supstitut za ove troškove) stvar zakonske i podzakonske regulative. Previsokom izlaznom naknadom, upozorenje je zastupnika, posebno u prvim godinama priječilo bi se osiguranicima da promijene fond u slučaju lošeg upravljanja od menadžera fonda, što je suprotno načelu zaštite interesa osiguranika.

Drugim amandmanom zastupnik pri govora predlagatelju što je Konačnim prijedlogom ispuštena odredba članka 22. Prijedloga, kojom se mirovinskom društvu zabranjivala prodaja imovine mirovinskog fonda dioničarima odnosno vlasnicima udjela mirovinskog društva te stjecanje, transfer i prodaja imovine fonda uz posredovanje povezanih osoba (kako bi se smanjila mogućnost manipulacije cijenama imovine na organiziranim tržištima kapitala). Obrazloženjem Konačnog prijedloga tvrdi se, pak, da je to ispušteno jer bi isključivanjem mogućnosti trgovine posredstvom nekih banaka, koje su prema zakonu povezane osobe, uzrokovalo smanjenje broja mogućih posrednika te time i nepovoljnije cijene kupnje i prodaje fondova, čime bi u konačnici bili oštećeni članovi mirovinskih fondova. Sukladno tome je predloženo da je mirovinsko društvo dužno prijaviti Agenciji ako se imovina mirovinskog fonda prodaje dioničaru odnosno vlasniku društva ili kupuje od tih osoba. Taj čin, ukazuje zastupnik, među ostalim, u opsežnom obrazloženju, nema učinak kontrole i nadzora nad valjanošću i zakonitošću transakcije. Ukoliko bi se, npr., obveznice kupovale između institucionalnih ulagača (fondova i banaka) ta se trgovina ne bi obavljala preko organiziranog tržišta ili burze već se samo prijavlji-

vala. Time se, upozorava, isključuje kontrola od strane Komisije za vrijednosne papire, a Agencija tu transakciju samo evidentira (trgovanje na organiziranom tržištu nije u njejoj nadležnosti).

Brisanje članka 34, kojim se predviđa da Savjet Agencije statut donosi uz suglasnost Vlade RH, predloženo je jer ga zastupnik smatra suvišnim s obzirom na to da u određenoj mjeri marginalizira ulogu Hrvatskog sabora. Interes je Parlamenta, ukazuje Žuvela, da se zadrži postojeći postupak donošenja Statuta, to više što je Agencija za svoj rad odgovorna Hrvatskom saboru, koji imenuje i razrješava ravnatelja, zamjenika ravnatelja i dva pomoćnika.

RASPRAVA

U ime predlagatelja govorio je zamjenik ministra rada i socijalne skrbi, dr.sc. **Bože Borko-Žaja** (vidi O Prijedlogu).

Da se ne ponove iskustva ...

Tonči Žuvela je izvijestio zastupnike da **Klub zastupnika SDP-a** predložene izmjene podržava zato što se njima izražava veća briga zakonodavca o članovima fonda, odnosno osiguranicima. Tu je, naglasio je, poseban interes države, da se ne bi ponovila iskustva iz razvijenog svijeta - propast raznih fondova od Amerike do skandinavskih zemalja (najnovija je afera ona pod patronatom Ericsona, napomenuo je). Zastupnik je uvodno ustvrdio kako je Hrvatska postala ogledan primjerak uspješno provedene mirovinske reforme, tako da sada i drugi koriste njena iskustva.

Predložena rješenja daljnji su korak u efikasnijem funkcioniranju mirovinskih fondova i prema većoj sigurnosti imovine osiguranika, ali ih ne treba smatrati konačnim (praksa će nametnuti nužnost daljnjih izmjena).

Klub, međutim ima i zamjerke - prva je što je predlagatelj u Konačnom prijedlogu odustao od najavljenog smanjenja naknada ako neki član fonda odluči

pristupiti drugom fondu. Dobro je da se ustrajava u tome da se naknada plaća samo za prelaske u prve tri godine, ali je tako trebalo postupiti i kad je riječ o visini naknade. U prvom čitanju one su bile višestruko smanjene prema važećim rješenjima.

Zbunjuje, rekao je zastupnik, i ispuštenje odredbe članka 22. Prijedloga kojom se mirovinskom društvu zabranjivala prodaja imovine fonda dioničarima odnosno vlasnicima udjela mirovinskog društva te stjecanje, transfer i prodaja imovine fonda uz posredovanje povezanih osoba. Posebno, napomenuo je, zabrinjavaju tzv. povezane osobe. S tim u svezi ukazuju da je u Hrvatskoj i tržište vrijednosnica i tržište na kojem djeluju obvezni mirovinski fondovi kao i svi ostali investicijski fondovi - malo. Povezano djelovanje, koje se dopušta Konačnim prijedlogom, u tom kontekstu nije dobro - rekao je predstavnik Kluba zastupnika SDP-a.

Veoma dobro

Predstavnik **Kluba zastupnika LIBRE**, dr.sc. **Vilim Herman** prijedlog je ocijenio veoma dobrim, ustvrdivši kako su predložena rješenja daljnji korak u efikasnijem funkcioniranju mirovinskih fondova i prema većoj sigurnosti imovine osiguranika, ali da ih ne treba smatrati konačnim (praksa će nametnuti nužnost daljnjih izmjena). Bez obzira na zamjetne razlike između rješenja predloženih u prvom čitanju i onih iz Konačnog prijedloga, vidljiva je - naglasio je zastupnik - njihova usmjerenost na sustavnu zaštitu prava i interesa osiguranika te nadzor nad poslovanjem mirovinskih društava.

Odstupanje od prijedloga o obvezi zaposlenja unutarnjeg revizora u mirovinskom društvu ipak drže korakom natrag u pitanjima kontrole nad aktivnošću društva.

Ovaj klub je, nadalje, posebno naglasio kako se ublažavanjem uvjeta za osnivanje mirovinskih fondova u pogledu najmanjeg broja članova nameće vječno pitanje inflacije mirovinskih fondova, s jedne strane, i monopolskim ponašanjem postojećih, s druge. Na iskustvu tranzicijskih društava potrebno je, međutim, naći granicu i onemogućiti inflaciju fondova s iznimno malim brojem osiguranika te, neprijeporno, upitnom sudbinom (osobito odustane li se od rješenja u svezi s unutarnjom revizijom. Uz pohvalu rješenju

"informativni prospekt" Klub je upozorio da to u jezičnom smislu nije idealno rješenje.

Zašto je smanjena visina naknade?

Da Klub Hrvatske seljačke stranke podržava Konačni prijedlog zakona rekao je **Miroslav Furdek**, dr.med, ustvrdivši da je zakon značajan i za budućnost gospodarstva, a ne samo uspješnu realizaciju mirovinske reforme i razvoj tržišta kapitala. Valja, upozorio je uvodno, razmisliti samo o posljedicama koje bi mogao imati daljnje smanjenje broja (eventualnim budućim izmjenama u tom smislu) članova fonda, kako to ne bi rezultiralo inflacijom fondova. Zastupnik je, nadalje upitao zašto je smanjena visina naknade (premda je ipak nešto viša nego u prvom čitanju) te posebno pohvalio rješenje prema kojem se radi zaštite interesa članova mirovinskih fondova te smanjivanja rizika nastavka obveze za državni proračun povećavaju vlasti HAGENE, koja u slučaju značajnog poremećaja na tržištima vrijednosnih papira uz suglasnost Vlade može propisati promjene ograničenja u svezi s ulaganjem imovine fondova u pojedinu vrstu imovine.

Protiv

Ivan Milas (HDZ) započeo je izlaganje napomenom kako je apsurdno i protuustavno, a i protivno liberalnom načelu da postoje obvezatni fondovi privatne naravi koji će se, kako reče, igrati s novcem osiguranika. Privatni fondovi mogu biti neobvezatni, ali - kako reče - u praksi povijesti nije bilo da se nekoga prisiljava da mora uplaćivati u fondove za koje ne zna kako će završiti. Protiv je, naglasio

Apsurdno je i protuustavno, a i protivno liberalnom načelu, da postoje obvezatni fondovi privatne naravi koji će se igrati s novcem osiguranika.

je ovakvih zakona koji obezvređuju rad, ljude vode u neizvjesnu starost s posljedicom nužno kraćeg života i bijedom koja se širi po cijelom svijetu, uz velike razlike između bogatih i siromašnih. Rekavši da kapitalizam tjera ljude na vlastitu propast, oduzima im slobodnu volju, zastupnik je naglasio kako se Sabor - koji ima socijalnu notu i socijalni Ustav, obvezao prema međunarodnim kapitalističkim institucijama koje imaju zadatak provesti kapitalizam, da će to provesti.

Rekavši kako ima članaka o kojima bi se moglo i diskutirati, **Dario Vukić (HDZ)** je izjavio da je sama mirovinska reforma značajan korak - osiguravanje budućnosti umirovljenika, a izmjene Zakona će pridonijeti hrvatskom tržištu kapitala i hrvatskim umirovljenicima samo ako hrvatsko gospodarstvo osjeti bolje dane i više se bude razvijalo vlastitim nego uvoznim sredstvima. Zastupnik je posebno pohvalio članak 8. o ograničavanju najmanjeg broja članova sa 80 na 50 tisuća jer će to osigurati veću konkurenciju na tržištu i donijeti veću korist članovima mirovinskih fondova. Smanjivanje minimalnog broja članova dobrovoljnog fonda sa 2000 na 200 članova pridonijet će razvoju financijskog tržišta.

GLASOVANJE

Predlagatelj je prihvatio prva dva amandmana Tončija Žuvele, a od trećega je zastupnik odustao nakon obrazloženja predlagatelja da se člankom 34. dopunjava članak 95. Zakona, prema kojem Savjet HAGENE donosi statut uz suglasnost Vlade i taj statut potvrđuje Hrvatski sabor. Za povratno djelovanje članka 48. bilo je 80 zastupnika, 13 je bilo protiv, a 7 suzdržano. Zakon je izglasan sa 85 glasova za, 2 protiv i 14 suzdržano.

J.R.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O SLUŽBENOJ STATISTICI

Statistika na načelima Povelje UN

Hrvatski sabor je o ovom zakonu raspravljao na 32. sjednici, a izglasao ga na 33. i to u tekstu predlagatelja korigiranom amandmanom Kluba zastupnika Libre. Novi zakon sadržava sva načela koja su dio Povelje UN-a o službenoj statistici i o načinu rada u kojem su prije svega važni nepristranost, stručna neovisnost, statistička povjerljivost te korištenje podataka samo u statističke svrhe. Predlagatelj

nije uvažio ni dodatni argument Godeka kako bi to bilo korisno za obrtništvo, a i da je amandman podnio da bi naglasio važnost obrtnika u gospodarskom trenutku zemlje.

O PRIJEDLOGU

Sa sadržajem Prijedloga zastupnike je upoznao mr.sc. **Marijan Gredelj**, ravnatelj Državnog zavoda za statistiku.

Predloženim su uključena sva načela koja su dio Povelje UN-a o službenoj statistici, o načinu rada u kojem su prije svega važni nepristranost, stručna neovisnost, statistička povjerljivost te korištenje podataka samo u statističke svrhe. Središnju i koordinativnu ulogu u sustavu ima Državni zavod za statistiku.

Predloženim zakonom definiraju se postupci prikupljanja podataka, koji se načelom racionalnosti prikupljaju iz svih

raspoloživih izvora, te definiraju tri statistička registra - poslovni, registar poljoprivrede i gospodarstva te registar stanova i kućanstva, koji su osnova za izvlaštenje uzoraka temeljem kojih će statistika na ekonomičniji način pokrivati različita područja koja danas pokriva potpunim obuhvatom.

Definira se i povjerljivost statističkih podataka - podaci se mogu publicirati i prezentirati jedino ako se, na izravan ili neizravan način, nikako ne može utvrditi tko je dao podatke za statističke potrebe.

Ravnatelj Državnog zavoda izvijestio je zastupnike da su uvažene brojne primjedbe različitih tijela i grupa korisnika iz prvog čitanja. Među ostalim, u izvještajnim jedinicama su izrijekom uz fizičke osobe spomenuti obrtnici i poduzetnici, izmijenjen je sastav Statističkog savjeta - njegovim je članom postao i predstavnik Hrvatske gospodarske komore, određen je rok (31. prosinca) izrade u prvoj godini primjene Zakona program statističkih aktivnosti i godišnji provedbeni plan.

Nisu prihvaćene neke primjedbe Odbora za zakonodavstvo da se preispita uloga županijskih ureda koji su zakonom prepoznati kao jedan od nositelja službene statistike, a niti utvrđena neusklađenost u odnosu na Zakon o državnoj upravi.

Nisu, nadalje, uvaženi: zahtjev za usklađivanjem sa Zakonom o službenoj statistici jer su već u prvoj fazi izrade zakona usuglašene odredbe s tim u svezi. Nije načinjena ni izmjena s obzirom na u međuvremenu donijet Zakon o registru godišnjih financijskih izvještaja - poštujući načelo racionalnosti službena će statistika iz tog registra preuzimati direktno podatke za svoje potrebe. Na zahtjev Odbora za gospodarstvo za uključivanje predstavnika Hrvatske gospodarske komore odgovoreno je kako ta komora ima prilike utjecati na izradu programa kroz druga tijela. Prijedlog istog odbora da se uspostavi poseban poslovni registar obrtnika odbijen je s obrazloženjem da se time realno misli na potrebu formiranja administrativnog registra za potrebe Hrvatske obrtničke komore. A u planu je da se kroz poslovni registar uključe ne samo pravni subjekti nego i fizičke osobe i poduzetnici te obrtnici pa će vjerojatno rezultat realizacije velikog projekta popisa poslovnih subjekata negdje 2005. biti i

izrada registra u kojem će biti sadržani i podaci za obrtnike i male poduzetnike.

U ovom trenutku - zaključio je ravnatelj - važno je da je predloženi zakon potpuno usklađen s pravnom tekovinom Europske unije.

RADNA TIJELA

Bez primjedbi Prijedlog je podržao **Odbor za zakonodavstvo**, kao i **Odbor za financije i državni proračun**, u kojem se čuo prijedlog da bi u Statističkom savjetu Republike Hrvatske trebao biti zastupljen i predstavnik Hrvatske obrtničke komore te, suprotno tome, da bi Statistički savjet trebao biti primarno stručno savjetodavno tijelo u koje treba svakako, pored veće zastupljenosti predstavnika Državnog zavoda za statistiku, uključiti i predstavnika Financijske agencije (FINA), kako bi se ojačala stručna komponenta Savjeta.

I **Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu** podržao je, kao zainteresirano radno tijelo, Konačni prijedlog. Po mišljenju dijela njegovih članova u Statističkom bi savjetu trebao biti zastupljen i predstavnik Hrvatske obrtničke komore, jer se i osniva radi osiguranja utjecaja korisnika, znanosti i šire javnosti na Program statističkih aktivnosti Hrvatske, a obrtnika ima 95.000 tisuća. Dio članova Odbora predložio je, također, da se pored utvrđenih statističkih registara, ustroji i poslovni registar obrtnika te su s tim u svezi ukazali da poslovni registar obrtnika nije administrativni registar. Naime, člankom 13. Zakona o obrtu propisano je da je obrtnik dužan započeti s obavljanjem obrta u roku godine dana po izdavanju obrtnice. Upis, dakle, nije administrativni akt već se temeljem njega stječe spomenuto pravo i obveza.

Odbor za europske integracije, kao zainteresirano radno tijelo, jednoglasno je utvrdio da je Konačni prijedlog zakona o službenoj statistici usklađen s pravnom stečevinom Europske unije.

Amandman na članak 19. Konačnog prijedloga podnio je Klub zastupnika LIBRE, zatraživši da članove Savjeta predlažu institucije i tijela iz članka 18. stavak 3. jer je nepravilno da to čini ravnatelj Državnog zavoda za statistiku, a Savjet se osniva upravo radi osiguranja

utjecaja korisnika, znanosti i šire javnosti na Program statističkih istraživanja. Dva je amandmana podnio **Mladen Godek**. Prvim je (na članak 18) zatražio da Hrvatska obrtnička komora ima jednog člana u Statističkom savjetu. Time bi se, stoji u obrazloženju, omogućio utjecaj te komore na kreiranje statistike odnosno donošenje Programa statističkih istraživanja te bi se tako promicali interesi obrtnika pred državnim tijelima u oblikovanju gospodarskog sustava. O značaju obrtnika govori već njihov broj (više od 90.000), a i formiranje Ministarstva za obrt i malo gospodarstvo.

Nakon predstavnika predlagatelja, ravnatelja Državnog zavoda za statistiku, mr.sc. Marija Gredelja Stav Odbora za gospodarstvo obrazložila je Dragica Zgrebec, predsjednica Odbora za gospodarstvo, razvoj i obnovu, a stav Odbora za financije i Državni proračun predsjednik Tonči Žuvela.

Kakvu primjedbu ima Klub zastupnika LIBRE objasnio je dr.sc. Hrvoje Kraljević. Slažu se da bi članove Statističkog savjeta Republike Hrvatske (to je puni naziv, a ne kako stoji u članku 18. Savjet) trebala imenovati Vlada, a predlagati institucije i tijela iz članka 18. stavak 3. (Hrvatska narodna banka, Ministarstvo financija, Hrvatski sabor, tijela državne uprave i drugi predviđeni).

GLASOVANJE

Hrvatski sabor je izglasao ovaj zakon (sa 75 glasova za, 4 protiv i 3 suzdržano) u tekstu predlagatelja i s usvojenim amandmanom Kluba zastupnika Libre. Odbijeni su amandmani Mladena Godeka, prvi s obrazloženjem da nije praktičan paran broj članova Savjeta. Nije pomoglo ni zastupnikovo dodatno obrazloženje kako zna da je broj takvih tijela u pravilu neparan, ali da nije postojala mogućnost da ispred Obrtničke komore predloži dva člana, a niti da "izbriše" nekoga umjesto predstavnika te komore. Drugi njegov amandman predlagatelj nije uvažio uz upozorenje kako nema potrebe za posebnim registrom obrtnika, a i da nije praktično niti uobičajeno dijeljenje po djelatnostima.

J.R.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O VATROGASTVU

Kategorizacija vatrogasnih postrojbi

Usprkos mišljenju Vlade da su predložene izmjene ovoga Zakona troje zastupnika Sabora (IDS-ovca Valtera Drandića, HSS-ovke Marijane Petir i SDP-ovca Josipa Pavkovića) nedostatne i da neće riješiti probleme koji postoje u primjeni Zakona o vatrogastvu, zastupnici Hrvatskoga sabora većinom su glasova prihvatili ovaj zakonski prijedlog, kojim se omogućava kategorizacija (razvrstavanje) dobrovoljnih vatrogasnih društava gdje bi se točno definirala važnost društva na temelju operativnih potreba. Temeljem takvog razvrstavanja, propisali bi se minimum tehničke opremljenosti, stručna zvanja zapovjednika i razina tjelesne i duševne sposobnosti vatrogasaca što bi ovisilo o vrsti (kategoriji) vatrogasne postrojbe.

O PRIJEDLOGU

U obrazloženju zakonskog prijedloga predlagatelji podsjećaju da se važeći Zakon o vatrogastvu primjenjuje od 1. siječnja 2000. godine te da je tijekom dvogodišnjeg razdoblja polučio nekoliko pozitivnih efekata. To se, prije svega, odnosi na ozakonjeni sustav financiranja putem koga je u većini jedinica lokalne samouprave osiguran minimum potrebnih sredstava za redovno djelovanje vatrogasnih postrojbi te za nužno opremanje. Nadalje, decentralizacijom vatrogasne službe na jedinice lokalne samouprave osiguran je nesmetan razvoj vatrogasnih organizacija. Decentralizacija generalno polučuje pozitivne rezultate u većini jedinica lokalne samouprave pa se tako osnivaju nova dobrovoljna vatrogasna društva u općinama i gradovima bez vatrogasne postrojbe te prilazi nabavci vozila i opreme putem kreditnih aranžmana.

U manjem dijelu jedinica lokalne samouprave, decentralizacija postaje ograničavajući činitelj funkcioniranja i razvoja vatrogastva, a to se, prije svega, odnosi na jedinice lokalne samouprave na ratom stradalim područjima, te na gradove i općine s malim brojem stanovnika koji imaju profesionalne vatrogasne postrojbe.

Postojeći Zakon o vatrogastvu izjednačio je obveze profesionalnih i dobrovoljnih vatrogasnih postrojbi pa je u odredbama što se odnose na stručna zvanja zapovjednika te tjelesnu i duševnu sposobnost vatrogasaca pred dobrovoljne vatrogasce stavio iste uvjete kao i za profesionalne. Isto tako, bez obzira na broj dobrovoljnih društava u pojedinoj općini ili gradu, za sve važe isti kriteriji opremljenosti kao i za javne vatrogasne postrojbe. U određenom broju dobrovoljnih vatrogasnih društava ti uvjeti zasigurno trebaju biti kao i u javnim vatrogasnim postrojbama. Prije svega, to se odnosi na središnja dobrovoljna vatrogasna društva odnosno ona koja imaju šira područja odgovornosti, dok u ostalim dobrovoljnim vatrogasnim društvima te uvjete valja ublažiti jer ne postoji niti operativna potreba niti su stvorene financijske pretpostavke da se tih nekoliko odredaba iz Zakona izvrši, naglašavaju predlagatelji.

Drugim riječima smatraju da bi trebalo prići kategorizaciji ili razvrstavanju dobrovoljnih vatrogasnih društava gdje bi se točno definirala "važnost" društva na temelju operativnih potreba. Temeljem razvrstavanja, društva bi morala ispunjavati određene minimume u svezi s opremljenošću i osposobljenošću.

Osim navedenog zastupnici smatraju da prijeteći osipanje vatrogasne organizacije, prije svega zapovjednog kadra, zbog neispunjavanja određenih uvjeta što se tiče zvanja i stručnih ispita za zapo-

vjednike. Uz to, zbog nedovoljnih financijskih sredstava dobrovoljna vatrogasna društva nisu u mogućnosti ispoštovati odredbe obveznih liječničkih pregleda, pa većina zapovjednika ne bi smjela zapovijedati na intervencijama, odnosno trebali bi po Zakonu biti kažnjeni ako to učine, a skoro svi dobrovoljni vatrogasci ne bi smjeli izaći na intervenciju, jer nemaju odgovarajuće liječničke preglede. Spomenute odredbe stavljene su u Zakon da "vuku" organizaciju i struku naprijed, a ne da se putem tih odredaba kažnjavaju oni koji stavljaju sebe na raspolaganje za pomoć građanima i njihovoj imovini, zaključuje se u obrazloženju ovoga Zakona.

RADNA TIJELA

O zakonskom je prijedlogu u dva navrata raspravljao **Odbor za zakonodavstvo**. Odbor se protivi donošenju ovoga Zakona iz razloga utvrđenih u mišljenju Vlade RH od 23. siječnja 2003. godine, ali smatra da je nužno što žurnije donijeti izmjene i dopune ovoga Zakona kako bi se na razvidan način uredio položaj dobrovoljnih vatrogasnih društava i profesionalnih vatrogasnih jedinica. Radi toga predložio je Saboru da obveže Vladu da mu najkasnije do 1. svibnja 2003. podnese Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o vatrogastvu sukladno s mišljenjem od 23. siječnja 2003. godine.

U raspravi o predloženom zakonu **Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost** raspolagao je pisanim mišljenjem Vlade. U vrlo opsežnoj raspravi uz članove Odbora sudjelovali su i predstavnici predlagatelja, te predstavnici MUP-a i Hrvatske vatrogasne zajednice. Svi nazočni članovi Odbora podržali su intenciju predloženih izmje-

na i dopuna Zakona, ali o samom tekstu Prijedloga zakona mišljenja su bila podijeljena, jer je dio članova podržao predložene izmjene i dopune, neki su članovi bili za to da predlagatelj povuku svoj prijedlog, dok se dio članova priklonio mišljenju Vlade. Međutim, nepodijeljeno je mišljenje članova Odbora bilo da o problematici funkcioniranja cjelokupnog sustava vatrogastva te zaštite i spašavanja treba provesti raspravu na tematskoj sjednici Odbora koju bi trebalo pripremiti i održati do sredine ožujka ove godine, svakako prije rasprave o navedenoj problematici u Saboru i prije početka turističke sezone. Većinom glasova članovi Odbora nisu prihvatili zakonski prijedlog troje saborskih zastupnika, ali su podržali intenciju predloženih izmjena i dopuna Zakona te sugerirali predlagateljima Zakona da se aktivno uključe u izradu zakonskog prijedloga Vlade. Jednoglasnom odlukom članova odbora Saboru je predloženo da zaduži Vladu da mu u roku od 30 dana dostavi tekst Konačnog prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o vatrogastvu sukladno svom mišljenju od 23. siječnja 2003. godine.

Nužno je prići kategorizaciji ili razvrstavanju dobrovoljnih vatrogasnih društava gdje bi se točno definirala važnost društva na temelju operativnih potreba.

Isti je Odbor sredinom ožujka ove godine održao tematsku sjednicu o aktualnim pitanjima vatrogastva, a osim članova Odbora nazočni su bili predstavnik Vlade RH, predstavnici nadležnih ministarstava, Hrvatske vatrogasne zajednice, svih županija, javnih vatrogasnih postrojbi i Udruge profesionalnih vatrogasaca, te predlagatelj izmjena i dopuna Zakona o vatrogastvu. Povod za održavanje sjednice bio je spomenuti zakonski prijedlog. Tijekom rasprave o tom prijedlogu na prošloj sjednici Odbora utvrđeno je da pored problema koje su naznačili u svom prijedlogu spomenuti zastupnici ima i brojnih drugih pitanja koja je nužno razriješiti to više što se bliži početak turističke sezone i povećanih rizika od požara.

Na tematskoj sjednici Odbora saslušana su uvodna izlaganja predstavnika MUP-a, Hrvatske vatrogasne zajednice i Udruge profesionalnih vatrogasaca.

U provedenoj raspravi, a iz materijala podijeljenih članovima Odbora, bilo je razvidno da najveći problem čine organizacija, te financiranje vatrogastva koje je u domeni jedinica lokalne samouprave, čime se, naročito kada su u pitanju manje i slabije razvijene jedinice lokalne samouprave, dovodi u pitanje financiranje djelovanja dobrovoljnih vatrogasnih društava koja su, po postojećem zakonu, izjednačena u obvezama s profesionalnim vatrogasnim postrojbama.

Sudionici rasprave su u svojim izlaganjima podržali potrebu jedinstvene organizacije vatrogastva, te žurno rješavanje pitanja financiranja te djelatnosti, a napose nužnost izmjena i dopuna Zakona o vatrogastvu na način kako su to predložili zastupnici Hrvatskoga sabora.

Zaključujući raspravu, predsjednik Odbora istaknuo je bit razmatranog pitanja i predloženih rješenja te utvrdio da je najvažniji cilj postići efikasan vatrogasni sustav. Utvrdio je također da su svi sudionici u raspravi potvrdili nužnost iznalaženja rješenja koja bi osigurala jedinstveni sustav organizacije vatrogastva. Isto tako, valja na najbolji mogući način riješiti i pitanje financiranja vatrogastva. Zbog razrješenja rečenih pitanja, Odbor će inzistirati na prihvaćanju zaključka kojeg je predložio Saboru, a kojim se zadužuje Vlada da u roku od 30 dana predloži Saboru cjeloviti tekst Zakona o vatrogastvu, kao i donošenje Zakona o zaštiti i spašavanju koji se već nalazi u saborskoj proceduri.

Radi sagledavanja cjelovite problematike vatrogastva i potrebe dorade cijelog tog sustava odlučeno je da se fonogram tematske sjednice Odbora, zajedno s dostavljenim materijalima, uputi Vladi, MUP-u, Ministarstvu obrane i Hrvatskoj vatrogasnoj zajednici. Odbor će i nadalje pratiti, u okviru svog djelokruga utvrđenog Poslovnikom, razrješavanje pitanja vezanih uz izgradnju efikasnog sustava vatrogastva, te će u tom smislu po potrebi osnovati i posebnu komisiju za to pitanje. Također drži da bi bilo dobro da se s ovim stajalištima informativno upoznaju svi zastupnici Sabora prije rasprave o zakonskom prijedlogu troje saborskih zastupnika, kako bi ih

uzeli u obzir prilikom donošenja konačne odluke o predloženom Zakonu.

Odbor za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu proveo je raspravu kao zainteresirano radno tijelo.

Odbor je raspolagao mišljenjem Vlade o predmetnom Prijedlogu zakona, a njezin predstavnik na sjednici Odbora iznio da je Vlada svjesna problema koji postoji u primjeni Zakona o vatrogastvu, međutim, smatra da su predložene izmjene nedostatne te da neće riješiti problem. Stoga Vlada priprema izmjene i dopune Zakona o vatrogastvu kojima će predložiti rješavanje svih otvorenih pitanja vezanih uz ustroj, opremanje i financiranje sustava vatrogastva. Članovi Odbora podržali su izmjene i dopune Zakona o vatrogastvu i ukazali na potrebu temeljite izmjene ovoga Zakona. Također smatraju da je potrebno postaviti različite kriterije o osposobljenosti i opremljenosti između profesionalnih i dobrovoljnih vatrogasnih društava te razlučiti njihova prava i obveze.

Prema ocjeni dijela članova odbora ukoliko se ne usvoje predložene izmjene i dopune Zakona o vatrogastvu potrebno je staviti moratorij na inspekcijski nadzor dobrovoljnih vatrogasnih društava kako bi se omogućio nesmetan rad do donošenja novih izmjena i dopuna zakona kojim će se predložiti rješavanje svih otvorenih pitanja vezanih uz ustroj, opremanje i financiranje vatrogastva. Većinom glasova Odbor je predložio Saboru donošenje predloženog zakona.

MIŠLJENJE VLADE

Vlada Republike Hrvatske ne prihvaća predloženi zakon zastupnika Drandića i Pavkovića te zastupnice Petir smatrajući da predložene izmjene izlaze iz konceptualnog okvira kakav je utvrđen važećim Zakonom o vatrogastvu, dok istodobno ne rješavaju određena pitanja ustroja, opremanja i financiranja sustava vatrogastva u Republici Hrvatskoj. U vezi s tim, Vlada ističe da priprema izmjene i dopune Zakona o vatrogastvu kojima će se predložiti rješavanje svih otvorenih pitanja vezanih uz ustroj, opremanje i financiranje sustava vatrogastva (u proceduri je i Konačni prijedlog zakona o zaštiti i spašavanju), te predlaže da se i predlagatelj ovog Zakona uključe u rad na njegovoj izradi.

AMANDMAN ZASTUPNIKA

Zastupnik **Petar Žitnik (HSS)** amandmanski je intervenirao u članku 4. stavku 4. Smisao amandmana je da zapovjednici vatrogasnih postrojbi vatrogasnih zajednica i njihovi zamjenici te zapovjednici središnjih društava koji dobrovoljno obavljaju ove poslove moraju imati srednju školsku spremu, zvanje vatrogasnog časnika položenog prema Pravilniku o programu osposobljavanja i usavršavanja vatrogasnih kadrova. Ostali zapovjednici vatrogasnih postrojbi dobrovoljnih vatrogasnih društava koji dobrovoljno obavljaju ove poslove moraju imati osposobljenost sukladno Pravilniku o ustroju, razvrstavanju i načinu djelovanja vatrogasnih postrojbi iz članka 9. stavka 1. ovoga Zakona. Obrazlažući zahtjev zastupnik Žitnik podsjeća da je Zakonom o vatrogastvu propisano na kojim se razinama obavljaju profesionalne dužnosti, i za to su određeni uvjeti. Istim Zakonom dopušteno je na određenim razinama obavljanje dužnosti dobrovoljno. Na tim razinama koje su u pravilu područja s manjim požarnim opterećenjima i bitno manjim brojem intervencija i istovremeno manje zahtjevnih u odnosu na područja s većim opterećenjima, većim brojem požara i složenosti intervencija, nije potrebno određivati iste uvjete za dobrovoljno obavljanje dužnosti u odnosu na profesionalno obavljanje dužnosti.

RASPRAVA

Uvodno je u ime predlagatelja zakona govorila zastupnica **Marijana Petir (HSS)**. Osim što je donio puno dobrog (financiranje vatrogastva i decentralizacija vatrogasne službe) loše je to što je Zakon o vatrogastvu izjednačio status profesionalnih i dobrovoljnih vatrogasnih postrojbi pa je u odredbama što se odnose na stručno zvanje zapovjednika te tjelesnu i duševnu sposobnost vatrogasaca pred dobrovoljne vatrogasce stavio iste uvjete kao i pred profesionalne. To je dovelo do velikih problema na terenu u našim dobrovoljnim vatrogasnim društvima koja broje više od 62 tisuće članova. Naime, zbog učestalih inspeksijskih nadzora MUP-a ta se društva sada osipaju, a zapovjednici masovno daju ostavke. Prema informacijama koje su prikupili predlagatelji ovoga Zakona, prekršajne kazne podnesene protiv zapovjednika,

odnosno protiv dobrovoljnih vatrogasnih društava, dosegle su dosad oko milijun kuna. Bolje bi bilo da se taj novac uložio u opremanje dobrovoljnih vatrogasnih društava, a ne u njihovo kažnjavanje, naglašava zastupnica Petir. Predloženim zakonom omogućila bi se kategorizacija ili razvrstavanje dobrovoljnih vatrogasnih društava sukladno njihovoj operativnoj potrebi. A to konkretno znači da dobrovoljno vatrogasno društvo u nekom selu ne treba biti istog stupnja opremljenosti kao takvo društvo u gradu koji ima npr. industriju. Opremljenost, dakle, ali i stručna sprema zapovjednika društva i vatrogasaca također trebaju biti na drugačijoj razini. Predloženim zakonom, kaže zastupnica Petir, nije se zadiralo u ustroj i financiranje vatrogasnih društava, već se kroz hitne izmjene i dopune pokušavaju razvrstati vatrogasne postrojbe, a slijedom toga propisati minimum tehničke opremljenosti društva, stručna zvanja zapovjednika te razina tjelesne i duševne sposobnosti vatrogasaca.

U zaključnom dijelu svog izlaganja podsjetila je na činjenicu da dobrovoljna vatrogasna društva na našim područjima postoje više od 100 godina, da je posao vatrogasaca humanitarnog karaktera, te da dobrovoljno vatrogastvo u značajnoj mjeri okuplja mlade ljude učeći ih etičkom kodeksu ponašanja. S ljetnim vrućinama neminovno dolaze i požari, a ako se nastavi s primjenom važećeg zakona, odnosno s kažnjavanjem dobrovoljnih vatrogasaca, tada nećemo moći računati s tim da oni odlaze na intervencije i zbog toga budu kažnjeni, zaključila je zastupnica Petir.

U ime Kluba zastupnika **LIBRE Željko Pavlic** podržao je predloženi zakon i izrazio žaljenje što već ranije nije raspravljen i prihvaćen u Saboru. Rigorozni inspeksijski nadzor unio je nemir i nezadovoljstvo među vatrogasce, a u nekim dobrovoljnim vatrogasnim društvima čak razmišljaju o prestanku djelovanja, i to nakon više od 100 godina rada, kaže Pavlic. Prema podacima vatrogasnih zajednica županija tijekom 2002. godine, a to se nastavlja i u 2003. godini, inspeksijske službe MUP-a izdale su rješenja o prekršajima za 242 dobrovoljna vatrogasna društva, 16 vatrogasnih zajednica općina i gradova, i dvije javne vatrogasne postrojbe. U prekršajnim prijavama ukupno je predloženo izricanje novčanih kazni (za pravne, i nešto manje za odgo-

vorne osobe u dobrovoljnim vatrogasnim društvima) više od milijun kuna. Apsurdno je da dobrovoljna vatrogasna društva budu novčano kažnjena jer zbog nedostatka novaca ne mogu zadovoljiti minimum svoje tehničke opremljenosti. Takvo stanje rezultat je činjenice što većina podzakonskih propisa Zakona o vatrogastvu nije donesena, makar su sukladno članku 55. stavku 2. Zakona trebali stupiti na snagu još u srpnju 2000. godine, upozorava Pavlic. Predstavnicima vatrogasne zajednice cijelo su vrijeme upozoravali na postojeće probleme, pa je i on sam, kaže, prije pola godine upitao ministra unutarnjih poslova hoće li Ministarstvo tj. inspekcija unutarnjih poslova zaustaviti nadzor koji se provodi nad brojnim vatrogasnim društvima u Hrvatskoj, a što je rezultiralo isto tako brojnim zahtjevima za provođenje prekršajnih postupaka kod sudova. Samo u Međimurju 20-tak dobrovoljnih vatrogasnih društava našlo se pred Prekršajnim sudom, jer su rezultati nadzora pokazali da ona ne udovoljavaju nekim odredbama Zakona o vatrogastvu. Ukratko, radi se o različitim tumačenjima određenih članaka i nedostatku podzakonskih akata pa ispada da dobrovoljni vatrogasci moraju za obavljanje svoje aktivnosti u gašenju požara zadovoljiti sve kriterije kao i profesionalni vatrogasci. Dosljednom primjenom Zakona sva će dobrovoljna vatrogasna društva završiti na sudu gdje im prijete novčana kazna i do 50 tisuća kuna, a to bi značio njihov kraj, upozorava Pavlic. To, dakako, ne bi bilo dobro jer je samo u prvih sedam mjeseci lani u Međimurju npr. bilo 315 intervencija, a od toga profesionalna vatrogasna društva izašla su na intervenciju u 85 slučajeva, u 53 slučaja zajednički su intervenirali s dobrovoljcima, dok su čak u 177 slučajeva požar gasila dobrovoljna vatrogasna društva.

Važećim Zakonom o vatrogastvu izjednačavaju se obveze profesionalnih i dobrovoljnih vatrogasaca, a mnoga dobrovoljna vatrogasna društva tj. mnoge općine ne mogu podnijeti taj financijski teret. Vatrogasnoj zajednici prijete osipanje zapovjednog kadra zbog rigoroznih uvjeta koje moraju zadovoljiti pri ispitu za zapovjednika. Službena, sudski potvrđena ocjena podcijenivačka je i demotivirajuća, pa mnogi višegodišnji zapovjednici dobrovoljnih vatrogasnih društava nude ostavke. Stoga je potrebno napraviti kategorizaciju minimalne

osposobljenosti vatrogasnih zapovjednika koja će ovisiti o operativnoj važnosti vatrogasne postrojbe. Činjenica je da dobrovoljna vatrogasna društva ne mogu ispoštovati odredbe vezane uz obvezne

Zakon o vatrogastvu izjednačio je status profesionalnih i dobrovoljnih vatrogasnih postrojbi, pa je u odredbama što se odnose na stručno zvanje zapovjednika te tjelesnu i duševnu sposobnost vatrogasaca pred dobrovoljne vatrogasce stavio iste uvjete kao i pred profesionalne što je dovelo do velikih problema na terenu.

liječničke preglede (400 kuna po svakom članu društva) pa ovo pitanje valja riješiti posebnim mjerilima, uvažavajući pritom specifičnosti društva. Iz svega navedenog proizlazi da većina zapovjednika ne bi smjela zapovijedati na intervencijama, odnosno trebali bi biti kažnjeni ako to učine, a gotovo svi dobrovoljni vatrogasci ne bi smjeli izaći na intervenciju jer nemaju odgovarajući liječnički pregled. Na taj se način zapravo poništava sama bit dobrovoljnog vatrogastva, koja u Hrvatskoj ima veliku tradiciju i ulogu u očuvanju gospodarskih i prirodnih vrijednosti, podvukao je Pavlic, i još jedanput ponovio da Klub zastupnika LIBRE podržava predloženi zakon.

Na djelu je hajka na dobrovoljno vatrogastvo

Hrvatsko vatrogastvo zajednica je prvenstveno udruge dobrovoljnih vatrogasaca, a osnovana kao udruge građana ima stoljetnu tradiciju dobrovoljnog vatrogastva koju ne treba narušavati, podvukao je **Ivica Tafra** u ime Kluba zastupnika Hrvatskoga bloka. Stoga, kaže, nije prikladno da ona predlaže mjerila za ustroj, razvrstavanje, potrebna stručna zvanja zapovjednika i razinu tjelesne i duševne sposobnosti vatrogasaca te potrebnu opremu i sredstva profesionalnih vatrogasnih postrojbi, koja su osnovana po Zakonu o udrugama, a jedinice lokalne

samouprave su im osnivači ili suosnivači. Predloženom formulacijom u članku 2. Konačnog prijedloga zakona prema kojoj će ministar unutarnjih poslova, na prijedlog Hrvatske vatrogasne zajednice, propisati mjerila za ustroj, razvrstavanje i način djelovanja vatrogasnih postrojbi, udrugama građana nameće se obveza jedinicama lokalne samouprave, a ne daje im pravo da se o tome izjasne i ne osiguravajući im sredstva potrebna za financiranje nametnute obveze, što nije u skladu sa člankom 138. Ustava. Klub smatra da se takvim rješenjem zadire u samostalnost jedinica lokalne samouprave u obavljanju povjerenih im poslova, a to nije sukladno s Ustavom i Europskom poveljom o lokalnoj samoupravi. U tom smislu Klub intervenira u predloženom zakonu u članku 2. A za članak 6. Konačnog prijedloga zakona kojim se daje mogućnost javnim vatrogasnim postrojbama i dobrovoljnim vatrogasnim društvima naplate troškova nastalih prilikom tehničkih intervencija na prometnicama u roku od 30 dana, Klub drži da je u cijelosti neprovediv, i u suprotnosti sa Ustavom, jer nameće obvezu samo jednom pravnom subjektu dok drugog izuzima. Također bi trebalo izostaviti članak 9. Konačnog prijedloga kojim se daje ovlaštenje ministru unutarnjih poslova da na prijedlog Hrvatske vatrogasne zajednice donosi podzakonske propise kojima se uređuje provedba vatrogasne djelatnosti. Ocjena je Kluba da ne bi trebalo ništa mijenjati u financiranju vatrogastva, te da se javne vatrogasne postrojbe do kraja 2004. financiraju na postojeći način, odnosno iz državnog proračuna u 100-om iznosu. Takav način financiranja osigurao bi minimalnu operativnu pripravnost vatrogastva, sve dok se ne ustroji bolji način djelovanja vatrogastva RH, zaključio je zastupnik Tafra.

U ponovnom istupu **Marijana Petir** je u ime predlagatelja Zakona podvukla da se predloženim izmjenama i dopunama nije diralo u pitanja ustroja i financiranja postojeće vatrogasne službe. Kaže kako bi to pitanje valjalo riješiti novim Zakonom o vatrogastvu čije je donošenje najavljeno, ali tek nakon Zakona o zaštiti i spašavanju. Dodala je još da su nakon provedenih konzultacija u općinama, gradovima, a napose u vatrogasnim zajednicama koje djeluju na terenu sve županije dale podršku predloženim izmjenama i dopunama Zakona o vatrogastvu.

U nastavku zastupnica je iznosila stavove Kluba zastupnika HSS-a. Klub je svjestan i slaže se s tim da određeni broj dobrovoljnih vatrogasnih društava treba ispunjavati kriterije i udovoljavati odredbama važećeg zakona kao što je to slučaj s profesionalnim vatrogasnim postrojbama, ali se nikako ne može složiti s tim da sva dobrovoljna vatrogasna društva moraju biti isto opremljena, a njihovi zapovjednici imati ista stručna zvanja jer za to jednostavno nema materijalne mogućnosti i operativne opravdanosti. Vatrogasci bi bili vrlo zadovoljni kada bi se dosljedno provodile sve odredbe Zakona, odnosno stvorili uvjeti za pritecanje dovoljne količine novca za nabavku skupe opreme. Visina proračuna jedinica lokalne (područne) samouprave ima za posljedicu slabo financiranje vatrogastva, a doda li se tome često subjektivizam ili veća naklonost nekim drugim područjima ljudskog života (šport i kultura), dolazi se do zaključka da su vatrogasci najmanje krivi za svoju nedovoljnu opremljenost i osposobljenost. Nadležna ih tijela MUP-a zbog toga kažnjavaju opravdavajući se da se zakoni moraju poštivati i provoditi, naglašava zastupnica Petir. S tim u svezi neminovno se postavlja pitanje provodi li se nadzor nad provedbom drugih zakona tako pedantno ili je na djelu treniranje strogoće na slabima. Klub drži da je na djelu hajka na dobrovoljno vatrogastvo koje će imati za posljedicu osipanje članstva, posebno zapovjednog kadra. Od 12 pravilnika potrebnih za provedbu Zakona donesena su samo tri, a inspekcija provodi nadzor po starim pravilnicima, upozorava zastupnica. Glavi razlog zbog kojeg bi trebalo donijeti predložene izmjene i dopune jeste kategorizacija dobrovoljnih vatrogasnih društava, na temelju kojih bi se društva opremala i osposobljavala. Drugim riječima, kaže zastupnica Petir, valja stvoriti uvjete kako inspekcije od svih društava ne bi tražile istu razinu opremljenosti, a od zapovjednika postrojbi ista stručna zvanja kao što je to po važećem zakonu. Razlog - za to nema operativne i financijske opravdanosti.

Zastupnica ponavlja da se predloženim zakonom ne dira u financiranje vatrogastva, a raspravu zaključuje konstatacijom da Klub zastupnika HSS-a podržava predloženi zakon smatrajući da ga treba svakako donijeti ili jednostavno priznati da njegovim nedonošenjem želimo desetkovati dobrovoljno vatrogastvo u nas.

I Klub zastupnika HDZ-a će podržati predložene izmjene i dopune smatrajući da se tako ide prema cilju da se taj veliki razgranati sustav dobrovoljnog vatrogastva ne ugasi, nego da ostane i dalje se još širi, podvukao je Velimir Pleša.

Inicijativu troje zastupnika Sabora Klub zastupnika SDP-a doživljava, prvenstveno kao poticaj i kao određenu vrstu pritiska prema Vladi da se ozbiljno pozabavi područjem zaštite i spašavanja, rekao je **Stjepan Henezi**. Vlada bi, kaže, trebala hitno uputiti u proceduru Konačni prijedlog zakona o zaštiti i spašavanju, a nakon toga u cijelosti doraditi i ostale zakone koji se tiču tog područja.

Osvrćući se na predloženi zakon Henezi postavlja pitanje je li dobro da zakonodavac spušta kriterije u nekim elementima Zakona o vatrogastvu ili bi za nastale probleme u vatrogastvu trebalo tražiti neka druga rješenja za to? Zastupnik nikako nije za to da se ljudi koji odgovorno rade svoj posao kažnjavaju, ali je pitanje da li je baš dobro snižavati prag koji garantira kvalitetu i sigurnost ljudi u obavljanju složenih zadaća koji se pred njih postavljaju, i tako dovoditi u opasnost ljude i imovinu. Danas naši vatrogasci idu intervenirati i u slučajevima gdje se radi o zapaljivim i eksplozivnim tvarima, te opasnom materijalu, pa se otuda odmah postavlja pitanje mogu li zastupnici snižavati prag znanja vatrogasaca. A nije zanemariv niti odgovor na pitanje može li se onda kasnije naplatiti šteta od osiguravajućih društava, ako su intervencije provedene nestručno.

Henezi smatra da je inicijativa saborskih zastupnika vrijedna pažnje, ali nije zrela kao projekt. Drži kako bi svi skupa trebali izvršiti pritisak na Vladu da putem jednog konzistentnog Zakona o zaštiti i spašavanju zaokruži sustav zaštite. Naši vatrogasci interveniraju i prilikom prometnih nesreća gdje su i teško povrijeđeni ljudi, a on kao saborski zastupnik ne može, kaže, dići ruku da nekog oslobodi obveze njegove stručne osposobljenosti i fizičke i mentalne pripremljenosti da takve poslove obavlja. Napomenuo je još da će Klub zastupnika njegovu stranke glasovati prema svom osobnom opredjeljenju, a on osobno zbog iznesenih razloga ne može dići ruku za predloženi zakon.

U ime predlagatelja zakona, **Josip Pavković (SDP)** pokušao je razjasniti neke nejasnoće koje se, kaže, javljaju kod

nekim klubova zastupnika. Ponovio je već rečeno da predlagatelji ovoga zakona nisu željeli dirati u ustroj vatrogastva niti, kako se pobojavao zastupnik Henezi, "spuštati kriterije u zakonu". Predloženim se izmjenama samo željela omogućiti kategorizacija vatrogasnih društava, rekao je Pavković, i slikovito to pojasnio na konkretnom primjeru grada Jastrebarskog koji ima 29 dobrovoljnih vatrogasnih društava, a gotovo 20 posto stanovništva uključeno je u njihove aktivnosti

Pitanje je da li je baš dobro da zakonodavac spušta kriterije u nekim elementima u Zakonu ili bi za nastale probleme u vatrogastvu trebalo tražiti drugo rješenje.

Pavković naglašava da nema financijske mogućnosti niti potrebe da svih 29 dobrovoljnih vatrogasnih društava bude jednako opremljeno. Je li potrebno baš nabaviti 29 vozila osposobljenih za sve vatrogasne intervencije ili je dovoljno na tom području osposobiti jedno- središnje vatrogasno društvo koje je u stanju već za 15 minuta stići na svaki dio područja toga grada, pita ovaj zastupnik. Slijedom toga pitanje je onda treba li ukinuti 28 drugih dobrovoljnih vatrogasnih društava. Zbog tradicije koju vatrogastvo ima na području Hrvatske, a i zbog potrebe, ne bi trebalo ići s potonjom mjerom, već podržati predložene izmjene i dopune te omogućiti kategorizaciju vatrogasnih društava.

Nelogičnosti

U nastavku sjednice u ime Kluba zastupnika LS-a govorio je dr.sc. **Zlatko Kramarić**. Klub podržava inicijativu koja dolazi iz redova zastupnika što pokazuje da veliki broj njih marno radi i vlastitim inicijativama pokušava mijenjati postojeće stanje, u ovom slučaju na području vatrogastva, koje je daleko od zadovoljavajućeg. U tom smislu inicijativama valja dati punu potporu. Dobro je i to da se zastupnici različitih stranaka mogu dogovoriti i ići s jednim zajedničkim prijedlogom, kao u ovom slučaju, a to znači da veliki broj problema u našem društvu nije stranačke prirode, pa ih tako valja i promatrati bez pokušaja ubiranja

političkih poena. No, u slučaju predloženog zakona LS-u je najbliži istup zastupnika Henezija, poručuje dr. Kramarić. Tvrdi zatim da se za ovu priliku njegova stranka konzultirala s udrugom profesionalnih vatrogasaca Hrvatske tražeći mišljenje struke. U nastavku zastupnik je upozorio na neke nelogičnosti koje su možda promaknule predlagateljima zakona. Nelogično je, kaže, tvrditi da je decentralizacijom vatrogasne službe, a bez kvalitetnog sustava financiranja koji je trebao pratiti decentralizaciju, osiguran nesmetan razvoj vatrogasnih organizacija kada iz Udruge stiže podatak da se 55 profesionalnih vatrogasnih postrojbi u gradovima i općinama, koje skrbe za više od 60 posto populacije u RH i isto toliko područja, našlo u bezizlaznoj situaciji glede održavanja tehnike i opreme, a nije ih u mogućnosti obnoviti. Jednako tako nije točna konstatacija da u manjem dijelu jedinica lokalne samouprave, decentralizacija postaje ograničavajući činitelj funkcioniranja i razvoja vatrogastva. To je, kaže zastupnik Kramarić, generalna pojava u Hrvatskoj, uz časte iznimke (Zagreb, Rijeka, Istra).

Za tvrdnju predlagatelja zakona da će lokalna samouprava morati ustrojiti vatrogasnu službu primjerenu financijskim mogućnostima općine ili grada drži da nije ozbiljna, i u najvećem broju jedinica lokalne samouprave ima pomalo sarkastičan prizvuk upravo zbog dugogodišnjeg skromnog zalaganja države da riješi probleme opreme i tehnike vatrogasnih postrojbi za vrijeme njezinog patronata nad vatrogastvom.

Struka upozorava na nespretan izraz "vatrogasne organizacije" tvrdeći da se iz tog ne može razlučiti tko treba gasiti požare, a tko administrirati. A upravo nepotrebno administriranje često puta nepotrebno opterećuje ionako skromne državne, gradske i općinske proračune, naglašava Kramarić.

Tvrdnja da se razvijaju vatrogasne organizacije dobila je svoj puni smisao u činjenici da je dodatno zaposlen veliki broj ljudi u vatrogasnim strukturama koje imaju najmanje dodira s vatrogasnom operativom, prije svega, u vatrogasnim zajednicama. A spomenute zajednice nisu ništa drugo nego udruge građana osnovane prema Zakonu o udrugama, i kao takve su, po mišljenju LS-a, predimenzionirane u odnosu na ulogu koju imaju u vatrogastvu.

Smanjivanje obveza dobrovoljnim vatrogascima u smislu zdravstvenih i psihofizičkih sposobnosti, a napose stručnog zvanja, zapravo je konačni fiksno politike koja je željela vatrogastvo prema uzoru na Austriju i Njemačku. Pritom se zaboravlja, kaže Kramarić, da dobrovoljno vatrogastvo ne počiva samo na tradiciji već da je i operativno samostalno upravo prema kriteriju struke. Teško se može složiti s konstatacijom da su odredbe predložene ovim izmjenama i dopunama stavljene u zakon da "vuku" organizaciju i struku naprijed. Struku je moguće vući naprijed ako počiva na stručnosti, podvlači zastupnik Kramarić.

Prema zakonskom prijedlogu daje se ovlaštenje ministru unutarnjih poslova da, na prijedlog Hrvatske vatrogasne zajednice, propiše ustroj, razvrstavanje i način djelovanja vatrogasnih postrojbi. Dosad je to bilo u domeni MUP-a, a najčešće je ministar donosio propise iz područja vatrogastva na prijedlog glavnog vatrogasnog zapovjednika. Hrvatska vatrogasna zajednica predstavlja dobrovoljno vatrogastvo i duboko je distancirana od profesionalnih postrojbi, kadrovski i organizacijski nije dovoljno ekipirana u odnosu na profesionalne postrojbe i troma što u konačnici može pružiti mogućnost nedovoljno kompetentnim ljudima da odlučuju o problemima struke koju dovoljno ne poznaju, upozorava zastupnik Kramarić.

Nabranjanje vatrogasaca s posebnim ovlastima i odgovornostima (članak 4.) ne prate potrebni zahtjevi za stručnom osposobljenošću, jer ne mogu se, kaže zastupnik, obavljati poslovi zapovjednika vatrogasnih zajednica sa srednjoškolskim obrazovanjem. A u članku 5. nastavlja se sa degradiranjem vatrogasne struke davanjem ovlasti Hrvatskoj vatrogasnoj zajednici (udruzi građana) da odlučuje o stručnim pitanjima ovog složenog i teškog zanimanja. I slijedećim odredbama zakonskog prijedloga (članci 6, 7, 8. i 9.) nastavlja se težnja za preuzimanjem cijele vatrogasne organizacije, posebice profesionalnih vatrogasnih postrojbi, kako bi se manipuliralo materijalnim sredstvima, a vatrogastvo na neki način dovelo ili približilo dobrovoljačkoj samodopadnosti koja neki put i nema osnove da može odgovoriti na sve izazove modernog vremena.

Klub zastupnika LS-a smatra da je u Hrvatskoj potrebna jedinstvena vatroga-

na organizacija u kojoj će biti usklađen razvoj vatrogastva sa zahtjevima vremena u kojem živimo, a vodeću ulogu u toj organizaciji mora preuzeti vatrogasna struka koncentrirana oko profesionalnih vatrogasnih postrojbi, a napose dobrovoljnog vatrogastva nužnog, posebice u sredinama koje imaju dugogodišnju tradiciju vatrogastva.

Novac koji se trenutačno troši na silno rascjepkanu normizaciju valja utrošiti tamo gdje će polučiti najbolji rezultat. "Kriterije u vatrogastvu ne mogu dovesti političari koji su lobirani od Hrvatske vatrogasne zajednice, već to, prije svega, može struka", kaže zastupnik Kramarić i odmah dodaje da se kriteriji za obavljanje poslova vatrogastva moraju pojačati, nikako slabiti, ako se želimo približiti europskim standardima. Drži da bi se dobrovoljno vatrogastvo trebalo oslanjati na ono profesionalno, a crpeći njihovo znanje i potencijal priključiti svjetskim standardima. Bilo bi, kaže, dobro kada se ove sugestije Kluba ne bi ignorirale već uvažile, jer ako se prihvati ono što se izmjenama i dopunama Zakona o vatrogastvu predlaže tada se boji, kaže, da će biti više štete nego koristi. Zastupnik pleđira da se u saborskoj proceduri što prije nađe Zakon o zaštiti i spašavanju kako bi se nakon toga sustavnije moglo i k tome još kvalitetnije financijski rješavati probleme operativnih vatrogasnih postrojbi u RH, a napose probleme struke i zapovjedanja vatrogasnim intervencijama.

U ime predlagatelja zakona reagirao je **Josip Pavković (SDP)**. Prema zakonskom prijedlogu ministar unutarnjih poslova na prijedlog Hrvatske vatrogasne zajednice propisuje ustroj, razvrstavanje i način djelovanja vatrogasnih postrojbi. To znači, pojasnio je zastupnik, da ministar i dalje donosi pravilnike, ali predlagatelj smatraju da on pritom mora uvažiti mišljenje struke, a spomenuta Zajednica može dati odgovarajuću stručnu pomoć i ubrzati donošenje potrebnih pravilnika. Predloženo je, kaže Pavković, proisteklo iz želje da se potakne razvoj dobrovoljnog vatrogastva, makar su predlagatelji zakona svjesni da se kompletno pitanje vatrogastva (profesionalnog i dobrovoljnog) treba riješiti zakonom.

Marijana Petir (HSS) je reagirala na konstataciju da političari koji su predložili ovaj zakon ne mogu ga donijeti jer su lobirani od Hrvatske vatrogasne zajednice već da kriterij treba biti struka. Zanimjela

je da su ona i druga dvojica predlagatelja zakona lobirani od spomenute zajednice. Kad nije na sjednici Hrvatskoga sabora tada je, kaže, na terenu s predstavnicima dobrovoljnih vatrogasnih društava i sluša o njihovim problemima. Boji se, međutim, da je zastupnik Kramarić pod utjecajem lobija onih koji su radili u MUP-u, napisali postojeći Zakon o vatrogastvu, a sada su prešli u udrugu profesionalnih vatrogasaca i pokušavaju sukobiti profesionalce i dobrovoljce. Zastupnica Petir poručuje da oni nisu u sukobu već i jedni i drugi vatrogasci žele raditi na općem dobru. Jedni su za to plaćeni, i isključivo se time bave, a drugi to čine iz humanih pobuda, i za to nisu plaćeni. Predlagatelj zakona, kaže Petir, smatraju da je pitanje dobrovoljnog vatrogastva društveno pitanje, a ne stranačko.

Dr.sc. **Zlatko Kramarić (LS)** ustvrdio je kako u svom istupu nije tvrdio da su predlagatelji zakona lobirani, već da neki put postoje takvi slučajevi. Pače, kaže, pohvalio je inicijativu kada potječe od zastupnika Sabora, u ovom slučaju čak tri političke stranke. Iako ne sumnja u plemenite namjere predlagatelja, boji se, kaže, da one ne budu dovedene u pitanje zbog toga što će se sniziti neki kriterij u zakonu, pa u tom smislu ponavlja može se dogoditi da imamo više štete nego koristi.

Uvažavati specifičnosti našeg vatrogastva

Svjesni činjenice da se požari gase zimi predlagatelj ovog zakona uputili su ga u proceduru još u studenome lani tražeći da uđe u saborsku proceduru još krajem prošle godine, prisjetio se **Ivica Škarić** u ime **Kluba zastupnika HSLs-a**. Žao mu je što je ovaj zakon tako dugo čekao dok nije došao u proceduru, a ako se zakon prihvati neće se moći tako skoro primjenjivati pa sve ono što se ima dogoditi na terenu dogodit će se s ovim zakonom ili bez njega.

Zastupnik naglašava kako u raspravi nije bilo dovoljno govora o specifičnosti našeg vatrogastva i potrebi razlikovanja vatrogastva u Dalmaciji i onog na kontinentu Hrvatske. Drži kako bi predlagatelj zakona morali voditi više računa o specifičnostima pojedinih naših područja i iste snažno istaknuti u zakonu.

Ukoliko ovaj zakonski prijedlog ne dobije "zeleno svjetlo" tada, kaže zastu-

pnik Škarić, nema nikakvog razloga da Vlada uistinu vrlo skoro ne izađe s integralnim tekstom zakona. Klub zastupnika HSLŠ-a će podržati predloženi zakon, a ukoliko on ne dobije potrebnu podršku zastupnika, tada će podržati novi zakon koji će stići iz Vlade.

Hrvatskoj je potrebna jedinstvena vatrogasna organizacija u kojoj će biti usklađen razvoj vatrogasništva sa zahtjevima vremena u kojem živimo, a vodeću ulogu u toj organizaciji mora preuzeti vatrogasna struka.

Usljedi je desetominutna rasprava **Petra Žitnika (HSS)**. Odmah na početku rasprave zastupnik je rekao da će podržati predloženi zakon jer u važećem Zakonu o vatrogastvu neke stvari ne štimate, a neke su opet dovedene do apsurd. Svake godine nastaju neprocjenjive štete od požara, a nama je najvažnije da zapovjednik vatrogasne postrojbe ima propisanu stručnu spremu, a vatrogasci propisanu tjelesnu i duševnu sposobnost za obavljanje poslova gašenja požara. Istodobno vatrogasna društva činimo ovisnim o siromašnim proračunima lokalne samouprave. Važno je da na papiru sve bude uređeno i uredno, i pritom nije toliko važno tko, kako i s kojom će opremom gasiti požar. Kod toga se zaboravlja, kaže Žitnik, da je posao vatrogasca prvenstveno posao humane, dobrovoljne i altruističke naravi. Mi ozakonjujemo apsurd po kojem će se novčanom kaznom npr. kazniti za prekršaj pravna osoba ako započne obavljati vatrogasnu djelatnost, a nema u svom sastavu vatrogasnu postrojbu s propisanim brojem dobrovoljnih vatrogasaca, opremu i sredstva, ili ako nije pribavila suglasnost nadležne vatrogasne zajednice. Novčana kazna slijedi i u slučaju da poslove dobrovoljnog vatrogastva obavlja osoba koja ne posjeduje propisanu tjelesnu i duševnu sposobnost, ili ako za to nije osposobljena.

Ti i slični apsurdni ozakonjeni su, ponavlja Žitnik. Htjelo se vatrogastvo apsolutno profesionalizirati i staviti pod kapu svemoćne uprave, a ako je to tako, onda valja to i napisati te donijeti odluku da

nam dobrovoljni vatrogasci više ne trebaju, kaže Žitnik. Drži da predlagatelji ovoga zakona žele bar malo srediti postojeći zakon i prilagoditi ga stvarnim uvjetima na terenu, ali svemoćna Vlada RH to ne da, i predlaže da se zakon odbije jer je eto u pripremi, po tko zna koji put, novi zakonski prijedlog. Zastupnik Žitnik je duboko uvjeren da će i taj zakon u odnosu na dobrovoljne vatrogasce biti korak natrag.

Slaže se da su se vremena promijenila. Tehnika i tehnologija otišli su naprijed, ali zbog toga postoje profesionalne vatrogasne postrojbe. No, u mnogim sredinama vatrogasci još uvijek pretežitom gase gospodarske zgrade ili stogove sijena, dakle ono što su gasili i prije 100 godina, i još uvijek su nosioci svekolikog napretka u svom selu. Žitnik drži da su nam dobrovoljna vatrogasna društva još neophodna, te da moramo učiniti sve da stimuliramo njihovo osnivanje. Ali dok god inspektori MUP-a šetaju po terenu, i zbog administrativnih grešaka i papira izdaju rješenja o novčanim kaznama, dotle zastupnik ne vidi napredak. Jasno je da reda mora biti, ali kada vatra zaprijeti tko onda gleda na birokratske ograde, poručuje Žitnik. Inače, podržava predloženi zakon, a u slučaju da on ipak ne dobije podršku zastupnika predlaže Vladi da u pripremi novog Zakona o vatrogastvu ima više sluha za potrebe ljudi na terenu, te da maksimalno uvaži zahtjeve dobrovoljnih vatrogasaca, a prestane robovati birokratskim barijerama.

Riječ je zatim dobio **Ivan Kolar (HSS)**. Podrobnije je govorio o problemima u primjeni odredbi zakona koje se odnose na stručno zvanje zapovjednika te tjelesnu i duševnu sposobnost vatrogasca. Nakon provedene inspekcije u dobrovoljnim vatrogasnim društvima, prekršajnim prijavama predlaže se izricanje novčanih kazni jer zapovjednik društva sa srednjom stručnom spremom npr. nema položen državni ispit, pa ako se tome doda i prekršajna prijava jer vatrogasac nije prošao liječnički pregled nastaje problem za vatrogasno društvo. Kod ljudi u tim društvima javlja se podozrenje i pitanje zbog čega bi se izlagao opasnosti kažnjavanja. Zastupnik drži da je problem nastao onda kada su javne vatrogasne postrojbe potpale pod MUP, i kada se umnožio broj vatrogasaca, a sredstva se kapom i šakom dijelila te stvarale vatrogasne postrojbe koje ne moraju interveni-

rati, ali zato imaju na raspolaganju ogromna sredstva. Za razliku od vatrogasnih postrojbi koje su praktički neiskorištene i locirane na takvim mjestima da teško pokrivaju cijeli teren, dobrovoljna vatrogasna društva nadohvat su ruke i odraduju svoj dio posla. "I sad bi trebalo dobrovoljna vatrogasna društva rasformirati, a sredstva koja za njih trošimo udružiti u javne vatrogasne postrojbe, tj. osigurati egzistenciju profesionalcima. A hoće li požar koji se pojavi biti ugašen za pet ili petnaest minuta to nikoga nije briga", dodaje Kolar. Ipak, zastupnik poručuje da dobrovoljno vatrogastvo ima snage, i uz prekršajne prijave i kažnjavanje, opstati i suprotstaviti se takvim nastojanjima.

Upozorio je i na manjkavost financiranja vatrogastva u nas. Područja koja su dalje od velikih centara nemaju dovoljno novca pa latentni sukob može prerasti u ozbiljni, a to valja prevladati zakonom u kojem će se dostojno mjesto dati dobrovoljnom vatrogasnom društvu.

Završnu riječ imala je **Marijana Petir (HSS)**. U ime predlagatelja zakona zahvalila je svim zastupnicima i njihovim klubovima na konstruktivnim primjedbama i prijedlozima. Primijetila je da se više od 80 posto svih požara izazove nepažnjom, nemarom, nestručnim rukovanjem strojevima i alatima, nestručnim održavanjem oruđa, uređaja i instalacija te opreme, a napose nestručnim i nesavjesnim izvođenjem građevinskih i ostalih radova, građevinskim i konstrukcijskim nedostacima, nepravilnom upotrebom vatre, igrom s njom ili pak namjernim izazivanjem požara zbog alkoholiziranosti ili prikrivanja kaznenih djela. Ali svaki se požar može ugasiti čašom vode već u prvoj minuti, u drugoj minuti već treba posuda vode i pomoć druge osobe, a u trećoj minuti cisterna i uvježbana vatrogasna postrojba. Upravo zbog te treće minute organizirano je vatrogastvo kao jedan organizirani oblik suprotstavljanja vatrenoj stihiji i ostalim elementarnim nepogodama. Predlagatelji zakona ne žele stvarati razliku između dobrovoljstva i profesionalizma u vatrogastvu, jer svaki je dobrovoljac pravi profesionalac kada znalacki obavlja svoj posao, a svaki je profesionalac ujedno i dobrovoljac jer je član dobrovoljnog vatrogasnog društva u mjestu u kojem živi, upozorava Petir. Predlagatelji žele da vatrogasna kultura uđe u svijest ljudi koji žive u Hrvatskoj kako bi se svaki pojedinac mogao već

u prvom momentu suprotstaviti vatri, i kada će vrlo rijetko biti potrebno djelovanje vatrogasne postrojbe nakon što proteknu već spomenute dvije minute od nastanka požara. Vatrogastvo u nas preživjelo je rat, obnovu i pretvorbu, a posljedica toga je to što je vatrogastvo nedovoljno dobro osposobljeno, opremljeno, obučeno i obučeno. Ipak, vatrogastvo postoji, a u njemu su zaljubljenici u taj posao koji ne traže ništa nego jedno obično hvala za obavljen posao, ali i to često izostaje, kaže zastupnica Petir. I dok se u nekim državama svijeta dobrovoljni rad propisuje kao prekršajna mjera, kod nas se za dobrovoljni rad kažnjava. Moramo, kaže, biti svjesni da je vatrogastvo društveno, a ne stranačko pitanje. Zajedno s ostalom dvojicom predlagatelja zakona zastupnica se ne zalaže za smanjenje znanja, psihofizičkih sposobnosti i opre-

manja vatrogasnih društava, već za to da znanje, psihofizičke sposobnosti i stupanj opremljenosti društva budu u skladu sa stvarnim operativnim potrebama na terenu. Uz nadu da će se uvažiti ta nastojanja predlagatelja zakona pozvala je zastupnice da predloženi zakon podrže.

O predloženom zakonu glasovalo se na 33. sjednici Hrvatskoga sabora. Najprije se glasovalo o prijedlogu Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost da se ne prihvati zakonski prijedlog zastupnika Drandića, Petir i Pavkovića, ali podrži intencija predloženih izmjena i dopuna Zakona, a predlagateljima Zakona sugerira da se aktivno uključe u izradu zakonskog prijedloga Vlade RH. Tu je uključen i prijedlog Odbora da se zaduži Vlada da u roku od 30 dana Saboru dostavi tekst Konačnog prijedloga zakona o izmje-

nama i dopunama Zakona o vatrogastvu, sukladno svom mišljenju od 23. siječnja 2003. godine.

Spomenut prijedlog zaključaka Odbora zastupnici nisu prihvatili. Glasovanje je, naime, pokazalo da je za taj prijedlog glasovalo 14 zastupnika, njih 82 bili su protiv, a 10 ih se suzdržalo.

U ime predlagatelja zakona Valter Dradnić (IDS) zahvalio je zastupnicima na takvom rezultatu glasovanja, a zatim prihvatio amandman zastupnika Petra Žitnika. Nakon toga većinom glasova zastupnika (98 "za", dva "protiv" i šest "suzdržanih") zastupnici Hrvatskoga sabora donijeli su Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o vatrogastvu u tekstu predlagatelja, zajedno s prihvaćenim amandmanom.

J.Š.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O DOPUNAMA ZAKONA O TRGOVINI

Zabraniti prodaju alkohola maloljetnicima

Uz određene amandmanske korekcije i većinom glasova zastupnici Hrvatskoga sabora donijeli su Zakon o dopunama Zakona o trgovini. Široka dostupnost alkoholnih pića bez dobnih ograničenja, kao i njegova promidžba pogoduju širenju alkoholizma kod maloljetnika i to u svojoj ranijoj životnoj dobi. U Hrvatskoj su liberalizacijom trgovine na malo, alkoholna pića lako dostupna i maloljetnicima. Radi nedostatka pravne regulative koja bi cjelovito riješila pitanje alkoholizma, predloženim zakonom zabranila bi se prodaja alkoholnih i drugih pića koja sadržavaju alkohol osobama mlađim od 18 godina, što predstavlja značajan oblik prevencije na suzbijanju raširenosti zlorabe alkohola.

O PRIJEDLOGU

Umjesto prikaza zakonskog prijedloga poslužili smo se uvodnim izlaganjem predstavnice predlagatelja zakona, **Snježane Biga-Friganović**. Zbog nedostatka pravne regulative koja bi cjelovito riješila pitanje alkoholizma, predloženim dopunama Zakona ograničila bi se dostupnost alkohola maloljetnicima što predstavlja značajan oblik prevencije na suzbijanju raširenosti zlorabe alkohola i stvaranje navike među mladima. Naime, između svih učestalih bolesti, alkoholizam ima posebnu težinu, kako zbog štetnosti po zdravlje osobe, i zbog posljedica po obitelji bolesnika, njegovu poslovnu sredinu i užu socijalnu zajednicu, alkoholizam je povezan i sa znatnim financijskim tere-

tom koji zahvaća sustav zdravstva, uključuje i sustav socijalne skrbi, radnu sredinu osobe i njegovu obitelj. Široka dostupnost alkoholnih pića bez dobnih ograničenja, kao i njegova promidžba često utječe na stvaranje pogrešnih stavova o uporabi alkohola. Prema nekim pokazateljima u Republici Hrvatskoj je oko 300 tisuća oboljelih od alkohola, a kada se zna da zbog toga trpe i članovi obitelji tada se može reći da oko 900 tisuća ljudi na ovaj ili onaj način trpi zbog posljedica alkoholizma. Alkoholizam je ovisnost koja, nažalost, pogađa sve više mladih u našem društvu. U našem civilizacijskom krugu alkohol je lako dostupan i tolerira se konzumiranje alkoholnih pića. Mladi preuzimaju model ponašanja odraslih, ali i onih iz skupine kojoj pripadaju kako bi

bili slični ostalima, odnosno zreli i odrasli. Zbog specifičnosti razdoblja odrastanja i sklonosti rizicima koje su svojstvene odrastanju mladih osoba, mladi su najugroženija skupina za usvajanje i razvoj ovisničkog ponašanja, nastavila je zastupnica Biga-Friganović. Prevencija ovisnosti stoga bi trebala biti usmjerena prema smanjenju ponude i dostupnosti alkoholnih pića, kroz pravne, zakonske i društvene propise, te na unapređenje edukacije i preventivnih zdravstvenih mjera. U trideset europskih zemalja provedeno je 1999. godine istraživanje, kojeg je za Hrvatsku bio nositelj Hrvatski zavod za javno zdravstvo. Istraživanje je provedeno među mladima u dobi od 15 do 16 godina, s ciljem uvida u njihovo ponašanje i navike u vezi s uporabom alkohola, duhana i psihoaktivnih droga. Pokazalo se da je oko 19 posto adolescenata u Hrvatskoj konzumiralo alkoholna pića, od čega je 37 posto dječaka i 19 posto djevojčica imalo epizode teškog opijanja. Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) donosi preporuke u smislu zaustavljanja širenja uporabe alkohola pa tako, uz zabranu prodaje alkoholnih pića za mlade ispod 18 godina, koja je na snazi u mnogim europskim zemljama, na snazi je i zabrana reklamiranja alkoholnih pića. Njihova istraživanja pokazuju da je konzumacija alkohola smanjena za 16 posto, a te države imaju i za 23 posto niži broj prometnih nesreća. Jednom riječju, mjere koje ograničavaju pristup alkoholu pokazale su se učinkovitima.

Prema nekim pokazateljima u Hrvatskoj je oko 300 tisuća oboljelih od alkohola, a alkoholizam je ovisnost koja pogađa sve više mladih u našem društvu.

Kontinuirana i kvalitetna edukacija mladih, isticanje vrijednosti nealkoholne kulture, preventivni pristup koji ne zaobilazi obitelj, promicanje zdravlja, provođenje raznih društvenih aktivnosti, zdravstvenih i edukacijskih programa, ali, prije svega, ograničavanje zakonskim propisima dostupnost alkohola, predstavlja jedinu i pravu prevenciju, i može suzbiti raširenost zlorabe alkohola i stvaranje navika među mladima.

Na kraju gospođa Biga-Friganović podsjetila je zastupnike na jednu tematsku sjednicu Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo koja je isključivo bila posvećena suzbijanju prekomjernog pijenja alkohola, a doneseni su i određeni zaključci. Tako npr. Odbor smatra da je neophodno da novoimenovano povjerenstvo u okviru Ministarstva zdravstva (Povjerenstvo za prevenciju alkoholizma) u što kraćem roku predloži nacionalnu strategiju prevencije i suzbijanja zlorabe alkoholnih pića. Povjerenstvo bi trebalo redovito izvješćivati Sabor o provedenim mjerama i postignutim rezultatima te predviđenim daljnjim aktivnostima. Spomenutom je ministarstvu predloženo da u što kraćem roku izradi Prijedlog zakona o mjerama za sprečavanje štetnog utjecaja alkoholnih pića na zdravlje ljudi. Također je neophodno u što kraćem roku donijeti zakonske propise kojima će se zabraniti prodaja alkoholnih pića osobama mlađim od 18 godina, i s obzirom na to Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo preuzeo na sebe odgovornost da donese izmjene Zakona o trgovini. Dodajmo još da je cilj Zakona o dopuni Zakona o trgovini, uslijed nedostatka pravne regulative, potaknuti donošenje propisa u što kraćem roku, koji bi ograničio dostupnost alkohola maloljetnicima, prvenstveno u cilju zaštite zdravlja mladih, i kao oblik prevencije na suzbijanju raširenosti zlorabe alkohola.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovoga Zakona, a na tekst Konačnog prijedloga nema primjedaba.

Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu raspravljao je o zakonskom prijedlogu u svojstvu matičnog radnog tijela, a raspolagao je mišljenjem Vlade i Hrvatske gospodarske komore o predmetnom aktu. Članovi Odbora podržali su donošenje ovoga Zakona kao i prijedlog predlagatelja da se Zakon donese po hitnom postupku, te podržali amandmane Vlade. Izneseno je mišljenje člana Odbora prema kojem bi sadržaj rješenja predloženog člankom 1. ovoga Zakona, trebalo urediti člankom 68. Zakona o trgovini, na način da se u članku 68. Zakona o trgovini dodaje stavak 3, umjesto predloženog rješenja, prema kojem se u članku 69. Zakona o trgovini dodaje stavak 2.

MIŠLJENJE VLADE

Vlada Republike Hrvatske prihvaća Prijedlog zakona, s tim da predlaže da se tim zakonom propiše zabrana prodaje alkoholnih i drugih pića koja sadržavaju alkohol, umjesto propisivanjem da će Vlada Republike Hrvatske, posebnim propisom utvrditi zabranu, kako je to predložio predlagatelj. Na Konačni prijedlog zakona Vlada je podnijela tri amandmana. Prvim amandmanom na članak 1. predlaže da se zabrani u trgovini prodaja na malo alkoholnih pića i drugih pića koja sadržavaju alkohol, osobama mlađim od 18 godina. Uz to, na svim prodajnim mjestima na kojima se prodaju takva pića mora biti istaknuta oznaka o zabrani prodaje alkohola i pića koja sadržavaju alkohol osobama mlađim od 18 godina. Rješavanje problematike prodaje alkoholnih pića i pića koja sadrže alkohol osobama mlađim od 18 godina Vlada predlaže na ovaj način zbog skraćivanja zakonske procedure, te kako bi se u što kraćem vremenu postigla zaštita mladeži. Sukladno tom obrazloženju Vlada amandmanski predlaže brisanje članka 3. Konačnog prijedloga zakona. Propisanim visinama novčane kazne u članku 2. Konačnog prijedloga zakona učinkovito bi se utjecalo na provedbu Zakona i poštivanje njegovih odredbi. Tako Vlada predlaže da se novčanom kaznom od 5000 do 10.000 kuna kazni za prekršaj fizička osoba ako proda u trgovini na malo alkoholna pića i druga pića koja sadržavaju alkohol, osobama mlađim od 18 godina. Predlaže također da se za isti prekršaj kazni pravna osoba novčanom kaznom od 10.000 do 50.000 kuna.

AMANDMAN

Prema zakonskom prijedlogu novčanom kaznom kaznile bi se pravne osobe ako prodaju alkoholna pića osobi mlađoj od 18 godina. Zastupnica **Marija Luga-rić (SDP)** amandmanom predlaže da se predložena odredba dopuni riječima: "alkoholna i druga pića koja sadrže više od 2 posto alkohola". Pivo se u našim zakonima definira kao "pjenušavo osvježavajuće piće dobiveno od vode, ječmenog slada, kvasca, neslađenih žitarica i hmelja", stoji u obrazloženju amandmana ove zastupnice. Usvajanjem Zakona o vinu, vino će se definirati kao "poljoprivredni prehrambeni proizvod", pa uz

pivo niti vino neće potpadati pod kategoriju alkoholnih pića iako to nesumnjivo ovi proizvodi jesu. Alkohol je, uz pušenje cigareta, najčešće korišteno sredstvo ovisnosti mladih ljudi. Pivo u prosjeku povremeno ili redovito koristi 67,3 posto srednjoškolaca i 38,3 posto srednjoškolki, vino povremeno ili redovito pije 41,6 posto mladića i 31,2 posto djevojaka, a žestoka alkoholna pića 38,6 posto mladića i 43,1 posto djevojaka, dok se s konzumacijom alkoholnih i drugih pića koja sadrže alkohol počinje u dobi od 13 do 15 godina. S obzirom na navedeno kao i na činjenicu da je alkoholizam izrazito društveni problem, zastupnica smatra potrebnim odredbu ovoga članka nadopuniti kako je i predloženo.

RASPRAVA

Nakon **Dragice Zgrebec** koja je izvijestila zastupnike o stavovima Odbora za gospodarstvo, razvoj i obnovu, istupali su predstavnici klubova zastupnika, a prvi je to učinio u ime Kluba zastupnika HSS-a **Petar Žitnik**. Klub podržava predloženi zakon. Jasno je da su alkoholizam i droga ogromno zlo našeg vremena, a birokratskim pristupima i raznoraznim zabranama ne postižu se neki vrli efekti. Tako npr. već je dulje vrijeme na snazi zabrana prodaje cigareta osobama mlađim od 18 godina, ali je pitanje kakvi su efekti te zabrane. U svijetu i kod nas troše se ogromna sredstva i energija na suzbijanju zlorabe droge. U tom smislu u Hrvatskoj se donosi strategija i razni programi, a kakvi smo licemjeri pokazuju podatak da doktora Sakomana, koji je svu svoju energiju i znanje godinama trošio na suzbijanje droge, sada razvlačimo kao vrag grešnu dušu optužujući ga kao najgoreg kriminalca. S druge strane pobijedila je struja koja je za dekriminalizaciju lakih droga. Problemi se ne rješavaju na papiru već tako što se siječe korijen i uzrok zla. Predlagatelj navodi da je u mnogim europskim državama na snazi ne samo prodaja alkoholnih pića za mlade ispod 18 godina već i zabrana reklamiranja tih pića, te da je rezultat toga smanjena konzumacija alkohola za 16 posto i 23 posto niži broj prometnih nesreća. Iako to lijepo zvuči to je tek djelomičan argument, kaže zastupnik Žitnik te dodaje kako i neki drugi faktori utječu na spomenuto smanjenje konzumacije alkoholnih pića i broj prometnih nezgoda. Kod

nas je još uvijek praksa da pijani vozači voze, a ta je loša navika u Europi još prije iskorijenjena, i rijetki su koji sebi priušte luksuz da pijani sjednu za volan. Tada je doista za promet svejedno koliko se alkohol reklamira i zabranjuje njegova prodaja mladima. Najzad, ti na koje se ova zabrana odnosi još i nisu vozači, upozorava Žitnik. Klub nema nikakvih iluzija da će spomenuta zabrana dati očekivane rezultate, a pogotovo ne onakve kakvi se kao argument navode u prilog donošenja Zakona. Zaključujući raspravu ustvrdio je da je predloženi zakon jedan mali korak u suzbijanju ogromne pošasti alkoholizma, i Klub ga podržava ali ne vjeruje u njegove velike efekte.

U našem civilizacijskom krugu alkohol je lako dostupan.

I Klub zastupnika HSLŠ-a podržat će ovaj zakon, ali drži da je on više simboličan korak u borbi protiv ovog zla među mladima, rekao je mr.sc. **Željko Glavan**. Ovaj zakonski prijedlog, kojeg Klub svesrdno podržava, predlažu ljudi koji se istovremeno zalažu za dekriminalizaciju lakih droga za osobne potrebe, pa se zastupnik pita kakvi su to različiti kriteriji. Osim droge i alkohola, zlo su i porniči koji se prodaju na našim benzinskim pumpama gdje i crtići, i nitko tome ne može stati na kraj. Zastupnik podsjeća da već treći put taj problem iznosi za saborskom govornicom ali nitko ne reagira. Valja tome stati na kraj, a jednako tako tu zabranu prodaje proširiti i na lokale. Ne treba dozvoliti da se ti porniči prodaju zajedno sa crtićima za djecu, i zastupnik je u tom smislu zamolio Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo te Odbor za ravnopravnost spolova da pošalju prijavu inspekciji glede te zabrane. Konačno nužno je promijeniti i radno vrijeme lokalna tako da ne rade do četiri ili pet sati ujutro, pogotovo ne ako su smješteni u stambenim zonama. Malo je država u Europi gdje omladina izlazi u klubove tek u 22 sata, upozorava Žitnik. Isto tako zalaže se da se čovjeku koji proda maloljetniku alkohol zatvori lokal i da ga više nikada ne može otvoriti.

Potez Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo vrijedan je hvale, i Klub ga iskreno podržava, samo što je to tek

početak, možda poticaj da se o svim spomenutim problemima u Saboru više raspravi.

Radi ispravka netočnog navoda javila se **Jadranka Kosor (HDZ)**. Na spominjanje problema dekriminalizacije lakih droga, primijetila je da se možda radi o lapsusu jer je situacija puno teža budući da se predlaže dekriminalizacija posjedovanja bilo kakve droge. Kazneni zakon, kaže, ne poznaje razliku između lakih i teških droga nego se jednostavno govori o posjedovanju droga, a prema prijedlogu koji upravo dolazi iz Vlade posjedovanje droga više ne bi bilo kazneno djelo.

Zastupnica **Marija Lugić (SDP)** snažno je podržala donošenje ovoga zakona. Naime, svi pokazatelji govore da je alkohol danas jedan od najraširenijih društveno prihvatljivih, tolerirajućih ovisnosti. Tako je 5 posto pučanstva ovisno o alkoholu, 20 posto pučanstva izrazito prekomjerno pije, 50 posto pučanstva s obiteljima pati od alkohola, a za alkoholom se najčešće poseže od 14 godine. Alarmantni su podaci da je 51 posto učenika prvog razreda srednje škole pilo u posljednjih mjesec dana, 63 posto učenika drugih razreda, 66 posto učenika trećih razreda, a čak 68 posto maturanata redovito pije. Alkohol je na trećem mjestu uzroka smrtnosti, čak 10 puta češće od uporabe nezakonitih droga. Danas je u Hrvatskoj registrirano oko 250.000 alkoholičara, a godišnje se regrutira nekoliko tisuća novih. S obzirom na to da je alkoholizam bolest cijele obitelji pretpostavlja se da od njega izravno ili neizravno pati oko milijun stanovnika ili četvrtina Hrvatske.

U nastavku zastupnica je iznijela podatke do kojih je istraživanjem došao profesor **Petar Bezinović** s Riječkog sveučilišta koje je proveo na uzorku od 2732 učenika i učenica Primorsko-goranske županije. Istraživanje je pokazalo da pivo u prosjeku povremeno ili redovito pije gotovo dvije trećine srednjoškolaca i 40 posto srednjoškolki, vino 41 posto mladića i 31 posto djevojaka, a žestoka alkoholna pića 40 posto mladića i 44 posto djevojaka. Puno gore je to što je potvrđen izrazito pozitivan stav prema odobravanju korištenja alkoholnih pića i ostalih pića koja sadrže alkohol kod srednjoškolaca. Tako čak 60 posto srednjoškolaca iskazuje pozitivan stav prema konzumiranju piva, vina i žestokih alkoholnih pića, a pribroji li se tome i najveći

broj onih koji su ravnodušni tj. nemaju negativan stav (takvih je 30 posto) tada je problem alkoholizma kod maloljetnika izrazito zabrinjavajući. Nažalost, alkohol i napijanje su posve popularne kategorije i u velikoj mjeri određuju životni stil mladih. Općenito govoreći ti su mladi izloženi rizicima i neugodama, skloni su nepromišljenom i avanturističkom ponašanju, i imaju izraženiju potrebu za dokazivanjem i razlikovanjem od svojih vršnjaka, te lošiji odnos s roditeljima.

Alkohol i napijanje posve su popularne kategorije i u velikoj mjeri određuju životni stil mladih.

Sukladno svemu navedenom zastupnica kaže kako nije teško zaključiti da je pojava pijenja alkohola široko rasprostranjena, da je postala dio normalnog ponašanja u našoj kulturi i teško ju je mijenjati. Upravo zbog toga razvoj programa prevencije, ali i mjera onemogućavanja pristupa alkoholnim pićima, što se predlaže ovim Zakonom, predstavlja poseban izazov i prioritetni zadatak društva koje misli na svoju budućnost. Zastupnica naglašava izrazitu važnost njegovog dosljednog provođenja. Naime, danas je kod nas Zakonom o ugostiteljskoj djelatnosti utvrđena zabrana točenja alkoholnih pića maloljetnicima u ugostiteljskim objektima, ali smo svakodnevno svjedoci da se ta zakonska norma ne provodi jer podaci pokazuju da je nakon provedenog nadzora od 1. siječnja 2002. do 31. kolovoza 2002. godine ukupno obavljeno 1609 inspeksijskih nalaza u cijeloj državi te nađeno 87 slučajeva kada su zatečeni ugostitelji pri posluživanju alkoholnih pića maloljetnicima (u Zagrebu tri slučaja), naplaćeno tek 14 novčanih kazni i podnesena 73 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka kod Prekršajnog suda. Sudovi su dosad izrekli 19 prekršajnih kazni. Istodobno je Dječja bolnica u Klaićevoj imala oko 70 slučajeva alkoholne kome kod maloljetnika pa je očito razlika između iznesenih podataka i stvarnog stanja i podataka kojima barata Državni inspektorat. Stoga je provedba ovoga Zakona izuzetno važna jer će se samo njegovom dosljednom primjenom postići željeni cilj, smanjiti dostupnost alkoholnih pića maloljetnicima i dugoročno gle-

dano uz ostale programe prevencije smanjiti izrazito veliki problem alkoholizma, zaključila je zastupnica Lugarić.

Važna je dosljednost u provedbi zakona

U nastavku sjednice **Branislav Tušek (SDP)** dao je punu potporu predloženom zakonu navodeći za to više razloga. Ponajprije zato što mladi ljudi do 18 godina života zbog specifičnog razdoblja odrastanja i bez određenih iskustava te s određenim mladalačkim sklonostima rizicima pripadaju najugroženijim populacijskim skupinama u svakom društvu pa tako i u našem. Nisu zanemariva niti istraživanja provedena u srednjim školama u Zagrebu, Osijeku, Splitu, Rijeci, Puli, Zadru, Karlovcu i Varaždinu koja pokazuju da mladi ljudi procjenjuju kako im do alkohola nije nimalo teško doći. Tako čak 96 posto srednjoškolarca tvrdi da im je veoma lagano doći do piva, a do žestokih alkoholnih pića njih 80 posto. Uz to, gotovo 50 posto mladih oba spola izjavljuju da im prijatelji piju alkohol, a svaki peti srednjoškolac ili njih 20 posto procjenjuje da mu se većina prijatelja barem jedanput tjedno opije. I nije možda problem našeg društva u laganoj dostupnosti alkohola mladim ljudima već je zabrinjavajući odnosno nedovoljan nadzor i kontrola roditelja ali i viša razina tolerancije pa i stanovite njihove ambivalentnosti u svezi s konzumiranjem alkohola. U takvoj situaciji pitanje što je, osim predloženog zakonskog akta potrebno još učiniti na rješavanju problema. Drži kako bi u ovom trenutku trebali kao društvo našu aktivnost usmjeriti prema smanjenju dostupnosti alkohola upotrebom zakonskih propisa ili zabranom prodaje alkohola mladim od 18 godina. Izuzetno značajno bilo bi pokretanje jedne sveobuhvatne aktivnosti ili programa koji je usmjeren prema primarnoj prevenciji kod mladih ljudi do 18 godina starosti s ciljem osposobljavanja mladih ljudi za preuzimanje odgovornosti, prije svega, za vlastito zdravlje i za vlastiti psihofizički razvoj, a napose za donošenje pravilnih odluka za vlastitu korist i za korist svoje obitelji i društva. Tek učenje o zdravlju i promicanje zdravlja, dobra komunikacija, kvalitetna kontrola i nadzor, a napose zdravstveni edukacijski programi mogu uz zakonske propise dati

jednu kvalitetnu i sveobuhvatnu društvenu akciju vezanu uz maksimalno suzbijanje i zaustavljanje daljnjeg širenja konzumiranja alkohola među mladim ljudima, zaključio je zastupnik Tušek.

Usvajanjem Zakona o vinu, vino će se definirati kao poljoprivredno-prehrambeni proizvod pa tako uz pivo neće potpadati pod kategoriju alkoholnih pića iako to nesumnjivo ovi proizvodi jesu.

I zastupnica **Jadranka Kosor (HDZ)** pridružila se svima koji su dali potporu predloženom zakonu. Pijenje alkohola generira nasilje, pogotovo u obitelji, ali i na ulici, u i oko škole. Zastupnica je apsolutno za borbu protiv svih oblika ovisnosti, dakle, protiv alkohola, duhana i droge. I zastupnici, kaže, katkada svojim stajalištima mogu zbuniti mlade. Primjerice, nedavno se raspravljalo o Zakonu o vinu i ako sve bude onako kako je ta rasprava pokazala vino će biti prehrambeni artikl. S druge strane u medijima, posebno elektronskim, propagira se pivo, a netko između 11 i 17 godina starosti vrlo teško može razlučiti što je jako dobro, a što pogubno za njih. Stoga zastupnica još jedanput upućuje bezrezervnu podršku zakonu, ali misli da rasprava o ovakvim temama mora biti sveobuhvatna. U borbi protiv alkohola, ali i svih drugih oblika ovisnosti neobično je važna dosljednost jer upravo u vrijeme dok se raspravlja o Prijedlogu Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo u saborskoj su proceduri izmjene i dopune Kaznenog zakona gdje se predlaže dekriminalizacija posjedovanja droge ili najjednostavnije rečeno posjedovanje droge neće biti kazneno već prekršajno djelo, i sve to u vrijeme kada se snižava dobna granica onih koji ulaze u svijet droge, a društvo bori protiv te ovisnosti. S druge strane raste broj ovisnika, i sve je više registriranih, a o broju onih neregistriranih da se i ne govori. Zastupnica stoga predlaže da Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo ustane protiv prijedloga za izmjenu Kaznenog zakona jer se na taj način otvara širok prostor narko tržištu, odnosno olakšava posao dilerima. "Droga, alkohol i duhan idu ruku pod

ruku, a borba protiv tih opasnosti mora biti čvrst i jedinstveni projekt oko kojega ćemo se svi dosljedno i sustavno zalagati", zaključila je zastupnica Kosor.

Ispravljajući netočan navod **Marija Lugić (SDP)** je ustvrdila da gospođa Kosor i još neki zastupnici kontinuirano šire neistine vezane uz kriminalizaciju ili dekriminalizaciju lakih droga. Droga je droga i njezino posjedovanje treba kazniti, naglasila je zastupnica Lugić.

Ustvrdila je zatim da su u Prekršajnom zakonu i Zakonu o sprječavanju zloporabe droge novčane i zatvorske kazne puno su veće nego što ih predviđa Kazneni zakon. "Ne znam o kakvoj dekriminalizaciji govorite, i na takav način zapravo samo širite neistinu da se radi o dekriminalizaciji droge te potičete upravo ono što želite smanjiti", zaključila je ova zastupnica.

Radi povrede Poslovnika javila se zastupnica **Jadranka Kosor (HDZ)**. Ocijenila je da zastupnica Lugić zaslužuje opomenu jer ju je uvrijedila tvrdnjom da širi neistinu. Zamolila ju je ujedno da to bude zadnji put da joj se na taj način obraća, tvrdeći da širi neistinu. "Iznosim samo podatke o kojima biste morali nešto više znati", primijetila je gospođa Kosor te ponovila da prema izmjenama Kaznenog zakona posjedovanje droge neće više biti kazneno djelo. Na kraju je pozvala predsjedatelja sjednice da izrekne opomenu zastupnici Lugić, a ukoliko se on na to ne odluči tada poziva SDP-ovu zastupnicu da joj se ispriča za tvrdnju da širi neistine.

Predsjedatelj sjednice dr.sc. **Ivica Kostović** pozvao je zastupnike da ubuduće takve uvrede ne izriču u sabornici, i dao riječ **Miroslavu Koreniki (SDP)**. Nesporna je činjenica da unatoč najboljim zakonskim prijedlozima često puta sve ostane "mrtvo slovo na papiru", pa bi s tim u vezi uz donošenje predloženog zakona možda posebnim zaključkom trebalo zadužiti Vladu, odnosno Državni inspektorat i MUP da provodi rigorozniju i jaču kontrolu glede prodaje alkoholnih pića nego što je dosad bio slučaj. Volio bi, kaže, imati podatke Vlade koliko je proteklih godina bilo kažnjeno ugostitelja koji su prodavali alkoholna pića maloljetnim osobama, jer je nesporno da mladi konzumiraju alkoholna pića, a osim upozorenja na šankovima ugostiteljskih objekata, kaže, kako nije vidio da je netko od ugostitelja tražio osobnu iskaznicu kako

bi utvrdio starost mlade osobe koja je zatražila piće.

U nastavku sjednice u ime Kluba zastupnika Hrvatskog bloka govorio je **Krunoslav Gašparić**. Ustvrdio je da će Klub podržati predloženi zakon i na taj simboličan način dati potporu problematiziranju alkoholizma kao zla koji zahvaća mladu i sve mladu populaciju. Na kraju samo pogled na crnu kroniku u dnevnom tisku govori sam za sebe dovoljno, ali nažalost umjesto odgovora izaziva samo šutnju mjerodavnih institucija ove države. Droga, alkohol, pornografija, prostitucija i zlostavljanje popratne su manifestacije općeg stanja i situacije u državi, naglašava Gašparić. Niti će naljepnica o zabrani točenja alkohola maloljetnicima koji se nalaze u kafićima pomoći u rješavanju problema niti će zakon i puste rasprave riješiti problem, uvjeren je Gašparić. Volio bi, kaže, kada bi netko od Vladinih predstavnika pružio relevantne podatke u svezi s ovom temom pa da se onda na temelju tih podataka provede kvalitetnija rasprava.

Zakon ima i edukativnu poruku

U ime predlagatelja zakona **Snežana Biga-Friganović** zahvalila je svima koji su dali podršku predloženim izmjenama Zakona o trgovini, te dodala kako ovaj zakonski prijedlog ima i edukativnu poruku o štetnosti pijenja alkohola. Porazna je činjenica što (u vrlo visokom postotku) mali čovjek prvi put dođe u kontakt s alkoholom u vlastitoj obitelji, potaknut od starijih članova obitelji. I dok dobiva poruku da se radi o prihvatljivom pijenju alkohola mladi čovjek ne dobiva poruku da je alkohol štetan i da može biti porazan po njegov život. I upravo zbog te edukativne poruke Odbor se odlučio na izmjenu predloženog zakona. Zastupnica Biga-Friganović izuzetno je nezadovoljna reklamiranjem piva, ali i načinom dostupnosti piva mladim ljudima pa će slijedeća aktivnost Odbora ići u smjeru reduciranja reklamiranja pivskih proizvoda. Iako nije sretna što će vino postati prehrambeni artikl naglašava da je u Zakonu o vinu pronađen model po kojem će resorna ministarstva izraditi zajednički pravilnik gdje će se ciljano odrediti kakvo reklamiranje vina može biti i prema kojim dijelovima populacije može biti usmjereno. U istom će se kontekstu pokušati regulirati problematika

vezana uz pivo, najavila je ova zastupnica. Restriktivne mjere samo su jedna od mjera koje mogu dati određene rezultate pa je u tom smislu spomenula još preventivne i edukativne mjere.

Sve do 1990. u Hrvatskoj se provodio jedan sjajan program na temelju programa profesora Hudolina gdje se kroz klubove liječenih alkoholičara uz određenu edukaciju i prevenciju organiziralo vrlo efikasno liječenje i rehabilitacija osoba oboljelih od alkoholizma. Rat, tranzicija, a jednim dijelom i nebriga doveli su do toga da je veliki dio tih klubova ugašen, a upravo sada se kreće s njihovom revitalizacijom, pa se takvi klubovi osnivaju i na područjima posebne državne skrbi. Do sada su bile sjajne akcije vezane uz pušenje "Recimo da nepušenju", postoji Nacionalna strategija suzbijanja zloporabe droga, ali kad je riječ o alkoholizmu tek sada se kreće sa jednim sustavnim rješenjem, nastavila je gospođa Biga-Friganović.

Primijetila je potom da se tijekom ove rasprave dosta govorilo o dekriminalizaciji droge. S tim u vezi podsjetila je na 1996. kada je donesena Nacionalna strategija suzbijanja zloporabe droga. Radi se o jednoj izuzetno dobroj i kvalitetnoj strategiji na temelju koje se i danas radi. No, sve do 2000. godine u Saboru se isključivo pojavljivao predsjednik Komisije za zloporabu droge, ali nitko od resornog ministarstva nije dolazio kako bi obrazložio što se temeljem Nacionalne strategije radi. Nacionalna strategija donesena 1996. bila je zamišljena s idejom da se vrlo brzo donese zakon popularno nazvan zakon o drogi koji bi trebao riješiti brojna pravna pitanja, a tek sada se spomenuta strategija počela sustavno provoditi, i Zakon donesen 2001. godine. U nastavku pohvalila je sjajne akcije MUP-a naglasivši da doslovno iz mjeseca u mjesec policija otkriva različite vrste droge u Republici Hrvatskoj, i uhićuje osumnjičene, dok je prije droga prolazila kroz ovo područje i bilo je vrlo malo uspješnih akcija u njezinom otkrivanju. Mlade ljude koji se uhvate s malim količinama droge treba uputiti na liječenje i obuhvatiti određenim edukativnim mjerama, dok je cilj uhvatiti dilere i kriminalce.

Složila se sa zastupnikom Glavanom da porno filmovi ne bi trebali biti dostupni djeci i nema ništa protiv toga da Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravlje pokrene jednu inicijativu te zatraži

od Državnog inspektorata da poduzme sve potrebne mjere u tom smislu. Istodobno svaki zastupnik može pojedinačno prijaviti mjesta gdje se u tom smislu krši zakon. Iako postoji zabrana prodaje alkoholnih pića mladima od 18 godina u restoranima i kafićima činjenica je da se prodavači te odredbe vrlo malo drže. Stoga je potrebno da Državni inspektorat pojača svoju aktivnost.

Uslijedila je prijava za povredu Poslovnika i četiri prijave ispravka netočnog navoda.

Mr.sc. **Željko Glavan (HSL)** smatra da je zastupnica Biga-Friganović prekršila Poslovnik jer se udaljila od teme ove rasprave te se upustila u političke spekulacije. Reagirao je na izjavu prethodnice da se MUP u zadnje vrijeme obračunava s kriminalom. Zastupnik Glavan vjeruje da će resorni ministar pročitati fonogram ove rasprave i odmah angažirati policijske inspektore da obidu sve benzinske pumpe i tamo zaplijene sav pornografski materijal koji se prodaje zajedno sa crtanim filmovima.

Donošenje Zakona o suzbijanju zloporabe opojnih droga zastupnica Biga-Friganović prikazala je kao nešto što je dobro napravljeno, i kao dokaz da se drugačije odnosimo prema tom problemu nego što je to prije bio slučaj, primijetila je **Jadranka Katarinčić-Škrlić**. Ova se HSL-ova zastupnica slaže da je dobro što je nakon pet godina od strategije donesen Zakon, ali primjećuje da se nakon formiranja Ureda za suzbijanje zloporabe droge pri Vladi RH stalo. Iako je spomenuti zakon stvorio osnovu da se institucionalno priđe rješavanju problema, činjenica je da jedan drugi zakon - Zakon o zdravstvenoj zaštiti (prošao je prvo čitanje) predviđa ukidanje pojedinih odredbi Zakona o suzbijanju ovisnosti tj. odredbi koji predviđaju formiranje Zavoda za prevenciju ovisnosti. Sve to govori da niti ova Vlada nije napravila puno na rješavanju ovoga problema.

Ivan Jarnjak (HDZ) drži netočnim navod da se prije nije ništa radilo u borbi protiv zloporabe droge. Takvu konstataciju demantira činjenicom da su još ranije formirani odjeli za borbu protiv droge pri svakoj policijskoj upravi (specijalni odjeli za borbu protiv droge), stručno su obučeni ljudi za borbu protiv droge, donesen je i nacionalni program borbe protiv droge, i Hrvatska je stupila u kontakt sa svjetskim organizacijama za borbu protiv droge, među kojima je bila i američka DEA.

Govoreći u ime predlagatelja Zakona njegova je predstavnicica komentirala ono o čemu su tijekom rasprave govorili zastupnici, a **Jadranka Kosor (HDZ)** smatra da to tako ne mora biti nego je mogla govoriti o onome o čemu je već govorila u uvodnom slovu, dakle o predloženoj zakonu. Zastupnica Biga-Friganović nije predstavnicica Vlade da može o svemu govoriti u jednoj ovakvoj raspravi, a nužno je da se u skladu s temom rasprave drži Poslovnika, zaključila je zastupnica Kosor.

Zanimljivo je tumačenje o tome što predlagatelj jednog zakona može komentirati a što ne, primijetila je u ponovnom istupu **Snježana Biga-Friganović**, ali odmah dodala kako o tome uopće ne bi govorila. Zanimjela je zatim da je u prvom istupu rekla da se ništa nije radilo, te dodala kako poštuje ono što je na ovom području napravljeno u okviru MUP-a do 2000. godine. Dodaje, međutim, kako se danas vide značajni rezultati onoga što se radi u rješavanju problema zloporabe droge. Donesen je Zakon o suzbijanju ovisnosti, i zaključujući dodala: "Nitko ne ukida Hrvatski zavod za prevenciju ovisnosti već on samo prelazi u Zavod za javno zdravstvo kako bismo bili efikasniji i jeftiniji".

Za mr.sc. **Željka Glavana (HSL)** jedini rezultat borbe protiv droge je smanjenje broja ovisnika, a osim Splita svi ostali gradovi bilježe drastičan porast broja ovisnika. "Ako je za Vas rezultat

borbe protiv droge propagandno slikanje i uhićenje pet do šest dilera tada se slažem da su ti rezultati vidljivi", zaključio je Glavan.

S mišljenjem prethodnika složio se i **Milan Kovač (HB)**, ponovivši da je osnovni kriterij uspješnosti na ovom području smanjenje ili povećanje broja korisnika droga. Po pokazateljima koje on kao zastupnik ima taj se broj nažalost svakodnevno povećava, pa je prema tome borba koja se vodi neučinkovita i valja nešto drugo poduzeti.

U ponovnom istupu **Ivan Jarnjak (HDZ)** podržao je predloženi zakon ali je primijetio da se ova rasprava nažalost pretvorila u nešto drugo, i politizira nešto što se ne bi trebalo politizirati. Droga je sama po sebi zlo, a danas i veće zbog povećanja broja ovisnika.

U ponovnom istupu **Jadranka Katarinčić-Škrlić (HSL)** ustvrdila je kako postoje centri za prevenciju pri županijama, ali nemaju riješen pravni status, i sada su "ni na nebu ni na zemlji" pa vide šansu u mogućnosti koju im u tom smislu daje Zakon o suzbijanju zloporabe opojnih droga. No, Zakonom o zdravstvenoj zaštiti, ponovila je, ulazi se u ingerenciju Zakona o suzbijanju zloporabe droga i onemogućava institucionalan pristup tom problemu.

O predloženoj se zakonu glasovalo na 33. sjednici Hrvatskoga sabora. **Snježana Biga-Friganović** je u ime predlagatelja prihvatila sve Vladine amandmane, a za amandman zastupnice Lugarić ustvrdila da je sadržan u Vladinom amandmanu. Kako tog trenutka nije bilo predlagateljice amandmana (spomenute zastupnice), pristupilo se glasovanju u kojem amandman zastupnice Lugarić nije dobio "zeleno svjetlo". Za taj amandman glasovalo je 17 zastupnika, 53 ih je bilo "protiv", a 15 "suzdržanih". **Nakon toga sa 79 glasova "za" i devet "suzdržanih" zastupnici su donijeli Zakon o dopunama Zakona o trgovini u tekstu predlagatelja i zajedno s prihvaćenim amandmanima.**

J.Š.

PRIJEDLOZI ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PODRUČJIMA ŽUPANIJA, GRADOVA I OPĆINA U REPUBLICI HRVATSKOJ (PREDLAGATELJI: VLADA RH; JADRANKO MIJALIĆ U IME KLUBA ZASTUPNIKA HSLS-A; KLUB ZASTUPNIKA HB-A); PRIJEDLOZI ZAKONA O IZMJENI I DOPUNI ZAKONA O PODRUČJIMA ŽUPANIJA, GRADOVA I OPĆINA U REPUBLICI HRVATSKOJ (PREDLAGATELJI: KLUB ZASTUPNIKA SDP-A; DARKO ŠANTIĆ; KLUB ZASTUPNIKA SDP-A)

Objedinjena je bila - u skladu sa zahtjevima iz radnih tijela - rasprava o ovih šest zakona, svih prijedloga, od kojih je prvo čitanje zatraženo za prva tri, drugo za jedan Prijedlog Kluba zastupnika SDP-a, a hitnim postupkom Prijedlog zastupnika Šantića i drugi Prijedlog zakona Kluba zastupnika SDP-a.

O sadržaju zakonskih prijedloga više - kroz mišljenja radnih tijela.

RADNA TIJELA

Prijedlog Vlade RH podržali su i Odbor za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu i Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav te Odbor za zakonodavstvo. Matični odbor učinio je to s obrazloženjem kako su te prijedloge promjena zatražila od Vlade predstavnička tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, s tim da je Vlada ocijenila kako su ti prijedlozi usklađeni s odlukama županijskih skupština, gradskih i općinskih vijeća.

Bez primjedbi Odbor za zakonodavstvo je podržao sljedeće promjene - za Donji i Gornji Babin Potok, za osnivanje nove Općine Kamanje (ali ne hitnim postupkom), a i nije se protivio Konačnom prijedlogu Kluba zastupnika SDP-a.

Odbor za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu podržao je prijedlog da se naselje Hruškovica pripoji gradu Vrbovcu, naglasivši da je istovjetan zahtjev sadržan u Vladinu prijedlogu zakona, ali Vlada formalno prijedlog Jadranka Mijalića u ime Kluba zastupnika HSLS-a nije podržala samo zato što je već takvu inicijativu uvrstila u svoj zakonski prijedlog.

Isto radno tijelo nije podržalo prijedlog o pripajanju Civljana i Cetine Kijevu s obrazloženjem da inicijativa nije potpuno usklađena s proceduralnim odredbama važećeg zakona (nema priloženog očitovanja Općinskog vijeća Općine Civlja-

ni) pa je predložena odgoda rasprave o tome. Načelnik Općine Civljani dopisom je zatražio da se ovaj zakonski prijedlog povuče iz procedure jer se nije očitovalo Općinsko vijeće i zato što nije pravovaljano utvrđeno mišljenje građana Općine Civljani, a i zbog drugih nepravilnosti. Sve činjenice moraju se razmotriti, zaključeno je u Odboru, i stoga što postoje dvije (kontradiktorne) inicijative od istih građana, a i složili su se da postoje, prema priloženoj dokumentaciji, proceduralne nepravilnosti. Članovi Odbora su naglasili kako je potrebno biti pažljiv kad je riječ o promjenama granica jedinica lokalne samouprave te da one ne smiju ići na štetu stanovnika koji u njoj žive.

Uz napomenu kako građani imaju pravo odlučiti kojoj će lokalnoj jedinici pripadati njihova naselja, članovi Odbora podržali su inicijativu stanovništva naselja Gornjeg i Donjeg Babinog Potoka o izdvajanju iz sastava Općine Plitvička jezera te pripajanju Općini Vrhovine.

Odbor za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu predložio je Parlamentu da o prijedlogu za izdvajanje, po hitnom postupku, naselja Kamanje, Orljavkovo, Reštovo, Brlog Ozaljki, Veliki Vrh Kamanjski, Mali Vrh Kamanjski i Preseka Ozaljska iz Općine Žakanje i osnivanje nove Općine kamanje provede tek prvo čitanje. Zaključili su, međutim, da je Vlada mora donijeti jasne kriterije za osnivanje novih jedinica lokalne samouprave budući da je većina sadašnjih zahtjeva usklađena s važećim zakonski odredbama koje ne daju adekvatna rješenja. Također je predloženo da se do drugog čitanja predmetni zakon upotpuni mišljenjem Ministarstva financija, s točno navedenim strukturnim prihodima i rashodima.

Odgodu rasprave radno tijelo je predložilo povodom Prijedloga Kluba zastupnika SDP-a za izmjenu i dopunu Zakona o područjima županija, gradova i općina kojom je predloženo izdvajanje Civljana iz Šibensko-Kninske županije i pripaja-

nje Vrlici. Ukazavši na postojanje dviju (kontradiktornih) inicijativa od istih stanovnika, članovi odbora su predložili odgodu raspravu uz napomenu da se moraju razmotriti novonastale činjenice. Također su naglasili da je potrebno biti pažljiv kad je riječ o promjenama granica županija iako sadašnji teritorijalni ustroj Republike nije zadovoljavajući.

Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav izjasnio se kao zainteresirano radno tijelo o Konačnom prijedlogu Kluba zastupnika SDP - zahtjevu za pripajanje Civljana Vrlici, predloživši odgodu rasprave iz prethodno spomenutih razloga dok se razmotre sve novoutvrđene činjenice bitne za donošenje zakona.

Vlada RH nije podržala prijedlog o pripajanju Cetine i Civljana Kijevu iz već spomenutih razloga, uz napomenu kako su uz rezultate izjašnjavanja građana o predloženoj područnoj promjeni priložena jedino mišljenja Općinskog vijeća Kijevo i Skupštine Šibensko-kninske županije. Inicijativa za Donji i Gornji Babin Potok podržana je uz napomenu kako je proveden cjeloviti zakonski postupak. Nije podržala inicijativu za osnivanje nove općine Kamanje uz obrazloženje da se nisu očitovale predstavnička tijela Općinskog vijeća Općine Žakanje i Županijske skupštine Karlovačke županije (zastupnik Darko Šantić u međuvremenu je priložio potrebna mišljenja). Također je upozoreno da prijedlog nije u skladu s važećim zakonom - nema suglasnosti ministra financija i prijedloga izvora financiranja svih obveza jedinica lokalne samouprave propisanih posebnim zakonima.

Vlada nije podržala prijedlog Kluba zastupnika SDP-a (Civljane u Vrliku) s obrazloženjem da Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave dosad nije zaprimilo mišljenje županijskih skupština Šibensko-kninske i Splitsko-dalmatinske županije o predloženoj promjeni. Uz to je Ministarstvu stigao dopis prve županije i dokumentacija u svezi s

prijedlogom o pripajanju Općine Civljane Općini Kijevo. Uvidom u cjelovitu dokumentaciju utvrđeno je, uz to, da su mišljenje o prijedlogu pripajanja Civljana Vrlici i inicijativu da se Civljani pripoje Općini Kijevo potpisali isti građani. Ni jedno ni drugi uz to ne sadrže datum izjašnjavanja o međusobno suprotnim zahtjevima dovedena je pod upit pravovaljanost mišljenja građana. A iz sudske prakse ustavnog suda proizlazi da mišljenje građana mora biti iskazano na jasan i nedvojbena način. Promjene predložene ovim zakonom, stoji na kraju obrazloženja, trebalo bi objediniti cjelovitim izmjenama i dopunama Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj koje priprema Vlada RH.

U ime Odbora za zakonodavstvo, **Josip Leko**, predsjednik javio se za riječ samo u svezi s jednim zakonom kojega je razmatrao, onim Darka Šantića, izvjestivši zastupnike da mu nije bio pružen dokaz da županija podržava prijedlog pa je odbor zatražio da se ide u dva čitanja. U međuvremenu, nakon sjednice pristigla je suglasnost karlovačke županijske skupštine i općine Žakanje za osnivanje nove općine Kamanje pa je Odbor odlučio predložiti da se taj zakon usvoji hitnim postupkom.

RASPRAVA

Jadranka Katarinčić-Škrlj (HSL) je pozdravila inicijativu Vlade, napomenuvši kako je jednostavnije kad Vlada

nešto pokrene nego kad to čine zastupnici s terena. Ona je predložila da se otočje Brijuni upiše među naselja koja čine novonastalu Općinu Fažana. U važećem zakonu tog otočja nema - niti u teritorijalnom otočju, ne spada u Grad Pulu, a niti u Vodnjan ili u Fažanu. Ustvrdila je kako to ne može biti nekakvo eksteritorijalno područje koje ne pripada nikome.

Podsjetivši kako je bila, prenoseći stavove žitelja Fažane, inicijator izdvajanja nove općine Fažana (bila je to prva inicijativa u ovom sastavu za izmjenu ovog zakona), ustvrdila je da se i sada poziva na tada krunki argument da je Fažana naslonjena na Otočje Brijuni (kroz povijest je bilo tako i ljudi koji žive u Fažani uvijek su radili na tom otočju) odnosno da je na osnovi baš te argumentacije osnovana nova općina Fažana. Tako se je, dometnula je, tumačilo i na terenu, a sada ispada da tako nije. Očito se, rekla je, radi o jednoj formalnoj neusklađenosti te je to potrebno ažurirati do Konačnog prijedloga.

Jadranka Kosor (HDZ) je zamjerila Vladi što o jednom od prijedloga nije dostavila mišljenje, a i što raspravi ne prisustvuje njezin predstavnik. Zastupnica je još rekla da je logično da se Civljani pripoje Vrlici.

I **Vladimir Šeks** se izjasnio u korist pripajanja Civljana općini Vrlika odnosno protiv drugog prijedloga - da se to naselje i Cetina pripoje Kijevo.

Uz upozorenje da takvih inicijativa s terena nema, mr.sc. **Željko Glavan**

(**HSL**) zatražio je da mu se obrazloži (jer toga u obrazloženju Vlade nema) zašto se naselja Dobreč, Ika i Oprić briđu iz Grada Opatije i pripajaju Lovranu. Drugo je njegovo pitanje bilo - treba li u takvom slučaju, jer riječ je o relativno velikim naseljima koja se sele iz jedne u drugu jedinicu lokalne samouprave, raspisati nove izbore za predstavnička tijela jedinica lokalne samouprave. Jer se, napose u ovom slučaju, mijenja broj birača i u različitim općinama koju biti vrlo različiti rezultati izbora. Hoće li, nastavio je, sastavi gradskih vijeća ostati do kraja mandata takvi kakvi jesu i je li to baš u skladu sa zakonom i Ustavom. Rekavši na kraju da je upite očito uputio sam sebi, jer predstavnika Vlade nema, izjavio je kako je sličnih primjera širom Hrvatske.

Mr.sc. **Mato Arlović** je rekao kako Glavan nije govorio sam sebi već u fonogram koji će biti dostavljen nadležnom ministarstvu odnosno predlagatelju te da na svoja pitanja do drugog čitanja mora dobiti odgovor.

Na upozorenje **Željka Glavana** kako je bitno da odgovor čuju stanovnici spomenutih naselja, a ne on, mr.sc. **Mato Arlović** je uzvratilo kako ni Ministarstvo zacijelo nije napamet ovo predložilo, ali da će mu svakako morati pisano odgovoriti u obrazloženju konačnog prijedloga.

O zakonskim prijedlozima glasovat će se kad se steknu uvjeti za to.

J.R.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PRIZNANJU HRVATSKOG SABORA "ZLATNI GRB"

Hrvatski sabor je izglasao ovaj zakon, bez rasprave, hitnim postupkom (za to su se zastupnici opredijelili kod utvrđivanja dnevnog reda) i u tekstu predlagatelja korigiranim prihvaćenim amandmanima Odbora za zakonodavstvo. Na prijedlog Kluba zastupnika HDZ-a produžen je rok za podnošenje poticaja za dodjelu priznanja Hrvatskog sabora "Zlatni grb" sa 30. ožujka na 15. travnja te sa 30. travnja na 25. svibnja rok u kojem Parlament mora o tome donijeti odluku.

Zbog nepravodobnog poziva ovlaštenim podnositeljima dodjele priznanja neki su prijedlozi, naime, podneseni nakon zakonom propisanog roka.

Predloženo su u prethodnoj raspravi podržali - **Odbor za zakonodavstvo**, s dva amandmana kojima je nomotehnički uredio predložene izmjene u člancima 1. i 2. U obrazloženju stoji da se poticaju podnose, a ne upućuju (pravno nedovoljno određen pojam), a i uređuje se primjena na dodjelu priznanja za tekuću godinu. **Odbor za Ustav, Poslo-**

vnik i politički sustav podržao je Prijedlog HDZ-a bez primjedbi. Amandman je podnio i **Klub zastupnika HDZ-a** zatraživši njime da članci 1. i 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o priznanju Hrvatskog sabora imaju povratno djelovanje (od 1. ožujka 2003), s obzirom na to da je Ustavom (članak 90) propisano da takvo djelovanje mogu imati samo pojedine odredbe zakona i to iz posebno opravdanih razloga.

Zakonski prijedlog izglasan je, nakon što je zastupnike s njegovim

sadržajem upoznao Drago Krpina, sa 100 glasova za, jednim protiv i jednim suzdržano, u tekstu predlagatelja izmi-

jenjenim usvojenim amandmanima Odbora za zakonodavstvo (jedan zbog greške u tekstu korigiran na zahtjev

predlagatelja, s čime se složio predstavnik Odbora).

J.R.

PROJEKT - NOMENKLATURA PROSTORNIH JEDINICA ZA STATISTIKU

Hrvatska u pet regija

Regionalni statistički podaci, odnosno pokazatelji će pružiti temelj za ocjenu prihvatljivosti prilikom kandidiranja za pomoć iz strukturnih fondova EU koji osiguravaju raspodjelu sredstava EU namijenjenih razvoju pojedinih prostornih jedinica (tzv. statističkih regija).

Hrvatski sabor je većinom glasova prihvatio predloženi Projekt, kojim se Republika Hrvatska, zbog potreba statističkog praćenja dijeli na pet regija: Središnja, Sjeverna, Istočna, Zapadna i Južna Hrvatska. Predlagatelj je bila Vlada Republike Hrvatske.

O PROJEKTU

Trajno je opredjeljenje i strategijski cilj Republike Hrvatske uključivanje u europske integracijske procese, odnosno približavanje i integriranje u Europsku uniju u što kraćem roku. U svrhu stjecanja statusa punopravnog člana Europske unije potrebno je, uz ostalo uskladiti pravni i gospodarski sustav Republike Hrvatske s pravnim i gospodarskim sustavom EU. Obveze prilagodbe pravnog i gospodarskog sustava RH je prihvatila u listopadu 2001. potpisavši Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju.

U pregovorima o punopravnom članstvu u EU između EU i zemalja kandidata za članstvo veliki značaj pridaje se regionalnoj politici, kao važnom segmentu gospodarske politike, odnosno udovoljavanju kriterija koji se moraju uvažiti prilikom uspostave i razvoja regionalne statistike.

Sukladno Vladinom Planu provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, Državni zavod za statistiku u suradnji s drugim tijelima državne uprave obavezan je do studenoga 2002. pripremiti i defi-

nirati, te do studenoga 2003. uspostaviti nazivlje teritorijalnih (prostornih) jedinica RH sukladno europskom statističkom standardu "The Nomenclature of Territorial Units for Statistics"-NUTS).

Uvođenjem Nomenklature u hrvatski statistički sustav uvodi se europski statistički standard za prikupljanje, obradu i iskazivanje podataka na razinama prostornih jedinica za statistiku kakve postoje u statističkom sustavu EU. Pri tome su osobito značajni regionalni statistički podaci, odnosno pokazatelji koji će pružiti temelj za ocjenu prihvatljivosti prilikom kandidiranja za pomoć iz strukturnih fondova EU koji osiguravaju raspodjelu sredstava EU namijenjenih razvoju pojedinih prostornih jedinica (tzv. statističkih regija).

Stoga je u svrhu prikupljanja regionalnih statističkih podataka nužno postojanje odgovarajuće nomenklature, usklađene s europskim standardima, kao osnovnog instrumenta bez kojeg se statistički podaci ne mogu prikupljati.

RADNA TIJELA

Odbor za gospodarstvo predložio je da Projekt - Nomenklatura prostornih jedinica bude donesen, dok je Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina bio mišljenja da se glede ovog materijala treba otvoriti šira rasprava u kojoj bi svi modeli bili ravnopravno predloženi i raspravljeni, te je predložio

donošenje zaključka da se sve primjedbe i prijedlozi upute Vladi.

RASPRAVA

Predmet ove rasprave je zapravo prijedlog regionalne podjele Hrvatske koji je, temeljem primjene standarda koje je propisala Europska unija, napravio Državni zavod za statistiku, rekao je uvodno ravnatelj Državnog zavoda za statistiku mr.sc. **Marijan Gredelj**. Dodao je kako je za potrebe statističkog praćenja predloženo formiranje pet regija koje su definirane zemljopisno. To nije jedina moguća podjela, ali smatra se da je najbolja od mogućih primjenjivih, zaključio je gospodin Gredelj.

Podrška uvođenju nomenklature

U ime Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina govorio je potom njegov predsjednik dr.sc. **Furio Radin**. Istaknuo je da Odbor podržava ideju uvođenja nomenklature u hrvatski statistički sustav ali i upozorava na opasnost da bi slijedom kriterija koji se predlažu za potrebe Državnog zavoda za statistiku nužno mogle uslijediti nepoželjne političke posljedice. Podjela kakva se predlaže pobuđuje negativne asocijacije iz vremena kada su postojale zajednice općina, napomenuo je zastupnik. Dodao je da je stav Odbora kako se tu radi o vrlo ozbiljnom političkom pitanju koje ima osobit

značaj ne samo na položaj Hrvatske u svijetu i Europi nego i za njen gospodarsveni, kulturni i politički razvoj u cijelosti. Drži dalje da Državni zavod za statistiku treba ponuditi takve modele homogenosti i heterogenosti temeljem kojih će se definirati i uspostaviti optimalno rješenje glede kriterija definiranja i uspostavljanja prostornih jedinica za statistiku. Zaključio je da je stoga potrebno otvoriti širu raspravu u kojoj bi svi modeli bili ravnopravno predloženi i raspravljani.

U pojedinačnoj raspravi prvi se za riječ javio **Romano Meštrović (SDP)**. Svakako da nam je potrebna nomenklatura i statističke regije, rekao je, ali one se nužno isprepliću htjeli mi to ili ne i zasigurno će izazvati različite političke interpretacije. Naglasio je da se Zavod za statistiku opredijelio za model s pet jedinica koje neodoljivo podsjećaju na bivše zajednice općina. Predložio je da podjela bude na četiri regije: Jadransku, Panonsku, Sjevernu i Zagreb sa svojom okolicom.

Valjalo bi vidjeti europska iskustva

U Europskoj uniji regionalna podjela počela je još sedamdesetih godina, rekao je **Dario Vukić (HDZ)** dodavši kako bi bilo dobro vidjeti europska iskustva na tom polju i shvatiti da se tu ustvari radi o procesu. Pitanje je, kaže, koliko ćemo

mi pogoditi s adekvatnim modelom na samom početku. Složio se s tvrdnjom da je regionalna politika vrlo važan segment gospodarske politike, ali je zamjerio predlagatelju što u predočenom materijalu ne stoji daljnje obrazloženje što to konkretno znači. Naglasio je potom da je predloženo pet regija, ali da nije predviđena budućnost razvoja tih regija i njihov bruto društveni proizvod za 10 ili 15 godina kako bi se znalo koja će od regija tada moći biti korisnik pojedinog fonda Europske unije. Pojasnio je kako države upravo namještaju takvu regionalnu podjelu da bi im nerazvijenije regije postale korisnici pojedinih fondova koji postoje u Europskoj uniji. Konstatirao je da u predloženoj regionalnoj podjeli Republike Hrvatske planinska područja kao i područja od posebne državne skrbi gube. Zaključio je da će vrijeme pokazati koliko je taj model dobar i hoćemo li od Europske unije dobiti ono što mnogi građani očekuju.

Statističke regije mogle bi prerasti u administrativne

Marijan Maršić (HSS) je bio mišljenja da bi ove statističke podjele mogle predstavljati uvod u administrativne podjele. Pojasnio je to time što su osnovne statističke regije u Europskoj uniji u nekim primjerima postale administrativne jedinice. Za Hrvatsku je, kaže, ta podjela

dodatno važna zbog primanja financijske pomoći koja se ne određuje prema državi ili županiji nego uzima regiju kao vrstu teritorijalne podjele. Napomenuo je da Hrvatska seljačka stranka podržava predloženu regionalnu podjelu jer se još u, kaže, tzv. Ustavu Stjepana Radića govori o značaju regija unutar Republike Hrvatske. Istaknuo je potom da taj regionalni ustroj mora biti rezultat objektivnih povijesnih, kulturnih i gospodarskih karakteristika pojedinih dijelova zemlje i volje građana izražene na referendumu. Smatra da bi Hrvatski sabor ustavnim zakonom trebao definirati temeljne postavke i koncepciju regionalnog ustroja države na način da utvrdi proceduru stvaranja regija, međusobne sporazume županija koje graniče, te provedbu samog referenduma. Također bi, kaže, trebalo vidjeti koje bi ovlasti imale regije nakon konstituiranja, potrebna sredstva za obavljanje tih ovlasti te određenje rokova u kojima bi proces prenošenja ovlasti sredstava bio izvršen. Pri tome valja voditi računa da se poštuju potrebe države te na taj način možemo dobiti mogućnost za normalan brži razvoj, zaključio je gospodin Maršić.

Zastupnici su tada većinom glasova (86 "za" i pet "suzdržanih") donijeli zaključak kojim se podržava Projekt nomenklatura prostornih jedinica za statistiku, a sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja uputit će se Vladi Republike Hrvatske.

M.S.

PROGRAM STATISTIČKIH ISTRAŽIVANJA REPUBLIKE HRVATSKE ZA 2003. GODINU

Usklađivanje s europskim statističkim standardima do 2006. godine

Hrvatski sabor je većinom glasova donio predloženi Program koji je jedna od etapa prilagodbi hrvatske statistike

njenoj punoj harmonizaciji sa standardima EU-a, a obuhvaća provedbu 297 statističkih istraživanja, 45 projekata i stru-

čno-metodoloških radova koje će provesti 14 nositelja državne statistike. Predlagaatelj je bila Vlada Republike Hrvatske.

O PROGRAMU

Program je koncipiran kao etapa u razvoju državne statistike koju treba provesti u 2003. godini kako bi se ostvario cilj pune harmonizacije hrvatske statistike s europskim statističkim standardima do 2006. godine.

Ovaj jednogodišnji program predlaže se kao prijelazno rješenje temeljeno na postojećoj zakonskoj regulativi.

Program statističkih istraživanja za 2003. godinu jedna je od etapa prilagodbi hrvatske statistike njenoj punoj harmonizaciji sa standardima EU-a. Svi zahtjevi koji se trebaju ispuniti definirani su zahtjevima statističkog ureda Europske unije - Eurostata (Statistical Requirements Compendium).

Programom se planira provedba 297 statističkih istraživanja te 45 projekata i stručno-metodoloških radova koje će provesti 14 nositelja državne statistike. Programska orijentacija hrvatske statistike je racionalno korištenje svih resursa i proizvodnja statističkih podataka uz što je moguće manji trošak, korištenjem administrativnih izvora podataka i provođenjem statističkih istraživanja metodom uzoraka.

Nositelji statističkih istraživanja posebnu pažnju pridaju poboljšanju svih vidova dostupnosti statističkih podataka korisnicima. U 2003. godini nastavit će se raditi na korištenju Interneta u diseminaciji statističkih podataka. Programom statističkih istraživanja u 2003. godini također se vodilo računa i o praćenju i primjeni suvremenih informatičkih tehnologija u funkciji prikupljanja, obrade i diseminaciji statističkih podataka kroz pet razvojnih projekata.

Razvojni projekti odnose se na demografsku i socijalnu statistiku, na projekte poslovnih statistika, na projekte poljoprivrede, šumarstva, ribarstva i zaštite okoliša, na projekte makroekonomske statistike te na projekte statističke infrastrukture.

Ovaj program je koncipiran kao program potreba i nije povezan s resursima potrebnim za njegovu realizaciju koju je potrebno osigurati u proračunu, posebno za realizaciju velikih akcija. Jedan dio financijskih sredstava osiguran je, doduše, putem pomoći EU-a državama jugoistočne Europe ali Republika Hrvatska najveći dio programa mora financirati sama.

RADNA TIJELA

Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu predložio je Hrvatskom saboru da donese predloženi Program statističkih istraživanja Republike Hrvatske za 2003. godinu.

AMANDMAN VLADE

Sukladno Zakonu o registru godišnjih financijskih izvještaja, u točki 2. POSLOVNE STATISTIKE, podtočki 2.1. Ekonomske statistike poslovnih subjekata, točki II. Prikupljanje podataka, 2003, u istraživanjima pod brojevima 5, 6. i 7. mijenja se slijedeće: riječi "Poduzetnici, Banke, Društva za osiguranje" riječima "Registar godišnjih financijskih izvještaja, zatim "Statistički obrazac" riječima "Administrativni izvori" te "najkasniji datum dostave podataka za izvještajne jedinice: 31. ožujka" riječima "najkasniji datum dostave podataka za izvještajne jedinice: 31. svibnja".

RASPRAVA

Uvodno je zastupnike s predloženim aktom upoznao ravnatelj Državnog zavoda za statistiku **Marijan Gredelj**. Napomenuo je da je Program statističkih istraživanja 2003. godine nastavak postupka harmonizacije s procesima koji postoje u Europskoj uniji. Dodao je da se u području demografije planira raditi na migraciji, u području poslovnih statistika planira se rad na izradi energetske bilance Hrvatske, u poljoprivredi, šumarstvu, ribarstvu i zaštiti okoliša planira se popis poljoprivrede, a kao najznačajnije promjene i razvojne projekte istaknuo je projekte u području makroekonomskih statistika. Na kraju izlaganja je rekao da će Program statističkih istraživanja biti mnogo više korisnički orijentiran nego je to statistika do sada radila.

Kašnjenje u popisu poljoprivrede

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorio je **Marijan Maršić (HSS)**. Rekao je da se njegov Klub uvijek prilikom rasprava o izvješćima vezanim uz statistička istraživanja zadržavao na statistici poljoprivrede, odnosno razvojnim projektima poljoprivrede, šumarstva, ribar-

stva i zaštite okoliša. Naglasio je da će i ovoga puta ukazati na dosta zakašnjenja glede upisa poljoprivrede. Smatra da će navedeni popis biti gotov tek krajem 2004. odnosno početkom 2005. godine. Dodao je kako će se tek tada moći znati stanje u poljoprivredi što je temelj budućem razvoju i napretku i svemu što nas očekuje kroz stabilizaciju i pridruživanje Europskoj uniji.

U području demografije planira se raditi na migraciji, u području poslovnih statistika planira se rad na izradi energetske bilance Hrvatske, u poljoprivredi, šumarstvu, ribarstvu i zaštiti okoliša planira se popis poljoprivrede, a najznačajnije promjene i razvojni projekti bit će u području makroekonomskih statistika.

Za riječ se u pojedinačnoj raspravi javio **Dario Vukić (HDZ)**. Ustvrdio je kako je Državna statistika izuzetno važna za svaku državu. Drži da se u Hrvatskoj mora unificirati statistička izvješća i znati koje je ono pravo, budući da se dešava da istovremeno imamo tri ili četiri izvješća. Potrebno je, kaže, utvrditi i vrijeme kada se objavljuju pojedini podaci jer je jedan od glavnih prigovora Europske komisije to što se u Hrvatskoj podaci objavljuju relativno kasno. Drži također da je potrebno vidjeti što se sve prati i tko financira i izvodi pojedine statističke projekte kako se o nečemu ne bi dobila iskrivljena slika. Zamjerio je što se o ovom materijalu raspravlja u svibnju ove godine te smatra da se rasprava trebala održati prije donošenja proračuna za 2003. Zamjerku je uputio i nedefiniranosti koliko će ustvari cijeli projekt koštati, odnosno u kojem omjeru će ga financirati Republika Hrvatska i Europska unija. Istaknuo je i nužnost saznanja koja je naša početna pozicija kako bismo znali prilagoditi sustav statistike traženjima EU-a odnosno vidjeti koja su preklapanja u opsegu i kvaliteti s obzirom na zahtjeve koji su ispred nas. Upitao je potom što znači "poseban statistički registar" i konstatacija "regi-

star će sadržavati podatke o poslovnim subjektima i njihovim dijelovima lokalnim jedinicama čime će se dobiti ažurna baza podataka kao okvir za izbor uzoraka i temelj za kvalitetniju provedbu statističkih istraživanja za poslove statistike što će rezultirati kvalitetnijim obračunom bruto domaćeg proizvoda". Također ga je zanimalo što znači "registracija novootvorenih poslovnih subjekata i preregistracija koja će se vršiti u 2003. godini prema novoj klasifikaciji". Na kraju izlaganja je iskazao mišljenje da se ovim Programom duplira posao koji bi se trebao napraviti sukladno Zakonu o poslovnom registru.

Podaci o popisu poljoprivrede u prosincu

Budite uvjereni da će do 23. prosinca ove godine podaci popisa poljoprivrede biti objavljeni, odgovorio je ravnatelj Državnog zavoda za statistiku **Marijan Gredelj**. Pojasnio je potom da je statistički registar poslovnih subjekata probni popis pravnih subjekata temeljem kojeg će Državni zavod za statistiku preuzeti podatke registra kojeg će uspostaviti FINA i formirati statistički registar. Reka je da u izračunu domaćeg bruto proizvoda na regionalnoj razini nema drugog načina nego rascjepkati velike pravne subjekte

na one njihove dijelove koji pokazuju aktivnost na određenom području i temeljem tih podataka onda se može računati domaći brutoproizvod. Dodao je kako je veza registra godišnjih financijskih računa i posla kojeg radi statistika sada primijenjena u smislu da više nisu prema statistički izvještajne jedinice u obvezi dostavljati podatke, nego će ih statistika preuzimati na jedan ekonomičniji način.

Zastupnici su tada prešli na glasanje i većinom glasova (85 "za" i 6 "suzdržanih") donijeli Program statističkih istraživanja Republike Hrvatske za 2003. godinu.

M.S.

PRIJEDLOG PROGRAMA NADZORA FINANCIJSKIH INSTITUCIJA I FINANCIJSKOG TRŽIŠTA NA KONSOLIDIRANOJ OSNOVI

Hrvatski sabor razmotrio je ovaj prijedlog na 32. sjednici, bez rasprave, a na 33. sjednici je glasovao i prihvatio Prijedlog programa, u skladu sa sugestijom Odbora za financije i državni proračun. Vlada RH obvezana je da u što kraćem roku osnuje stalni odbor za koordiniranje regulacije financijskih usluga.

U raspravi u tom radnom tijelu je ponajprije rečeno kako iz predloženog materijala proizlazi da u svijetu ne postoji jedinstveni pristup uređivanja načina obavljanja nadzora financijskih usluga pa je podržano opredjeljenje iz materijala da svaka zemlja treba prilagoditi svoje financijske regulatorne i nadzorne ustanove vlastitim uvjetima. Uz upozorenje kako financijski sektor ima posebnu ulogu u gospodarstvu rečeno je, nadalje, da poslovanje banaka na nedovoljno razvijenom financijskom tržištu iziskuje posebnu odgovornost naročito uprava banaka koje bi trebale djelovati u skladu s moralnim i drugim pravilima bankarske struke. Stoga je potrebno i dalje razvijati internu kontrolu u poslovnim bankama,

kao i eksternu kontrolu Hrvatske narodne banke kako bi se spriječili slučajevi poput Riječke banke.

Iako je u Izvješću koje je u sklopu Programa procjene financijskog sektora izradio MMF iznijeto mišljenje da je u ovom trenutku preuranjeno osnivanje jedinstvene agencije za nadzor u Republici Hrvatskoj te da odgovornost za nadzor banaka treba i dalje ostati u nadležnosti Hrvatske narodne banke, na Odboru je prevladalo mišljenje da se Hrvatska treba prikloniti trendu u zemljama EU da se financijski nadzor objedini u jednu instituciju. Iz tog razloga podržan je prijedlog Vlade RH da se u prvoj fazi osnuje stalni odbor za koordiniranje regulacijskih financijskih usluga s predstavnicima iz Hrvatske narodne banke, Komisije za vrijednosne papire, Direkcije za nadzor društava za osiguranje, Državne agencije za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka, Agencije za nadzor mirovinskih fondova te iz Ministarstva financija. Jedna od bitnih zadaća odbora treba biti konsolidacija vrste, metodologija i rokova izvješćiva-

nja nadzornih institucija. Naime, banke kao najznačajnije financijske institucije na hrvatskom financijskom tržištu obvezne su podnositi izvješća većini postojećih nadzornih institucija, a svaka od njih ima svoje obrasce i rokove podnošenja, čak i za iste zadatke, što predstavlja suvišan posao bankama i multiplikiranje posla nadzornim institucijama. Stoga odbor treba, odmah po osnivanju, pripremiti listu postojećih izvješća nadzornim institucijama, utvrditi podudaranja, dupliciranje i razlike u obrascima, metodologiji i rokovima podnošenja te, nakon provedene analize predložiti jedinstvenu listu obrazaca koja će vrijediti za sve nadzorne institucije i koja će se samo jednom morati predati u jedinstvenom roku - stoji u Izvješću Odbora za financije i državni proračun.

Za Prijedlog programa glasovalo je 60 zastupnika, dok je 28 bilo suzdržano. Vlada RH obvezana je da u što kraćem roku osnuje stalni odbor za koordiniranje regulacije financijskih aktivnosti.

J.R.

PRIJEDLOG ODLUKE O DODJELI PRIZNANJA HRVATSKOG SABORA "ZLATNI GRB"

Priznanje - Jašovcu, Pavletiću i GONG-u

Priznanje Hrvatskog sabora "Zlatni grb" Parlament je u povodu 30. svibnja, Dana Hrvatskog sabora, dodijelio potpredsjednicima Hrvatskog sabora, Baltazaru Jašovcu, i akademiku Vlatku Pavletiću te "GONGU", nestranačkoj udruzi građana iz Zagreba. Odluka je izglasana bez rasprave, na prijedlog Odbora za dodjelu "Zlatnog grba". Priznanje "Zlatni grb" Hrvatski sabor dodjeljuje za poseban doprinos razvoju parlamentarizma, demokracije, tolerancije, snošljivosti i zaštite ljudskih prava u Republici Hrvatskoj, svake godine u povodu 30. svibnja i to dvjema fizičkim osobama, državljanima Republike Hrvatske i jednoj pravnoj osobi sa sjedištem u Republici Hrvatskoj, a sastoji se od povelje, zlatnika i novčanog iznosa.

Dodajmo da su na upućeni poziv Odbora za dodjelu ove nagrade bili pristigli ovi poticaji za dodjelu nagrade: Jasenki Dudić, umirovljenoj novinarki Hrvatskog radija te Josipu Šmitu, umirovljenom novinaru "Slobodne Dalmacije" (od Hrvatskoga novinarskog društva - Zbora saborskih izvjestitelja), Dragutinu Glasnoviću, predsjedniku Udruge Zajednice povratnika i Željku Sabo, dopredsjedniku Udruge (od Udruge Zajednice povratnika Vukovarsko-srijemske županije, Vukovar) te Milanu Đukiću, zastupniku Hrvatskog sabora (od Srpske narodne stranke), Baltazaru Jašovcu, potpredsjedniku Hrvatskog sabora i zastupniku te nevladinoj organizaciji GONG (Klub zastupnika Libre), Društvu naša djeca iz Pule (od Izvršnog odbora tog društva), Stjepanu Mesiću, Predsjedniku Republike (od Kluba zastupnika HNS-a, PGS-a i SBHS-a), Vlatku Pavletiću, potpredsjedniku Hrvatskog sabora i zastupniku.

Tekst obrazloženja Prijedloga donosimo u cijelosti: "Za nositelje priznanja Odbor je predložio:

- **Baltazara Jašovca**, potpredsjednika Hrvatskoga sabora (rođenog 1947. godine u mjestu Štrukovec), koji je u Hrvatskom saboru neprekidno od 1986. godine, zastupnik s najdužim zastupničkim stažom u Saboru. Prvi mandat obnašao je od 1986. godine kao nestranačka osoba, zastupnik u Vijeću udruženog rada Sabora Republike Hrvatske (izabran u Izornoj jedinici Međimurje). Drugi mandat obnašao je od 1990. godine kao zastupnik HSLS-a u Zastupničkom domu Sabora Republike Hrvatske (izabran u Izornoj jedinici XVI). Treći mandat obnašao je od 1992. godine kao zastupnik HSLS-a u Zastupničkom domu Sabora Republike Hrvatske (izabran u Izornoj jedinici XVI). U to vrijeme je bio i član Odbora za poljodjelstvo, selo i seljaštvo te član Komisije za utvrđivanje ratnih i poratnih žrtava. Četvrti mandat obnašao je od 1995. kao zastupnik HSLS-a (izabran je na državnoj listi br. 11) u Zastupničkom domu Sabora Republike Hrvatske. U tom mandatu bio je također član Odbora za poljodjelstvo, selo i seljaštvo, Državne komisije za procjenu šteta od elementarnih nepogoda, član Nacionalnog vijeća za vode i član Velikog vijeća HSLS-a. Peti mandat obnaša u Hrvatskom saboru od 2000. godine (izabran je u III Izornoj jedinici sa zajedničke liste HSLS-a i SDP-a). Zastupnik je HSLS-a do 2002. a od 2002. godine zastupnik je LIBRE - Stranke liberalnih demokrata u Hrvatskom saboru. U sadašnjem mandatu pored dužnosti potpredsjednika Hrvatskoga sabora, član je Odbora za predstavke i pritužbe Hrvatskoga sabora i član Glavnog odbora LIBRE. Nemjerljiv je njegov doprinos razvoju demokracije i parlamentarizma u tom dugom i aktivnom razdoblju. Radio je na promicanju trajnih vrijednosti u društvu, a znatan prilog očuvanju ugleda Hrvatskoga sabora u domovini i inozemstvu dao je dosljedno

razvijajući snošljivost i dijalog. Svojim osobnim primjerom, bilo da se radi o politici ili o poduzetništvu, dokazao je da se rezultati mogu ostvariti jedino upornim i požrtvovnim radom.

- **Akademika Vlatka Pavletića**, potpredsjednika Hrvatskoga sabora, sveučilišnog profesora, teoretičara književnosti, esejista i kritičara, političara, koji je od 1990. godine ministar prosvjete, kulture, tehničke kulture i športa, od 1992. godine zastupnik Zastupničkog doma Sabora Republike Hrvatske, od 1995. do 1999. predsjednik Hrvatskoga državnoga sabora, a od 2000. godine i danas potpredsjednik Hrvatskoga sabora. Rođen je 1930. godine u Zagrebu gdje je polazio pučku školu i gimnaziju. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu diplomirao je hrvatski jezik i književnost 1955. i doktorirao s disertacijom "Stablo Ujevićeve poezije", 1975. Radio je kao urednik u "Vjesniku", direktor drame Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu (1958-1960), glavni urednik izdanja Matice hrvatske (1965-1972). Uređivao je kulturnu rubriku "Vjesnika", "Vjesnika u srijedu", "Telegrama" i časopise "Izvor", "Krugovi", "Republika", "Literatura" i "Kritika". Od 1960. je docent, a potom redoviti profesor književnosti na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu. Bio je član uredništva biblioteke "Pet stoljeća hrvatske književnosti", a pokrenuo je i uređivao integralnu biblioteku poezije "Arion". Glavni je urednik fundamentalnih knjižnica "Stoljeća hrvatske književnosti" i "Vrhovi svjetske književnosti". Dosad je uredio na stotine knjiga i niz odabranih djela hrvatskih pisaca. Sastavio je kritičke panorame, preglede i antologije: Hrvatska moderna, Sarajevo 1960; Život pod reflektorima (Antologija suvremene hrvatske drame), Zagreb, 1961; Hrvatski pjesnici između dva svjetska rata, Beograd, 1963; Pano-

rama hrvatske književnosti XX. stoljeća, Zagreb, 1965. Zlatna knjiga hrvatskoga pjesništva, Zagreb, 1970, 1990. Članom DHP postao je 1951. godine kad je bio i tajnik društva. Član je Matice hrvatske i PEN kluba, a od 1987. također član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Godine 1997. dobio je počasnu diplomu Bugarske akademije znanosti. Pojedina su mu djela prevedena na poljski, ruski, češki, bugarski, engleski i francuski jezik. Od 1965. do 1967. bio je član Gradskog komiteta SK Zagreb, ali je izbačen iz Komiteta i partije kao hrvatski nacionalist zbog Deklaracije o položaju i nazivu hrvatskog književnog jezika kojoj je jedan od sastavljača. Akademik Vlatko Pavletić javnosti je poznat kao jedan od inicijatora i autora Deklaracije o hrvatskom književnom jeziku. 1972. godine je kao sudionik hrvatskog

proljeća, istaknut u intelektualnim disidentskim krugovima, osuđen na godinu i pol strogog zatvora kao hrvatski nacionalist, zbog pokušaja "rušenja i promjene državnog uređenja". 1990. godine postaje prvi ministar za prosvjetu i kulturu Republike Hrvatske nakon demokratskih izbora. Bio je jedan od najuglednijih, najcjenjenijih i najuspješnijih ministara. Godine 1995. izabran je za predsjednika Hrvatskoga sabora te je dao golem doprinos stvaranju samostalne, suverene i međunarodno priznate Republike Hrvatske. 1999. godine postaje privremeni obnašatelj dužnosti predsjednika Republike Hrvatske. U cijelom njegovom dosadašnjem životnom i radnom vijeku nemjerljiv je njegov doprinos razvoju parlamentarizma, demokracije i tolerancije, očuvanja vrijednosti i ugledu Hrvatske i hrvatskoga naroda, zaštititi i

promicanju ljudskih prava, unapređenju i razvoju civilnoga društva općenito.

- **GONG**, nestranačku udruhu građana sa sjedištem u Zagrebu iz razloga što je prva u Hrvatskoj počela sustavno obavljati nadzor nad ispravnošću izbora i raditi na izravnoj komunikaciji građana i zastupnika u Hrvatskom saboru i tako pridonijela boljem uvidu javnosti u rad zastupnika. GONG je razvio široku edukativnu djelatnost preko škola širom Hrvatske, čiji se učenici upoznaju s radom Sabora i s radom zastupnika iz svoje izborne jedinice. Uključivanjem GONG-ovih volontera u rad stranačkih klubova i pojedinih zastupnika volonteri stječu dragocjena iskustva iz zakonodavnog rada.

Ovu odluku je Hrvatski sabor donio sa 74 za, 3 suzdržana i 2 protiv.

J.R.

IZVJEŠĆE O SUDJELOVANJU REPUBLIKE HRVATSKE U MIROVNIM MISIJAMA UJEDINJENIH NARODA

Hrvatski sabor je jednoglasno (82 glasa "za") na 33. sjednici i bez rasprave prihvatio (sa 32. sjednice) ovo izvješće, koje je prethodno podržano u Odboru za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost.

U Izvješću, među ostalim, stoji da su pripadnici Oružanih snaga RH od rujna 1999. do danas sudjelovali u četiri miro-

vne misije pod okriljem Ujedinjenih naroda, da je u njima sada angažirano 19 vojnih promatrača te da se od početka do danas iz misija vratilo 35 vojnih promatrača. U Izvješću se daje i usporedni pregled zakonodavnih rješenja drugih zemalja kad je riječ o položaju, pravima i obvezama sudionika mirovnih misija te nabrajaju zakoni kojima su regulirana prava.

Odbor je, u skladu s njegovim ranijim ukazivanjem na potrebu donošenja propisa kojima bi se regulirala prava pripadnika Oružanih snaga u slučaju nezgode, bolesti ili smrti, podržalo opredjeljenje Vlade RH da se Hrvatskom saboru predlože izmjene i dopune važećeg zakona o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata.

J.R.

IZVJEŠĆE O UREDBAMA KOJE JE VLADA REPUBLIKE HRVATSKE DONIJELA NA TEMELJU ZAKONSKE OVLAŠTI

Hrvatski sabor je razmotrio Izvješće na 32. sjednici, a na 33. ga prihvatio, u skladu s mišljenjem Odbora za zakonodavstvo. Vlada je na temelju zakonske ovlaštati bila donijela (2002) Uredbu o izmjenama i dopunama Zakona o naplati dospeljih, a nenaplaćenih poreza, carina i državnih jamstava te (2003) Uredbu o izmjenama Zakona o slatkovodnom ribarstvu.

Rasprava je bila kratka. **Jadranka Kosor (HDZ)** je prigovorila što nema predstavnika predlagatelja da kažu koju o Izvješću i zatražila zato odgodu rasprave. Mr.sc. **Mato Arlović** je na to ustvrdio

da je mnogo predstavnika predlagatelja, ali i podsjetio da nema smisla odgađati - već je obavljena rasprava u prvom čitanju o zakonu o slatkovodnom ribarstvu, a i nitko se za nju nije prijavio. I **Luka Bebić** je prigovorio zbog odsustva predstavnika predlagatelja, upozorivši da se time krši članak 109. Poslovnika, prema kojem se svi prijedlozi moraju razmatrati u nazočnosti člana Vlade ili njegova zamjenika, a ako ih nema Dom se mora očitovati o tome da li nastaviti raspravu. Zastupnik se složio da to u ovom slučaju nije bitno sa stajališta rasprave, ali jest sa stajališta digniteta Hrvatskog sabora.

Rijetko se, napomenuo je, u sabornici na pojedinim točkama vide ministri hrvatske Vlade.

Rekavši da je izgovoreno više shvatio kao prosvjed nego kao povredu Poslovnika, jer je moguće raspravljati bez prisustva predstavnika Vlade odnosno predlagatelja, mr.sc. **Mato Arlović** je, dometnuvši kako nitko nije zatražio odgodu rasprave, rekao da će prosvjed prosljediti Vladi i zaključio raspravu.

Za Izvješće su glasovala 73 zastupnika, 9 ih je bilo protiv, a 8 suzdržano.

J.R.

SVEČANA SJEDNICA HRVATSKOG SABORA 30. SVIBNJA 2003.

Višestranački sabor - zalog parlamentarne demokratske države

Svečana sjednica u prigodi obilježavanja Dana Hrvatskoga sabora započela je odavanjem počasti Domovini himnom "Lijepa naša domovino". Zatim se predsjednik Hrvatskoga sabora g. Zlatko Tomčić prisjetio "svih znanih i neznanih Hrvata i drugih državljana i građana Hrvatske koji su dali živote u višestoljetnoj borbi za opstojnost Hrvata na ovim područjima i ostvarenje Hrvatske države", te pozvao nazočne da svima njima, a posebno onima koji su dali život u Domovinskom ratu, odaju počast minutom šutnje.

Potom je predsjednik Sabora srdačno pozdravio sve zastupnike i uzvanike, posebno predsjednika Republike Hrvatske g. Stjepana Mesića; predsjednika Vlade Republike Hrvatske g. Ivicu Račana; potpredsjednike i nazočne članove Vlade Republike Hrvatske; predsjednika Ustavnog suda Republike Hrvatske g. Smiljka Sokola; predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske g. Ivicu Crnića i nazočne predstavnike sudbene vlasti Republike Hrvatske; dosadašnje predsjednike i tajnike Hrvatskog sabora; zatim preuzvišenog monsinjora Josipa Bozanića, nadbiskupa zagrebačkog i predsjednika Hrvatske biskupske konferencije; Njegovu Visokopreosveštenost Jovana Pavlovića, metropolita Eparhije zagrebačko-ljubljanske; muftiju hadži Ševka efendiju Omerbašića, predsjednika Mešihata Islamske zajednice u Hrvatskoj; gospodina Branka Berića, izabranog predstavnika Evangeličke crkve u Republici Hrvatskoj; g. Ognjena Krausa, predsjednika Židovske općine; pučkog pravobranitelja Antu Klarića; predsjednika Državnog sudbenog vijeća gospodina Stanka Hautza; glavnu državnu revizori-

cu gđu Šimu Krasić; predsjednika Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti akademika Ivu Padovana; rektore hrvatskih sveučilišta; načelnika Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske, generala zbora Josipa Lucića; diplomatski zbor na čelu s doajenom zbora N.J.E. Monsinjomom Giulio Einaudiem; zatim župane hrvatskih županija; sve nazočne predstavnike gospodarskih, kulturnih, športskih i javnih ustanova, sindikalnih udruga te ostale uzvanike na sjednici.

Povijesno razmeđe dviju epoha

Pozdravu nazočnima, predsjednik **Tomčić** dodao je nekoliko prigodnih napomena.

"Gospođe i gospodo zastupnici, uvaženi uzvanici. Još jednom vam radosno želim dobrodošlicu u ovaj stari i časni Dom, koji danas svečano slavi svoj dan, po drugi put otkako smo u listopadu 2001. godine donijeli Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o blagdanima, spomendanu i neradnim danima u Republici Hrvatskoj.

Naša sjećanja okrenuta su, i ovom prigodom, ovom istom danu u svibnju 1990. Taj dan, bez ikakve dvojbe čini povijesno razmeđe dviju epoha hrvatske povijesti. U pamćenju svih nas koji smo ga proživjeli, on i danas postoji kao jedinstveno i neponovljivo povijesno iskustvo.

U kolektivnom sjećanju našeg naroda, on ponajprije simbolizira početak ostvarenja temeljnih ciljeva Republike Hrvatske, on je početak puta kojim se još uvijek krećemo.

Ponosni smo na ulogu koju je u tim pre-sudnim zbivanjima imao, i još uvijek ima, upravo Hrvatski sabor. U svojoj burnoj

višestoljetnoj političkoj povijesti, njegova uloga nikada nije bila značajnija negoli u ovih posljednjih trinaest godina.

Uloga, koja mu je namijenjena i u slijedećim godinama, također će nositi epitet presudnosti za napredak hrvatske države i njen povratak u krug zemalja kojem geografski, te kulturološki i civilizacijski vrijednosno pripadamo.

Postizanje članstva u Europskoj uniji i NATO savezu ističemo kao vanjskopolitičke ciljeve još od samog stjecanja neovisnosti, a sada je nastupilo vrijeme njihove realizacije. Predstojeće razdoblje bit će stoga obilježeno dovršetkom započetih reformi, koje su u izravnoj korelaciji s našom međunarodnom pozicijom i integracijskim ciljevima kojima težimo.

One istovremeno moraju biti okosnica građenja svijesti o vlastitim vrijednostima i potencijalima, s krajnjim ciljem značajnog napretka uvjeta življenja naših građana.

Vjerujem da dijelimo mišljenje, kako će Hrvatski sabor u ovom i budućim sazivima i na toj zadaći ispuniti očekivanja hrvatske javnosti.

Saborske odluke moraju biti na dobrobit hrvatskog naroda

Opširnije o povijesnoj ulozi Sabora, ali i o stanju i postignućima u posljednjih nekoliko godina, govorio je potpredsjednik Sabora i predsjednik Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav mr.sc. **Mato Arlović:**

"Poštovani gospodine predsjedniče Republike Hrvatske, poštovani gospodine predsjedniče Hrvatskoga sabora, poštovani gospodine predsjedniče Vlade Republike Hrvatske i članovi Vlade,

gospođe i gospodo predstavnici sudbene vlasti, ekscelencije, uvaženi vjerski velikodostojnici, gospođe i gospodo zastupnici, građani Republike Hrvatske!

Kada se 30. svibnja 1990. godine u ovoj dvorani konstituirao prvi višestranački Sabor, bio je to početak nove stranice u dugoj povijesti hrvatskoga naroda, bio je to zalag jedne drukčije Hrvatske, parlamentarne, demokratske države. Hrvatski narod, građani Hrvatske su na prvim višestranačkim izborima iskazali svoju volju i želju postati dijelom demokratskog svijeta, očekujući da izabrani zastupnici u najvišem zakonodavnom i predstavničkom tijelu Republike Hrvatske donošenjem odgovarajućih odluka stvore temelje za ukupnu preobrazbu društva. Te godine je donesen Ustav Republike Hrvatske, a 1991. su doneseni povijesni akti: Deklaracija o proglašenju suverene i samostalne Republike Hrvatske i Odluka kojom je Republika Hrvatska raskinula državno-pravne sveze na temelju kojih je zajedno s ostalim republikama i pokrajinama tvorila dotadašnju SFRJ.

Hrvatski sabor je u dugogodišnjoj povijesti hrvatskog naroda na ovim prostorima imao značajnu ulogu u očuvanju hrvatske državnosti, kako na primjer za vrijeme personalne unije s Ugarskom od 1102. do 1527, personalne unije s Austrijom od 1527. do 1918. tako i u razdoblju 1941-1945. kada Hrvatska na strani velike antifašističke koalicije izlazi kao jedan od pobjednika u II. svjetskom ratu. Od 1945. do 1990. za vrijeme jednopartijskog, socijalističkog sustava, elementi državnosti Hrvatske, kao jedne od šest republika u SFRJ, sadržani su i u djelokrugu i načinu rada Sabora. Međutim, hrvatski narod se 1990. želeći iskoristiti i uživati sve prednosti civilizacijskih dosega slobodnog demokratskog svijeta, opredijelio za višestranačku demokraciju, tržišno gospodarstvo i priključenje međunarodnim asocijacijama i to u svojoj, samostalnoj državi.

Plebiscitarno izražena volja hrvatskog naroda i drugih građana Hrvatske, za svojom državom, u kojoj će ostvariti svoje stoljetne težnje, suočila se s agresivnim ratom. Godine razaranja, izbjeglištva, gubitka dragocjenih ljudskih života, godine u kojima smo bili suočeni s tragedijom Vukovara i mnogih drugih Vukovara, kao simbola hrabre i odlučne borbe hrvatskog naroda i drugih građana Hrvatske za slobodu i neovisnost, su

za nama. Ostaju u našem pamćenju kao zalag opstojnosti hrvatske države. Ostaju i kao stalna opomena da kod rasprava, donošenja odluka u ovom visokom domu uvijek vodimo računa da te odluke moraju biti na dobrobit hrvatskog naroda i svih građana Hrvatske, moraju biti sukladne osnovnom cilju - razvoju demokratskih odnosa, političkim, gospodarskim, pravnim prilagodbama europskim pravilima i standardima, čijim ostvarenjem ispunjavamo želju naših građana da žive u uređenoj, slobodnoj i neovisnoj državi.

Vodeni tim ciljem, promijenili smo Ustav Republike Hrvatske i stvorili temeljnu osnovu za sve poslove koji su se našli pred nama nakon 3. siječnja 2000. godine. Umjesto polupredsjedničkog uveli smo parlamentarni sustav demokracije, decentralizirali državu reformama lokalne i područne (regionalne) samouprave, ojačali osnovu pravne države i vladavine prava, otvorili mogućnost kvalitetnije javne kontrole vlasti te ostvarivanje neposredne demokracije od strane građana. Sukladno povijesnoj tradiciji Hrvatskoga sabora kao jednodnog, ukinut je Županijski dom.

Nove mogućnosti za gospodarski rast i razvoj

Time je Ustav postao jedan od najznačajnijih pravnih sredstava za unutarnje reforme kojima se omogućuje bolji život za sve građane Republike Hrvatske kao i integriranje naše zemlje u europske i atlantske asocijacije.

To nije lako ostvarljiv cilj. Mjere kojima se ostvaruje su različite, nekada gotovo nevidljive, često na prvi pogled i po prvim rezultatima nepopularne, zahtijevaju promjene u ponašanju institucija sustava ali i pojedinaca, zadiru u stečena prava, interese i navike, moraju se mijenjati ako se pokaže da su nedostatne, ali se moraju provesti temeljito i dosta brzo.

Svega toga smo bili svjesni kada smo preuzeli vlast u siječnju 2000. Očekivanja građana bila su velika, što je razumljivo nakon godina rata, uništenog gospodarstva, pada općeg standarda i standarda pojedinca.

Opredijelili smo se da korijenitim zahvatima, korijenitim reformama stvorimo uvjete za razvoj i tako ostvarimo dugoročnu korist za naše građane,

otvorimo nove mogućnosti gospodarskog rasta i razvoja. Hrvatska prvi put ima strategiju razvoja, "Hrvatska u 21. stoljeću" koja obuhvaća 19 integralnih studija, navest ću samo neke - Strategija makroekonomije, energetskog razvitka, obrane, nacionalne sigurnosti itd.

Postavili smo sebi cilj da reformama osiguramo održiv gospodarski razvoj. Prvi rezultati su tu. Od siječnja 2000. bruto nacionalni dohodak raste, kontinuirano, 2,9% u 2000, 3,8% u 2001, ove godine se očekuje 5%. Za usporedbu BDP je 1999. bio u minusu od 0,9%. Bruto nacionalni dohodak po stanovniku iznosi 5.150 eura (veći je od onoga u Mađarskoj, Poljskoj, Slovačkoj i još 6 zemalja kandidatkinja za ulazak u EU. Za razliku od 1999. kada su gubici gospodarstva bili za 4,3 milijarde veći od dobiti, već 2000. dobit je bila veća od gubitaka za 2,1 milijardu i stalno se povećava. Postali smo članicom WTO (Svjetske trgovinske organizacije), CEFTA-e (Srednjoeuropskog udruženja slobodne trgovine), sklopili ugovore o slobodnoj trgovini kojima smo pokrili 36 zemalja i time olakšali izvoz naših proizvoda na svjetsko tržište, normalizirali svoje gospodarske i socijalne odnose kako sa susjedima tako i srednjeeuropskim zemljama, Europom u cjelini. Udvostručili smo devizne rezerve, smanjili kamatne stope, očuvali stabilnost tečaja.

Oporavak poduzeća u državnom ili pretežito državnom vlasništvu omogućuje im da u ovoj godini ulože velika sredstva (19 milijardi kuna) u modernizaciju i razvoj.

Ocjenujući neophodnim što bolje prometno povezati Hrvatsku uložili smo u cestogradnju više nego sve vlasti u proteklih 20 godina. Autocesta Zagreb-Split je najveće gradilište u Hrvatskoj.

Poreznom politikom, uvođenjem niza poreznih olakšica za investiranje novog kapitala i otvaranje novih radnih mjesta stimulirano je poduzetničko okruženje.

Kao što sam već rekao neke mjere, reforme koje smo poduzeli, nisu odmah dale prepoznatljive i jasno vidljive rezultate. Tako se 2000. godine brojka nezaposlenih kretala oko 360 000, 111 tisuća radnika iako su imali radna mjesta nisu primali plaće i više od 6 mjeseci. U 2002. prvi put u posljednjih 20 godina došlo je do pada nezaposlenosti. Otvorena su nova radna mjesta u malom i srednjem poduzetništvu, obrtu, zadržarstvu. Zaži-

vio je projekt "S faksa na posao", "Iz učionice u radionicu". Redovitija je isplata plaća, prosječne plaće su povećane (sa 3 191 kn na 3 740), povećan neoporezivi dio dohotka, uvedene porezne olakšice. Predstoji nam da održimo i usavršimo otvoreni dijalog sa sindikatima, naročito u uvjetima kada nas očekuje daljnje usuglašavanje radnog zakonodavstva radi njegova prilagođavanja uvjetima na tržištu i omogućavanja protočnosti radne snage.

I u drugim područjima otvorili smo prostor za razvoj i nove, reformske zahvate, potiče se stanogradnja, definirana je dugoročna agrarna strategija, izvoz prehrambenih proizvoda raste po stopi od 20%.

Ove podatke, iako su brojke uvijek suhoparan način pokazivanja rezultata, naveo sam jer kroz njih su ocrtani rezultati rada i nas zastupnika u Hrvatskom saboru. Nisam obuhvatio sva područja, činilo mi se da rezultati u ovim koje sam naveo predstavljaju dobru osnovu za razvoj i ostalih. Nismo do svih rješenja dolazili lako, ali smo raspravljali sve mogućnosti i načine reguliranja pojedinih pitanja i odlučivali se za rješenja koja su primjerena odnosima u našem društvu i najracionalnija za postizanje postavljenih ciljeva.

Reorganizacija pravosuđa

U nekim područjima bilo je potrebno napraviti oštre zaokrete, potpunu reorganizaciju jer je zatečeno stanje bilo katastrofalno. Najbolji primjer za to je pravosuđe. Kroz reformu pravosuđa postavili smo sebi za cilj osigurati prikladnu financijsku potporu, osigurati edukaciju sudaca i pravosudnih djelatnika, onemogućiti utjecaj politike na rad sudova, skratiti sudske postupke, smanjiti zaoštate u radu. Zbog toga smo napravili i izmjene u kaznenom i građanskom zakonodavstvu, popravljamo stanje u zemljišnim knjigama i katastru. Ovdje moram naglasiti da je osjećaj pravednog i učinkovitog djelovanja pravosuđa potreban našim građanima i pravnim osobama ali istovremeno i stranim fizičkim i pravnim osobama i označava stupanj pravne sigurnosti i vladavine prava u državi.

Drage kolegice i kolege zastupnici, dragi gosti, kada govorim o pravosuđu htio bih naglasiti i položaj Hrvatske u odnosu na Međunarodni kazneni sud u

Den Haagu. Taj odnos smo regulirali Ustavnim zakonom. Hrvatska, u provođenju svoje želje za priključenjem demokratskom, slobodnom svijetu, uvijek teži biti aktivnim sudionikom, razvijati vlastite sposobnosti, samopoštovanje, jer jedino tako može biti cijenjeni i ravnopravni član velike zajednice demokratskih država. Uostalom i integracijska načela Europske unije, čijim članom Hrvatska želi postati, iskazuju se u načelima poštivanja različitosti, partnerstva, ravnopravnosti i očuvanja nacionalnog identiteta svakog naroda. U skladu s tim, u odnosima s Međunarodnim kaznenim sudom koristimo sva pravna sredstva koja nam stoje na raspolaganju, kako na temelju akata Međunarodnog suda tako i našeg Ustavnog zakona. Iako u tim našim nastojanjima ne nailazimo uvijek na razumijevanje, ostat ćemo uporni u sprječavanju politizacije djelovanja organa tog suda, inzistirati na individualnoj odgovornosti i izravnoj zapovjednoj odgovornosti.

Suradnja s Međunarodnim kaznenim sudom

Naša suradnja s Međunarodnim sudom je neupitna, mi poštujemo preuzete međunarodne obveze. Svjesni smo da je utvrđivanje istine jesu li se dogodili zločini i tko ih je počinio, prvenstveno u interesu svih građana Hrvatske a posebno naših branitelja a osnova za suradnju su Ustavni zakon, akti koje je donio Hrvatski sabor te akti Međunarodnog kaznenog suda.

Hrvatska je sebi postavila za cilj postati modernom europskom državom a postati punopravnom članicom Europske unije jedan je od strateških ciljeva naše države od osamostaljenja i međunarodnog priznanja. Nakon stagnacije u odnosima između Hrvatske i EU, rezultati izbora 2000. predstavljaju prekretnicu u tim odnosima.

Ubrzan je politički dijalog a potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju počinje veliki posao ispunjavanja preuzetih obveza, posao prilagodbe hrvatskog zakonodavstva standardima EU.

U tom poslu značajna je uloga Hrvatskoga sabora. Pri tome će se, kao i do sada, pokazati svo bogatstvo višestranačke, parlamentarne demokracije. U našem saboru vode se o pojedinim pitanjima duge rasprave, ponekad njihova

žestina daje privid pravog neprijateljstva među parlamentarnim strankama. Zato posebno ističem, to su uvijek rasprave političkih suparnika a ne neprijatelja, to uostalom pokazuje i podatak da je gotovo svaki drugi zakon donesen jednoglasno.

Pridruživanje Europskoj uniji

To pokazuje i jedinstvo prema pridruživanju EU kao strateškom nacionalnom interesu, donesena je Rezolucija o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji. Znači, najvažnije je definirati koja su pitanja od nacionalnog interesa, onda se možemo razlikovati u načinu kako do toga cilja doći, kako ga ostvariti. Te su razlike normalne i poželjne, tako se kroz raspravu dolazi do najboljih rješenja, u interesu naše države, hrvatskoga naroda i svih građana Hrvatske.

Hrvatska je u posljednje tri godine iznimno napredovala u odnosu na ostale zemlje regije. Princip individualnog pristupa u ocjenjivanju u kojoj mjeri pojedina zemlja ispunjava uvjete za pristupanje Europskoj uniji je opredjeljenje Hrvatskoga sabora a taj princip je potvrđen i Deklaracijom Zagrebačkog samita.

Ocijenivši da su politički preduvjeti postavljeni pred Hrvatsku kao uvjeti koje treba ispuniti, kao što je odnos s Haaskim sudom, donošenje Ustavnog zakona o zaštiti nacionalnih manjina, reforma pravosuđa, povratak izbjeglica i zakonsko reguliranje jačanja funkcije javne televizije, u najvećoj mjeri ispunjeni, u veljači 2003. podnijeli smo zahtjev za punopravno članstvo u EU.

Dopustite mi da se zadržim na nekima od spomenutih uvjeta o kojima nisam do sada govorio.

Republika Hrvatska je donošenjem Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina zaokružila pravne izvore na temelju kojih pripadnici nacionalnih manjina ostvaruju svoja prava, donijeli smo ga na temelju konsenzusa svih parlamentarnih stranaka i predstavnika nacionalnih manjina u Hrvatskom saboru.

Mi smo prihvatili jedan suvremeni pristup po kojem smatramo da nacionalnim manjinama, na ovoj razini društvenog razvitka, određena civilizacijska prava pripadaju, da ih treba samo sistematizirati, ozakoniti i stvoriti uvjete i pretpostavke za njihovu realizaciju. Time se stvaraju pretpostavke ne samo razvitaka pojedine nacionalne manjine i zaštite

njene kulturne pripadnosti nego se praktički omogućuje razvitak ukupne društvene zajednice, pogotovo u kulturološkom pogledu.

18. svibnja održani su izbori predstavnika nacionalnih manjina za manjinsku samoupravu čime se stvaraju uvjeti za još tješnju suradnju između nacionalnih manjina, nacionalnih manjina i matičnog naroda te nacionalnih manjina sa svojim matičnim narodima u ostvarivanju i zaštiti svih prava nacionalnih manjina a posebice njegovanja kulturne autonomije njihovih pripadnika.

Napredak u povratku izbjeglica

Hrvatska je postigla napredak po pitanju povratka izbjeglica. Ulažu se napore i značajna financijska sredstva u obnovu stambenih objekata te povrat imovine. Od 2000. u obnovu oštećenih objekata tijekom rata uložili smo više od tri milijarde kuna, a u svoje domove se vratilo oko 70 000 ljudi.

Pri tome treba uzeti u obzir da je proces povratka usko vezan za suradnju sa susjednim zemljama kako bi se postigli trajni rezultati.

Ispunjavanjem ovih uvjeta približavamo se i članstvu u drugoj velikoj međunarodnoj asocijaciji NATO-u. Ova dva procesa teku paralelno, i ponavljam, predstavljaju prihvaćanje globalnih integracijskih procesa koji nam osiguravaju mjesto među demokratskim državama slobodnog svijeta kako bi zajedno s njima odgovorili svim izazovima suvremenog življenja.

Ove procese ne doživljavamo jednostrano. Slobodna i demokratska Europa, slobodni i demokratski svijet može to biti samo ako se svim državama svijeta omogućiti ispuniti uvjete i biti dio tog svijeta.

Biti dijelom sigurnosnih i obrambenih integracija zahtijeva i dovršenje reformi u vojsci, prilagodbu NATO standardima, stvaranje modernih, profesionalnih obrambenih snaga.

Mnogo smo zadaća stavili pred sebe. Najveći dio njih je u funkciji ispunjavanja međunarodnih obveza koje smo prihvatili kako bi postali dio europskih i atlantskih asocijacija, ali to su istovremeno i zadaće koje moramo ispuniti kako bismo živjeli u uređenoj, modernoj, demokratskoj i slobodnoj državi, državi socijalne pravde, državi vladavine prava. Ispunjavanje tih

zadaća dugujemo Hrvatima, svim građanima Hrvatske, svima nama, našoj djeci.

Dugujemo to i raseljenoj Hrvatskoj, svima onima čiji su preci ili oni sami u pojedinim razdobljima hrvatske povijesti napustili ove prostore i žive u različitim dijelovima svijeta. Ali njima dugujemo još nešto, ostvarivanje ustavne obveze kojom se jamči osobita skrb i zaštita dijelovima hrvatskog naroda u drugim državama. Iako se o toj obvezi vodi računa pri zakonskom reguliranju pojedinih odnosa, ostaje potreba sustavnog zakonskog reguliranja međusobnih odnosa hrvatske države i dijelova hrvatskog naroda u drugim državama.

Hrvatski sabor je opredijeljen da u okviru svoga djelokruga učini sve potrebne prilagodbe zakonodavstva standardima i pravnim stečevinama razvijenog svijeta. Uostalom, to smo preuzeli i kao obvezu pred međunarodnom zajednicom. Samo u narednom razdoblju čeka nas usuglašavanje oko 50 zakona. To će zahtijevati posebnu pažnju, puno razumijevanje i suradnju nas zastupnika, spremnost i prilagodbu svih institucija sustava da pravodobno i učinkovito primijene te zakone u praksi.

Uostalom, u tome imamo već prakse, u ovom mandatu donijeli smo 504 zakonska akta, od kojih 151 kojim smo potvrdili međunarodne ugovore, bilateralne i multilateralne, čijih je Republika Hrvatska sudionik.

Sve što smo postigli ovdje, u Hrvatskom saboru, postigli smo jer smo uporno i dosljedno radili na razvijanju demokratskog sustava parlamentarne demokracije. U tome su nam pomagali i svi pojedinci i pravne osobe koje su našoj društvenoj zajednici doprinosili razvoju parlamentarizma, demokracije, tolerancije, snošljivosti i zaštite ljudskih prava.

Ocjenjujući dragocjenim takvo djelovanje, Hrvatski sabor je odlučio nagraditi najistaknutije među njima, priznanjem "Zlatni grb", koji se ove godine prvi put dodjeljuje. Stoga mi dopustite da uputim najiskrenije čestitke, u vaše i u svoje ime, dobitnicima priznanja Hrvatskoga sabora "Zlatni grb".

Drage kolegice i kolege zastupnici, dragi gosti, "Hrvatski sabor je predstavničko tijelo građana i nositelj zakonodavne vlasti u Republici Hrvatskoj". Na to vas, kolegice i kolege zastupnici ne moram podsjećati. Citirao sam ovu odredbu Ustava samo da još jednom potvr-

dim da parlamentarna demokracija nosi svoje obveze i odgovornosti a na nama je da svoje obveze izvršavamo na dobrobit hrvatskog naroda i svih građana naše domovine, Republike Hrvatske.

Priznanje Sabora "Zlatni grb"

Zahvalivši potpredsjedniku Arloviću, predsjednik Hrvatskoga sabora g. Zlatko Tomčić podsjetio je nazočne da je Hrvatski sabor donio Zakon o priznanju "Zlatni grb", koje se dodjeljuje svake godine u povodu 30. svibnja, Dana Hrvatskoga sabora, za poseban doprinos razvoju parlamentarizma, demokracije, tolerancije, snošljivosti i zaštite ljudskih prava u Republici Hrvatskoj.

Prije uručenja priznanja, tajnica Hrvatskoga sabora gđa **Danica Orčić**, pročitala je tekst Odluke o dodjeli priznanja "Zlatni grb", koju je Sabor donio na 32. sjednici, 23. svibnja ove godine:

1. U povodu 30. Svibnja Dana Hrvatskoga sabora, priznanje Hrvatskoga sabora "Zlatni grb" dodjeljuje se: fizičkim osobama, Baltazaru Jalšovcu, potpredsjedniku Hrvatskoga sabora i akademiku Vlatku Pavletiću, potpredsjedniku Hrvatskoga sabora, te pravnoj osobi GONG-u, nestranačkoj udruzi građana iz Zagreba.

2. Priznanje "Zlatni grb" dodjeljuje Hrvatski sabor za poseban doprinos razvoju parlamentarizma, demokracije, tolerancije, snošljivosti i zaštite ljudskih prava u Republici Hrvatskoj. Ovu Odluku Hrvatski je sabor donio uz slijedeće obrazloženje, pa dozvolite da ga pročitam.

Zakon o priznanju Hrvatskoga sabora "Zlatni grb" koji je donesen u lipnju 2002. godine u članku je 1. utvrdio priznanje Hrvatskoga sabora "Zlatni grb" koje je, kako se i u odluci samoj kaže se dodjeljuje za poseban doprinos razvoju parlamentarizma, demokracije, tolerancije, snošljivosti i zaštite ljudskih prava u Republici Hrvatskoj a svake godine u povodu 30. svibnja, Dana Hrvatskoga sabora.

I s tim zakonom je određeno da se priznanje "Zlatni grb" dodjeljuje jedanput godišnje, dvjema fizičkim osobama, građanima Republike Hrvatske i jednoj pravnoj osobi sa sjedištem u Republici Hrvatskoj a sastoji se od povelje, zlatnika i novčanog iznosa koji je određen zakonom. U provedbi Zakon o priznanju

Hrvatskog sabora "Zlatni grb" u javna glasila upućen poziv za podnošenje poticaja za dodjelu priznanja još u veljači 2003. godine. Na upućeni poziv u Odbor za dodjelu "Zlatnog grba" koji je osnovan u Saboru, pristigli su sljedeći poticaji. Hrvatsko novinarsko društvo, Zbor saborskih izvjestitelja predložio je Jasenku Dudić, umirovljenu novinarku Hrvatskoga radija, te Josipa Šmita, umirovljenog novinara "Slobodne Dalmacije".

Udruga zajednica povratnika Vukovarsko-srijemske županije Vukovar predložila je za to odličje Dragutina Glasnovića, predsjednika Udruge i Željka Saboa, dopredsjednika Udruge. Srpska naroda stranka predložila je Milana Đukića, zastupnika u Hrvatskom saboru. Klub zastupnika LIBRE predložio je Baltazara Jalšovca, potpredsjednika Hrvatskoga sabora i GONG, nevladinu udrugu. Izvršni odbor Društva "Naša djeca", Pula predložio je Društvo "Naša djeca", Pula. Klub zastupnika Hrvatske narodne stranke, Primorsko-goranskog saveza i Slavonsko-baranjske hrvatske stranke za odličje je predložio predsjednika Države, Stjepana Mesića. Hrvatska demokratska zajednica predložila je akademika Vlatka Pavletića, potpredsjednika Hrvatskoga sabora.

Procedura je dalje tekla tako da je Odbor za dodjelu "Zlatnog grba" utvrdio prijedlog Odluke a Hrvatski sabor je tu odluku donio na sjednici 23. ovoga mjeseca kako sam je pročitala.

Baltazar Jalšovec, potpredsjednik Hrvatskog sabora rođen je 1947. godine u mjestu Štrukovec, u Hrvatskoj je Saboru neprekidno od 1986. godine, dakle, zastupnik s najdužim zastupničkim stažem. Prvi je mandat obnašao od 1986. godine kao nestranačka osoba. Zastupnik je bio u Vijeću udružnog rada Sabora Republike Hrvatske. Drugi mandat je obnašao od 1999. godine kao zastupnik Hrvatske socijalne-liberalne stranke u Zastupničkom domu, treći mandat obnaša od 1992. također kao zastupnik HSLS-a u Zastupničkom domu. U to vrijeme bio je član Odbora za poljodjeljstvo, selo i seljaštvo, te član Komisije za utvrđivanje ratnih i poratnih žrtava. Četvrti mandat obnašao je od 1995. kao zastupnik HSLS-a. U tom mandatu bio je također član Odbora za poljodjeljstvo, selo i seljaštvo, Državne komisije za prcjenu šteta od elementarnih nepogoda, član Nacionalnog vijeća i član Velikog vijeća HSLS-a.

Peti mandat gospodin Jalšovec obnaša u Hrvatskom saboru od 2000. godine. Izabran je tada u trećoj izornoj jedinici sa zajedničke liste HSLS-a i SDP-a.

Zastupnik je HSLS-a do 2002. godine, a od 2002. godine zastupnik je LIBRE, stranke liberalnih demokrata u Hrvatskom saboru. U sadašnjem mandatu, pored dužnosti potpredsjednika Hrvatskoga sabora, član je Odbora za predstavke i pritužbe Hrvatskog sabora i Glavnog odbora LIBRE. Nemjerljiv je doprinos njegov razvoju demokracije i parlamentarizma u tom dugom i aktivnom zastupničkom razdoblju. Radio je na promicanju trajnih vrijednosti u društvu a znatan prilog očuvanju ugleda Hrvatskog sabora u Domovini i inozemstvu dao je dosljedno razvijajući snošljivost i dijalog. Svojim osobnim primjerom bilo da se radi o politici ili i poduzetništvu dokazao je da se rezultati mogu ostvariti jedino upornim i poštovnim radom.

Akademik Vlatko Pavletić, potpredsjednik Hrvatskog sabora, sveučilišni profesor, teoretičar književnosti, esejist i kritičar, političar koji je od 1990. godine ministar prosvjete, kulture, tehničke kulture i športa. Od 1992. godine, zastupnik u Zastupničkom domu Sabora Republike Hrvatske, a od 1995. godine do 1999. potpredsjednik Hrvatskog državnog sabora. Od 2002. godine i danas potpredsjednik Hrvatskog sabora.

Rođen je 1930. u Zagrebu gdje je položio pučku školu i gimnaziju. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu diplomirao je hrvatski jezik i književnost 1955. godine i doktorirao dizertacijom "Stablo" Ujiceve poezije 1975. godine. Radio je kao urednik u "Vjesniku", direktor Drame Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu, glavni urednik izdanja Matice hrvatske od 1965. do 1972. godine. Uređivao je kulturnu rubriku "Vjesnika", "Vjesnika u srijedu", "Telegrama" i časopise Izvor, Krugovi, Republika, Literatura i Kritika.

Od 1960. docent je a potom redoviti profesor književnosti na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu. Bio je član uredništva Biblioteke 5 stoljeća hrvatske književnosti, a pokrenuo je i uređivao integralnu biblioteku poezije Arion. Glavni je urednik fundamentalne knjižnice Stoljeća hrvatske književnosti i Vrhovi svjetske književnosti. Do sada je uredio na stotine knjiga i niz odabranih djela hrvatskih pisaca. Sastavio je kri-

tičke panorame, preglede i antologije: Hrvatska moderna, Sarajevo 1960; Život pod reflektorima, Antologija suvremene hrvatske drame, 1961; Hrvatski pjesnici između dva svjetska rata, Beograd 1963; Panorama hrvatske književnosti 20. stoljeća, Zagreb 1965; Zlatna knjiga hrvatskoga pjesništva, Zagreb 1970. i 1990. godine.

Do sada je objavio više od 30 knjiga, a u rukopisima ima još 6. Član je Društva hrvatskih pisaca postao 1951. godine, kada je bio i tajnik društva. Član je Matice hrvatske i PEN kluba, a od 1987. godine član je Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Od 1997. dobio je počasnu diplomu bugarske Akademije znanosti. Pojedina su mu djela prevedena na poljski, ruski, češki, bugarski, engleski i francuski jezik. Od 1965. do 1967. bio je član Gradskog komiteta SK Zagreb, ali je izbačen iz Komiteta i Partije kao hrvatski nacionalist zbog Deklaracije o položaju i nazivu hrvatskoga književnog jezika, kojoj je bio jedan od sastavljača. Akademik Vlatko Pavletić javnosti je poznat kao jedan od inicijatora i autora Deklaracije o hrvatskom književnom jeziku. 1972. godine je kao sudionik hrvatskog proljeća istaknut u intelektualnim disidentskim krugovima, osuđen na godinu i pol dana strogog zatvora kao hrvatski nacionalist zbog pokušaja "rušenja i promjene državnog uređenja". 1990. godine postaje prvi ministar za prosvjetu i kulturu Republike Hrvatske nakon demokratskih izbora. Bio je jedan od najuglednijih, najejzenjenijih i najuspješnijih ministara.

Godine 1995. izabran je za predsjednika Hrvatskoga sabora, te dao golem doprinos stvaranju samostalne, suverene i međunarodno priznate Republike Hrvatske. 1999. godine postaje privremeni obnašatelj dužnosti predsjednika Republike Hrvatske.

U cijelom njegovom dosadašnjem životnom i radnom vijeku nemjerljiv je njegov doprinos razvoju parlamentarizma, demokracije i tolerancije, očuvanja vrijednosti ugleda Hrvatske i hrvatskog naroda, zaštiti i promicanju ljudskih prava, unaprjeđenju i razvoju civilnog društva općenito. Još 1952. godine objavio je Pledoaje za pluralističko mišljenje "Neka bude živost", a 1953. članak "Put zvan tolerancija".

Time je trasiran put kojim je dosljedno došao i do razdoblja djelatnosti u Hrvatskom saboru, s posebno važnom i cijenje-

nom njegovom ulogom u očuvanju mira, i zastupanja istinskih demokratskih načela nakon smrti predsjednika Franje Tuđmana te uzornim prijenosom vlasti nakon izbora 2000. godine.

Treći dobitnik je GONG, nestranačka udruga građana. Utemeljena je 1997. godine radi poticanja građana na aktivnije sudjelovanje u političkim procesima. GONG provodi nestranačko nadgledanje izbornih procesa, vrši edukaciju građana o njihovim pravima i dužnostima, potiče komunikaciju građana i njihovih izabраниh predstavnika te se zalaže za transparentnost rada svih javnih službi.

GONG djeluje kroz centralni ured u Zagrebu, i četiri regionalna ureda: Rijeka, Slavonski Brod, Zadar i Zagreb.

Od mnogobrojnih aktivnosti koje se posebno odnose na njihove aktivnosti u Saboru, valja istaći projekte "Otvoreni Sabor" i "Internship program". Građanski posjeti Saboru potekli su na inicijativu GONG-a, a projekt "Otvoreni Sabor" započeo je nakon parlamentarnih izbora 2000.

U Sabor dolaze građani i učenici škola iz cijele Hrvatske. Tom prilikom organizira se susret i razgovor sa zastupnicima iz njihove izborne jedinice. Iz godine u godinu povećava se broj zainteresiranih za obilazak Sabora, odnosno nazočnost na sjednicama, pa je tijekom 2001. i 2002. Sabor obišlo 3758 građana, a sjednicama u organizaciji GONG-a nazočilo je više od 330 građana.

Osim "Otvorenog Sabora" u okviru parlamentarnog programa GONG provodi i projekte "Građanski sat". Od 2000. do sada su organizirali više od 400 susreta te potakli raznorazne inicijative.

Programom Internship GONG je uveo volontiranje studenata i mladih profesionalaca u državna tijela radi dodatne edukacije koju ne mogu steći unutar programa postojećih sveučilišta, fakulteta. Uključivanjem GONG-ovih volontera u rad stranačkih klubova u Saboru i rad s

pojednim zastupnicima, volonteri stječu iskustva iz zakonodavnog rada, a i znatna su pomoć zastupnicima odnosno klubovima zastupnika.

U Saboru volontira više od 20 osoba.

Sve te navedene aktivnosti kao i znatan broj drugih od kojih je i praćenje parlamentarnih izbora u drugim državama, doprinos razvoju parlamentarizma, demokracije, uključivanju građana u očuvanje parlamentarnih vrijednosti, te podizanju povjerenja građana u demokratske institucije i izabrane predstavnike, kao i poticanju komunikacije između birača i izabраниh predstavnika i bili su razlozi da je GONG jedan od dobitnika nagrade "Zlatni grb".

Priznanja je uručio predsjednik Sabora g. **Zlatko Tomčić**. Nakon potpredsjednika Sabora **Baltazara Jalšovca** i akademika **Vlatka Pavletića**, priznanje je, u ime GONG-a preuzeo maturant **Dino Mileta**.

Na dodijeljenim priznanjima, u ime fizičkih osoba, zahvalio je akademik **Vlatko Pavletić**:

"Poštovani gospodine predsjedniče Hrvatskoga sabora, uvažena gospodo i gospođe uzvanici, kolegice i kolege zastupnici i zastupnice.

Prvo dodjeljivanje prestižne nagrade za promicanje parlamentarizma, demokracije i tolerancije nesumnjivo je čin za pamćenje. Utoliko više, gospodin Jalšovec i ja osjećamo potrebu da zahvalimo svima koji su tu nagradu ustanovili kao i svima koji su, u zakonom predviđenoj proceduri, najdemokratskijom većinom glasova nagradu dodijelili nama.

Kao zastupnici djelujemo već dugo vremena. Gospodin Jalšovec bilježi u svom životopisu 17-godišnji saborski staž, dok sam ja u 11 godina obnašao tu dužnost na svim razinama, kako na funkciji predsjednika odbora tako i na položaju predsjednika, odnosno potpredsjednika Hrvatskoga sabora.

Nagradu primamo i na samom isteku naše zastupničke djelatnosti kao priznanje i satisfakciju.

Posebno smo zadovoljni što ćemo posljednje, kratko razdoblje provesti u intenzivnom radu Sabora na ubrzanom donošenju niza zakona bez kojih Hrvatska ne bi mogla računati na prijam u Europsku uniju. To nam je dodatna povlastica i satisfakcija.

Nadamo se da će "Zlatni grb" postati tradicionalna nagrada i da će se dodjeljivati u ozračju boljem od današnjeg, ozračju povoljnijem i za nagradu i za nagrađene.

Naime, svjedoci smo, ne samo u svezi s tim, bujanja netrpeljivosti. A naše je zajedničko uvjerenje da je bit demokracije dijalog a ne mržnja, i da je dijalog ostvariv jedino u uvjetima u kojima tolerancija omogućuje svaku istinsku, a pogotovo parlamentarnu demokraciju. Hvala."

Na nagradi dodijeljenoj GONG-u, zahvalio je **Dino Mileta**:

"Štovani, ja sam Dino Mileta, volonter GONG-a maturant XV. gimnazije i jedan od 6 tisuća 239 građana i srednjoškolaca koji su od 2000. posjetili Sabor u organizaciji GONG-a.

Ovu nagradu primam za 1.500 srednjoškolaca iz udaljenih krajeva Republike Hrvatske kojima će, uz pomoć ovih financijskih sredstava, biti omogućeno da posjete Sabor u narednih godinu dana.

U ime GONG-ovaca zahvaljujem LIBRI na predlaganju GONG-a, zastupnicima svih političkih stranaka koji su smatrali da GONG zaslužuje ovo vrijedno priznanje te djelatnicima Sabora na dosadašnjem razumijevanju i pomoći. Hvala lijepa."

Svečana sjednica završila je zahvalom predsjednika Sabora g. Zlatka Tomčića svim gostima koji su se odazvali ovoj svečanoj sjednici te čestitanjem Dana Hrvatskoga sabora svim zastupnicima, uzvanicima i građanima Republike Hrvatske.

ODGOVORI NA ZASTUPNIČKA PITANJA

BANKARSTVO

Namirenje štediša Jugobanke nakon okončanja sukcesije

Na zastupničko pitanje **Valtera Drandića (IDS)** u vezi s **isplatom štednje bivšim štedišama Jugobanke** - odgovorila je **Vlada Republike Hrvatske**:

”Uredba o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske, koja je donesena krajem 1991. godine, deviznu štednju građana podijelila je na deviznu štednju položenu prije 27. travnja 1991. godine, koja je privremeno blokirana, a čiju isplatu jamči Republika Hrvatska kroz 10 godina, počevši od 30. lipnja 1995. godine kroz dvadeset jednakih polugodišnjih obroka i deviznu štednju položenu poslije 27. travnja 1991. godine, s kojom građani mogu slobodno raspolagati.

Prema Uredbi o pretvaranju deviznih depozita građana kod banaka u javni dug Republike Hrvatske, devizne štediške Jugobanke d.d., Beograd, mogli su preneti svoju štednju u hrvatske banke uz cesiju svojih potraživanja prema Jugobanci d.d., Beograd, na Republiku Hrvatsku, čime je njihova devizna štednja dobila tretman devizne štednje kod hrvatskih banaka i postala dijelom javnog duga Republike Hrvatske.

Zakon o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske je objavljen u ”Narodnim novinama”, broj 106/93, od 25. studenoga 1993. godine, a stupio je na snagu osmog dana od dana objave. Sadržaj Zakona u cijelosti odgovara sadržaju Uredbe o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

U slučaju Riadria banke na taj način preneseno je u javni dug Republike Hrvatske oko 105.752.079,00 DEM, dok je ostali preneseni dio ostao izravno

potraživanje štediša prema Jugobanci d.d., Beograd.

Zakonitost prijenosa deviznih depozita, koje su deponenti imali u bankama sa sjedištem izvan Republike Hrvatske, temelji se na odredbama članaka 15. i 16. Uredbe o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske. Prijenos deviznih depozita obavljao se na način da su građani, u određenom roku, s domicilnom bankom zaključivali odgovarajuće ugovore u kojima je sadržana izjava o prijenosu depozita te izjava o ustupanju svojeg potraživanja prema stranoj banci na banku na koju se depozit prenosi. Potraživanja prema bankama izvan Republike Hrvatske, stečena na opisani način, domicilna banka je bila dužna, na temelju ugovora koji sklapa s Ministarstvom financija, ustupiti Republici Hrvatskoj i o tome obavijestiti stranu banku. Za isplatu starih deviznih depozita koje su građani imali kod banaka u Republici Hrvatskoj ili koji su imali devizne depozite kod stranih banaka koje su poslovale u Hrvatskoj, ali su ih prenijele na banke sa sjedištem u Republici Hrvatskoj, jamči Republika Hrvatska.

Devizni depoziti o kojima je riječ, sa stanjem na dan 27. travnja 1991. godine, uvećani za pripadajuće kamate za 1991. godinu, pretvoreni su u oročeni depozit koji se isplaćuje u 20 polugodišnjih rata (za period od 10 godina), s time da je prva rata dospjela na naplatu 30. lipnja 1995. godine, kada se na temelju ugovora o ustupanju potraživanja domicilnih banaka i Republike Hrvatske konačno utvrdio iznos preuzetih obveza domaćih banaka za koje jamči Republika Hrvatska.

Za vlasnike štednih uloga, čiji devizni depoziti nisu preuzeti u javni dug Republike Hrvatske, Međudržavnim sporazumom o pitanjima sukcesije zemalja bivše SFRJ, postignutim u Beču u svibnju 2001. godine, utvrđeno je da će zemlje sljednice u što kraćem roku nastojati iznaći rješenje za isplatu štednih uloga

građana koji do sada nisu uspjeli regulirati svoja potraživanja.

Nažalost, pregovori zemalja sljednica, koji su potom održani pod pokroviteljstvom Međunarodne banke za poravnanja (BIS) u Baselu, okončani su bez postizanja predmetnog sporazuma. Neuspjeh ovih pregovora prvenstveno je posljedica odbijanja izaslanstva Slovenije i Jugoslavije ponudjenog prijedloga rješenja, kojeg su predložili eksperti BIS-a, nakon detaljnog izučavanja predmetnog problema. Naime, ponuđeni prijedlog rješenja sadržavao je obvezu Slovenije (za Ljubljansku banku), te Jugoslavije (za Jugobanku), za isplatu cjelokupne neprenesene devizne štednje, kao i djelomičnu kompenzaciju Republike Hrvatske po osnovi štednje preuzete u javni dug Republike Hrvatske.

Vlada Republike Hrvatske napominje da, sukladno Zakonu o načinu likvidacije poslovanja glavnih filijala Jugobanke d.d., Beograd, koje su poslovale na teritoriju Republike Hrvatske, one nemaju pravnog sljednika u Republici Hrvatskoj. Banke određene od Hrvatske narodne banke, kao što su Hrvatska gospodarska banka, Pomorska banka i Riadria banka, zadužene su samo za likvidaciju poslovanja glavnih filijala i sve radnje vezane uz predmetni posao vode izdvojeno iz njihovih poslovnih knjiga.

GOSPODARSKI RAZVITAK

Učinkoviti programi tehnološkog razvitka

Na zastupničko pitanje gospođe **Zdenke Čuhnil (HSS; zastupnica češke i slovačke nacionalne manjine)** o programu HITRA odgovorilo je **Ministarstvo znanosti i tehnologije**.

”Program hrvatskog inovacijskog tehnološkog razvitka - HITRA, s izvedbenim dokumentima, prihvatila je Vlada Republike Hrvatske 5. travnja 2001. godine.

Cilj Programa je potaknuti suradnju znanstvenog i gospodarskog sektora na razvoju naprednih tehnologija (proizvoda, procesa, postupaka, usluga), a realizira se putem dva međusobno komplementarna potprograma:

1. Potprogram TEST - tehnološki istraživačko-razvojni projekti - je usmjeren na potporu predkomercijalnim istraživačkim djelatnostima u razvoju novih tehnologija (proizvoda/procesa/usluga) do faze izrade originalnih rješenja (prototip, pilot rješenje);

2. Potprogram - RAZUM - razvoj na znanju utemeljenih poduzeća - je usmjeren na financiranje poduzetničkih projekata (osnivanje, razvoj i rast poduzeća) temeljenih na naprednim tehnologijama, odnosno proizvodima više dodane vrijednosti.

Proračunska sredstva za realizaciju ova dva potprograma u 2001 i 2002. godini iznosila su ukupno 80.236.203,00 od čega, 37.469.009 za RAZUM i 42.767.194,00 za TEST.

Program TEST provodi Ministarstvo znanosti i tehnologije dok je program RAZUM povjeren Poslovno-inovacijskom centru Hrvatske - BICRO.

U nepune dvije godine od pokretanja ovih programa, u sklopu TEST-a, prijavljeno je 320 projekata, a financirano je/financira se, nakon procesa evaluacije, 163 projekta u pet različitih kategorija:

- jednostavni tehnološki projekti (70%)
- složeni tehnološki projekti (5%)
- studije ostvarljivosti (7%)
- predstudije za prelazak na Program RAZUM (9%)
- prva faza projekta (9%).

Za program TEST utrošena su sva predviđena proračunska sredstva u 2001. i 2002. godini. Kako su projekti u pravilu višegodišnji, do sada je završeno svega nekoliko jednostavnih tehnoloških projekata koji su opravdali utrošena sredstva jer su rezultirali s komercijalnim prototipovima, (primjerice, uređaj za primjenu ultrazvuka u medicini i industriji, te podnica za eko-pčelarsku proizvodnju), te studijama ostvarljivosti kao što je upotreba šumske biomase (peleta) kao alternativnog izvora energije.

Bitno je pripomenuti da se nadzor nad izvođenjem projekata vrši kontinuirano svakodnevnim komunikacijom s glavnim istraživačima, javnim prezentacijama projekta, ekspertnim sastancima a također i terenski, posjetama istraživačkim timovima.

Realizacija složenih tehnoloških projekata (STIRP) započela je početkom 2003. godine. Za sve složene projekte održane su javne obrane, a javno je, u užem krugu stručnjaka, prezentirano još 40-tak projekata iz ostalih kategorija u cilju donošenja odluke o financiranju, što predstavlja novinu u procesu evaluacije projekata.

Od 124 jednostavna i složena tehnološka projekta, 10% ih ima izravnu suradnju s poduzećima reguliranu ugovorom o sufinanciranju i iskorištavanju rezultata istraživanja, a još 12% projekata suradnju s gospodarstvom temelji na pismima namjere ili podrške. Ostali projekti nemaju direktnog korisnika, ali imaju potencijalno tržište ili doprinose ukupnom tehnološkom razvoju.

Među takvima, svakako treba spomenuti projekte u području alternativnih, održivih izvora energije kao što je hrvatska solama kuća i vjetroelektrane, zatim projekte u području medicine kao što je fotodinamička terapija tumora (sada u fazi pretkliničkih ispitivanja), dijagnostika povreda lokomotornog sustava, iz područja ekologije biljni uređaj za pročišćavanje voda, te pokretanje laboratorija za ekološke analize, te konačno projekte u području biotehnologije kao što je proizvodnja genetski modificiranih miševa za korištenje u medicini, pokretanje alijance laboratorija za biomolekularne tehnologije, proizvodnja cjepiva i sl.

U sklopu programa RAZUM do sada je analizirano 70 prijedloga poduzetničkih projekata, a za financiranje je odobreno 15 projekata. Ukupna vrijednost projekata je 66.754.751,00 kuna od čega je iz sredstava RAZUM-a odobreno 27.438.522,00 kuna ili 41 % ukupne vrijednosti projekata, i to u slijedećim modalitetima:

- za klasični oblik kredita - 10.818.498,00
- za uvjetni kredit - 7.435.024,00
- za nepovratna sredstva za razvoj i istraživanja - 9.185.000,00 kuna.

Preostalih 59% potrebnih sredstava za financiranje projekata čine vlastita sredstva poduzetnika u iznosu od 24.888.529,00, te ulaganja iz drugih

izvora kao što su komercijalne banke u iznosu od 14.427.700,00 (U sufinanciranju su prema vlastitom izboru projekata uključene tri komercijalne banke.)

Sada je u postupku analize 12 projekata ukupne vrijednosti oko 50 milijuna kuna.

Međutim, sredstva su do sada plasirana u samo 5 poduzeća, jer ostala nisu osigurala potrebne garancije za kreditna sredstva, dozvole ili suglasnosti nadležnih institucija za početak rada ili predviđena dodatna sredstva, kako je to Ugovorom definirano.

Veća učinkovitost iskorištavanja sredstava, što čini središte zastupničkog pitanja, moguće je postići na tri načina:

- većim plasmanom uvjetnih kredita i bespovratnih sredstava čime se rješava problem garancija, ali dovodi do brzog iscrpljivanja relativno skromnih sredstava RAZUM-a, te isto tako otvara dilemu učinkovitosti ulaganja javnih sredstava
- uvođenjem drugih vrsta ulaganja, pored bankarskih kredita, kao što je ulaganje rizičnog kapitala, ali je u tom slučaju potrebno stvoriti adekvatni zakonski okvir te mjere poticanja nastanka nove financijske industrije (Ministarstvo je u fazi izrade takvih prijedloga)
- i konačno, moguće je povećanje broja projekata uvođenjem kraćih i jednostavnijih procesa evaluacije.

Upravo je ovaj zadnji razlog, dugotrajnost i kompliciranost procedura za prijavu i ocjenu projekata, često predmet prigovora potencijalnih natjecatelja. Međutim, treba uvažiti činjenicu da se kroz izradu prijave projekta ujedno vrši i njegovu analizu i ocjenu što je nekad višemjesečni proces.

Pored toga, u cilju postizanja potpune transparentnosti donošenja odluka te zaštite ulaganja javnih sredstava, procedure za odabir projekata sačinjene su tako da osiguraju maksimalno moguću nepristranost BICRO-a u odlučivanju i što manji rizik u plasmanu sredstava. Prijava projekata provodi se u dvije faze - fazu pretprijave i fazu prijave koja podrazumijeva izradu dviju nezavisnih studija izvođljivosti. Međutim, takav proces, kako se pokazalo, može trajati i više mjeseci što možda i nije primjereno potrebama poduzetnika. Ali, kod toga treba imati na umu da prva faza - pretprijava ovisi direktno o doprinosu natjecatelja. Natjecatelji često imaju samo ideju bez predodžbe kako bi projekt u konačnici trebao izgledati.

Proces pretprijave treba razumjeti kao pomoć potencijalnom poduzetniku u prijavi ideje i formiranju u prijavu poduzetničkog poduhvata. Pravi moment evaluacije poduzetničkog poduhvata u stvarnosti počinje završetkom procesa pretprijave odnosno prijavom. Stoga se vrijeme trajanja procesa evaluacije za koji je, u konačnici odgovoran BICRO, može računati tok momentom prijave. Ipak, sada je u tijeku prilagodba procedure u cilju pojednostavljenja i skraćivanja procesa donošenja odluka, što je očekivani proces pri uvođenju inovativnih programa što program RAZUM svakako jest.

Konačno, upućujem Vas na pretraživanje web stranice Ministarstva gdje možete pronaći relevantne podatke o projektima koji su odobreni u okviru programa HITRA. Naravno, dostupni su samo podaci koji su odobreni od strane natjecatelja, dakle, spadaju u kategoriju kojom se ne otkriva inovacija odnosno poslovna tajna te u stvarnosti predstavljaju suštinu predloženih projekata.

Na temelju iznesenih podataka, te činjenice da su oba programa i TEST i RAZUM pilot projekti koji do sada nisu postojali u hrvatskoj znanstvenoj ili tehnologijskoj praksi, te je potrebno tek stvarati adekvatne stručnjake, infrastrukturu i okruženje za ubrzani tehnologijski razvoj, Ministarstvo znanosti i tehnologije drži da su se oba programa pokazala vrlo učinkovitim i da su otvorila put novim načinima uključivanja znanstvenih istraživanja u gospodarski razvitak. Štoviše takav zaključak potvrđen je i od međunarodnih eksperata kojima je predstavljen program HITRA odnosno predmetna dva potprograma Ministarstva.

OBRANA OD TUČE

Organizacijski ustroj i model financiranja

Na zastupničko pitanje **Ivana Jarnjaka (HDZ)** u vezi s **primjenom sustava obrane od tuče** odgovorila je **Vlada Republike Hrvatske**:

”Vlada Republike Hrvatske je primila na znanje Završno izvješće o obrani od tuče koje je dostavio Državni hidrometeorološki zavod, te istodobno zadužila

Državni hidrometeorološki zavod da u 2003. godini nastavi provedbu operativne obrane od tuče i znanstveno-istraživački eksperiment sukladno Zakonu o sustavu obrane od tuče.

Nadalje, zadužen je Državni hidrometeorološki zavod da Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva dostavi objektivan plan troškova operativne obrane od tuče za 2003. godinu koji uključuje i financijske vrijednosti prijelaznih zaliha sredstava djelovanja (raketa i otopina i ostalih sredstava neophodnih za rad sustava). Operativan rad sustava obrane od tuče financirat će se sukladno sa člankom 13. Zakona o sustavu obrane od tuče.

Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva, Ministarstvo znanosti i tehnologije i Državni hidrometeorološki zavod zaduženi su da, prije izrade državnog proračuna Republike Hrvatske za 2004. godinu, dostave Vladi Republike Hrvatske usuglašeni prijedlog načina provedbe sustava obrane od tuče u 2004. godini i narednim godinama, uključujući organizacijski ustroj i model financiranja temeljem znanstvenih istraživanja i iskustava u drugim zemljama, te predlože potrebne izmjene i dopune zakona i drugih propisa.

OBRAZOVANJE

Utvrđuje se utemeljenost anonimnih predstavki

U vezi sa zastupničkim pitanjem **Joze Radoša (HSL)** s **kakvim se oblicima korupcije susreće Ministarstvo znanosti i tehnologije, Ministarstvo znanosti i tehnologije** dalo je slijedeći odgovor:

”Ministarstvo znanosti i tehnologije je zaprimilo je određen broj anonimnih predstavki u kojima je izražena sumnja u postojanje određenih oblika korupcije. Uglavnom se radi o prijavama koje se tiču prodaje ispita na fakultetu ili regularnosti razredbenih ispita. Ministarstvo je zatražilo očitovanja po gore navedenim anonimnim predstavkama od relevantnih ustanova visokog obrazovanja, nakon čega je, cijeneći težinu optužbi i očitovanje ustanova o njima, neke od njih prosljedilo nadležnim tijelima na daljnje postupanje.”

PODRUČJA POSEBNE DRŽAVNE SKRBI

Tri kriterija za definiranje područja posebne državne skrbi

Na zastupničko pitanje **Marijana Maršića (HSS)** u vezi s **neuvrštačenjem općina Bošnjaci, Jarmina i Prilaka Vukovarsko-srijemske županije u treću skupinu područja posebne državne skrbi** — odgovorila je **Vlada Republike Hrvatske**:

”Vlada Republike Hrvatske donijela je Odluku o potvrđivanju statusa pripadnosti općina trećoj skupini područja posebne državne skrbi kojom su sukladno sa člankom 5a. stavkom 5. Zakona o područjima posebne državne skrbi općine dobile status pripadnosti trećoj skupini područja posebne državne skrbi na temelju kriterija ekonomske razvijenosti, kriterija strukturnih poteškoća, demografskog kriterija i posebnog kriterija.

Postupak ocjenjivanja razvijenosti obavlja se zasebno prema ekonomskom, strukturnom i demografskom kriteriju. Uvjet za uključenje u treću skupinu područja posebne državne skrbi bio je, da je zbirna ocjena pokazatelja korištenih za operacionalizaciju kriterija bila ispod granične vrijednosti prema bilo kojem od tri kriterija, s tim da se za one općine na koje se odnosi posebni kriterij (minirnost ili pogranični položaj) primjenjuju dvostruko niže vrijednosti za ulazak u sustav.

Granična vrijednost za ciljani obuhvat populacije, koji će ući u treću skupinu područja posebne državne skrbi, određena je Zakonom o područjima posebne državne skrbi na način da 15% ukupnog stanovništva Republike Hrvatske može biti uključeno u sustav sve tri skupine područja posebne državne skrbi. Kako prve dvije skupine područja posebne državne skrbi obuhvaćaju 10,5% ukupne populacije (oko 466 000 stanovnika), trećom skupinom moglo je biti obuhvaćeno najviše 4,5% ukupne populacije ili približno 200.000 stanovnika.

U procesu usuglašavanja postupka ocjenjivanja razvijenosti s nadležnim ministarstvima odstupilo se od prvotnog prijedloga da se svakom od kriterija dodijeli isti značaj, te je konačno odlučeno da se ekonomskom kriteriju dodije-

li veći značaj u odnosu na demografski i strukturni. Sukladno tome, granična vrijednost zbirnih pokazatelja je određena za ekonomski kriterij tamo gdje je kumulativna vrijednost obuhvaćenog stanovništva bila minimalno ispod 100.000 stanovnika, a za strukturni i demografski minimalno ispod odnosno iznad 50.000 stanovnika. Na taj način dobivena je granična vrijednost zbirnog pokazatelja za ekonomski kriterij od 48,9 (Općina Bošnjaci ima vrijednost 57,9, Općina Jarmina 116,6, Općina Privlaka 83,1), za strukturni 37,8 (Općina Bošnjaci 57,4, Općina Jarmina 190,5, Općina Privlaka 131,5) i demografski 55,5 (Općina Bošnjaci 211,3, Općina Jarmina 258,7, Općina Privlaka 146,8).

U nastavku Vlada Republike Hrvatske daje pregled korištenih pokazatelja za operacionalizaciju svakog kriterija te njihove izvore. U zagradama je, uz svaki pokazatelj, dana vrijednost istog za općine Bošnjaci, Jarmina i Privlaka.

Za ekonomski kriterij korišteni su sljedeći pokazatelji: dohodak per capita, prema podacima Ministarstva financija o netto isplaćenim dohocima (Općina Bošnjaci - 6932,6 kn, Općina Jarmina - 9631,3 kn, Općina Privlaka - 7396,7 kn); udjel osoba koje ostvaruju dohotke u ukupnom pučanstvu općina, prema podacima Državnog zavoda za statistiku (Općina Bošnjaci - 42,3%, Općina Jarmina - 49,9%, Općina Privlaka - 44,5%); izvorni prihodi općinskih proračuna prema ukupnom pučanstvu općina, prema podacima Ministarstva financija (Općina Bošnjaci - 351,8 kn, Općina Jarmina - 311,8 kn, Općina Privlaka - 426,6 kn).

Za kriterij strukturnih poteškoća korišteni su sljedeći pokazatelji: pokazatelj nezaposlenosti: udio nezaposlenih u radnoj snazi (zbroj zaposlenih i nezaposlenih), prema podacima Državnog zavoda za statistiku, Popis stanovništva 2001. (Općina Bošnjaci - 26,5%, Općina Jarmina - 16,9%, Općina Privlaka - 20,2%); pokazatelj zaposlenosti: udio zaposlenih u radno sposobnom stanovništvu, prema podacima Državnog zavoda za statistiku, Popis stanovništva 2001. (Općina Bošnjaci - 47,1%, Općina Jarmina - 59,7%, Općina Privlaka - 48,3%); udio stanovnika čiji je glavni izvor prihoda socijalna pomoć, prema podacima Državnog zavoda za statistiku, Popis stanovništva 2001. (Općina Bošnjaci - 3,2%, Općina Jarmina - 1,6%, Općina Privlaka - 1,5%).

Za demografski kriterij korišteni su sljedeći pokazatelji: međupopisna promjena broja stanovnika u dva posljednja popisa stanovništva, izvor Popis stanovništva 2001. godine i Popis stanovništva 1991. godine, prema podacima Državnog zavoda za statistiku (Općina Bošnjaci - povećanje 5,2%, Općina Jarmina - povećanje 0,9%, Općina Privlaka - smanjenje 28,3%); gustoća naseljenosti: broj stanovnika na četvorni km, izvor Popis stanovništva 2001. godine, Državni zavod za statistiku (Općina Bošnjaci - 48,7st/km², Općina Jarmina - 205,1st/km², Općina Privlaka - 70,7st/km²); indeks starosti: broj osoba starijih od 60 godina na 100 osoba mlađih od 19 godina, prema Popisu stanovništva 2001. godine, Državni zavod za statistiku (Općina Bošnjaci - 73,9, Općina Jarmina - 51,2, Općina Privlaka - 70,7); vitalni indeks: prosjek broja živorođenih na 100 umrlih, prema priopćenjima o prirodnom kretanju stanovništva u 2000. i 2001. godini Državnog zavoda za statistiku (Općina Bošnjaci - 90,7, Općina Jarmina - 181,8, Općina Privlaka - 143,3); obrazovanost: udjel osoba sa završenom srednjom, višom i visokom stručnom spremom u odnosu na ukupno stanovništvo u dobi 15 i više godina, podaci Popisa stanovništva 2001. godine, Državni zavod za statistiku. (Općina Bošnjaci - 29,0, Općina Jarmina - 34,9, Općina Privlaka - 29,1).

Za posebni kriterij korišten je pokazatelj miriranosti teritorija prema podacima Hrvatskog centra za razminiranje i faktor pograničnog položaja općina uz državnu granicu. Općine Jarmina i Privlaka nisu pogranične općine i na njihovom teritoriju nema mina, tako da naznačeni kriterij za njih nije bio primijenjen, ali za Općinu Bošnjaci je, jer se nalazi u pograničnom području.

Navedeni pojedinačni pokazatelji poslužili su za izračun vrijednosti zbirnih pokazatelja ekonomskog, strukturnog i demografskog kriterija. Prilikom ocjenjivanja i razvrstavanja općina korištena je metoda kompozitnog rangiranja. Vrijednostima svih pojedinačnih pokazatelja dodijeljen je rang vrijednosti tako da se najniža brojčana vrijednost dodijeli teritorijalnim jedinicama koje su najmanje razvijene prema korištenim pokazateljima, a potom je za svaki od pokazatelja, na osnovi analize osjetljivosti i ekspertnog mišljenja, načinjeno ponderiranje, nakon čega je izračunata zbirna vrijednost pokazatelja za svaki od kriterija. Zbirna vrijednost svakog od

kriterija predstavlja sumu pojedinačnih ponderiranih rang vrijednosti korištenih pokazatelja unutar tog kriterija. Dakle, razvidno je zbog čega općine Bošnjaci, Jarmina i Privlaka nisu dobile status pripadnosti trećoj skupini područja posebne državne skrbi.

Vlada također napominje da, temeljem članka 5a, stavka 7. Zakona o područjima posebne državne skrbi, Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo provodi postupak ocjenjivanja svake godine, s time da izvješće s prijedlogom općina za treću skupinu područja posebne državne skrbi dostavlja Vladi Republike Hrvatske najkasnije u roku 60 dana prije usvajanja državnog proračuna, te da prema stavku 6. članka 5a, općina gubi status ako je dvije godine uzastopce ocijenjena iznad graničnih vrijednosti.

PRIVATIZACIJA

Zemljište u vlasništvu Agrolagune

Na zastupničko pitanje **Jadranke Katarinčić-Skrlić (HSLs)** u vezi s **prodajom dionica tvrtke Agrolaguna d.d., Poreč, te u vezi s vlasništvom zemljišta koje koristi ova tvrtka** - odgovorila je **Vlada Republike Hrvatske**:

”8. lipnja 2002. godine, objavljen je u Vjesniku poziv za podnošenje ponuda za kupnju 25.152 dionica društva Agrolaguna d.d., Poreč (dalje u tekstu: Društvo), iz portfelja Hrvatskog fonda za privatizaciju (dalje u tekstu: Fond) i Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje što čini 88,29% temeljnog kapitala Društva. Početna cijena za kupnju svih 25.125 dionica iznosila je 27.377.952,00 kuna, a rok za prikupljanje ponuda bio je 8. kolovoza 2002. godine.

19. srpnja 2002. godine, objavljen je u Vjesniku ispravak poziva za podnošenje ponuda za kupnju dionica društva Agrolaguna d.d., Poreč u kojem se mijenja rok za podnošenje ponude, te se produžuje do 4. rujna 2002. godine.

U istom ispravku oglasa se napominje da je Društvo, Rješenjem Trgovačkog suda u Rijeci, od 14. lipnja 2002. godine izvršilo upis izmjene u Sudski registar, a koja izmjena se odnosi na smanjenje temeljnog kapitala društva s iznosa od 99.704.500,00 kuna na izno od 71.217.500,00 kuna i

smanjenje nominalne vrijednosti jedne dionice Društva s iznosa od 3.500,00 kuna na 2.500,00 kuna.

4. rujna 2002. godine otvorene su ponude za kupnju 25.125 dionica Agrolaguna d.d., Poreč. Ponude su dostavila slijedeća društva: Sv. Roko d.o.o., P. Knadlera 8, Poreč; Roto-Promet d.o.o., Samoborska cesta 102 Zagreb, Zagreb i Riviera Holding d.d., V. Nazora 9, Poreč.

24. rujna 2002. godine održana je sjednica Upravnog odbora Fonda, te je, sukladno zaključku Upravnog odbora Fonda, zatraženo očitovanje društva Agrolaguna d.d., Poreč oko statusa zemljišta na lokaciji Červar-Poreč, kojeg koristi navedeno Društvo, i to kako slijedi: površine zemljišta; popisa zemljišnih (registarskih) čestica na kojima se nalazi zemljište; zakonskog statusa zemljišta (poljoprivredno ili građevinsko) i vlasničkog statusa (koncesija i detalji vezani uz koncesiju).

11. listopada 2002. godine, pristiglo je očitovanje Društva u kojem se navodi da je predmetno zemljište u naravi maslinik, površine 100 ha, te da ga društvo Agrolaguna d.d., Poreč ima pravo koristiti kao zakupoprimalac do 31. prosinca 2040. godine za godišnji iznos naknade od 38.800,00 kuna. Zakupodavatelj je Republika Hrvatska, Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva.

2. prosinca 2002. godine, održana je sjednica Upravnog odbora Hrvatskog fonda za privatizaciju, na kojoj je donesen Zaključak kojim se pozivaju svi ponuditelji da podnesu dopunu ponude za kupnju 25.125 dionica Društva, a koja se odnosi na poboljšanje ponude u svim segmentima, s rokom predaje dopune ponuda do 17. prosinca 2002. godine.

17. prosinca 2002. godine, zaprimljene su tri dopune ponude, koje su dostavila sva tri ponuditelja koja su dostavili i ponudu za kupnju Društva.

Početkom veljače ove godine razriješen je Upravni odbor Fonda te time Fond nije imao nadležno tijelo za donošenje odluke, pa tako ni odluke o izboru najpovoljnijeg ponuditelja za kupnju dionica Društva.

Temeljem navedenog, odluka o izboru nije donesena, rokovi važenja ponuda i bankarskih garancija su istekli, te je Kolegij Fonda, 24. veljače 2003. godine, donio Odluku o zatvaranju natječaja.

Što se tiče zemljišta društva Agrolaguna d.d., Poreč potrebno je naglasiti slijedeće:

Temeljem članka 58. Zakona o poljoprivrednom zemljištu i Odluke Vlade Republike Hrvatske u svezi s pitanjima vezanim uz status poljoprivrednog zemljišta pod trajnim nasadima, Republika Hrvatska, Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva i Agrolaguna d.d., Poreč sklopili su Ugovor o uređenju međusobnih odnosa u svezi s korištenjem poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države.

Predmetnim Ugovorom obuhvaćena je površina od 613 ha. Ugovor je još uvijek na snazi za 331,5 ha, do isteka roka amortizacije trajnih nasada na predmetnim površinama, koji su različito utvrđeni ovisno o kulturi trajnih nasada.

Sukladno sa člankom 54. Zakona o poljoprivrednom zemljištu jedinice lokalne samouprave donose, uz suglasnost Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, program raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države za svoje područje.

Temeljem navedenog, poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države, koje je obuhvaćeno predmetnim Ugovorom, može se raspolagati po isteku roka na koji je Ugovor sklopljen, na način kako je to utvrđeno programom raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države koji donese općina ili grad na čijem se području predmetno zemljište nalazi, a uz suglasnost Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Za površine koje koristi Agrolaguna d.d., Poreč, jedinica lokalne samouprave nije donijela program raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države, te se prema odredbama Zakona o poljoprivrednom zemljištu istim ne može raspolagati sve do donošenja programa.

U Hrvatskom fondu za privatizaciju, po prijedlogu Agrolagune d.d., Poreč, pokrenut je postupak za davanje suglasnosti za povećanje temeljnog kapitala društva Agrolaguna d.d., Poreč, a sukladno sa člankom 47. Zakona o privatizaciji. Predmet povećanja temeljnog kapitala društva može biti imovina, dionice, udjeli, stvari (nekretnine) i prava koji nisu procijenjeni u postupku pretvorbe društva, a isti čine tehnološku cjelinu s ranije procijenjenom imovinom i djelatnosti društva.

Budući da Društvo uz prijedlog za povećanje temeljnog kapitala nije dostavilo dokaze koji su potrebni za provedbu postupka, Hrvatski fond za privatizaciju je, Zaključkom od 30. studenoga 1999. godine, pozvao Društvo da iste dostavi u roku od 30 dana.

Agrolaguna d.d. je, po primitku Zaključka Hrvatskog fonda za privatizaciju, odgovorila dopisom od 23. prosinca 1999. godine, da zbog velikog broja čestica zemljišta i opsežnosti tražene dokumentacije nije u mogućnosti isto dostaviti u traženom roku, a osim toga da predstoji i sastanak Nadzornog odbora na kojem će biti odlučeno koje se nekretnine smatraju tehnološkom cjelinom u smislu članka 47. Zakona o privatizaciji, pa će ovisno o odluci definirati svoj zahtjev i dostaviti potrebne dokaze.

Kako se Društvo nije očitovalo, Hrvatski fond za privatizaciju je zatražio, 16. siječnja 2001. godine, od Općinskog suda u Poreču, izvratke iz zemljišnih knjiga za više stotina čestica zemljišta u k.o. Poreč, te je za dio istih to i dobio s upisom društvenog vlasništva i prava korištenja Agrolagune d.d. ili nekog njenog prednika. Iz tih izvadata vidljivo je da se zemljište u zemljišnim knjigama vodi kao oranice, vinogradi, pašnjaci, šume, putevi i si. Nije moguće prepoznati što je građevinsko zemljište, tko je u međuvremenu, temeljem važećih zakonskih propisa, postao vlasnik istog, a još teže se mogla odrediti tehnološka cjelina u odnosu na ranije procijenjene nekretnine i djelatnost Društva, već se naprotiv može zaključiti da je većina čestica poljoprivredno zemljište, kojeg je vlasnik postala Republika Hrvatska temeljem Zakona o poljoprivrednom zemljištu, koji je stupio na snagu 23. srpnja 1991. godine.

Hrvatski fond za privatizaciju je, u međuvremenu, došao do podataka za neke čestice koje se nalaze dijelom u građevinskom području, a dijelom izvan njega, što znači da je isto poljoprivredno zemljište, pa je za iste potrebno izvršiti parcelaciju. Hrvatski fond za privatizaciju je, Zaključkom od 9. prosinca 2002. godine, ponovo pozvao Agrolagunu d.d., da dostavi potrebnu dokumentaciju i očitovanja, te iste detaljno opisao u 10 točaka.

7. siječnja 2003. godine, Agrolaguna d.d., dopisom izvješćuje Hrvatski fond za privatizaciju da je zbog preopsežnog posla prikupljanja dokaza kratak rok od 30 dana za dostavu dokumentacije, te da Društvo moli duži rok. Pored pisanih podnesaka, stručne službe Agrolagune d.d. i Hrvatskog fonda za privatizaciju kontaktirale su više puta telefonom, te je razjašnjeno da je rok određen zaključcima, instruktivan rok, te da zbog njega Agrolaguna d.d., neće trpjeti štetne posljedice. Kako se radi o vrlo velikim

površinama zemljišta, dogovoreno je da se najprije odredi koje zemljište i druge nekretnine po mišljenju Agrolagune d.d., čine tehnološku cjelinu u smislu članka 47. Zakona o privatizaciji, pa da se za iste pribavi tražena dokumentacija.

Dopisom Agrolagune d.d., od 30. siječnja 2003. godine, Hrvatskom fondu za privatizaciju je dostavljen popis čestica za koje Agrolaguna d.d. smatra da čine tehnološku cjelinu s imovinom, djelatnošću društva i za čiju vrijednost bi Društvo, uz odobrenje Hrvatskog fonda za privatizaciju, povećalo temeljni kapital. U dopisu je navedeno da je prikupljena dokumentacija u tijeku, te da će biti dostavljena kada se kompletira, ali do danas ista nije dostavljena.

Nakon što bude utvrđeno koliki dio građevinskog zemljišta može biti naknadno uključen u vrijednost temeljnog kapitala Agrolagune d.d., Hrvatskom fondu za privatizaciju preostao bi opsežan posao identifikacije ostataka zemljišta (za koji Agrolaguna d.d., nema interesa), na čemu bi trebao biti angažiran tim stručnih radnika Fonda, koji bi obilaskom terena i pribavljanjem dokumentacije utvrdili pravo stanje u pogledu vlasništva toga zemljišta.

PROSTORNO UREĐENJE

Spriječiti daljnju devastaciju zaštićenog dijela krajolika oko rijeke Omble u Rijeci Dubrovačkoj

Zastupničko pitanje **Dubravke Šuice (HDZ)** glasilo je: "Što je do sada podu-

zeto na uklanjanju bespravno izgrađenih objekata (skladišta i trgovine građevnog materijala) trgovačkog društva MDM iz Dubrovnika, koji je razlog da provedba rješenja o uklanjanju objekata do danas nije provedena, odnosno, što namjeravate poduzeti da bi se spriječila daljnja devastacija zaštićenog dijela krajolika i vodopravnog područja uz izvor i obalu rijeke Omble u Rijeci Dubrovačkoj?"

Odgovorilo je **Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja**.

"Građevna inspekcija Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja vezano za gradnju u Komolcu, Dubrovnik, koju koristi MDM d.d. u Komolcu vodi dva inspeksijska postupka, te stoga navodimo odstupanja građevne inspekcije:

Građevna inspekcija donijela je više od 10.000 izvršnih inspeksijskih rješenja na području cijele Republike Hrvatske. Izvršenja inspeksijskih rješenja, koja ne provedu sami investitori, provode se putem druge osobe odnosno ugovornog izvođača ovog Ministarstva, a broj uklanjanja tijekom godine ovisan je o sredstvima osiguranim u Državnom proračunu za tu namjenu. Sredstvima osiguranim u Državnom proračunu moguće je ukloniti oko stotinjak

bespravnih građevina godišnje (ovisno o veličini bespravnih građevina). Zbog navedenog razloga 2002. godine done-sena je procedura za izradu plana izvršenja inspeksijskih rješenja, a u plan se uvrštavaju bespravne građevine prema Odluci o kriterijima prioriteta izvršenja inspeksijskih rješenja građevne inspekcije. Zbog vrlo velikog broja bespravnih gradnji i nastojanja da se spriječi buduća bespravna gradnja prioriteto se putem druge osobe uklanjaju građevine zatečene u tijeku gradnje.

Sukladno navedenom, bespravne gradnje investitora Nede Čulić u Komolcu nakon što zaključak o dozvoli izvršenja postane izvršan i pod pretpostavkom da se nakon rješavanja u drugom stupnju ne ponište inspeksijska rješenja i zaključci, može se uvrstiti u plan izvršenja inspeksijskih rješenja građevne inspekcije prema Odluci o kriterijima prioriteta izvršenja inspeksijskih rješenja.

Navedeni primjer ukazuje na potrebu da se zbog masovnosti bespravne gradnje te u cilju sprečavanja bespravne gradnje, poduzmu mjere da se onemoguću priključivanje bespravnih objekata na komunalnu infrastrukturu, da se bespravnim graditeljima onemoguću isporuka električne energije, da se ne izdaju dozvole za rad tvrtkama koje koriste poslovne prostore za koje nije ishoda konačna građevna i uporabna dozvola, a isto nije u nadležnosti građevne inspekcije ovog Ministarstva i nije na primjeren način propisima riješeno. Naime, tvrtka MDM d.d. bavi se trgovanjem građevnim materijalom, a priključena je na elektro i vodovodnu mrežu.

M. M.

izvješća
HRVATSKOGA
SABORA

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:
dr. Željko Sabol

OSNIVAČ I IZDAVAČ: Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6
REDAKCIJA: Mirjana Kozar, Marija Krakić (zamjenica glavnog i odgovornog urednika), Đurđa Krmpotić, Marta Micek, Jasna Rodić, Mario Selnik, Jasenka Šarlija, Sanja Šurina i Vjekoslav Žugaj

GRAFIČKI UREDNIK: Branislav Tanasijin

RAČUNALNA OBRADA: Ivo Rađa

TAJNICA REDAKCIJE: Božica Šolić

ADRESA REDAKCIJE: 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6,

tel: 01/4569-722

fax: 01/6303-018

Web: www.sabor.hr

E-mail: sabor@sabor.hr

POŠTARINA: plaćena u pošti 10000 Zagreb

PRETPLATA NA ŽIRO-RAČUN BR: 2390001-1100016162

Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

TISAK: Tiskara Hrvatskoga sabora